

Sametingets plenum

Møtebok 1/04

Kautokeinoveien 50, N-9730 Kárásjohka
Telefon +47 78 47 40 00
Telefaks +47 78 47 40 90
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no

Tid: 24.02. – 27.02. 2004

Sted: Sametinget, Karasjok

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
001/04	Konstituering
002/04	Sametingsrådets beretning om virksomheten
003/04	Spørsmål til Sametingsrådet i.h.t. Sametingets forretningsorden § 11
004/04	Sametingets forretningsorden - midlertidige endringer
005/04	Likestillingspolitisk redegjørelse
006/04	Kunngjøring av nye saker
007/04	Høring - NOU 2003:14 Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven
008/04	En framtidig samisk kulturminneforvaltning? - Evalueringen av forvaltningsordningen med delegering av myndighet etter kulturminneloven til Sametinget
009/04	Kontrollkomiteens beretning om sin virksomhet i perioden 2002 - 2004
010/04	Etablering og oppbygging av et samisk arkiv med nasjonalt ansvar for samiske arkivtjenester
011/04	Høringsuttalelse NOU 2003:32 MOT NORD
012/04	Sametingets rolle, myndighet og ansvar
013/04	Valg av medlemmer til komiteene i Sametinget
014/04	Sametingets kontrollkomite - Fritak
015/04	Planprosessen Tysfjord-Hellemo
016/04	Statlig sykehusovertakelse

Sign: _____/_____

Møtesekvenser

Tid	Sak	Side
24.02.04 kl. 09.00 – 12.00	01/04	4
	02/04	7
24.02.04 kl. 15.00-18.00	02/04 (forts.)	
	14/04	171
	05/04 (fremmet)	59
25.02.04 kl. 08.30-12.10	03/04	25
	06/04	69
25.02.04 kl. 15.00 – 19.15	07/04 (fremmet)	80
	07/04 (fortsetter)	
	08/04	113
	15/04	173
	09/04 (fortsetter)	
26.02.04 kl. 08.30-12.05	08/04 (votering)	
	12/04	152
26.02.04 kl. 15.00-19.55	12/04 (fortsettelse)	
	10/04	123
	11/04	129
	07/04(votering)	
	09/04	120
27.02.04 kl. 08.30-12.30	16/04	178
	05/04 (fortsettelse)	
	11/04	129
	04/04	38
	13/04	166

Sign: _____/_____

Sak 001/04

Konstituering

Saken påbegynt tirsdag 24. februar 2004 kl. 09.00.

Representanter

Følgende representanter var tilstede ved konstitueringen:

1. Olav M. Dikkanen	21. Svein Peter Pedersen
2. Magnhild Mathisen	22. Randi A. Skum
3. Berit Ranveig Nilssen	23. Margreta Påve Kristiansen
4. Steinar Pedersen	24. Per-Bjørn Lakselvnes
5. Janoš Trosten	25. Ann-Mari Thomassen
6. Jon Erland Balto	26. Berit Oskal Eira
7. Ragnhild Nystad	27. Ove Johnsen
8. Egil Olli	28. Åge Nordkild
9. Terje Tretnes	29. Roger Pedersen
10. Per A. Bæhr	30. Per Solli
11. Ann-Kristin Sara (<i>vara for Ole Henrik Magga</i>)	31. Sven-Roald Nystø
12. Isak Mathis O. Hætta	32. Simon Ivar Andersen (<i>vara for Stig Eriksen</i>)
13. Josef Vedhugnes	33. Anders Urheim
14. Olaf Eliassen	34. Jarle Jonassen
15. Sverre Anderssen	35. Kjell Jøran Jåma
16. Willy Olsen	36. Sten Erling Jønsson
17. John Harald Skum	37. Birger Nymo
18. Per Arnesen (<i>Vara for Tormod Bartholdsen</i>)	38. Johan Mikkel Sara
19. Geir Tommy Pedersen	39. Jørn Are Gaski
20. Willy Ørnebakk	

Sign: _____/_____

Innvilgende permisjoner

Permisjoner for hele plenumsmøtet

Representant nr. 11 Ole Henrik Magga, innvilget permisjon for hele plenumsmøtet, 23. – 27.02.04.
Representant nr. 18 Tormod Bartholdsen, innvilget permisjon for hele plenumsmøtet 23.- 27.02.04
Representant nr. 32 Stig Eriksen, innvilget permisjon for hele plenumsmøtet 23.- 27.02.04

I tillegg ble følgende permisjoner innvilget

Representant nr. 31 Sven-Roald Nystø, innvilget permisjon fra torsdag formiddag den 26.02.04
Representant nr. 25 Ann-Mari Thomassen, innvilget permisjon fra torsdag ettermiddag den 26.02.04

Vararepresentanter

Ann-Kristine Sara møtte for representant nr 11 Ole Henrik Magga.
Per Arnesen møtte for representant nr 18 Tormod Bartholdsen.
Simon Ivar Andersen møtte for representant nr 32 Stig Eriksen.

I Dokumenter

1. Møteinnkalling av med forslag til saksliste.

II Forslag og merknader

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget

1. Innkalling av 30.01.2004 med innstilling til saksliste godkjennes.

III Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

2. Innkalling og saksliste med tilleggsak 14/04 ble enstemmig vedtatt.
3. Tilleggssak verneplan for Tysfjord- Hellemo ble godkjent som ny sak på sakslista med 38 mot 1 stemme. Sak 15/04

IV Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

Sign: _____/_____

V Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Josef Vedhugnes, saksordfører	Roger Pedersen
		Janoš Trosten
		Jørn Are Gaski
		Sven-Roald Nystø
2	Per A. Bæhr (merknad til saksliste)	Sven-Roald Nystø
3	Egil Olli	Sven-Roald Nystø
		Birger Nymo
4	Geir Tommy Pedersen (til forretningsorden)	
5	Josef Vedhugnes, saksordfører	

VI Sametingets vedtak etter voteringen

Innkalling og saksliste enstemmig vedtatt med tilleggssakene 14/04 Søknad om fritak fra verv i Sametingets kontrollkomite, og sak 15/04 verneplan Tysfjord – Hellemo.

Saken ble avsluttet 24. februar 2004 kl. 09.30.

Sign: _____/_____

Sak 002/04

Sametingsrådets beretning om virksomheten

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-012.32

2004000639

Saken påbegynt 24. februar 2004 kl. 09.30.

I Dokumenter

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel

II Forslag og merknader

Beretningen omfatter Sametingsrådets aktiviteter i perioden 11.11.03 – 10.02.04.

1 Om virksomheten

Sametingsrådet har i denne perioden avholdt 2 møter og behandlet 27 saker. Det vises til møtebok R 09/03 og R 01/04.

Sametingsrådet vil i denne beretningen omtale flere saker rådet har arbeidet med i perioden.

Som det fremgår av vedlegg har rådet i tillegg deltatt på flere møter og representasjoner.

Sign: _____/_____

2 Saksområder

2.1 Opplæring og utdanning

2.1.1 Opplæring

Sametinget får ofte henvendelser fra samiske kommuner som sliter med kommuneøkonomien og mange samiske grendeskoler er truet med nedleggelse hvert år. Sametinget har i et møte med Utdannings- og forskningsdepartementet 15.12.03 drøftet mulige løsninger på denne problematikken. Kommunenes dårlige økonomi går ut over innkjøp av samiske læremidler og tilfredsstillende utstyr til undervisning. Prinsipper og retningslinjer for videregående opplæring for den samiske befolkningen, Kvalvikutvalgets rapport – *Framtidig tilknytningsform for de statlige samiske videregående skolene* og Sametingets uttalelse til NOU 2003: 16 *I første rekke*, ble også drøftet. Sametinget ønsker å delta i utformingen av Stortingsmelding om kvaliteten i grunnopplæringen.

Sametinget drøftet i tillegg samisk korrekturprogram for elektronisk tekstbehandling og hvordan dette kan finansieres.

2.1.2 Læremidler

Læremiddelsituasjonen har i lengre tid vært lite tilfredsstillende. Sametinget evaluerte lærebokproduksjonen i fjor, og et av tiltakene som ble vedtatt var å tilby høyere lønn til samiske lærebokprodusenter. Sametinget og SÁLAS har gjennomført forhandlinger angående forfatterhonorar og utviklingsstøtte til samiske lærebokforfattere. Sametinget og SÁLAS ble i november enige om at satsene for tekst endres fra 2003 og at satsene indeksreguleres hvert år. De nye satsene omfatter forfatterhonorar, utviklingsstøtte og sosiale utgifter.

2.1.3 Spesialpedagogisk arbeid

I samisk spesialpedagogisk kompetansehevingsplan for perioden 2004 – 2006 vil Sametinget vektlegge sør – og lulesamisk område, samt nordre Nordland og sørlige Troms.

2.1.4 Barnehager

I 2004 er det bevilget mer midler til samiske barnehager. I samsvar med bevilgningen, ble satser for særskilt tilskudd til samiske barnehager vedtatt forhøyet slik at satsen for hver samisktalende ansatt blir noe høyere fra 2004. Tilskuddet til samiske barnehager har ikke økt siden midten av 90 tallet.

2.1.5 Ny lov om universiteter og høyskoler

Sametinget har avgitt høringsuttalelse til NOU 2003:25 - Ny lov om universiteter og høyskoler.

Sametinget støttet forslaget om at det bør være en felles lov for statlige og private institusjoner, og støttet mindretallets forslag til lov. Sametinget gikk inn for at statlige universiteter og høyskoler opprettholdes som forvaltningsorgan, med lovfestede fullmakter. Sametinget kom med tilføyelser og endringer til enkelte paragrafer. Avslutningsvis har Sametinget uttalt at det bør utarbeides en ny

Sign: _____/_____

finansieringsmodell som tar hensyn til det faktum at finansiering av samisk høyere utdanning innebærer små studentkull, noe som igjen fører til liten studiepoeng- og kandidatproduksjon. Ny finansieringsmodell må omfatte særskilte bevilgninger utover ordinært beregningsgrunnlag.

2.2 Kultur og idrett

2.2.1 Kulturpolitikk mot 2014¹

Sametingsrådet har i møte med familie-, kultur- og administrasjonskomiteen 15.01.04, bedt Stortinget om ikke å behandle Stortingsmelding nr. 48 (2002-2003)- Kulturpolitikk fram mot 2014, slik som den nå foreligger. Sametingsrådets begrunnelse er at meldingen ikke omhandler visjoner, målsettinger og tiltak for samiske kulturinstitusjoner og samiske kulturtiltak. Sametingsrådet viste til at i meldingen blir samisk kultur bare sporadisk nevnt. Sametinget kan ikke akseptere at Regjeringen leverer en melding til Stortinget om kulturpolitikken for det kommende tiåret hvor visjoner og utvikling av samisk kultur ikke omtales. Regjeringen omtaler blant annet samisk som minoritetsspråk, til tross for at samisk og norsk er likeverdige språk.

Sametinget har også vist til at det i meldingen legges betydelig vekt på hvor viktig den norske kultur og kunst er for den samlede kulturpolitikken. Vi er derfor overrasket over at Regjeringen i meldingen ikke har en mer bevisst holdning til samisk kultur. Etter Regjeringens mening er samisk kultur sårbar. Sametingsrådet er enig i dette.

Sametingsrådet understreket i møtet at det er statens ansvar å utvikle samisk kultur og kulturtiltak i samarbeid med Sametinget. Etter Sametingsrådets oppfatning er Stortingsmelding nr. 48 (2002-2003) Kulturpolitikk fram mot 2014 et overgrep mot den samiske befolkningen da Regjeringen fraskriver seg ansvar for og ekskluderer samisk kultur og kulturliv i Norge.

2.2.2 Samisk møtested i Oslo

Sametingsrådet har i møtet med Byråd for kultur og utdanning i Oslo kommune 16.01.04 tatt opp spørsmålet om kommunens bistand til etablering av samisk møtested (kulturhus) i hovedstaden. På møtet viste Sametingsrådet til at samiske kulturhus og felles møtesteder er av særskilt betydning. Spesielt gjelder dette i områder og store byer hvor samene er i klar minoritet i forhold til den øvrige befolkningen. De samiske møstedene er viktig for utviklingen av samisk språk, kultur og identitet.

På møtet ble det fra Sametingets side vist til at det gjennom felles innsats med andre parter kan skapes utvikling og nyskaping i samiske områder, og at Oslo er en av kommunene i landet hvor det bor flest samer. Videre ble det gitt uttrykk for at en felles innsats med kommunen vil styrke og utvikle samisk kultur i Oslo, og at Sametinget er avhengig av dialog og positivt samarbeid. Samtidig var det et ønske om at Oslo kommune stiller seg positiv til et samisk møtested og et ønske om økonomisk bistand til å realisere dette.

---

¹ Stortingsmelding nr.48 (2002-2003) Kulturpolitikk fram mot 2014

Fra Sametingsrådets side ble det vist til samarbeidsavtaler som Sametinget har inngått med Troms og Finnmark fylkeskommune, og signalisert vilje til å komme i dialog med Oslo kommune for å begynne arbeidet med en egen samarbeidsavtale.

2.2.3 Idrett

Kultur- og kirkedepartementet hadde innkalt Samenes Idrettsforbund - Norge, Norges Idrettsforbund og Sametinget til et møte 04.02.04. Formålet var å drøfte rammebetingelsene for samisk idrett i Norge. På møtet ble det fra departementets side sondert om mulighetene for at SVL-N kan innlemmes i Norges Idrettsforbund. Det ble fra SVL-N's side klart gitt uttrykk for at en ikke ønsket dette. Samtidig signaliserte SVL-N at en primært ønsket å forholde seg til Sametinget når det gjelder saker som angår organisering og finansiering av samisk idrett.

Sametinget på sin side ga på møtet uttrykk for det store behovet for overføring av spillemidler til samiske idrettsformål, og at en ser for seg at Sametinget eventuelt forvalter disse midlene.

Sametingsrådet vil i nærmeste fremtid be om et møte med departementet der praktiske løsninger for finansiering av samisk idrett vil bli drøftet.

2.3 Næringer

2.3.1 Duodji

Sametinget har sendt rapporten "Er det grunnlag for en næringsavtale for duodji?" ut på høring til duodjiorganisasjoner og institusjoner. Høringsfristen er satt til 23.03.04. Sametingsrådet vil behandle denne saken i møte den 14.-16. juni 2004.

Det planlegges et større utviklingsseminar i duodji i Sametingsbygget 2. juni 2004. Hovedtema for seminaret vil være spørsmålet om det er grunnlag for en næringsavtale for duodji. Formålet med seminaret er bl.a å rette fokus på rammebetingelsene i duodjinæringen og gjøre Sametingets arbeid med utviklingsprogrammet for duodji bedre kjent for allmennheten.

2.3.2 Reindrift

Sametingsrådet hadde 16.12.03 møte med statssekretær Kongshaug i Landbruksdepartementet vedrørende arbeidet med revisjon av reindrifftsloven. På møtet ble en enige om at Sametinget skulle involveres i arbeidet. En revisjon av reindrifftsloven, slik at loven i sterkere grad enn i dag tar hensyn til reindriftssamiske tradisjoner og rettsoppfatninger, er svært viktig. Sametingsrådet registrerer at arbeidet med revisjon av reindrifftsloven trekker ut i tid og vil på ny ta kontakt med Landbruksdepartementet for å påskynde arbeidet.

Sametingsrådet har i brev av 13.01.04 til Landbruksminister Sponheim gjort krav om konsekvensutredning i forbindelse med Landbruksdepartementets forslag om sperregjerde i høyfjellet nord for Aursunden. Vi er kjent med at statsråden har signalisert i møte med NRL at reindriffta må akseptere Landbruksdepartementets forslag til løsning. Sametingsrådet er uenig i

Sign: _____/_____

dette, da et sperregjerde som er foreslått ikke vil løse problemet med rein på innmark. Sametingsrådet vil følge opp saken.

2.3.3 Fiskeri

Sametinget fremmet følgende saker i Reguleringsrådsmøte den 2. og 3. desember 2003 i Bergen;

- Sametingets deltagelse i den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon.
- Skjerming av de minste flåtegruppene ved regulering av fiske etter norsk kysttorsk.
- Tildeler en større andel av torsk-, hyse- og seikvotene til kystflåten.
- Videreføre dagens ungdomsfiskeordning og innføring av rekrutteringskvoter i kyst- og fjordfiske.
- Rognkjeksfiske reguleres med en maksimalkvote på 2000 liter rogn pr. båt.
- Tildeler en større andel av norsk vårgytende sild til kystflåten.

Sametingets fiskeriutvalg er etablert og har gjennomført fire møter i forbindelse med utarbeidelse av Sametingets melding om fiskeriene. Utvalget arbeider også med problemstillinger som angår Sametingets deltagelse i Havressurslovutvalget. Utvalget er i dette arbeidet styrket med juridisk kompetanse.

I høringen av nye regler for flytting av oppdrettsanlegg var Sametinget lite villig til å innføre en liberalisering av tidligere regelverk. En liberalisering av flytteregele vil føre til en samlokalisering av mange oppdrettskonsesjoner, som igjen vil øke forurensningen fra oppdrett. Ved en samlokalisering av oppdrettsanlegg innen større regioner vil mange lokalsamfunn som i dag har lokale oppdrettere, stå i fare for å miste disse konsesjonene og mange viktige arbeidsplasser vil gå tapt.

Miljøverndepartementet la ned samarbeidsrådet for anadrome laksefisk ved Direktoratet for naturforvaltningen f.o.m. 1. januar 2004. Sametinget har orientert ansvarlige myndigheter om at det nedlagte samarbeidsrådet ikke ivaretok de samiske interessene på en god måte. Likeledes har man fra Sametingets side foreslått en modell som går ut på å styrke de lokale fagrådene, samtidig som det opprettes et nasjonalt organ som også ivaretar de samiske interessene, slik Grunnloven § 110a og ILO-konvensjonen nr. 169 *om urbefolkning og stammefolk i selvstendige stater*, forutsetter.

2.4 Miljø- og kulturvernsaker

2.4.1 Gravstein på Hætta og Sombys graver i Kåfjord

Sametinget har fått på plass gravsteiner på Aslak Jakobsen Hætta og Mons Aslaksen Somby sine gravsteder på Kåfjord kirkegård i Alta. Det er også lagt til rette for bedre ankomst til gravene. Representanter for etterkommerne ble orientert i forkant av arbeidet for å kunne gi tilbakemeldinger på planene. De er nå tilsendt brev med orientering om at arbeidet er utført. Sametinget har fra før en avtale med Alta kommune om stell av gravene.

Sign: _____/_____

2.4.2 Sálašoaivi/Tromsdalstind

I forbindelse med Tromsø kommunes arbeid med å søke om OL til Tromsø i 2014 foreligger det planer om å bruke Sálašoaivi/Tromsdalstinden for utforløype. Det er også godkjent et konsekvensutredningsprogram for veg E8 fra Ramfjordbotn til Tromsdalen som innebærer tunnel gjennom Sálašoaivi/ Tromsdalstinden. Etter nærmere undersøkelser og intervjuarbeid har Sametinget kommet til at Sálašoaivi/Tromsdalstinden kan anses som et fjell det knytter seg gammel samisk tradisjon og tro til. Fjellet må dermed forstås som automatisk fredet samisk kulturminne etter kulturminneloven. Først når det eventuelt foreligger (regulerings)planer for utnyttelse av fjellet må det gis en faglig vurdering og dispensasjonsbehandling etter kulturminneloven. Sametinget gir tilråding til Riksantikvaren som er endelig dispensasjonsmyndighet.

Noen viktige vurderingskriterier vil være:

- a) fjellets betydning og eventuelt andre kulturminner som berøres,
- b) planenes størrelse og virkning på kulturlandskapet,
- c) tiltak for ivaretagelse av kulturarvverdiene og
- d) planenes samfunnmessige betydning.

Sametingsrådet ser det som viktig at fjellet gis nødvendig aktelse, og vil mene at det er like viktig å vektlegge *hvordan* fjellet eventuelt brukes, som *at* det brukes.

2.4.3 Konvensjonen om biologisk mangfold

Sametinget har fulgt opp det internasjonale arbeidet med Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), ved deltakelse i den norske delegasjonen til urfolksarbeidsgruppa for CBD. Urfolksarbeidsgruppa møttes i Montreal 8.-12.12.03. Det ble gitt anbefalinger om retningslinjer for konsekvensanalyser av tiltak som påvirker urfolks landområder og hellige steder, samt miljømessige, sosiale og kulturelle forhold. Andre sentrale tema var systemer for bevaring av tradisjonell kunnskap og styrket samarbeid med Permanent forum for urfolk. Anbefalingene fra arbeidsgruppa legges fram for konvensjonens partsmøte i Kuala Lumpur 10-22. februar 2004, hvor Sametinget også deltar i den norske delegasjonen.

Sametinget deltar i referansegruppa for Biomangfoldlovutvalget. De har som mandat å utvikle ny, samordnet lovgivning om biologisk mangfold. Referansegruppa for utvalget består av personer fra 13 Departementer, Havressurslovutvalget og Sametinget. Møte i referansegruppa den 20. november 2003 tok opp temaene: 1) arealforvaltning utenfor vernede områder/nærmere regler for utvalgte naturtyper, 2) tilgang til genressurser og 3) utfordringer knyttet til urfolk.

2.4.4 Planprosess Tysfjord-Hellemo

Statsråd Børge Brende har sammen med president Sven-Roald Nystø gitt klarsignal til å gjenoppta planarbeidet for bruk og vern av Tysfjord-Hellemo. Det er gitt ett mandat for en forberedende lokal arbeidsgruppe som innen 01.09.04 skal foreslå program, budsjett og framdrift for bruk og vern av området. På bakgrunn av dette programforslaget fastsetter Miljøverndepartementet og Sametinget i samforståelse med hverandre utredningsprogram. Arbeidet inviterer til en prosess i tråd med Stortingets merknader, og for å imøtekomme forpliktelsene som ligger i ILO-

Sign: _____/_____

konvensjonen nr. 169. Prosessen legger til rette for at lokalsamfunnet skal utforme hvordan de vil bruke, bevare og styre områdene i Tysfjord-Hellemo. Når det lokale programforslaget foreligger vil Sametingsrådet fremme saken for Sametinget til behandling.

2.5 Internasjonale saker

2.5.1 Europapolitisk Forum

Som ledd i oppfølgingen av Samarbeidsregjeringens europapolitiske plattform er det etablert et politisk forum bestående av representanter fra nasjonale, regionale og lokale myndigheter, samt Sametinget. Formålet er å etablere en arena for gjensidig informasjon og dialog om europapolitiske spørsmål som kan bidra til økt kunnskap om og forståelse av hvordan EU og EØS virker på lokalt, regionalt og nasjonalt plan.

Det politiske forumet har 20 representanter og ledes av Utenriksdepartementet og Kommunal- og regional departementet på statssekretærnivå. For øvrig er sammensettingen slik: 5 representanter fra fylkeskommunene, utpekt av landsdelsorganisasjonene, 11 fra KS og 2 fra Sametinget. For Sametinget deltar president Sven-Roald Nystø og representant Margreta Påve Kristiansen. Vararepresentanter er representant Magnhild Mathisen og representant Olaf Eliassen.

Første møte i Europapolitisk Forum ble avholdt 09.12.03, der representant Magnhild Mathisen deltok for Sametinget. I sitt innlegg la hun vekt på det grenseregionale samarbeid som eksisterer blant samene, blant annet i form av samisk parlamentarisk råd, og et utstrakt samarbeid i forhold til FN, Arktisk råd og Barentssamarbeidet.

En kontaktgruppe på administrativt nivå vil fungere som et bindeledd mellom det faglig-administrativt plan og det politiske nivå og vil ha en funksjon som tilrettelegger og formidler av informasjon til Forumets representanter mellom møtene. Sametinget deltar i kontaktgruppen.

2.5.2 Barentssamarbeid

Urfolksrepresentasjonen på det regionale nivået har siden etableringen av Barentssamarbeidet fulgt det land som har ledervervet i Regionrådet. I Finland, Norge og Sverige er det Sametingene som har oppnevnt de samiske representanter til Barentssamarbeidets organer. Etter etableringen av Samisk parlamentarisk råd (SPR) er det vedtatt at SPR oppnevner samenes (Finland, Norge og Sverige) representanter til Barentssamarbeidets organer.

Ledervervet i Regionrådet ble høsten 2003 overført fra Nordland fylkeskommune til Västerbotten län i Sverige. Samtidig overtok samene i Sverige urfolksrepresentasjonen i Regionrådet etter samene i Norge. Samisk parlamentarisk råd har oppnevnt Bengt Sevä som urfolkenes representant i Regionrådet fra høsten 2003. Han er en av de valgte representantene til SPR fra Sametinget i Sverige. Representasjonen i Regionkomiteen forestås av sekretariatet for SPR. For tiden er det Sametinget i Norge som innehar den.

Sign: _____/_____

2.6 Regionalt samarbeid

2.6.1 Oppfølging av samarbeidsavtalene med Troms og Finnmark fylkeskommune

Sametinget har som en del av oppfølgingen av samarbeidsavtalene deltatt i arbeidet med regionalt utviklingsprogram (RUP) for Troms og Finnmark. Partnerskapet om de regionale utviklingsprogrammene har resultert i en synliggjøring av ulike tiltak for å styrke utviklingen av samisk kultur og næring i de to fylkeskommune.

I tillegg har Sametinget og Finnmark fylkeskommune blitt enige om et forprosjekt for å utvikle et kunnskapsmessig grunnlag for det politiske arbeidet med oppfølging av samarbeidsavtalen med Finnmark fylkeskommune, *pkt 4 Urfolkssone og rammebetingelser*.

Formålet med forprosjektet er å:

- dokumentere hva urfolksoner ulike steder i verden innebærer
- utrede ulike alternativer med hensyn til innhold og geografiske avgrensninger av en urfolkssone
- utarbeide en fremdriftsplan for et hovedprosjekt.

Forprosjektet vil ventelig være avsluttet i løpet av mars og vil danne grunnlaget for det politiske arbeidet med tanke på å utvikle en urfolkssone. For å bistå Sametinget og Finnmark fylkeskommunes i arbeidet med forprosjektet er Jaruma as engasjert.

2.6.2 Interreg

På et arbeidsmøte i Samisk parlamentarisk råd 27.01.04 ble det arrangert et eget seminar om interregsamarbeidet. I denne sammenheng ble det avholdt et møte på administrativt nivå mellom Sametingene i Norge og Sverige for å drøfte den praktiske oppfølging av de ulike interregprosjektene. Spesielt ble det arbeidet med ulike tiltak for å få til en bedre koordinering mellom de to land og en bedre oppfølging av de ulike prosjektene innenfor det sørsamiske området.

2.7 Rettigheter

2.7.1 Finnmarksloven

Sametinget har i brev av 22.01.04 gjort en henvendelse til Stortinget ved Stortingspresident Jørgen Kosmo og leder av Justiskomiteen Trond Helleland vedrørende det videre arbeidet med finnmarksloven. Sametinget ønsker svar på hvordan Stortinget ser for seg det videre samarbeidet med Sametinget og hvilke prosess det legges opp til i lovbehandlingen.

I brev av 29.01.04 svarer leder for Justiskomiteen Trond Helleland at komiteen ønsker å konsultere Sametinget og fylkestinget i det videre arbeidet med finnmarksloven og hvis det er praktisk mulig invitere til to konsultasjoner i løpet av våren. Komiteen har foreløpig ikke fastsatt noe tidspunkt for avgivelse av innstilling om ny finnmarkslov (kopi av brevet fra Justiskomiteen er lagt i representanthyllene).

Sign: _____/_____

Sametingsrådet har 21.01.04 avholdt et møte med Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) om finnmarksloven.

2.8 Anbuds- og habilitetsregler

I Sametingets vedtak i sak 23/00 ble virksomheten til Sametingets underliggende råd lagt ned med virkning fra 31.12.00, og Sametingets tilskuddsstyre og språkstyre ble opprettet fra 01.01.01. I samme vedtak ble det etablert en avdelingsstruktur for Sametingets administrasjon. Sametingets administrasjon gjennomgikk dermed en meget stor omorganisering fra 1. januar 2001. Nåværende administrasjon var tidligere egne administrasjoner for de underliggende råd i tillegg til hovedadministrasjon for Sametingets politiske ledelse. De underliggende råds administrasjoner hadde vide fullmakter og var i stor grad autonome i forhold til Sametingets administrative og politiske ledelse forøvrig. Ved omorganiseringen i 2001 ble dette forhold for en stor grad opprettholdt i forhold til koordinering og samordning administrativt. Det samme ble også gjeldende for de avdelinger som ikke tidligere var administrasjoner for de underliggende rådene. I forbindelse med omorganiseringen fra en liten og oversiktlig hovedadministrasjon på ca. 20 medarbeidere, uten faste nedskrevne rutiner på mange områder, ble det med andre ord ikke gjennomført særskilte prosesser for å samordne den nye store administrasjonen med ca. 100 ansatte, 7 avdelinger, og 6 - fra 2004, 7 -kontorsteder.

Fra høsten 2002 er derfor flere prosesser igangsatt med det mål for øye å samordne og effektivere administrasjonen. Det er foretatt en egevaluering som ligger til grunn for ulike prosesser; bl.a. utvikling av felles virksomhetsplan - balansert målstyring - for administrasjonen, lederutviklingsprogram for å få et mer samkjørt lederteam med bl.a fokus på etiske problemstillinger og forhold til brukere, interne prosesser, økonomi og læring/utvikling. Budsjett- og rapporteringsrutinene er endret og fortsatt under utvikling, personal- og ledelsepolitikk er under utvikling, og det er satt fokus på HMS arbeidet, der f.eks. medarbeidersamtaler er innført fra og med 2004. I tillegg er det satt fokus på samarbeidet med arbeidstakerorganisasjonene.

I oktober/november 2003 ble det rettet søkelys på Sametingets rutiner når det gjelder anbud og habilitet. Siden plenum i november 2003 er det derfor foretatt en total gjennomgang av rutiner for anbud, innkjøp og habilitet. Siden plenum er rapportene presidenten ba om fra advokatfirmaet Hjort av 04.02.04 offentliggjort, og Riksrevisjonens brev som omhandler bla de samme forhold er datert 12.02.04, mottatt 16.02.04. Både advokatfirmaet og riksrevisjonen påviser mangler i Sametingets rutiner når det gjelder anbud, innkjøp og habilitet. I prosessen før og etter plenum i november har vi for en stor grad avdekket de samme forhold selv, og derfor prioritert arbeidet med nye og forbedrede rutiner vedrørende disse forhold. Rutinebeskrivelsene skal ferdigstilles ved utgangen av februar. Rutinebeskrivelsene er en del av økonomihåndboken for Sametinget. Andre tiltak som kan nevnes er at det er opprettet et sentralt investeringsbudsjett for budsjettåret 2004, og det gjennomføres opplæring i offentlige anskaffelser. Den administrative ledelsen vurderer også å foreta en omdisponering innenfor administrasjonens budsjett for å styrke funksjonen for utvikling av økonomiforvaltningen, herunder innkjøp og kontrollerfunksjonen.

Sign: _____/_____

Når det gjelder presidentens notat til gruppelederne og tiltakene med hensyn til rutiner for habilitetsvurderinger, er det ikke riktig slik media har hevdet at alle ansatte er blitt bedt om å vurdere sin habilitet. Dette gjelder for den administrative ledelsen. Selv om det i notatet er brukt ordet "liste" er det dermed ikke sagt at det er en slik form som til slutt velges. Målet er å gjøre alle ansatte bevisste i forhold til habilitet, og om mulig unngå situasjoner der det kan reises spørsmål om våre ansattes habilitet i ulike saker. Der den enkelte leder mener det er forhold de ansatte bør vite om, skal dette gjøres kjent for dem. Hvilken form dette skal ha, arbeides det nå med, ved f.eks. å vurdere måtene andre institusjoner har løst dette på.

For øvrig vises det til følgende vedlegg: 2 brev/rapporter av 04.02.04 fra advokatfirmaet Hjort og pressemelding/notat av 05.02.04 til Sametingets gruppeledere fra presidenten. Riksrevisjonens rapport av 12.02.04.

2.9 Annet

2.9.1 Informasjon og samemantall

Sametinget inngikk i 2003 et samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet om et prosjekt der målet er å bidra til økt informasjon om samiske saker generelt og bidra spesielt til økt registrering i samemantallet. I løpet av 2003 og så langt i 2004 har Sametinget registrert 408 nye personer i samemantallet. Vi mottar fortsatt innmeldinger.

Målet med kampanjen har vært å øke antall registrerte, men særlig bidra til økt registrering blant samiske kvinner. Sametingsrådet er derfor svært fornøyd med at et såpass stort antall har registrert seg i denne perioden, men fremdeles er det slik at flere menn enn kvinner registrerer seg. I perioden er det 236 menn og 172 kvinner som har registrert seg i manntallet. Målet om flere kvinner i manntallet er derfor ikke nådd. Sametinget har satt av midler for å videreføre informasjonskampanjen ut 2004, og håper på et fortsatt samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet også i dette året. Målgruppen for 2004 vil være samiske kvinner og unge.

2.9.2 Sametingets ungdomskonferanse 2003

Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU) og Sametinget arrangerte Sametingets tredje ungdomskonferanse 16.-17. november 2003 på Gratangen Hotell i Gratangen. Konferansen hadde tittelen "Arven etter far din, målet etter mor di".

Undertema første dag var Ungdom og eldre – "på nett?", hvor det ble satt fokus på forholdet mellom generasjonene, og på overføring av tradisjoner, verdier, kultur og språk. Her fortalte blant annet en gruppe eldre samer fra Skånland/Evenes-området om sin oppvekst og om sitt syn på ovennevnte. Andre dag var undertemaet Finnmarksloven. Det ble orientert om historikken bak Finnmarksloven og prosessen fremover, om hvordan temaet berører ungdommen og om hvordan Finnmarksloven berører de som bor utenfor Finnmark.

Sign: _____/_____

Konferansen ble avsluttet med vedtak av tre uttalelser; om forholdet mellom generasjonene, om Finnmarksloven og om ”Sametingets spørretime” og ungdomssatsning. Det vil bli utarbeidet en rapport fra konferansen som overleveres Sametinget.

På konferansen deltok ca. 50 ungdom i alderen 14-28 år fra alle samiske områder.

3 Kunngjøring av nye saker - oppfølging

3.1 Rådets oppfølging av nye saker kunngjort på plenumsmøtet 25.11.03 (sak 41/03)

Forslag 1 – 8 er sendt Sametingsrådet for videre behandling:

Forslag 1: Likestillingskonsulentstillingen må bli mer utadrettet

Likestillingsarbeidet er knyttet opp mot strategiene og tiltakene i handlingsplanen for likestilling.

Likestilling er tverrsektorielt og det er viktig at likestillingsarbeidet ikke bare knyttes opp mot en stilling, men at både Sametingsrådet og administrasjonen arbeider aktivt med likestilling på alle politikkområder.

Et viktig arbeidsområde for er å ta initiativ på de ulike politikkområdene. Et resultat av dette er at det er lagt vekt på ungdom og kvinner i manntallsprosjektet som kjøres i 2003-2004. I tillegg har det vært gitt støtte til to likestillingsprosjekter² og utdelt 5 stipend til journalister som skal skrive om likestilling. Som en videreføring av prosjektet bidrar Sametinget med delfinansiering av et prosjekt for økt kvinnerepresentasjon ved sametingsvalget 2005. Prosjektet ledes av Likestillingssenteret og gjennomføres som et samarbeidsprosjekt mellom Likestillingssenteret, de samiske politiske partiene/gruppene på Sametinget og andre samiske organisasjoner/listestillere.

Sametingets likestillingsarbeid er jevnlig oppe til politisk behandling i plenum, gjennom **den årlige likestillingspolitiske redegjørelsen**, budsjettbehandlingen, årsmeldingen og andre politiske dokument. Sametingsrådet redegjør **også** jevnlig til plenum om arbeidet gjennom Rådets beretning om virksomheten. Det er gjennom Sametingets politikk, virkemidler og prioriteringer det utadrettede likestillingsarbeidet kommer til uttrykk.

Forslag 2: Sametingets pris for funksjonshemmede

Sametingsrådet er positiv til forslaget fra Arbeiderpartiets sametingsgruppes om at Sametinget oppretter en funksjonshemmede pris til enkeltpersoner, institusjoner eller organisasjoner som har vært med på å styrke og fremme samiske funksjonshemmedes stilling i samfunnslivet.

---

² Likestillingsseminar i Tromsø (Sáráhkká) og utvikling av opplæringsmateriell vedrørende likestilling (Sámi nisson forum)

Sign: _____/_____

Målet må være likestilling og full deltakelse i samfunnet for alle mennesker. For å virkeliggjøre dette, må minoritetsperspektiver synliggjøres og legges til grunn ved utforming av politikken for et inkluderende samfunn.

I tillegg til barrierene alle funksjonshemmede møter, opplever samiske funksjonshemmede i tillegg språklige og kulturelle barrierer. Dårlig kommuneøkonomi og mangel på kvalifisert og stabilt fagpersonell har generelt ført til at helse- og sosialtjenestene i kommuner med samisk bosetting er dårligere utbygget enn gjennomsnittet. Det er dokumentert at samer, og spesielt samer med funksjonsnedsettelse, møter språklige og kulturelle barrierer som forsterker problemene. Dette vanskeliggjør både utdanning, diagnostisering, pleie, rehabilitering og brukerinformasjon. Dette samsvarer ikke med den rett samene som urfolk har til reell likestilling med andre norske statsborgere, eller retten til tiltak for å motvirke negativ diskriminering.

Rådet vil følge opp dette forslaget og vi håper at Sametinget kan realisere en funksjonshemmede pris fra 2005.

Forslag 3: Nordisk/samisk skolesamarbeid

I arbeidsplanen for Samisk parlamentarisk råd - 2004-2005 er følgende slått fast om læremiddelutvikling:

Hovedsatsingsområdene for for Samisk parlamentarisk råd i denne perioden er *bevaring og utvikling av det samiske språket, opplæring og læremiddelutvikling, likestilling og ungdoms deltakelse i det samiske samfunnet.*

Samisk parlamentarisk råd (SPR) har igangsatt kartlegging av opplærings situasjonen for samiske barn og læremiddelproduksjonen i de respektive land. Til dette arbeidet har man engasjert en person som skal kartlegge opplærings situasjonen i Norden. Arbeidet forventes avsluttet i løpet av mars i år. SPR holder et miniseminar i Karasjok i slutten av april i år, der kartleggingsarbeidet ligger til grunn. Hensikten er å utnytte de felles ressursene bedre og sikre samiske barn og ungdom en solid samisk plattform og opplæring. Samisk parlamentarisk råd har som mål at det skal utarbeides felles mål for samisk opplæring, felles læreplaner og læremidler for samiske skoler på nordisk nivå.

Sametinget i Norge, Sametinget i Finland og sameskolestyrelsen i Sverige holdt en nordisk læremiddelkonferanse i Kiruna 25.-27. mars 2003. Tema for konferansen var *"samiske læremidler som nordisk ressurs"*.

Under møtet i Oslo 12.11.03 mellom ministrene ansvarlig for samiske spørsmål i Finland, Norge og Sverige og sametingspresidentene i de respektive land, ble følgende vedtatt i saken: *Felles nordiske samiske læreplaner og læremidler;*

Sameministrene og sametingspresidentene er enige om at det er behov for økt nordisk samarbeid når det gjelder samisk grunnutdanning. Det tas sikte på å utarbeide felles målsettinger på utvalgte områder som kommer til uttrykk i de tre lands læreplaner, og som i praksis fører til et nærmere nordisk samarbeid med læremidler for samiske elever. De samiske fagene duodji (håndverk/håndarbeid) og samisk språk ligger vel til rette for å starte opp samordningen med.

Sign: _____/_____

Det er allerede satt igang en del nordiske samarbeidstiltak. Blant annet kan vi nevne at Sametingene i Finland og Norge og sameskolestyrelsen i Sverige allerede i mange år har utarbeidet en nordisk samisk læremiddelkatalog sammen.

Sametinget har i år 2000 satt igang et 5-årig språkmotiveringsprosjekt i Elgå. Hensikten med prosjektet er å styrke språktuvingen til samiske barn i området, og hovedmålet er at barna skal ta i bruk samisk som talespråk. Prosjektet starter med 3–4 åringer i barnehagen og disse barna blir fulgt opp gjennom hele prosjektperioden. Det har i hele prosjektperioden vært samarbeid med sørsamisk område på svensk side, spesielt når det gjelder å rekruttere medarbeidere som behersker sørsamisk.

Sametingene i Finland og Norge har hatt samarbeidsmøter med utdanningsadministrasjonen i Lappland og Fylkesmennene i Troms og Finnmark – utdanningsavdelingene. Intensjonen med møtene har vært samarbeid om aktuelle samiske skole- og utdanningssaker. Aktuelle tema har vært samarbeid om felles læreplaner og læremidler, felles samiske skoleutviklingsprosjekter og nettverksbygging mellom skoler på tvers av landegrensene.

Vi inviterer de nordiske representantene til Samisk skolekonferanse i Norge i oktober 2004.

Sametingene i Finland og Norge og sameskolestyrelsen i Sverige planlegger å arrangere en ny nordisk skolekonferanse i 2005.

Forslag 4: Mobil bibliotekjeneste

Sametinget har siden 2002 hatt ansvaret for å forvalte driftstilskuddet til bokbussene i samiske områder. Forvaltningen av investeringstilskuddet til bokbussene er imidlertid aldri overført til Sametinget. Dette kommer klart fram av referatet fra møtet Sametinget hadde med Kommunal- og regionaldepartementet og Kulturdepartementet 20.08.2001, hvor overføringer av forvaltningsmyndighet til Sametinget fra Kulturdepartementet – statsbudsjettet 2002, var tema. I pkt. 2 Mobile bibliotekjenester står det som følger: *Konklusjon: Samiske bokbussar overføres Sametinget fra 2002 under forutsetning av at Sametinget ikkje skal finansiere i nye busser.* Likevel har Kultur- og kirke departementet ment at Sametinget må påta seg ansvaret også for investeringsstøtten, og har henvist søknader om investeringsstøtte til Sametinget.

I et møte i august 2003 sa departementet seg enig med Sametinget i at så lenge annet ikke er bestemt, har departementet ansvaret for investeringstilskuddet. Sametinget har imidlertid sagt at tinget både ønsker og forventer å få forelagt søknader og spørsmål om investeringsstøtte til nye bokbussar. Hva angår eksisterende bokbussar og støtte til eventuell fornying av disse, er det en sak som departementet bør kunne avklare i samråd med eierne av bussene (kommune/fylkeskommune). Sametinget har sist påpekt dette i budsjettmøtet med departementene i januar 2004, der også kulturministeren var til stede.

Forslag 5: Kulturfunn – informasjonsfolder om samiske grav- og offerplasser

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) har fra 2003 i gang et prosjekt om samiske graver. Prosjektet er utarbeidet i dialog med Sametinget og har fire faser. I fase 1 foretas det en gjennomgang og opprydding av eksisterende registreringer. I fase 2 foretas det

Sign: _____/_____

kontrollregistreringer og tilstandsvurdering. Fase 3 legger opp til revisjon og supplering av registreringer, og fase 4 skal utarbeide statusrapport, foreslå overvåkingsprogram, og vernetiltak med informasjonsmateriell. Riksantikvaren har finansiert første del av prosjektet, og det forventes at de vil følge dette opp. Sametinget har tett dialog med NIKU og arbeider med sikte på at dette prosjektet blant annet skal gi bedre og tilgjengelig informasjon om samiske graver til folk flest.

Forslag 6: Opprettelse av et eget samisk forskningsråd og samisk forskningsfond

Sametingsrådet viser til at i Sametingsplanen 2002-2005 kap. 5 er det slått fast at spørsmålet om organisering og overordnet styring av samisk forskning avklares, og at det må etableres forskningspolitiske styringsorganer som ivaretar det samiske samfunnets behov for innflytelse over samisk forskning.

Sametingsrådet har sett nærmere på strukturen til Norges forskningsråd og Vetenskapsrådet i Sverige, for å få innblikk i organiseringen av disse. Rådet arbeider nå med å skissere ulike modeller for et samisk forskningsråd og forskningsfond.

Sametingsrådet har også startet arbeidet med å utrede mulighetene for å opprette et eget samisk forskningsråd og samisk forskningsfond. Rådet tror et samisk forskningsråd og forskningsfond vil føre til større forutsigbarhet for forskere i samiske spørsmål, og bidra til revitalisering av samisk forskning.

Sametingsrådet utarbeider forslag for saken med sikte på å legge saken fram for Samisk parlamentarisk råd på møte 24. og 25. mars 2004.

Forslag 7: Reindriften må ha mindretallsvern jamfør Reindriftslovens bestemmelser

Sametingsrådet er kjent med at bestemmelsene i dagens reindriftslov om behandling av umerket rein i enkelte tilfeller er problematisk. Problemene har vært knyttet til fordeling av umerka kalver etter utløpt merkefrist og fordelingen/disponeringen av inntekter fra salg av umerket rein. Landbruksdepartementet har i medhold av Lov om reindrift §32, fastsatt forskrifter for reindriftsfond. I henhold til disse forskriftene er det områdestyret som disponerer fondets midler, også inntektene fra salg av umerket og ulovlig merka rein. Disse midlene kan etter søknad fra distriktet tilbakeføres og brukes til fellestiltak.

Etter det Sametingsrådet kjenner til fungerer ordningen tilfredsstillende i de fleste reinbeitedistrikter og gir distriktene inntekter som brukes til fellestiltak, som alle reieneierne har nytte av. Ordningen er likevel problematisk fordi antallet umerket kalver etter utløpt merkefrist kan være ulikt fordelt mellom reieneierne og bidra til at enkelte reieneiere indirekte blir belastet med en uforholdsmessig stor andel av felleskostnadene. Reindriftsloven er under revisjon. Sametingsrådet vil arbeide for at forslaget, angående forvaltning av umerket rein fra Reindriftslovutvalget, blir realisert. Forslaget innebærer at inntekter fra rein født tidligere år før 31/5 uten lovlig merke tilfaller eieren. Dersom eieren ikke er kjent tilfaller utbytte siidaen som reien tilhører. Er heller ikke siidaen kjent, tilfaller utbyttet distriktet.

Sign: _____/_____

Forslag 8: Nedleggelse av Postens sorteringssentral

Sametingsrådet er bekymret for den stadige omleggingen og nedbyggingen av sentrale samfunnstjenester innen samferdsel. Dette vet vi kan få store konsekvenser både hva gjelder posttilbudet og andre offentlige kommunikasjonstilbud. I møte med samferdselsmyndighetene er dette noe vi tar opp og ser nødvendigheten av å poengtere.

Sametingsrådet vil be om et møte med Posten Norge vedrørende omlegging av terminalstrukturen.

4 Sametingsrådets tilleggs melding.

Vindkraft i samiske områder

Det foregår i dag en storstilt planlegging av vindkraftutbygging og kraftnettutbygging i Samiske områder. Det er i Finnmark snakk om 13 nye vindparker i tillegg til den allerede bygde i Havøysund. Inngrepene i er i sum mye større enn hva Altautbyggingen i sin tid var, men skjer stykkevis og delt. Vindkraftplanene vil, hvis de gjennomføres, innebære den største utbyggingen av infrastruktur i Finnmark på svært lenge og det kan sammenlignes i størrelse med tiltak som utbygging av det samlede veinettet i fylket. Konsekvensene er store for samiske næringer, som reindrift, utmarkshøsting, fiske mv. og kulturutøvelse. Det synes nå også som om utbyggingsinteressen i Troms øker, der planlegges det 4 nye vindparker i tillegg til Kvittfjell på Kvaløya som har fått konsesjon.

Sametingets har 19.01.04 hatt møte med NVE og fremlagt Sametingets syn. Det skal videre være et nytt møte med direktøren i NVE i Karasjok 26. februar.

Sametingsrådet v/ rådsmedlem Johan Mikkell Sara hadde 12.02.04 møte med statssekretær Brit Skjelbred i Olje og energidepartementet om vindkraftplanene. Rådet ga på dette møtet klart til kjenne at staten Norge er etablert på territoriet til to folk - det samiske og det norske folk. Følgelig har staten ansvar for å ivareta begge folkegruppernes interesser, også i vindkraftutbyggingssaker. Dette innebærer blant annet at samene som urfolk står i en særstilling når det gjelder rettigheter til landområder i samiske områder. Sametingsrådet viste videre til Norges internrettslige forpliktelser som sedvanerett, Grunnlovens § 110 a og tingsrett hva gjelder samiske rettigheter til land og naturressurser. Ved vindkraftutbygging er det i tillegg nødvendig å legge avgjørende vekt på de folkerettslige forpliktelsene i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter av 1966 (SP) artikkel 1 hva gjelder retten til selvbestemmelse, og punkt 2 i artikkelen som omhandler naturressurser. Artikkel 27 (SP) verner samenes tradisjonelle former for næringsutøvelse og beskytter mot statlige inngrep, og har avgjort en rolle i vindkraftutbyggingssammenheng. Konvensjonen er en del av norsk rett og ved motstrid går bestemmelsene i konvensjonen foran andre regler, jf menneskerettighetsloven §3.

Sentral er også ILO-konvensjon nr 169 om urfolksrettigheter. I følge artikkel 7 har samene rett til å vedta sine egne prioriteringer for utviklingen i de landområder de lever i eller bruker på annen måte, dette må nødvendigvis aksepteres av de sentrale myndigheter. I artikkel 15 nr 1, jf artikkel 16, legges

Sign: _____/_____

det bånd på de offentliges myndighet til å regulere utnyttelsen av grunn og andre naturressurser i områder som urfolk har krav på å få anerkjent rettigheter til. Urfolk har krav på å få delta aktivt ved avgjørelsen av hvordan naturressursene i områder som urfolk har rettigheter til, skal utnyttes. Artikkel 15 kommer til anvendelse uavhengig av hvilken form for rett (eiendoms- og besittelsesrett eller bruksrett) urfolk har krav på å få anerkjent etter artikkel 14. Dette framkommer også helt klart i regjeringens egen utredning foretatt av professorene Geir Ulfstein og Hans Petter Graver. Det er også viktig å ha klart for seg at det gjelder den offentligrettslige deltakelsesrettigheten det her er snakk om – noe som er mye sterkere enn alminnelig partsrettigheter i forvaltningsloven.

Sametingsrådet har overfor regjeringen gjort det helt klar at vindkraftutbygging i det omfang som det nå legges opp til i Finnmark for samiske rettigheter er anerkjent og mens det pågår en behandling av Finnmarksloven i Stortinget er fullstendig uakseptabelt.

For at Sametinget og sentrale myndigheter skal ha et reelt beslutningsgrunnlag for vindkraftutbygging i Finnmark og ellers samiske områder, så må det foretas en samlet konsekvensutredning av alle varslede planer om vindkraftutbygging. Sametingsrådet har gitt uttrykk for at de kan akseptere at det igangsettes slike helhetlige konsekvensutredninger før samiske landrettigheter er anerkjent og avklart ved ny lov.

Sametingsrådet er også av den oppfatning at en ikke er prinsipielt imot ny utnyttelse av landområder og naturressurser i samiske områder, heller ikke vindkraft. Men Sametinget skal ha innflytelse på den framtidige utviklingen. Det er også av betydning at slik ny virksomhet virker til å styrke samisk kultur, næringsliv og lokalsamfunn. Når det samiske folk i tråd med folkerettslige forpliktelser er sikret en nødvendig innflytelse med hensyn til naturressursene i samiske områder og den samiske eiendomsretten er anerkjent, vil Sametinget være forberedt på å vurdere på et bredt grunnlag, hvordan landressursene og arealene kan utnyttes på nye måter.

Kort oppsummert så er Sametingsrådets syn at:

1. Staten Norge er etablert på territoriet til to folk, det samiske folket og det norske. Følgelig har staten ansvar for å ivareta begge folkegruppens interesser. Norge har i tillegg til de internrettslige forpliktelser også bundet seg til viktige folkerettslige regler som verner samene.
2. Sametinget kan på ingen måte akseptere at det legges til rette for storstilt vindkraftutbygging i Finnmark før samiske rettigheter er anerkjent og avklart i ny lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark
3. Sametinget kan ikke akseptere at samiske områder stadig legges ut for salg eller bygges ut med ikke reversible inngrep uten at samene på noen måte har innflytelse i forhold til situasjonen.
4. Sametinget kan akseptere at det allerede nå igangsettes en helhetlig konsekvensutredning der alle varslede planer om vindkraftutbygging i Finnmark og samiske områder utredes mht samisk kultur, samfunn og næringer. En slik utredning må uansett foreligge som beslutningsgrunnlag før det gis konsesjoner til flere vindkraftutbygginger.
5. Sametinget er ikke prinsipielt imot ny utnyttelse av landarealer og ressurser i samiske områder, men Sametinget skal ha innflytelse på den framtidige utviklingen.

Vedlegg

Sign: _____/_____

Møter og representasjoner

Pressemelding - nye rutiner skal hindre brudd på anbuds- og habilitetsregler

Rapport vedrørende vurdering av anskaffelsesprosess og habilitet

Forslag 1, representant Willy Olsen , Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Vindkraft i samisk område

I oppsummeringen i punkt 4 fremmes følgende tillegg/merknad:

Etter samfunn og næringer.

I denne sammenheng igangsettes forskning på innvirkningen for rein, og annen fauna.

III Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslaget ble enstemmig vedtatt

IV Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Sven-Roald Nystø (saksordfører)	
2	Egil Olli	Ragnhild Lydia Nystad
3	Birger Nymo	
4	Roger Pedersen	Johan Mikkel Sara
		Sven-Roald Nystø
		Roger Pedersen
5	Geir Tommy Pedersen	Steinar Pedersen
		Roger Pedersen
		Geir Tommy Pedersen
6	Per Solli	Sven-Roald Nystø
		Åge Nordkild
		Geir Tommy Pedersen
		Per Solli
7	Johan Mikkel Sara	Anders Urheim
		Egil Olli
		Simon Andersen
		Johan Mikkel Sara
8	Ragnhild Lydia Nystad	Anders Urheim

Sign: _____/_____

		Ragnhild Lydia Nystad
9	Magnhild Mathisen	Sven-Roald Nystø
		Ragnhild Lydia Nystad
		Magnhild Mathisen
10	Janoš Trosten	
11	Willy Olsen	
12	Terje Tretnes	
13	Sten Jönsson	
14	Berit Ranveig Nilssen	
15	Isak Mathis O. Hætta	
16	Olaf Eliassen	
17	Simon Ivar Andersen	
18	Steinar Pedersen	
19	Randi A. Skum	
20	Anders Urheim	
21	Per Arnesen	
	Per A. Bæhr (til forretningsorden)	
22	Per A. Bæhr	
23	Ann-Kristine Sara	
24	Geir Tommy Pedersen	
25	Ann-Mari Thomassen	
26	Svein Peter Pedersen	
27	Olav Dikkanen	
28	Egil Olli	
29	Sten Jönsson	
30	Ragnhild Lydia Nystad	
31	Sven-Roald Nystø	

VI Sametingets vedtak etter voteringen

Sametingsrådets beretning om virksomheten med vedtatte forslag ble tatt til etterretning.

Saken ble avsluttet 24. februar 2004 kl. 17.30.

Sign: _____/_____

Sak 003/04**Spørsmål til Sametingsrådet i henhold til Sametingets
forretningsorden § 11**

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-012.11

2004000444

Saken påbegynt 24. februar 2004 kl. 08.30.

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	16.02.04	Representant Willy Olsen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe	Vindkraftkonsesjoner
2	17.02.04	Representant Anders Urheim, Arbeiderpartiets sametingsgruppe	Individuell rett til samiskopplæring
3	17.02.04	Representant Per Solli, Arbeiderpartiets sametingsgruppe	Norske Samers Riksforbund og salget av aksjene i Davvi Girji
4	16.02.04	Representant Per A. Bæhr, Kautokeino Flyttsamelist og Høyre	
5	16.02.04	Representant Jánoš Trosten, NSRs sametingsgruppe	Hvilket ærend har sametingspresidenten i Troms fylkeskommunalt valg?

II Forslag og merknader**Spørsmål 1, representant Willy Olsen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe**

Vindkraftkonsesjoner

Arbeiderpartiets sametingsgruppe har tidligere tatt opp spørsmål om bygging av vindmølleparker. Sametingsrådet har i sin beretning på novemberplenomet redegjort for utviklingen i saken, og rådet har krevd at det utarbeides en samlet utredning av konsekvensene når det gjelder eksisterende og planlagte inngrep. I følge Norges Vassdrags og Energiverk er det i Nord-Norge og Trøndelag tildelt 8 vindkraftkonsesjoner. Søknader under behandling er i samme område 5. Meldinger under behandling i Nord-Norge og Trøndelag er 12 saker.

Sign: _____/_____

Det finnes pr dato ingen helhetlig plan for utbygging av vindkraft. Kraftselskapene som står bak søknadene spiller på at det er kommunene selv som velger om vindparker skal bygges. Vindmølleparkene legger beslag på areal, er støykilder og virker estetisk forurensende. I tillegg til selve installasjonene på parken, kommer utbygging av ledningsnett, som legger beslag på areal i form av tilførselsveier og rydninger.

Vi registrerer at det også er goder ved bygging eks. ny infrastruktur, sikrere strømtilførsel og nye arbeidsplasser. Arbeiderpartiets sametingsgruppe er spesielt opptatt av arealanvendelsen med hensyn til reindriftens og jordbrukets behov for beitearealer, samt begrensninger i befolkningens rekreasjonsmuligheter.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe stiller følgende spørsmål til sametingsrådet:

Har sametingsrådet kjennskap til om det fra NVEs side foreligger noen planer om utarbeidelse av en konsekvensanalyse for fremtidig utbygging av vindmølleparker og dertil tilhørende anlegg i form av veier og ledningsnett?

Hva er resultatet av sametingsrådets arbeid med vindkraftutbyggingen?

Sametingsrådets svar:

Sametingsrådet er i likhet med Arbeiderpartiets sametingsgruppe svært bekymret for de omfattende planene for vindkraftverk i samiske områder.

Det foregår i dag en storstilt planlegging av vindkraftutbygging og kraftnettutbygging i samiske områder. Det er i Finnmark snakk om 13 nye vindparker i tillegg til den allerede bygde i Havøysund. Inngrepene er i sum mye større enn hva Altautbyggingen i sin tid var, og skjer stykkevis og delt. Hvis vindkraftplanene gjennomføres slik de er planlagt, vil dette innebære den største utbyggingen av infrastruktur i Finnmark på svært lenge. Det kan sammenlignes i størrelse med tiltak som utbygging av det samlede veinettet i fylket. Konsekvensene er store for samiske næringer, som reindrift, utmarkshøsting, fiske mv. og kulturutøvelse. Det synes nå også som om utbyggingsinteressen i Troms øker, der planlegges det 4 nye vindparker i tillegg til Kvitfjell på Kvaløya som har fått konsesjon.

Sametinget har 19.01.04 hatt møte med NVE og fremlagt Sametingets syn. Videre har Sametinget v/ rådsmedlem Johan Mikkel Sara 12.02.04 vært i møte med statsekretær Brit Skjelbred i OED om vindkraftplanene.

Sametingsrådet ga på møtet uttrykk for at det ikke kan aksepteres at det legges til rette for storstilt vindkraftutbygging før samiske rettigheter er anerkjent og avklart. Sametingsrådets syn er at vindkraftutbygging i det omfang som det nå legges opp til i samiske områder er uakseptabelt. Dette på grunn av at samiske rettigheter ikke er anerkjent, og spesielt siden det nå pågår en behandling av finnmarksloven i Stortinget.

På møtene med OED og NVE har Sametinget krevd en helhetlig konsekvensutredning for vindkraftplanene i samiske områder før det gis ytterligere konsesjoner. En slik helhetlig utredning kan aksepteres før samiske rettigheter er anerkjent

Sign: _____/_____

Videre gir OED uttrykk for at spørsmålet om en samlet plan for vindkraft er vanskelig og omfattende. Når det gjelder spørsmålet knyttet til samiske landrettigheter sier OED at de prøver å lete etter måter å avklare praktiske tiltak på, også før finnmarksloven blir vedtatt. OED lovte å virke til en konstruktiv dialog i sakene fremover.

NVE har bedt om et møte Sametinget. Dette møtet vil finne sted 26.02.04. På dette møtet regner vi med å få nærmere tilbakemeldinger fra NVE om Sametingets krav og innspill fra forrige møte.

Så langt er tilbakemeldingene fra OED og NVE for uklare og lite tilfredsstillende til at Sametinget kan slå seg til ro med disse. Det enorme omfanget av disse planene og konsekvensene man kan se for seg, gjør at Sametingsrådet ser det som helt nødvendig å følge opp disse sakene så lenge samiske rettigheter ikke er anerkjent. Rådet oppfordrer også de andre grupperingene til å påvirke disse sakene gjennom de kanaler de har til rådighet.

Spørsmål 2, representant Anders Urheim, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Individuell rett til samiskopplæring

Gjennom flere henvendelser fra samiske foreldre, mediaoppslag, debatter og tidligere spørsmål også i Sametinget m.v. synes det som om det fortsatt er uklarheter med hensyn til hvilke rettigheter samiske barn har til samiskopplæring i grunnskolen.

1. Med henvisning til bl.a. Sametingsplanen 2001-2005 – særlig kapitler om samisk språk og opplæring – og tidligere spørsmål til Sametingsrådet, ber jeg på denne bakgrunn Sametingsrådet redegjøre for hvilke rettigheter samiske barn har når det gjelder samisk opplæring i grunnskolen.
2. På hvilken måte fungerer, og hvordan følges samarbeidet opp mellom Sametinget og sentrale myndigheter, herunder også Fylkesmannens utdanningsavdelinger (tidligere Statens utdanningskontor), med hensyn til finansiering og kvalitetsutvikling av samisk opplæring i grunnskolen?

I november 2002 behandlet Sametingets plenum sak 46/2002 – Samisk utdanning utenfor forvaltningsområdet for Samelovens språkregler.

Et enstemmig Sameting vedtok, etter Arbeiderpartiets sametingsgruppes forslag, krav om at: Opplæringslovens § 6.2, andre ledd, endres til at alle samiske barn – uavhengig av bosted – sikres individuell rett til opplæring i og på samisk.

3. Hva har Sametingsrådet gjort for å følge opp dette enstemmige vedtaket?

Sametingsrådets svar:

1. Samiske barns rettigheter til samisk opplæring i grunnskolen

Sametingsrådet viser til at samisk opplæring reguleres av Sameloven, Opplæringsloven og forskrifter til opplæringsloven. Sameloven ble fastsatt 12.06.1987 og sist endret 01.07.2003.

Sign: _____/_____

Opplæringsloven ble fastsatt 17.07.1997 og sist endret 01.01.2004. Forskrifter til opplæringslova ble fastsatt 28.06.1999 og sist endret 10.12.2003.

I følge Lovdata.no er databasen sist oppdatert 16 og 17.02.04. Etter de siste endringene er ikke retten til samisk opplæring endret.

Samelovens § 3-8 *Rett til opplæring i samisk* sier at

Enhver har rett til opplæring i samisk. Kongen kan gi nærmere regler om gjennomføringen av denne bestemmelsen. For opplæring i og på samisk gjelder reglene i og i medhold av lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova).

Opplæringslova, § 6-2 gjelder samisk opplæring i grunnskolen. Der sies følgende:

"I samiske distrikt har alle i grunnskolealder rett til opplæring i og på samisk.

Utanfor samiske distrikt har minst ti elevar i ein kommune som ønskjer opplæring i og på samisk, rett til slik opplæring så lenge det er minst seks elevar igjen i gruppa.

Kommunen kan vedta å leggje opplæring på samisk til ein eller fleire skolar i kommunen.

Kommunen kan gi forskrifter om at alle i grunnskolealder i samiske distrikt skal ha opplæring i samisk.

Utanfor samiske distrikt har samar i grunnskolealder rett til opplæring i samisk. Departementet kan gi forskrifter om alternative former for slik opplæring når opplæringa ikkje kan givast med eigna undervisningspersonale på skolen.

Elevane avgjer sjølv om dei vil ha opplæring i og på samisk frå og med 8. klassetrinnet etter første, andre og femte leddet."

Opplæringslova § 6-1. definerer

- Same som person som kan skrivast inn i samemanntalet, jf. § 2-6 i lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (samelova), og barn av dei som kan skrivast inn
- Samisk som nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk
- samisk distrikt slik: 1) det samiske forvaltningsområdet etter § 3-1 i samelova, 2) andre kommunar eller delar av kommunar etter forskrifter gitt av Kongen i statsråd etter at Sametinget og dei kommunane og fylkeskommunane spørsmålet gjeld, har fått uttale seg.

I følge forskrift til opplæringslova § 7-1 *Alternative opplæringsformer i samisk og finsk* har

"Elevar som har rett til opplæring i samisk og/eller finsk, har rett til alternativ form for slik opplæring når opplæringa ikkje kan givast av eigna undervisningspersonale ved skolen. Alternative former for opplæring kan t.d. vere fjernundervisning, intensivundervisning eller særlege leirskoleopphald.

Alternative opplæringsstilbod for elevar i grunnskolen skal utarbeidast i samarbeid med foreldra."

2. Sametinget og sentrale myndigheter

Sametingsrådet har hatt møter med UFD på ministernivå flere ganger i løpet av 2002 og 2003 hvor blant annet styrking av samiske barns og ungdoms rettigheter til opplæring i og på samisk har vært sentrale temaer. Sametinget har gitt uttalelse om NOU :16/03 *I første rekke*. I den forbindelse ble det blant annet påpekt fra rådets side at opplæringslovens § 6-2 må endres slik at samiske barn og ungdom får rett til opplæring i og på samisk uansett bosted. Dette er i tråd Sametingets vedtak i sak 46/02: *Samisk utdanning utenfor forvaltningsområde for Samelovens språkregler* hvor det blant annet heter

Sign: _____/_____

at; opplæringslovens kap. 6.2 andre ledd blir endret til: ”Alle samiske barn, uavhengig av bosted sikres individuell rett til opplæring i og på samisk”

Sametingsrådet ba om at det samiske læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L-97 samisk) blir gjort gjeldende for flere skoler og kommuner utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Rådet ba departementet om å legge til rette for at all samisk opplæring gis innenfor det normale timeantallet for elevene på hvert klassetrinn. Rådet ønsker at all normert opplæring i samisk skal gi grunnlag for fritak i norsk sidemål, både i grunnskole, videregående opplæring og høyere utdanning. Det må gis et tilstrekkelig timeantall i samisk for å oppnå målet om funksjonell tospråklighet, og samisk språk bør kunne benyttes i opplæringen i andre fag enn samisk.

Videre ble fjernundervisning, prinsipper og retningslinjer for samisk videregående opplæring, fremtidig tilknytningsform for statens samiske videregående skoler, økning av midler til samisk opplæring og drøftet med politisk ledelse i UFD.

Rådet ba også om at det etableres en særskilt stipendordning for samisk førskolelærerutdanning. Behovet for samiske lærere er noe ulikt i de forskjellige områdene, blant annet er det i det sørsamiske området et stort behov for lærere og førskolelærere med kompetanse i samisk språk og kultur.

Sametingsrådet tok også opp merutgifter skoleeier har i forbindelse med opplæring i og på samisk. Rådet mente at staten fullt ut skal dekke disse. Dette gjelder særlig timeressurs til opplæring etter satser som dekker de reelle utgiftene og alternative former for opplæring, som f. eks fjernundervisning, og videreutdanning av lærere i samisk. Rådet har ikke fått tilbakemelding om disse sakene fra departementet.

I 2004 har Sametinget fremmet ønske om faste møter med ministeren. Dette ville ministeren finne en løsning på.

Informasjon om opplæringsrettigheter

Ansvar for selve opplæringen ligger hos kommuner, fylkeskommuner og staten. Se opplæringslovens §13.

Selv om Sametinget ikke har ansvar for selve opplæringen, er Sametinget opptatt av at samiske elevers behov for rettigheter blir ivaretatt og at elever skal få så god opplæring som mulig. Sametinget får ukentlig telefoner fra foreldre og lærere om rettigheter til samisk opplæring. Sametinget informerer og veileder foreldre om hvordan de skal gå fram for å få samisk opplæring for sine barn.

Sametinget har sammen med fylkesmannen i Troms og Finnmark utarbeidet en brosjyre "Opplæring i samisk i grunnskolen utenom forvaltningsområdet for samisk språk". Sametinget har også opprettet et nettsted "Sámi oahpponeahhta" for å nå ut med informasjon og veiledning for samiske lærere, foreldre og elever.

Høringssaker

Sign: _____/_____

Sametinget er høringsinstans for UFD og Læringscenteret. Dette gjelder i forhold til alle offentlige skolesaker som f.eks lov-, forskriftendringer, utredninger eller annet. Hensikten med det er selvsagt at Sametinget kan påse at samiske elevers rettigheter til kvalitativ opplæring blir ivarettatt.

Tilsynsbesøk ved skoler

Sametinget deltar sammen med Fylkesmannen i Finnmark og Troms på tilsynsbesøk i kommuner som hører under samiske forvaltningsområder.

Hjemmel for slikt tilsyn er nedfelt i opplæringsloven § 14-1 første, andre og tredje ledd om statlig tilsyn og kontroll:

” Departementet gir råd og rettleiing i spørsmål som gjeld verksemder etter denne lova og skal elles samarbeide med kommunar, fylkeskommunar og eigarar av private skolar for å sikre eit godt og likeverdig opplæringstilbod i samsvar med lov og forskrifter.

Departementet fører tilsyn med verksemder etter denne lova og skal i den samanheng ha tilgjenge til skoleanlegg og dokumentasjon.

Dersom det blir oppdaga forhold som står i strid med denne lova eller med forskrifter gitt med heimel i lova, kan departementet gi pålegg om å rette på forholda. ”

Retten til tilsyn og kontroll er delegert til fylkesmannsembetene, jf rundskriv F-37-02.

På disse tilsynene har det kommet fram at den samiske læremiddelsituasjonen er dårlig og det samme gjelder IKT i skolen. Lærernes situasjon hva gjelder mulighet til kompetanseheving og arbeidsforhold er heller ikke tilfredsstillende.

Sametingets samarbeid med Samisk høyskole og Utdanningsavdelingene for Fylkesmennene i Finnmark og Troms

To ganger i året holder Sametinget, Samisk høyskole og Fylkesmannen i Finnmark og Troms samarbeidsmøter hvor samiske opplæringsaker blir drøftet.

Disse tre institusjonene holder også hvert år en samisk skolekonferanse. Målgruppe for konferansen er lærere, skoleledere, skoleeiere, utdanningstilbydere, ansvarlige myndigheter og andre interesserte.

Alternative opplæringsformer

Kommuner /private skoler som ikke kan tilby samiskopplæring, kan iverksette alternative opplæringsformer som fjernundervisning, intensivundervisning eller leirskoleopphold.

Fylkesmannen i Finnmark administrerer forsøk med nordsamisk fjernundervisning til elever som ønsker opplæring via nett og lydbilde.

Fylkesmannen i Nordland administrerer prosjekt sørsamisk fjernundervisning / heimskoleundervisning.

Árran lulesamisk senter tar imot henvendelser og tilbyr fjernundervisning i lulesamisk.

FOU-prosjekt - Begynneropplæringsprosjektet

Prosjektet ”Samisk begynneropplæring” ble påbegynt høsten 2000 for alle de førsteklasseelevne som fikk sin første leseopplæring på samisk. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Sametinget, Samisk høyskole, Nordnorsk kompetansesenter, Samisk spesialpedagogisk støtte, Nordisk Samisk Institutt, Fylkesmannen i Finnmark, utdanningsavdelinga og Senter for Leseforskning. Sametinget har ansvar for gjennomføringen av prosjektet. 8 skoler i 5 kommuner er med i prosjektet, og der er alle de elevne med som går 3. klasse og som har samisk som første språk og deres lærere.

Sign: _____/_____

Hovedmålet med prosjektet er å samle og systematisere de samisktalende lærernes erfaringer i begynnende leseopplæring, og finne fram til lesemetoder som passer for leseopplæring på samisk. Prosjektet er 3-delt. Del I rettet seg mot leseparathet, del II rettet seg mot avkodning og del III mot leseforståelse. Selv om det er foretatt en slik 3-deling, vil alle deler gripe inn i hverandre. Prosjektet er nå i tredje fase.

Gi rom for lesing - Samisk

Sametinget, Fylkesmannen i Finnmark og Samisk høgskole har sammen tatt initiativ til å igangsette tiltak for å fremme og utvikle leseinteressen og øke leselysten blant samiske barn og unge - Gi rom for lesing - Samisk. I det samiske prosjektet vil vi i hovedsak jobbe for å oppnå de samme mål som i den nasjonale tiltaksplanen.

Ny beregningsmodell for tildeling av timeressurser til samisk

Sametinget har tatt opp med departementet problemet med at timesatsen er for lav. Kommunene får ikke dekket de reelle utgiftene til samisk opplæring. Det viser seg at dette går utover opplæring i samisk. Sametinget har sammen med UFD, utdanningsdirektørene og representanter for kommuner i det samiske forvaltningsområdet, utarbeidet ny beregningsmodell for tildeling av timeressurser til samisk. Beregningsmodellen er effektivert fra høsten 2003.

Møter mellom UFD og Statlig utdanningsadministrasjon

Sametinget deltar på disse møtene. Her er avsatt tid til samiske saker. På disse møtene tar Sametinget og utdanningsdirektørene opp saker som gjelder opplæring i og på samisk. De sakene som rådet har fremmet for ministeren følges gjerne opp i disse fora.

3. Sametingets kontakt med enkeltpersoner

Sametingsrådet får også tilbakemeldinger om tiltak som fungerer. Som et eksempel på dette vil rådet vise til en tilbakemelding som visepresidenten fikk på utdanningsseminaret i Hattfjelldalen i 2004. Sameskolen i Hattfjelldal, foreldre og barn hadde løst samiskopplæringen for elevene på en tilfredsstillende måte. Alle var fornøyd med ordningen.

Sametingsrådet har sist uke vært i møte med Engerdal kommune, prosjektgruppa i Elgå, Røros kommune og Sør Trøndelag fylkeskommune for å drøfte hvordan kommunene og fylkene i dette området kan bidra til å styrke samiskopplæringen av barn, unge og voksne i disse områdene. Dette arbeidet vil bli fulgt opp til høsten med nye politiske møter.

Spørsmål 3, representant Per Solli, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Norske Samers Riksforbund og salg av aksjene i Davvi Girji

Den samiske organisasjonen NSR, Sametingets største parti, fikk et økonomisk tilskudd fra daværende Samisk utviklingsfond på kr. 200 000,- til kjøp av aksjer i forlaget Davvi Girji. Hensikten med bevilgningen fra Samisk utviklingsfonds side var å sikre driftsgrunnlaget for dette viktige samiske forlaget.

Sign: _____/_____

I følge oppslag i avisa Sagat og NSR's nettsider skal NSR selge disse aksjene og bruke midlene til å styrke organisasjonens/partiets driftsbudsjett, i tillegg til den store årlige summen som de allerede mottar fra Sametinget. Jeg er meget betenkt over at Sametingets største "regjeringsparti" bruker regelverket på en slik måte. Undertegnede mener at intensjonene med femårsregelen for å slippe å tilbakebetale tilskuddsmidler fra Sametinget var alt annet enn et passivt aksjeeierskap.

Etter mitt syn ville det være naturlig å overdra aksjene vederlagsfritt til forlaget, slik at forlaget kan styrke likviditeten ved videresalg, eller å selge for så å overføre pengene tilbake til Sametinget, til bruk til samiske næringsformål. En slik handlemåte ville blitt forstått og bifalt av det samiske folket. Dette er offentlige midler som man ikke uten videre kan stikke i egen lomme.

Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til Sametinget:

- Mener Sametingsrådet at det er moralsk og etisk riktig, i forhold til det samiske samfunnet, å bruke offentlige midler slik NSR legger opp til?
- Var denne søknaden et ledd i en langsiktig strategi for å skaffe NSR mer penger til organisasjonens drift?
- Mener Sametingsrådet at organisasjonsarbeidet innen en samisk organisasjon er å betrakte som næringsvirksomhet?
- Anser Sametingsrådet behov for å revidere retningslinjene for Samisk utviklingsfond, slik at bevilgninger fra Sametinget ikke kan brukes på en slik måte?
- Tror Sametingsrådet at Sametingets omdømme styrkes ved at Sametingets største "regjeringsparti" misbruker dagens regelverk for egen gevinst?

Sametingsrådets svar:

Da det samiske forlaget Davvi media AS ble begjært konkurs i januar 1990, tok Sametinget initiativ til å etablere et nytt samisk forlag, spesielt for å sikre produksjon og utgivelse av samiskspråklig litteratur, primært samiske læremidler. Davvi Girji AS ble etablert, og Sametingsrådet, som den gang også var styret for Samisk utviklingsfond, stilte til rådighet kr 300 000,- som skulle nyttes som aksjekapital i det nye selskapet (sak S 123/90). Dette beløpet skulle fordeles likt mellom de samiske hovedorganisasjonene som fant det formålstjenlig å delta i aksjetegningen. Dette for å sikre en bred samisk eierstruktur i det nye selskapet. Det ble også fra Kommunaldepartementet og den gang Utbyggingsfondet i Finnmark, stilt midler til disposisjon for aksjetegning fra hovedorganisasjonene. Hver av organisasjonene NSR, SLF og NBR tegnet aksjer for kr 200 000,- av de samlede offentlige midlene som ble stilt til rådighet.

For de midler som ble stilt til disposisjon fra Sametingets side tegnet hver av de tre ovennevnte organisasjonene aksjer for kr. 100 000,- 21.desember 1990. I brev av 03.01.91 anmodet Sametinget Kommunaldepartementet om utbetaling av tilskuddet.

Siden det beløp som ble stilt til disposisjon for aksjekjøp var et rent fondstilsagn, må en følge de standardvilkår som er knyttet til slike tilsagn. I et av vilkårene, som gjaldt den gang som nå, kan støtte kreves tilbakebetalt helt eller delvis dersom tilsagnet blir tatt i bruk eller nyttes til andre formål innen fem år fra støtten ble gitt.

Sign: _____/_____

Sametingsrådet har etter de vilkår som er knyttet til tilsagnet ikke hjemmel til å gi føringer på hvordan midlene skal nyttes hele 13 år etter at tilsagnet ble gitt. De øvrige problemstillinger som reises i spørsmålet om de innvilgede midlene til aksjekjøp, kan ikke Sametingsrådet gi svar på siden gjeldende regelverk er fulgt i denne saken.

Sametingsrådet er informert om at NSR vil behandle saken på landsmøtet 2004, herunder hvordan inntektene fra salget skal disponeres. Sametingsrådet forutsetter at NSR behandler saken i tråd med retningslinjene for tildeling av tilskuddet.

Sign: _____/_____

Spørsmål 4, representant Per A. Bæhr, Kautokeino flyttsameliste og Høyre

Oppfølging av ”nye saker” fra plenumsmøtet 25.02.03.

Viser til foreslåtte saker og svar fra Sametingsrådet, i sak 6/03, fremmet på plenumsmøte 25.02.03.

Vårt forslag var:

1. Sametinget bør arbeide for at fredede landområder føres tilbake til reindriften. Formålet med fredningen av landområdene var at de skulle reserveres for kjørerein, men dette behovet er helt opphørt.

Sametingsrådet har svart at de vil arbeide for at forskrift om fredning for disse områdene blir opphevet.

Vårt spørsmål er hva Sametingsrådet har gjort videre med saken?

Vårt forslag var:

2. I og med at Sametinget har økologisk reindrift som mål, bør det også arbeide for et totalforbud av rypejakt med hund på høsten, eller for at det gis jakttillatelse etter avtale med reindriften, spesielt i parringsområdene.

Sametingsrådet har svart på spørsmålet, men kun om jakttider. Det var ikke snakk om jakttider på vårt forslag, men det å totalforby rypejakt med hunder om høsten, spesielt i parringsområder.

Vårt spørsmål er hva Sametingsrådet vil gjøre med saken om å totalforby rypejakt med hunder på høsten, spesielt i parringsområdene?

Sametingsrådets svar:

Spørsmålene gjelder Sametingsrådets oppfølging av ”nye saker” fra plenumsmøtet 25.02.03(sak 6/03). Konkret gjelder det oppfølgingen i forhold til **fredning av landområder mot reinbeiting**, samt spørsmål om **forbud mot jakt med hund om høsten innenfor reinbeiteområder**.

I svaret i sak 6/03 konkluderte Sametingsrådet med at de fleste fredningsbestemmelsene er gjort på grunnlag av forhold som ikke lenger er aktuelle og at Sametingsrådet vil arbeide for å oppheve forskrift for disse områdene. Dette svaret innebærer at Sametingsrådet vil følge dette opp på en hensiktsmessig måte. Reindriftsloven er under revisjon. Selv om revisjonen av reindriftsloven ikke gjelder muligheten til fredning av beiteområder vil det i forbindelse med oppfølging av en revidert reindriftslov bli utarbeidet nye forskrifter. I forbindelse med dette forskriftsarbeidet vil det kunne være naturlig at spørsmålet om fredning taes opp. Sametingsrådet er kjent med at også Reindriftsstyret har bedt om at fredninger oppheves. Sametinget oppnevner tre av Reindriftsstyrets medlemmer. Sametingsrådet vil henvende seg til Reindriftsstyret med anmodning om en faglig gjennomgang av de ulike fredningene med sikte på oppheving av fredninger.

Sametingsrådet gav i sitt svar i sak 6/03 om jakt et todelt svar. Første delen av svaret omhandlet spørsmålet om jakttider, mens andre delen av svaret omhandlet problemstillinger knyttet til utmarksinteresser og reindrift. I sak 6/03 svarte Sametingsrådet at problemstillinger med

Sign: _____/_____

tilpassinger mellom reindrift og utmarksinteresser ville bli fulgt opp i tilknytning til arbeidet med Finnmarksloven og i tilknytning til Samerettsutvalgets arbeid i områder sør for Finnmark. Sametingsrådet går inn for at det lovhemles mulighet til å gi tidsbegrenset forbud mot ulike aktiviteter i reinbeiteområdene av hensyn til reindriftnæringen. Det kan eksempelvis være forbud mot jakt med hund i spesielle områder, restriksjoner på ferdsel i kalvingsområdene under reinkalvingen og forbud mot ferdsel i beitehager m.m. Spørsmålet om tidsbegrenset forbud mot aktiviteter som skader utøvelse av reindrift vil være et forhold det er naturlig å følge opp i tilknytning til arbeidet med finnmarksloven. I tillegg vil Sametingsrådet ta dette opp med Landbruksdepartementet i forbindelse med revisjon av Reindriftsloven.

Spørsmål 5, representant Jánoš Trosten, NSR' sametingsgruppe

Hvilket ærend har sametingspresidenten i Troms fylkeskommunalt utvalg?

I den senere tid har det kommet fram at sametingspresident Sven-Roald Nystø, går inn som medlem i Troms fylkeskommunes interne politikk, i et utvalg som definerer seg som "Regionaliseringsutvalget". Dette gjør han i egenskap av å være Sametingets president, uvitende for mange hvor mandatet er hentet fra.

Framferden til Sametingets president er ganske oppsiktsvekkende og krever redegjørelse i et bredere omfang, spesielt når han gjør dette i egenskap av å være Sametingets talsrør i utvalget. Med andre ord tar Sametinget nu part og del i en politisk virksomhet, regissert av Troms fylkeskommune, som ikke er bra for Sametingets renomé og som setter Finnmark fylkesting på sidelinja. Har Troms fylkeskommune opparbeidet seg et altfor sterkt partnerskap med Sametingets president? Har partnerskapet avdekket noe uventet og uheldig for Finnmark som et distrikt? Har Rindestu-effekten gjort Sametingets president overhigen?

Fylkesråd i Troms fylkeskommune, Roger Ingebrigtsen, har i offentlig sammenheng uttalt at Finnmark fylke skal bli **del** av Troms fylke, kan vi ane nå at Sametingets president tar aktiv del i et politisk veivalg som ingen, eller svært få, finnmarkinger faktisk er enige i?

Det er også svært beklagelig og nokså overraskende at Sametingspresidenten overser eller glemmer vedtaket som Finnmark fylkesting gjorde på desembermøtet i 2003. Her vedtok fylkestinget at Finnmark skal bestå som et eget fylke evt som en egen region, og videre vedtok fylkestinget at det lengste fylkestinget kan strekke seg til, er en region gjeldene i geografi som dagens tiltakssone. Finnmark fylkesting er mot en nord-region bestående av Finnmark, hele Troms og Nordland fylker, en slik storregion er distriktsfiendtlig og truer Finnmarks framtid som et distriktsfylke, et fylke som har helt andre utfordringer enn våre nabofylker. Vet ikke Sametingets president at Finnmark fylke har helt andre samfunnsmessige smerter og utfordringer enn Troms fylke?

Fylkespolitikere i Troms har politisk målsetting om å gjøre Tromsø til en politisk maktfaktor i nord og en slik sentralisering kan jeg ikke under noen omstendigheter akseptere, og i alle fall ikke når Finnmark vil lide av det. At fylkespolitikere i Troms engasjerer seg for saken er akseptabelt og forståelig, men det er ikke akseptabelt og forståelig at Sametingets president bistår fylkespolitikere i Troms med forsterket autoritet og effekt.

At Sametingets president tar del i planene til Troms fylkeskommune, er ikke akseptabelt og slikt skaper forvirring i Finnmark fylke. I kjølvannet av presidentens valg, har spørsmålene dukket opp

Sign: _____/_____

og svarene må foreligge, det har Finnmarkssamfunnet krav på og jeg viser til samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Finnmark fylkeskommune.

Følgende spørsmål vil jeg herved rette til Sametingsrådet og Sametingets president:

- Med hvilket mandat har Sametingspresidenten tatt del i arbeidet i Troms fylkeskommunes "regionaliseringsutvalg"?
- Er Sametingspresidenten i utvalget i egenskap av å være Sametingets talerør, eller er han i utvalget i egenskap av å være privatperson?
- Vil Sametingets president fullføre arbeidet i utvalget, eller vil han trekke seg fra utvalget?

Sametingsrådets svar:

Sametingsrådet viser til vedlagte brev av 08.12.03 til medlemmene i Regionaliseringsutvalget fra Troms fylkeskommune med tilhørende mandat. Sametingspresidenten har i ettertid av den ordinære oppnevningen på særskilt anmodning fra fylkeskommunen, funnet å ville tiltre utvalgets arbeid.

Dette blant annet på grunn av følgende forhold i utvalgets mandat:

- Utvalget skal legge vekt på forholdene i nord
- Utvalget skal vurdere næringsutvikling og ressursforvaltning, Fou, utdanning, kompetanse, samferdsel, helse, miljø, kultur urfolk og internasjonalisering

Alle disse forholdene har vært og er av stor betydning i Sametingets virksomhet. Det er også for å ivareta Sametingets interesser vedrørende disse forhold, at presidenten har tiltrådt utvalget. Regionaliseringsutvalget har hittil konsentrert sitt arbeid om hvilke oppgaver som bør tilligge et framtidig regionalt nivå. Dette med sikte på å skape et beslutningsgrunnlag for eventuelle forslag til endringer. Når det gjelder eventuelle vurderinger av den geografiske inndeling av det framtidige folkevalgte regionale nivå, heter det i mandatet at dette skal skje i siste fase av utvalgets arbeid. Så langt har ikke utvalget kommet i sitt arbeid. For øvrig er rådet kjent med at det har vært en dialog mellom Troms fylkeskommune og Finnmark og Nordland fylkeskommuner om eventuell deltakelse i utvalgets arbeid, i forkant av oppnevningen av utvalget. Finnmark fylkeskommune har uttrykt at det er naturlig at det pågår en prosess i hvert av fylkene i første fase.

Sametingsrådet viser også til at det ikke bare er Troms fylkeskommune som er opptatt av disse spørsmålene. Regjeringens distriktskommisjon arbeider også med regionaliseringsspørsmålet. Distriktskommisjonen avholdt 13.01.2004 en konferanse om "Utvikling av sterke norske regioner – hvorfor og hvordan?" Sametingspresidentens bidrag framgår av vedlagte foredrag "Utvidet samisk selvstyre – sett i norsk regionaliseringsperspektiv?". Dette er også forhold som er fremmet overfor Regionaliseringsutvalget til Troms fylkeskommune.

På denne bakgrunn har Sametingsrådet følgende svar på de spørsmål representanten Jánoš Trosten fremmer til slutt i sin spørsmålsstilling"

- Sametingspresidentens mandat til å delta i Troms fylkeskommunes regionaliseringsutvalg, springer ut fra det mandat han fikk ved valget til Sametingspresident ved konstitueringen av Sametinget etter Sametingsvalget 2001.

Sign: _____/_____

- Sametingspresidenten har tiltrådet utvalgets arbeid i egenskap av sametingspresident, ikke som privatperson
- Sametingspresidenten vil fullføre arbeidet i utvalget.

III Votering

Av 39 representanter var 28 tilstede.
Saken ble behandlet uten votering.

IV Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Willy Olsen (saksordfører)	Janoš Trosten
2	Randi A. Skum	
3	Willy Olsen	
4	Johan Mikkel Sara	
5	Anders Urheim	
6	Ragnhild Lydia Nystad	
	Steinar Pedersen (til forretningsorden)	
7	Willy Olsen	
	Janoš Trosten (til forretningsorden)	
8	Anders Urheim	
9	Ragnhild Lydia Nystad	
10	Per Solli	
11	Svein Peter Pedersen	
12	Birger Nymo	
13	Janoš Trosten	
14	Steinar Pedersen	
15	Geir Tommy Pedersen	
16	Olaf Eliassen	
17	Per Solli	
18	Svein Peter Pedersen	
19	Per A. Bæhr	
20	Randi A. Skum	
21	Steinar Pedersen	
22	Per A. Bæhr	
23	Randi A. Skum	

Sign: _____/_____

24	Janoš Trosten	
25	Sven-Roald Nystø	
26	Willy Olsen	
27	Willy Ørnebakk	
28	Svein Peter Pedersen	
29	Birger Nymo	
30	Janoš Trosten	
31	Sven-Roald Nystø	

VI Sametingets vedtak etter voteringen

Se pkt. III

Saken ble avsluttet 25. februar 2004 kl. 10.30.

Sign: _____/_____

Sak 004/04

Sametingets forretningsorden – midlertidige endringer

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-012.0, ENAVN-

2004000642

Saken påbegynt 27. februar 2004 kl. 11.20.

I Dokumentliste:

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel

II Forslag og merknader

Møtelederskapets innstilling overfor plenum

Sametinget vedtar følgende endringer i forretningsorden. Endringene gjelder ut valgperioden 2001-2005:

Kapittel 1 Sametingets plenumsmøte, opptakelse av saker og møteledelse

§ 1 Sametingets plenumsmøter

Sametinget skal holde minst 3 plenumsmøter i løpet av kalenderåret.

§ 2 Møteledelse og beslutningsdyktighet

Møtelederskapet fremmer forslag til sakliste og tidsplan for Sametingets forhandlinger. Disse godkjennes av Sametinget i begynnelsen av hvert plenumsmøte.

Sametinget er beslutningsdyktig når minst 20 representanter deltar i avstemningen.

§ 3 Permisjoner

Permisjoner til den enkelte samling refereres i plenum. Søknader om permisjon av lengere varighet avgjøres av Sametinget etter innstilling fra møtelederskapet.

Sign: _____/_____

§ 4 Nye saker

Enhver representant har adgang til å reise en ny sak under Sametingets plenumsmøte.

Saken eller forslaget skal leveres skriftlig i så god tid at møtelederskapet kan kunngjøre saken til alle representanter før forhandlingene tar til.

Den som reiser saken, får opptil 5 minutter taletid til å fremføre saken. Sametingets representanter får adgang til spørsmål og replikker, til sammen opptil 10 minutter.

Sametinget beslutter, etter innstilling fra møtelederskapet, hvordan saken skal behandles:

- a) sendes til Sametingsrådet uten realitetsvotering, for å innhente rådets uttalelse eller forslag,
- b) legges ut til gjennomsyn for tingets medlemmer i minst en dag og deretter føres opp på kartet til behandling,
- c) tas opp til avgjørelse straks hvis ikke møtelederen eller 1/5 av de medlemmer som er tilstede, motsetter seg dette,
- d) avvises eller ikke tas under behandling.

Finner møtelederskapet at en ny sak egner seg for avgjørelse i samme møte, bør møtelederskapet føre den opp særskilt på dagsordenen, med opplysning om at den vil bli foreslått behandlet straks.

Kapittel 2 Behandling av forslag, debatter og spørsmål til Sametingsrådet

§ 5 Framleggelse av forslag

På Sametingets plenumsmøter fremmes innstilling og forslag til vedtak i sakene i følgende rekkefølge fra Sametingets talerstol: Det innstillende organ, Sametingets grupper og Sametingets representanter.

Alle forslag skal leveres skriftlig til møtelederen.

§ 6 Behandling av forslag

Forslag som fremsettes i tilknytning til en sak under debatten, behandles i samsvar med følgende bestemmelser:

Forslag som er utformet på bakgrunn av en innstilling til plenum, tas opp til avgjørelse sammen med innstillingen når forslagsstilleren har fremmet det. Forslaget må være forhåndsvarslet ved innlevering til møtelederskapet gjennom Sametingets administrasjon senest kl. 16.00 dagen før saken skal behandles i Sametinget. I særskilte tilfeller kan vedkommende ting med 2/3 flertall vedta å sette bestemmelsene i dette ledd ut av kraft.

Saksliste og saker som behandles etter § 4 d foran eller etter § 20 fjerde ledd, omfattes ikke av bestemmelsene i denne paragraf.

Sign: _____/_____

§ 7 Om debattene

Debattene bør ikke ha lengre varighet enn det som er vedtatt i tidsplan i henhold til § 2.

Ved innledning av debatten kan Sametinget, etter forslag fra møtelederskapet, vedta å begrense taletiden, samt å fordele taletiden mellom gruppene. Taletiden fordeles forholdsmessig etter de forskjellige gruppers størrelse, dog slik at grupper med få representanter får mer taletid enn det de forholdsmessig skulle ha fått.

Dersom gruppene på forhånd har levert møtelederskapet en liste over representanter som ønsker å delta i debatten, kan møtelederskapet på dette grunnlag sette opp liste over rekkefølgen av talene. En taler fra hver gruppe skal stå øverst på talelisten.

§ 8 Debatter

Representantene taler fra Sametingets talerstol. Anmodning om ordet til en sak skal skje fra representantens plass. Taleren retter ordet til Sametingets møteleder, og skal holde seg strengt til den sak som er under behandling.

Taletiden for en saksordfører og det første innlegget til gruppens hovedinnleder, kan ikke overstige 15 minutters taletid. Tiden for Sametingsrådets fremleggelse av redegjørelser kan ikke overskride 20 minutter. (Jf. § 20)

Saksordføreren og gruppens hovedinnleder kan i tillegg til hovedinnlegget ta ordet opptil 2 ganger, første gang inntil 10 minutter og andre gang inntil 5 minutter. Øvrige representanter har rett til å få ordet inntil to ganger. Første gang inntil 10 minutter. Andre gang inntil 5 minutter.

Finner møtelederen det nødvendig, kan saken deles i flere avsnitt, dersom Sametinget gir samtykke. Taletiden for hvert avsnitt er den samme som for en sak.

De ulike gruppers talsmenn får ordet i rekkefølge.

Møtelederen eller representantene kan foreslå satt strek i debatten. Når Sametinget har vedtatt å sette strek, kan det ikke fremmes nytt forslag i saken.

Viser det seg nødvendig under debatten kan taletiden begrenses dersom Sametinget gir sitt samtykke.

§ 9 Replikkordskifte

Møtelederen kan gi adgang til replikkordskifte. Et enkelt innlegg skal da ikke overskride to minutter, og hele replikkdebatten skal ikke overskride 15 minutter.

§ 10 Protokolltilførsler

I hver sak skal det gis adgang til protokolltilførsel. Denne skal fremmes skriftlig til møtelederen under forhandlingene.

§ 11 Spørsmål til Sametingsrådet

Det er adgang for representanter å rette spørsmål til Sametingsrådet under Sametingets plenumsmøte. Spørsmålet må leveres skriftlig til møtelederskapet senest en uke før Sametingets plenumsmøte, og gjøres kjent for representantene før forhandlingene i Sametinget tar til. Spørreeren

Sign: _____/_____

får opp til 5 minutters taletid og svareren opp til 10 minutters taletid. Det er adgang til tilleggsspørsmål. Spørderen får opp til 3 minutters taletid og svareren opp til 5 minutters taletid.

Andre kan ta ordet til spørsmålet. Disse får opp til 3 minutters taletid.

Det kan settes frem forslag i forbindelse med spørsmål. Disse behandles i overensstemmelse med § 6.

Kapittel 3 Avstemninger

§ 12 Avstemningsordningen

Når de talere som har tegnet seg, har hatt ordet, erklærer møtelederen debatten for avsluttet. Saken tas opp til avstemning.

Foreligger det flere forslag i en sak, skal møtelederen sette hvert av dem under avstemning i logisk rekkefølge. Avstemningsmåten må være oppgitt og godtatt på forhånd.

De enkelte forslag kan også tas opp til avstemning etter hvert som de fremmes.

Alle tilstedeværende representanter har plikt til å stemme for eller i mot ved avstemning etter § 14 a og b.

En representant som ikke er tilstede i salen når møtelederen erklærer at en sak er tatt opp til avstemning, deltar ikke i avstemningen. De representanter som er tilstede, må ikke forlate salen før avstemningen er ferdig.

§ 13 Avstemningens gyldighet

For at vedtak i Sametinget skal være gyldige, kreves det at de er fattet med flertall av de stemmer som er avgitt, hvis ikke annet er bestemt i denne forretningsordenen.

Står stemmene likt, gjør møtelederens stemme utslaget, unntatt hvor annet er bestemt i dette reglementet.

§ 14 Avstemninger

Avstemningen ordnes på en av følgende måter:

- a) Ved bruk av voteringsanlegg, og ved at møtelederen oppfordrer enten de representanter som er imot et forslag, eller de som er for, om å reise seg. Møtelederen kan da foreta kontravotering.
- b) Ved at møtelederen oppfordrer enten de representanter som er imot et forslag, eller de som er for, om å reise seg. Møtelederen kan da foreta kontravotering.
- c) Ved navneopprop. Finner møtelederen at det må være unødvendig med navneopprop, men en representant setter fram krav om opprop, avgjør Sametinget avstemningsmåten uten debatt ved avstemningen etter bokstav a. Likeledes skal det brukes navneopprop dersom det først er holdt avstemning som nevnt under a, men møtelederen eller en fjerdedel av de som stemmer erklærer

Sign: _____/_____

at utfallet ikke kan regnes som sikkert. Oppropet i Sametinget begynner med den valgkrets og den representant hvis nummer er trukket ut ved loddtrekning på forhånd.

Ved avstemning etter § 14 a, b og c avgjøres saken ved vanlig stemmeflertall, dvs. over halvparten av de avgitte stemmer. Viser avstemningen like mange stemmer for og imot, foretas ny votering. Viser avstemningen like mange stemmer for og imot også da, gjør møtelederens stemme utslaget.

§ 15 Avstemning ved ansettelse

Ved ansettelse gjelder følgende regler:

Den som får mer enn halvparten av de avgitte stemmene, ansettes. Hvis ingen får mer enn halvparten av de stemmer som er avgitt, holdes ny avstemning. Det kan før ny avstemning, fattes vedtak om at det bare skal stemmes på to eller flere av den som ved første avstemning har fått høyest stemmetall.

Ved neste avstemning regnes den som ansatt som har fått flest stemmer (enkelt flertall). Hvis ansettelsen fremdeles ikke er avgjort fordi flere har fått like mange stemmer, avgjør møtelederens stemme ansettelsen.

Kapittel 4 Møtelederskap, komiteer og sametingsråd

§ 16 Møtelederskapet

Sametinget velger et møtelederskap etter grunnreglene § 2-2. Møtelederskapet skal bestå av en leder, nestleder og tre medlemmer.

Møtelederskapets leder innkaller møtelederskapets medlemmer til møte. Møtelederskapet er beslutningsdyktig når tre medlemmer er samlet. Møtelederskapet kan delegere avgjørelsesmyndighet til møtelederskapets leder.

Møtelederskapets funksjonstid følger Sametingets valgperiode.

§ 17 Møtelederskapets oppgaver

Møtelederskapets oppgaver er å :

- a) Innkalle og lede Sametingets forhandlinger etter reglene i kapitlene 1 og 3.
- b) Oversende saker fra Sametingsrådet til en av komiteene i Sametinget, jf. § 22.
- c) Avgjøre søknader om permisjon til komitemøter og det enkelte plenum. Søknader om permisjon skal kun innvilges når det foreligger tungtveiende grunner.
- d) Fremme forslag til vedtak overfor Kontroll- og konstitusjonskomiteen i spørsmål vedrørende Sametingets forretningsorden, jf. § 25.
- e) Fatte nødvendige bestemmelser for Sametingets saksforberedelser, jf. § 25.
- f) Utpeke Sametingets deltakere på invitasjon til parlamentariske møter og konferanser.
- g) Utføre andre oppgaver Sametinget overdrar til møtelederskapet.

Sign: _____/_____

- b) I samråd med Sametingets gruppeledere, fastsette tidspunkt for behandling av de meldinger Sametingsrådet fremmer overfor Sametingets plenum, jf. § 20.*

§ 18 Valgkomiteen

Etter at Sametinget har konstituert seg, velges en valgkomité på 5 medlemmer med like mange varamedlemmer. Leder og nestleder velges av Sametinget. I komiteen bør gruppene være best mulig representert.

Valgkomiteen gir innstilling om alle valg som Sametinget overdrar til den å forberede. Jf. forøvrig grunnreglene § 2-3.

§ 19 Valg av sametingsråd

Sametingsrådet velges etter bestemmelsene i grunnreglene § 2-4 første ledd. Når forslag til sametingsråd er fremmet, foretas det avstemning over hele rådets sammensetning samlet. Sametingsrådet er valgt dersom det oppnår mer enn halvparten av de avgitte stemmer ved første avstemning. Oppnås ikke mer enn halvparten av de avgitte stemmer, foretas en ny avstemning. Her regnes det rådet som valgt som har flest stemmer (enkelt flertall). Har to forslag fått samme stemmetall, foretas ny avstemning blant disse.

§ 20 Sametingsrådets arbeid

Sametingsrådets arbeidsoppgaver er å forestå ledelse og drift av Sametingets virksomhet, jf. grunnreglene §2-4 tredje ledd.

Sametingsrådet bør avholde jevnlige møter med gruppelederne.

Sametingsrådet som kollegium er beslutningsdyktig når minst halvparten av rådets medlemmer er tilstede. Sametingsrådets møter er lukkede dersom ikke Sametingsrådet selv bestemmer noe annet.

Sametingsrådet skal fremme forslag til vedtak i følgende saker, jf. § 23:

1. fordeling av Sametingets årlige budsjett
2. tiltak til påfølgende års statsbudsjett
3. Sametingets årsmelding
4. hovedretningslinjer for Sametingets tilskuddsordninger
5. andre saker etter en selvstendig vurdering i Sametingsrådet

I tillegg fremmer Sametingsrådet meldinger på ulike politikkområder (jf. § 17 h).

På plenumsmøtets første dag legger Sametingsrådet fram som egen sak en beretning om rådets virksomhet mellom plenumsmøtene. Det er anledning til å fremme forslag og/eller merknader i forbindelse med behandlingen av Sametingsrådets beretning om sin virksomhet.

Sametingsrådet kan fremme redegjørelser overfor plenum om utviklingen innenfor ulike saksområder. Redegjørelsen fremmes på plenumsmøtets første dag, og settes opp til debatt senere på møtet. Det kan ikke fremmes mer enn en redegjørelse pr. plenums møte. Forslag som fremmes i forbindelse med redegjørelsene, behandles i overensstemmelse med §§ 6 og 25.

Sign: _____/_____

§ 21 Sametingsrådets funksjonstid

Sametingsrådets funksjonstid følger Sametingets valgperiode etter grunnreglene § 2-4 tredje ledd. Har Sametingets flertall uttrykt mistillit til Sametingsrådet, meddeler presidenten Sametingsrådets avgang. Nytt sametingsråd velges etter reglene i § 19 andre ledd. Tilsvarende gjelder for Sametingets vedtak etter grunnreglene § 2-4 tredje ledd litra b) og fjerde ledd. Fratrer presidenten etter grunnreglens § 2-4 fjerde ledd, fratrer hele Sametingsrådet.

§ 22 Valg av komiteer

Sametinget velger følgende fire komiteer: Plan- og finanskomiteen med 13 medlemmer, Oppvekst- og utdanningskomiteen med 12 medlemmer, Nærings- og kulturkomiteen med 11 medlemmer og Kontroll- og konstitusjonskomiteen med 3 medlemmer. Komiteene settes sammen av alle sametingsrepresentantene. Det skal velges en leder og en nestleder til komiteene. Der flertallet har leder, velges nestleder fra mindretallet, og der mindretallet har leder, velges nestleder fra flertallet. Til Kontroll- og konstitusjonskomiteen velges både leder og nestleder fra opposisjonen.

§ 23 Komiteenes arbeid

Komiteene skal fremme innstilling til plenum i saker der Sametingsrådet har fremmet forslag til vedtak og som møtelederskapet oversender fra Sametingsrådet. Kontroll- og konstitusjonskomiteen skal fremme innstilling etter § 24 første ledd litra c og § 24 siste ledd.

Komiteene er beslutningsdyktige når minst halvparten av medlemmene er til stede.

Møtene i komiteene er åpne så lenge komiteene selv ikke bestemmer noe annet.

§ 24 Kontroll- og konstitusjonskomiteens oppgaver

Kontroll- og konstitusjonskomiteens arbeidsoppgaver er å:

- a) Utøve den parlamentariske kontroll over virksomheten som finansieres via Sametingets budsjett.
- b) Kontrollere Sametingets årsregnskap og eventuelle merknader vedrørende disse fra Riksrevisjonen
- c) Fremme innstilling til plenum i saker som oversendes fra møtelederskapet og der møtelederskapet fremmer forslag til vedtak.

Komiteen kan foreta de undersøkelser i Sametingets administrasjon, som den anser nødvendig for Sametingets kontroll. Før komiteen selv foretar slike undersøkelser, skal Sametingsrådet underrettes og anmodes om å framskaffe de ønskede opplysninger.

Komiteen skal avgi innstilling til Sametingets plenum om de saker den tar opp til behandling, jf. § 25.

Sign: _____/_____

Kapittel 5 Saksbehandling, protokollføring og ekspedisjon av sakene

§ 25 Saksbehandling

Saker som Sametingsrådet fremmer overfor komiteene skal meldes møtelederskapet senest 4 uker før plenumsmøtet. Forslag til vedtak i sakene skal sendes representantene minimum 3 uker før plenumsmøtet. Tilsvarende frister gjelder for Kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Møtelederskapets forslag til vedtak i saker etter § 17 første ledd litra d) sendes representantene minimum 3 uker før plenumsmøtet. Møtelederskapet kan la være å fremme saker overfor komiteene dersom Sametingsrådet oversitter forannevnte frister.

I saker som legges fram for Sametingets plenum, skal det være et klart skille mellom hva som er saksutredning og innstilling.

De gruppene som ikke er representert i en komite som fremmer innstilling til plenum, har anledning til å fremme forslag og merknader til enhver sak som behandles i Sametinget. Dette skal skje innen samme frist og med samme behandling som for innlevering av forslag etter § 6.

§ 26 Protokollføring

Sametingets møtelederskap sørger for at det føres protokoll fra Sametingets forhandlinger, der forslag, merknader, taleliste, voteringer og vedtak registreres. Møtelederskapet underskriver forhandlingsprotokollen for hvert møte.

Det foretas fullstendige opptak av forhandlingene i Sametingets plenumsmøte. Sametinget fastsetter nærmere regler for utskrift av forhandlingene.

Møtelederskapets, Sametingsrådets og Kontroll- og konstitusjonskomiteens møter protokollføres.

§ 27 Underretning om vedtak

Det skal etter hvert møte sendes utskrift av Sametingets og Sametingsrådets møteprotokoll til Sametingets representanter og vararepresentanter. Utskrift av møtelederskapets og Kontroll- og konstitusjonskomiteens møteprotokoll omdeles representantene i den grad det finnes nødvendig.

Presidenten sørger videre for at underretning om vedtak og om melding fra offentlige myndigheter blir sendt rette vedkommende uten unødig opphold.

Sametinget kan fastsette nærmere regler for omfanget av underretning av vedtak.

§ 28 Oppbevaring av dokumenter

Presidenten sørger for at Sametingets og Sametingsrådets protokoller og dokumenter holdes forsvarlig oppbevart og ordnet.

Sign: _____/_____

Kapittel 6 Andre bestemmelser

§ 29 Protokollære bestemmelser

Ved Sametingets representasjoner følges følgende orden: President, møtelederskapets leder, visepresident, møtelederskapets nestleder, sametingsrådets medlemmer og møtelederskapets medlemmer.

§ 30 Administrasjon

Sametinget har egen administrasjon. Personalet tilsettes i følge gjeldende personalreglement godkjent av Sametinget.

§ 31 Endringer i forretningsordenen

Sametinget kan vedta endringer i forretningsordenen.

Forslag 1, representant Roger Pedersen, SVF sametingsgruppe

SVF vil stemme for at den eksisterende forretningsorden skal være gjeldende, fremfor det fremlagte forslag i denne sak.

SVF viser til vedlegg til sak 44/03 – konsekvenser ved omorganisering og spesielt det som står på s. 5 økonomisk totaloversikt. Her vil en fort se at alternativ 2 og 3 er lite tilfredsstillende for småbarnsforeldre og lignende. Det vil si at vi står kun igjen med alternativ 1. Dette koster ca. 3 millioner kroner å gjennomføre. SVR vil stemme imot opprettelse av komitéer ut i fra at gevinsten vedrørende saksflyt og arbeid for gruppene ikke står i stil med de økende kostnadene. SVF stemte for denne sak i plenum i nov 03 under klare forutsetninger, at det skulle foreligge en økonomisk kostnadsoversikt over dette. Sametingsrådet har ikke gjort dette, kun visst til at dekningen skal skje innenfor post 01.

Under seminaret avholdt her i Sametinget den 9. feb i år, så kom det frem at flertallet ville utprøve forskjellige alternativer. SVF kan ikke gi sin tilslutning til dette, da vi i det minste forlanger å vite hva vi evt skal utprøve til hvilket tidspunkt. Det andre er at alt vedrørende komitéoppsett ikke er avklart. For eksempel hvordan sla telefonmøter avholdes. Representanten skal selv kunne velge hvilket språk de vil bruke, dette vil bli svært vanskelig i et telefonmøte.

SVF ser også at tidsfaktoren fra komiteen avleverer saken fra seg til den skal opp i plenum ikke står i stil for de små gruppers arbeidsvilkår, når en velger her å bruke § 6 i forretningsordenen. Dette vil si at komiteen kan avlevere saken 24 timer før den skal opp i plenum og de små grupper må da avlevere sine forslag kl 1600 dagen før, som faktisk kan vise seg at små grupper må avlevere sine forslag før komiteens innstillingen foreligger i hyllene.

Sign: _____/_____

For øvrig er SVF ikke for at det skal gies rom for å gjøre avvik fra våres egen grunnregel. Vi konstaterer at flertallet i plenum ikke deler vårt syn, men åpner for prøveprosjekt.

Forslag 2, representant Steinar Pedersen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

§ 17 – nytt punkt f, erstattes med:

Utpeke Sametingets politiske representanter til møter og konferanser, og forestå oppnevningen av deltakere til eksterne og interne utvalg, arbeidsgrupper og komiteer.

Forslag 3, representant Geir Tommy Pedersen, NSRs samarbeidsgruppe og Senterpartiets sametingsgruppe

Endringsforslag:

1) § 8, 2. avsnitt:

Taletiden for saksordføreren kan ikke overstige 15 minutt . Gruppens hovedinnledere gis inntil 10 min. taletid. De ulike gruppers talsperson får ordet i rekkefølge etter gruppenes størrelse. Sametingsrådets medlemmer kan gis inntil 5 minutters taletid i saker som berører vedkommendes saksområde.

2) § 8, 3 avsnitt:

Saksordføreren og **de ulike gruppenes hovedinnleder** kan i tillegg.....

3) § 9, endres til:

Møtelederen kan gi adgang til replikkordskifte. Til saksordfører og gruppenes hovedinnlederes innlegg kan det gis inntil 3 replikker. Hver replikk skal ikke overstige to minutter.

4) § 22 Valg av komitèer, tillegg:

Plan og- finanskomitèen med 13 medlemmer **og leder fra flertallet**. Oppvekst- og utdanningskomitèen med 12 medlemmer **og leder fra flertallet med dobbeltstemme**. Nærings- og kulturkomitèen med 11 medlemmer, **leder fra mindretallet** og Kontroll- og Konstitusjonskomitèen med 3 medlemmer **med leder og nestleder fra mindretallet**.

5) § 23, 2. setning/avsnitt endres til:

Komitèen kan avholde møte når minst 3/5 av medlemmene er til stede.

Komitèsammensetningen gjenspeiler styrkeforholdet i komitèene og fraksjonene legger inn merknader og forslag på vegne av fraksjonen.

6) § 23, 3. setning/avsnitt endres til:

Sign: _____/_____

Møtene i komitèen er lukket så lenge komitèen selv ikke bestemmer noe annet.

7) § 24, tillegg pkt. c:

Herunder godtgjørelsesreglement og forretningsorden.

8) § 25, nytt 3. avsnitt (Avsnitt 3 blir avsnitt 4):

Innstilling fra komitèene må kopieres og gjøres kjent for representantene minst 36 timer før saken behandles i plenum.

9) § 26, 3. avsnitt endres til:

Møtelederskapet, Sametingsrådets **og Komitèenes** møter protokollføres.

III Votering

Forslag 1 ble trukket.

Av 39 representanter var 33 tilstede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 2 ble forkastet med 17 stemmer.
2. Forslag 3, unntatt punkt 3, 4 og 6 ble enstemmig vedtatt.
3. Forslag 3, punkt 3 ble vedtatt med 18 stemmer mot 15 stemmer.
4. Forslag 3, punkt 4 ble vedtatt med 21 stemmer mot 12 stemmer
5. Forslag 3, punkt 6 ble vedtatt med 18 stemmer mot 15 stemmer
6. Møtelederskapets innstilling med vedtatte endringer ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Josef Vedhugnes (saksordfører)	
2	Birger Nymo	Roger Pedersen
		Per Arnesen
		Birger Nymo
		Jon Erland Balto
		Svein Peter Pedersen
3	Janoš Trosten	Terje Tretnes
4	Egil Olli	Geir Tommy Pedersen
		Olaf Eliassen
		Ragnhild Lydia Nystad

Sign: _____/_____

		Svein Peter Pedersen
		Berit Ranveig Nilssen
		Egil Olli
5	Willy Ørnebakk	
6	Roger Pedersen	
7	Per Solli	
8	Josef Vedhugnes	
9	Svein Peter Pedersen	
10	Geir Tommy Pedersen	
11	Josef Vedhugnes, saksordfører	
	Egil Olli (votering)	
	Birger Nymo	

VI Sametingets vedtak etter voteringen

Sametinget vedtok følgende endringer i forretningsorden. Endringene er gjeldende i perioden 2001 – 2005

Kapittel 1 Sametingets plenumsmøte, opptakelse av saker og møteledelse

§ 1 Sametingets plenumsmøter

Sametinget skal holde minst 3 plenumsmøter i løpet av kalenderåret.

§ 2 Møteledelse og beslutningsdyktighet

Møtelederskapet fremmer forslag til saksliste og tidsplan for Sametingets forhandlinger. Disse godkjennes av Sametinget i begynnelsen av hvert plenumsmøte.

Sametinget er beslutningsdyktig når minst 20 representanter deltar i avstemningen.

§ 3 Permisjoner

Permisjoner til den enkelte samling refereres i plenum. Søknader om permisjon av lengere varighet avgjøres av Sametinget etter innstilling fra møtelederskapet.

§ 4 Nye saker

Enhver representant har adgang til å reise en ny sak under Sametingets plenumsmøte.

Saken eller forslaget skal leveres skriftlig i så god tid at møtelederskapet kan kunngjøre saken til alle representanter før forhandlingene tar til.

Sign: _____/_____

Den som reiser saken, får opptil 5 minutter taletid til å fremføre saken. Sametingets representanter får adgang til spørsmål og replikker, til sammen opptil 10 minutter.

Sametinget beslutter, etter innstilling fra møtelederskapet, hvordan saken skal behandles:

- a) sendes til Sametingsrådet uten realitetsvotering, for å innhente rådets uttalelse eller forslag,
- b) legges ut til gjennomsyn for tingets medlemmer i minst en dag og deretter føres opp på kartet til behandling,
- c) tas opp til avgjørelse straks hvis ikke møtelederen eller 1/5 av de medlemmer som er tilstede, motsetter seg dette,
- d) avvises eller ikke tas under behandling.

Finder møtelederskapet at en ny sak egner seg for avgjørelse i samme møte, bør møtelederskapet føre den opp særskilt på dagsordenen, med opplysning om at den vil bli foreslått behandlet straks.

Kapittel 2 Behandling av forslag, debatter og spørsmål til Sametingsrådet

§ 5 Framleggelse av forslag

På Sametingets plenumsmøter fremmes innstilling og forslag til vedtak i sakene i følgende rekkefølge fra Sametingets talerstol: Det innstillende organ, Sametingets grupper og Sametingets representanter.

Alle forslag skal leveres skriftlig til møtelederen.

§ 6 Behandling av forslag

Forslag som fremsettes i tilknytning til en sak under debatten, behandles i samsvar med følgende bestemmelser:

Forslag som er utformet på bakgrunn av en innstilling til plenum, tas opp til avgjørelse sammen med innstillingen når forslagsstilleren har fremmet det. Forslaget må være forhåndsvarslet ved innlevering til møtelederskapet gjennom Sametingets administrasjon senest kl. 16.00 dagen før saken skal behandles i Sametinget. I særskilte tilfeller kan vedkommende ting med 2/3 flertall vedta å sette bestemmelsene i dette ledd ut av kraft.

Saksliste og saker som behandles etter § 4 d foran eller etter § 20 fjerde ledd, omfattes ikke av bestemmelsene i denne paragraf.

§ 7 Om debattene

Debattene bør ikke ha lengre varighet enn det som er vedtatt i tidsplan i henhold til § 2.

Ved innledning av debatten kan Sametinget, etter forslag fra møtelederskapet, vedta å begrense taletiden, samt å fordele taletiden mellom gruppene. Taletiden fordeles forholdsmessig etter de

Sign: _____/_____

forskjellige gruppers størrelse, dog slik at grupper med få representanter får mer taletid enn det de forholdsmessig skulle ha fått.

Dersom gruppene på forhånd har levert møtelederskapet en liste over representanter som ønsker å delta i debatten, kan møtelederskapet på dette grunnlag sette opp liste over rekkefølgen av talene. En taler fra hver gruppe skal stå øverst på talelisten.

§ 8 Debatter

Representantene taler fra Sametingets talerstol. Anmodning om ordet til en sak skal skje fra representantens plass. Taleren retter ordet til Sametingets møteleder, og skal holde seg strengt til den sak som er under behandling.

Taletiden for saksordføreren kan ikke overstige 15 minutt . Gruppens hovedinnledere gis inntil 10 min. taletid. De ulike gruppers talsperson får ordet i rekkefølge etter gruppenes størrelse. Sametingsrådets medlemmer kan gis inntil 5 minutters taletid i saker som berører vedkommendes saksområde.

Saksordføreren og de ulike gruppenes hovedinnleder kan i tillegg til hovedinnlegget ta ordet opptil 2 ganger, første gang inntil 10 minutter og andre gang inntil 5 minutter. Øvrige representanter har rett til å få ordet inntil to ganger. Første gang inntil 10 minutter. Andre gang inntil 5 minutter.

Finder møtelederen det nødvendig, kan saken deles i flere avsnitt, dersom Sametinget gir samtykke. Taletiden for hvert avsnitt er den samme som for en sak.

De ulike gruppers talsmenn får ordet i rekkefølge.

Møtelederen eller representantene kan foreslå satt strek i debatten. Når Sametinget har vedtatt å sette strek, kan det ikke fremmes nytt forslag i saken.

Viser det seg nødvendig under debatten kan taletiden begrenses dersom Sametinget gir sitt samtykke.

§ 9 Replikkordskifte

Møtelederen kan gi adgang til replikkordskifte. Til saksordfører og gruppenes hovedinnlederens innlegg kan det gis inntil 3 replikker. Hver replikk skal ikke overstige to minutter.

§ 10 Protokolltilførsler

I hver sak skal det gis adgang til protokolltilførsel. Denne skal fremmes skriftlig til møtelederen under forhandlingene.

Sign: _____/_____

§ 11 Spørsmål til Sametingsrådet

Det er adgang for representanter å rette spørsmål til Sametingsrådet under Sametingets plenumsmøte. Spørsmålet må leveres skriftlig til møtelederskapet senest en uke før Sametingets plenumsmøte, og gjøres kjent for representantene før forhandlingene i Sametinget tar til. Spørderen får opp til 5 minutters taletid og svareren opp til 10 minutters taletid. Det er adgang til tilleggsspørsmål. Spørderen får opp til 3 minutters taletid og svareren opp til 5 minutters taletid.

Andre kan ta ordet til spørsmålet. Disse får opp til 3 minutters taletid.

Det kan settes frem forslag i forbindelse med spørsmål. Disse behandles i overensstemmelse med § 6.

Kapittel 3 Avstemninger

§ 12 Avstemningsordningen

Når de talere som har tegnet seg, har hatt ordet, erklærer møtelederen debatten for avsluttet. Saken tas opp til avstemning.

Foreligger det flere forslag i en sak, skal møtelederen sette hvert av dem under avstemning i logisk rekkefølge. Avstemningsmåten må være oppgitt og godtatt på forhånd.

De enkelte forslag kan også tas opp til avstemning etter hvert som de fremmes.

Alle tilstedeværende representanter har plikt til å stemme for eller i mot ved avstemning etter § 14 a og b.

En representant som ikke er tilstede i salen når møtelederen erklærer at en sak er tatt opp til avstemning, deltar ikke i avstemningen. De representanter som er tilstede, må ikke forlate salen før avstemningen er ferdig.

§ 13 Avstemningens gyldighet

For at vedtak i Sametinget skal være gyldige, kreves det at de er fattet med flertall av de stemmer som er avgitt, hvis ikke annet er bestemt i denne forretningsordenen.

Står stemmene likt, gjør møtelederens stemme utslaget, unntatt hvor annet er bestemt i dette reglementet.

§ 14 Avstemninger

Avstemningen ordnes på en av følgende måter:

- a) Ved bruk av voteringsanlegg, og ved at møtelederen oppfordrer enten de representanter som er imot et forslag, eller de som er for, om å reise seg. Møtelederen kan da foreta kontravotering.
- b) Ved at møtelederen oppfordrer enten de representanter som er imot et forslag, eller de som er for, om å reise seg. Møtelederen kan da foreta kontravotering.

Sign: _____/_____

- c) Ved navneopprop. Finner møtelederen at det må være nødvendig med navneopprop, men en representant setter fram krav om opprop, avgjør Sametinget avstemningsmåten uten debatt ved avstemningen etter bokstav a. Likeledes skal det brukes navneopprop dersom det først er holdt avstemning som nevnt under a, men møtelederen eller en fjerdedel av de som stemmer erklærer at utfallet ikke kan regnes som sikkert. Oppropet i Sametinget begynner med den valgkrets og den representant hvis nummer er trukket ut ved loddtrekning på forhånd.

Ved avstemning etter § 14 a, b og c avgjøres saken ved vanlig stemmeflertall, dvs. over halvparten av de avgitte stemmer. Viser avstemningen like mange stemmer for og imot, foretas ny votering. Viser avstemningen like mange stemmer for og imot også da, gjør møtelederens stemme utslaget.

§ 15 Avstemning ved ansettelse

Ved ansettelse gjelder følgende regler:

Den som får mer enn halvparten av de avgitte stemmene, ansettes. Hvis ingen får mer enn halvparten av de stemmer som er avgitt, holdes ny avstemning. Det kan før ny avstemning, fattes vedtak om at det bare skal stemmes på to eller flere av den som ved første avstemning har fått høyest stemmetall.

Ved neste avstemning regnes den som ansatt som har fått flest stemmer (enkelt flertall). Hvis ansettelsen fremdeles ikke er avgjort fordi flere har fått like mange stemmer, avgjør møtelederens stemme ansettelsen.

Kapittel 4 Møtelederskap, komiteer og sametingsråd

§ 16 Møtelederskapet

Sametinget velger et møtelederskap etter grunnreglene § 2-2. Møtelederskapet skal bestå av en leder, nestleder og tre medlemmer.

Møtelederskapets leder innkaller møtelederskapets medlemmer til møte. Møtelederskapet er beslutningsdyktig når tre medlemmer er samlet. Møtelederskapet kan delegerer avgjørelsesmyndighet til møtelederskapets leder.

Møtelederskapets funksjonstid følger Sametingets valgperiode.

§ 17 Møtelederskapets oppgaver

Møtelederskapets oppgaver er å :

- a) Innkalle og lede Sametingets forhandlinger etter reglene i kapitlene 1 og 3.
- b) Oversende saker fra Sametingsrådet til en av komiteene i Sametinget, jf. § 22.
- c) Avgjøre søknader om permisjon til komitemøter og det enkelte plenum. Søknader om permisjon skal kun innvilges når det foreligger tungtveiende grunner.
- d) Fremme forslag til vedtak overfor Kontroll- og konstitusjonskomiteen i spørsmål vedrørende Sametingets forretningsorden, jf. § 25.

Sign: _____/_____

- e) Fatte nødvendige bestemmelser for Sametingets saksforberedelser, jf. § 25.
- f) Utpeke Sametingets deltakere på invitasjon til parlamentariske møter og konferanser.
- g) Utføre andre oppgaver Sametinget overdrar til møtelederskapet.
- h) I samråd med Sametingets gruppeledere, fastsette tidspunkt for behandling av de meldinger Sametingsrådet fremmer overfor Sametingets plenum, jf. § 20.

§ 18 Valgkomiteen

Etter at Sametinget har konstituert seg, velges en valgkomité på 5 medlemmer med like mange varamedlemmer. Leder og nestleder velges av Sametinget. I komiteen bør gruppene være best mulig representert.

Valgkomiteen gir innstilling om alle valg som Sametinget overdrar til den å forberede. Jf. forøvrige grunnreglene § 2-3.

§ 19 Valg av sametingsråd

Sametingsrådet velges etter bestemmelsene i grunnreglene § 2-4 første ledd. Når forslag til sametingsråd er fremmet, foretas det avstemning over hele rådets sammensetning samlet. Sametingsrådet er valgt dersom det oppnår mer enn halvparten av de avgitte stemmer ved første avstemning. Oppnås ikke mer enn halvparten av de avgitte stemmer, foretas en ny avstemning. Her regnes det rådet som valgt som har flest stemmer (enkelt flertall). Har to forslag fått samme stemmetall, foretas ny avstemning blant disse.

§ 20 Sametingsrådets arbeid

Sametingsrådets arbeidsoppgaver er å forestå ledelse og drift av Sametingets virksomhet, jf. grunnreglene §2-4 tredje ledd.

Sametingsrådet bør avholde jevnlige møter med gruppelederne.

Sametingsrådet som kollegium er beslutningsdyktig når minst halvparten av rådets medlemmer er tilstede. Sametingsrådets møter er lukkede dersom ikke Sametingsrådet selv bestemmer noe annet.

Sametingsrådet skal fremme forslag til vedtak i følgende saker, jf. § 23:

1. fordeling av Sametingets årlige budsjett
2. tiltak til påfølgende års statsbudsjett
3. Sametingets årsmelding
4. hovedretningslinjer for Sametingets tilskuddsordninger
5. andre saker etter en selvstendig vurdering i Sametingsrådet

I tillegg fremmer Sametingsrådet meldinger på ulike politikkområder (jf. § 17 h).

På plenumsmøtets første dag legger Sametingsrådet fram som egen sak en beretning om rådets virksomhet mellom plenumsmøtene. Det er anledning til å fremme forslag og/eller merknader i forbindelse med behandlingen av Sametingsrådets beretning om sin virksomhet.

Sametingsrådet kan fremme redegjørelser overfor plenum om utviklingen innenfor ulike saksområder. Redegjørelsen fremmes på plenumsmøtets første dag, og settes opp til debatt senere på møtet. Det kan ikke fremmes mer enn en redegjørelse pr. plenumsmøte. Forslag som fremmes i forbindelse med redegjørelsene, behandles i overensstemmelse med §§ 6 og 25.

Sign: _____/_____

§ 21 Sametingsrådets funksjonstid

Sametingsrådets funksjonstid følger Sametingets valgperiode etter grunnreglene § 2-4 tredje ledd. Har Sametingets flertall uttrykt mistillit til Sametingsrådet, meddeler presidenten Sametingsrådets avgang. Nytt sametingsråd velges etter reglene i § 19 andre ledd. Tilsvarende gjelder for Sametingets vedtak etter grunnreglene § 2-4 tredje ledd litra b) og fjerde ledd. Fratrer presidenten etter grunnreglens § 2-4 fjerde ledd, fratrer hele Sametingsrådet.

§ 22 Valg av komiteer

Sametinget velger følgende fire komiteer: Plan- og finanskomiteen med 13 medlemmer og leder fra flertallet. Oppvekst- og utdanningskomiteen med 12 medlemmer og leder fra flertallet med dobbeltstemme. Nærings- og kulturkomiteen med 11 medlemmer, leder fra mindretallet og Kontroll- og konstitusjonskomiteen med 3 medlemmer med leder og nestleder fra mindretallet. Komiteene settes sammen av alle sametingsrepresentantene. Det skal velges en leder og en nestleder til komiteene. Der flertallet har leder, velges nestleder fra mindretallet, og der mindretallet har leder, velges nestleder fra flertallet. Til Kontroll- og konstitusjonskomiteen velges både leder og nestleder fra opposisjonen.

§ 23 Komiteenes arbeid

Komiteene skal fremme innstilling til plenum i saker der Sametingsrådet har fremmet forslag til vedtak og som møtelederskapet oversender fra Sametingsrådet. Kontroll- og konstitusjonskomiteen skal fremme innstilling etter § 24 første ledd litra c og § 24 siste ledd.

Komitèen kan avholde møte når minst 3/5 av medlemmene er til stede. Komitèsammensetningen gjenspeiler styrkeforholdet i komitèene og fraksjonene legger inn merknader og forslag på vegne av fraksjonen.

Møtene i komiteene er lukket så lenge komiteene selv ikke bestemmer noe annet.

§ 24 Kontroll- og konstitusjonskomiteens oppgaver

Kontroll- og konstitusjonskomiteens arbeidsoppgaver er å:

- a) Utøve den parlamentariske kontroll over virksomheten som finansieres via Sametingets budsjett.
- b) Kontrollere Sametingets årsregnskap og eventuelle merknader vedrørende disse fra Riksrevisjonen
- c) Fremme innstilling til plenum i saker som oversendes fra møtelederskapet og der møtelederskapet fremmer forslag til vedtak, herunder godtgjørelsesreglement og forretningsorden.

Sign: _____/_____

Komiteen kan foreta de undersøkelser i Sametingets administrasjon, som den anser nødvendig for Sametingets kontroll. Før komiteen selv foretar slike undersøkelser, skal Sametingsrådet underrettes og anmodes om å framskaffe de ønskede opplysninger.

Komiteen skal avgi innstilling til Sametingets plenum om de saker den tar opp til behandling, jf. § 25.

Kapittel 5 Saksbehandling, protokollføring og ekspedisjon av sakene

§ 25 Saksbehandling

Saker som Sametingsrådet fremmer overfor komiteene skal meldes møtelederskapet senest 4 uker før plenums møtet. Forslag til vedtak i sakene skal sendes representantene minimum 3 uker før plenums møtet. Tilsvarende frister gjelder for Kontroll- og konstitusjonskomiteen. Møtelederskapets forslag til vedtak i saker etter § 17 første ledd litra d) sendes representantene minimum 3 uker før plenums møtet. Møtelederskapet kan la være å fremme saker overfor komiteene dersom Sametingsrådet oversitter forannevnte frister.

I saker som legges fram for Sametingets plenum, skal det være et klart skille mellom hva som er saksutredning og innstilling.

Innstilling fra komitèene må kopieres og gjøres kjent for representantene minst 36 timer før saken behandles i plenum.

De gruppene som ikke er representert i en komite som fremmer innstilling til plenum, har anledning til å fremme forslag og merknader til enhver sak som behandles i Sametinget. Dette skal skje innen samme frist og med samme behandling som for innlevering av forslag etter § 6.

§ 26 Protokollføring

Sametingets møtelederskap sørger for at det føres protokoll fra Sametingets forhandlinger, der forslag, merknader, taleliste, voteringer og vedtak registreres. Møtelederskapet underskriver forhandlingsprotokollen for hvert møte.

Det foretas fullstendige opptak av forhandlingene i Sametingets plenums møte. Sametinget fastsetter nærmere regler for utskrift av forhandlingene.

Møtelederskapets, Sametingsrådets og komiteenes møter protokollføres.

§ 27 Underretning om vedtak

Det skal etter hvert møte sendes utskrift av Sametingets og Sametingsrådets møteprotokoll til Sametingets representanter og vararepresentanter. Utskrift av møtelederskapets og Kontroll- og konstitusjonskomiteens møteprotokoll omdeles representantene i den grad det finnes nødvendig.

Sign: _____/_____

Presidenten sørger videre for at underretning om vedtak og om melding fra offentlige myndigheter blir sendt rette vedkommende uten unødig opphold.

Sametinget kan fastsette nærmere regler for omfanget av underretning av vedtak.

§ 28 Oppbevaring av dokumenter

Presidenten sørger for at Sametingets og Sametingsrådets protokoller og dokumenter holdes forsvarlig oppbevart og ordnet.

Kapittel 6 Andre bestemmelser

§ 29 Protokollære bestemmelser

Ved Sametingets representasjoner følges følgende orden: President, møtelederskapets leder, visepresident, møtelederskapets nestleder, sametingsrådets medlemmer og møtelederskapets medlemmer.

§ 30 Administrasjon

Sametinget har egen administrasjon. Personalet tilsettes i følge gjeldende personalreglement godkjent av Sametinget.

§ 31 Endringer i forretningsordenen

Sametinget kan vedta endringer i forretningsordenen.

Saken ble avsluttet 27. februar 2004 kl. 12.10.

Sign: _____/_____

Sak 005/04

Likestillingspolitisk redegjørelse

ARKIV:

ARKIVSAKNR.

SF-44

2004000072

Saken påbegynt 24. februar 2004 kl. 17.40.

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel

II Forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor plenum

Innledning

Dette er den tredje likestillingspolitiske redegjørelse som legges frem for Sametinget i plenum. Når det gjelder det arbeidet som er gjort i 2002-2003 viser vi til vedlegget som gir en oversikt over pågående prosjekter med kort statusrapport på de ulike satsingsområdene. I denne redegjørelsen tar Sametingsrådet opp noen hovedutfordringer som vi ser for oss innenfor arbeidet med å fremme likestilling mellom kvinner og menn i dagens samfunn. Hensikten er å løfte opp noen tema og problemområder får å skape rom for debatt og åpenhet omkring disse.

Oppvekstvilkår og kjønnsroller i Sápmi

I enhver kultur skapes kjønnsrollene gjennom daglige gjøremål, våre oppfatninger om hvordan ting skal gjøres og være, - og gjennom den arbeidsdelingen som er mellom kvinner og menn. Slik er det også i vår samiske kultur. Gjennom barneoppdragelsen overføres språket, kulturelle tradisjoner, verdier, normer, arbeidsoppgaver og yrkesvalg til barna. I de 4 nordligste fylkene er det overvekt av kvinner som tar høyere utdanning, og Finnmark er det fylket som har størst forskjell i utdanningsnivået mellom kvinner og menn. Når så guttene blir oppdradd til å gå inn i

Sign: _____/_____

primærnæringene, mens jentene oppdras til å ta utdanning, fører dette til å befeste og forsterke kjønnsdelingen i arbeidslivet og maskuliniseringen av primærnæringene. Den økonomiske utviklingen innenfor primærnæringene er blitt slik at jentene i disse familiene oppdras til å ta utdanning for å bringe inn lønnsinntekt til familien. Er dette en moderne form for den gamle tradisjonen om at kvinnenes arbeid var knyttet til hjemmet, og ikke en bedring av likestillingen mellom kvinner og menn i Sápmi? Det er viktig å drøfte likestilling i Sápmi med en samisk kulturforståelse.

Jenter og gutter blir forskjellsbehandlet fra fødselen av. Det vet vi fra vår egen hverdag og forskningen bekrefter dette. Det viser seg at mødre for alvor begynner forskjellsbehandlingen³ i 1½-årsalderen, fedre enda tidligere. I oppveksten fortsetter forskjellsbehandlingen, dette adopteres av barna og kommer til uttrykk i lek og sosial omgang. Både kvinner og menn bidrar til forskjellsbehandlingen. Disse forskjellene forsterkes av samfunnsstrukturene på en slik måte at rollemønstrene blir sterke og vanskelige å diskutere. I denne debatten ender vi ofte opp i å fordele skyld. Uttalelser som: ”Jentene velger jo selv Barbiedokka mens gutten velger scootere, biler og den slags”, ”menn slipper ikke kvinnene til” og på den andre siden ”kvinnene vil jo ikke selv”.

Kvinnene har fortsatt hovedansvaret for hjemlige sysler i tillegg til at de har økt sin deltakelse i arbeidslivet. Når det gjelder menn så viser statistikken⁴ at stadig flere menn deltar i husholdsarbeid, men hver enkelt mann gjør ikke så mye mer. Det viser seg også at omsorgsarbeidet er jevnere fordelt enn husarbeidet, der fedrenes innsats fortsatt er beskjeden. Det er stor variasjon i arbeidsdelingen mellom ulike typer husarbeid. Mens vask og stell av tøy er en svært kvinnedominert oppgave, deltar fedre mer i oppvask og innkjøp. Hva barneomsorg angår, ser det ut til at fedre deltar relativt mer i lek, samvær og pass av barn, enn i andre oppgaver. Både blant barn og unge er det jentene som i størst grad bruker tid på de ulike formene for husholdsarbeid. Disse forskjellene viser at jentene fremdeles i en viss grad tilpasser seg den tradisjonelle husmorrollen når de vokser opp.

Asta Balto har beskrevet den samiske barneoppdragelsen i sin bok ”Samisk barneoppdragelse i endring”. Både gutter og jenter fikk stort sett samme oppdragelse, men ble lært opp til og styrt i ulike retninger. Undersøkelser viser at samiske menn bruker mer tid med barna enn norske menn gjør, men prioriterer å bruke tiden på guttene. Den gamle tradisjonen med at far lærer opp guttene, mens mor lærer opp jentene finnes fortsatt i dagens samfunn. Familiens status og vellykkethet måles i sønnens/guttenes evne til å klare seg på fjellet og i det praktiske arbeidet. Denne forskjellen gjelder ikke bare innenfor primærnæringene. Det ser vi blant annet i fenomenet ”elgjakt”. Jakt, fangst og fiske er aktiviteter som er viktige begivenheter og benyttes til å videreføre tradisjonell kunnskap fra fedre til sønner, for med noen unntak så er jakt og fangst fortsatt mannsdominerte aktiviteter. I elgjakta synes det å råde en unntakstilstand i samfunnet. Det må ikke legges møter til denne tiden, absolutt ikke giftemål, ja selv barnefødsler bør planlegges til en annen tid av året, hvis mulig.

I mange sammenhenger beskrives det samiske samfunnet som matriarkalsk, det vil si basert på morsheredømme. Det hevdes også at den samiske kvinnens stilling har vært og fortsatt er sterk. I et likestillingsperspektiv er det i grunnen uinteressant om det er kvinnen eller mannen som

³ Kilde: Julius-Inggá Gudrun Eliissá: Riegádan gándan – Riegádan nieidan, Davvi Girji OS, Kárášjohka 2001

⁴ Kilde: <http://www.ssb.no/samfunnspeilet/utg/200204/01/art-2002-10-08-01.html>

Sign: _____/_____

dominerer. Det som er interessant er å peke på åpenbare urimeligheter knyttet til gutters og jenters muligheter for frie valg.

Kjønnsrollene kommer også til uttrykk i skolen og barnehagen. I skolen får guttene større oppmerksomhet enn jentene. Ressurssterke jenter som stiller krav til skolesystemet, blir sett på som problemelever med avvikende oppførsel. Det forventes at jentene skal bidra til arbeidsro, faglig progress og at de ivaretar den sosiale funksjonen i klassen. Pr. i dag er det svært få menn som jobber i skole og barnehage. Til tross for at menn bruker mer tid med barna hjemme og tradisjonelt har deltatt i barneoppdragelsen, så er det svært få menn som velger barnehagen og grunnskolen som arbeidsplass. Jens Martin Mienna som selv har arbeidet i den samiske barnehagen i Tromsø sier at ”en barnehage som er formet av begge kjønn, er fargerik og morsom”. Dette tyder på at mangfoldet blir større i leken og oppdragelsen når det er både kvinner og menn som former hverdagen. Kvinner og menn er ulike uten at den ene nødvendigvis er bedre enn den andre. Kvinner og menn sammen i barneoppdragelsen blir det mest riktige. Jenter og gutter trenger et mangfold av rollemodeller og ressurspersoner av begge kjønn for å skape sin egen identitet.

I ungdomstiden er forholdet mellom jenter og gutter spennende og vanskelig. Seksualitet, uansett hvilken legning, er tabubelagt tema, og ungdom må dermed balansere på en sårbar grense mellom egen seksualitet, forventningspress fra ulikt hold og forbudsområder. Sammen skaper dette svært ulike rammer for seksualitet blant jenter og gutter. Forskning viser at åpenhet, god seksualkunnskap og positivt forhold til egen seksualitet er avgjørende for å utvikle en trygg seksuell identitet. En likeverdig og individuell utvikling for gutter og jenter, krever åpenhet rundt seksuell legning og identitet, og er nødvendig for å forstå hverandres språk og ønsker. Unge mennesker er mer vant til å snakke om følelser og seksualitet enn de eldre generasjonene. Når tabubelagte tema blir løftet opp og stilt spørsmålsteget ved, gir det rom for endringer og bevegelse i våre normer og verdier.

Sametingsrådet vil:

- skape debatt om kjønnsroller i Sápmi ved å ta opp temaet kjønnsroller og likestilling på ulike møter og seminarer Sametinget arrangerer, og i de nettverkene Sametinget deltar i.
- bidra til å utvikle opplæringsstrategier på feltet likestilling overfor barnehage, grunnskole og videregående skole. Målgruppen er lærere, ansatte og foreldre ved samiske barnehager, grunnskoler og videregående skoler.
- fortsatt arbeide for å rekruttere menn til førskolelærer- og lærerutdanningen. Sametingsrådet vil ta opp dette spesielt på møte med Samisk høgskole og Utdannings- og forskningsdepartementet.
- etablere en stipendordning for kurs og etterutdanning innen kjønnsforskning og likestillingspolitiske strategier i et samisk perspektiv. Målgruppen for tiltaket er samiske studenter, ansatte og politikere ved samiske institusjoner.

Sápmi i endring

Sametingets målsetning om at kvinner og menn skal ha like rettigheter, plikter og muligheter på alle samfunnsområder, er avhengig av at vi makter å skape endringer i den samiske kulturen og i dagens samfunnsstrukturer. Strukturelle forhold, maktreasjoner, utøvelse av ledelse og våre oppfatninger av hva som passer seg – hvem som passer, sorterer oss alle etter kjønn.

Sign: _____/_____

I det samiske samfunnet er det fortsatt tema som er tabubelagt og vanskelige å drøfte i offentligheten. Dette er områder som knyttes til den privates sfære. Seksualitet er vel det området som oppfattes å være mest privat. Det er så privat at det i svært liten grad snakkes om det, verken hjemme eller i offentlige sammenhenger. Taushet gjør også at det blir svært vanskelig å ta opp saker som åpenbart er samfunnsproblem. Det så vi i de samiske lokalsamfunnene den gang grensene mot Russland ble åpnet, og vi for første gang opplevde organisert prostitusjon i Finnmark⁵. I første fase ble problemet privatisert, - det gjaldt de andre; ”gammelungkarene” og ”russerdamene”. Taushet og privatisering kan være to farlige og virkningsfulle midler. Prostitusjon er menneskehandel og vi kan ikke akseptere at kvinner blir salgsvare. Med prostitusjonsvirksomhet følger også økt vold, rusmisbruk, familietragedier osv, og i første rekke er det kvinnene og barna som rammes.

Det er for lett å skylde på at våre holdninger til seksualitet har bakgrunn i religion. Hva som er normalt og hva som er avvikende og hva som er tabubelagte tema er kulturelt basert, men forsterkes ofte av religiøse normer og regler. Vi vet at enkeltmennesker har hatt og fortsatt lider under tausheten rundt det å være homoseksuell eller biseksuell. Den samfunnsplågte skammen gjør det ikke lettere å diskutere temaet. Det er på tide at Sametinget løfter dette opp og bidrar til åpenhet, inkludering og aksept for alle mennesker uansett seksuell legning.

Likestilling handler ikke bare om normer, verdier og kultur, men like viktig er det at kvinner får samme muligheter til å delta i politisk arbeid som menn. 82% av representantene i Sametinget er menn og vi er alle enige om at dette er et problem. I år 2004 kan vi neppe mene at fars viktigste oppgave er ”å være familiens ansikt utad, og dets hode innad”. Den skjeve kvinnerepresentasjonen i Sametinget er et problem som vi arbeider med.

I Kvinneforsks skriftserie ”Globale kyster – liv i endring – kjønn i spenning” beskriver Åsa Elstad samspelet mellom fiske og jordbruk slik: ”Der låg altså ei sterk gjensidig avhengighet mellom fiske og jordbruk, manns- og kvinnearbeid. Kvinner og menn hadde kvar sine områder der dei hadde styringa. Samtidig var samspelet mellom manns- og kvinnearbeidet, den maritime og agrare delen av økonomien, heilt grunnleggande for at folk skulle overleve.”

Hun trekker en konklusjon om at historien om oppløsningen av næringskombinasjonen fiske- og jordbruk også blir en historie om endring av kjønnsidentitet knyttet til arbeid og om møtet mellom husholdet og den offentlige sfæren. Forsker Solveig Joks⁶ beskriver hvordan reindriftsavtalen og offentlige myndigheters retorikk i NOU-er og offentlige dokumenter, bidrar til å forme reindrift til en kjøttproduserende næring og dermed menns arbeid. Sametinget er også et myndighetsorgan i Sápmi og kan påvirke utviklingen. Det er viktig at vi er oppmerksomme for å unngå at Sametinget bidrar til denne negative utviklingen.

Den produksjonen kvinnene står for blir sett på som et biprodukt i myndigheters ordbruk. Alle er enige at kvinners arbeid er viktig, men hvorfor blir det aldri tatt hensyn til det? Hva kan denne åpenbare mangelen på aksept for kvinnenes arbeid skyldes? Er det i bunn og grunn snakk om å

⁵ Hanne Størsets hovedoppgave: ”Tilfellet Tana” – Bygdesamfunn i møte med organisert prostitusjonstrafikk. Prostitusjon forstått relasjonelt. (2003)

⁶ Solveig Joks, Sámi instituhtta, Dieđut nr 5/2001; Boazosámi nisssonolbmot,

oppretholde balansen mellom kvinner og menn og å opprettholde menns fortrinn fremfor kvinner. Jentene ser ut til å lykkes bedre enn guttene i skolen og kvinnene tar høyere utdanning enn menn. Er det da slik at for at mannfolkene ikke skal føle seg underlegne i forhold til kvinnene, så må verdien av arbeidet innenfor primærnæringene holdes høyt oppe og dyrkes som viktigere og mer grunnleggende for å opprettholde den samiske kulturen? Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn er ellers et sentralt likestillingspolitisk tema, men i samisk likestillingsdebatt synes den å være fraværende. I mange samiske samfunn råder det en holdning om at lønnsarbeid er noe som må til for å overleve, men det er arbeidet innenfor primærnæringene som har status og er verdifullt.

Samisk ungdom vil ikke lenger innordne seg de tradisjonelle kjønnsrollene, men ønsker en individuell selvstendig frihet til å forme sine egne liv. Møtet mellom tradisjonell livsstil og moderne familieliv byr på uventede og store utfordringer. Lange fraværperioder hjemmefra, ubekvemme arbeidstid mv, kommer i konflikt med forventningene om begges deltakelse i barneoppdragelsen, ønsket om felles vennekrets, tid for hverandre, ferier osv. Det viser seg at høyt utdannede kvinner velger menn med tilsvarende utdanningsnivå, som livsledsager. Det betyr at de velger partner med en ikke-samisk kulturbakgrunn siden samiske menn tar utdanning i mindre grad enn jentene. Hva skjer med de unge samiske mennene og hvem er det som blir kulturbærere i neste generasjon? De problemene som oppstår når tradisjonell og moderne livsstil møtes i et samliv mellom to mennesker hører til det private liv og vi er ikke vant til å diskutere dette i samiske offentlige sammenhenger. Den samiske kulturen og samfunnet må skape rom for nye livsstiler og være villig til å endre gamle tradisjoner for å bryte diskriminering.

Likestilling mellom kvinner og menn handler om menneskerettigheter og demokrati. Det dreier seg om individets mulighet og rett til å foreta selvstendige valg, og rett til å ta ansvar på alle livets områder. Selv om dette oppleves som noe selvfølgelig, så bidrar normene, verdiene og strukturene i samfunnet til at kvinner og menn i praksis gis ulike retter, plikter og muligheter. Det er en stor utfordring å se disse skjulte strukturene som *sorterer oss alle etter kjønn*, og det kan bare gjøres ved å øke kompetansen på likestilling og aktivt bruke kjønnsperspektivet i Sametingets arbeid.

Sametingsrådet ønsker fokus og debatt om de likestillingspolitiske problemstillingene i det sivile samiske samfunnet. Noen ganger er det nødvendig med positiv forskjellsbehandling for å oppnå reell likestilling. Det gjorde Sametinget under forrige plenum ved behandlingen av retningslinjene for SUF, hvor det ble gitt klare føringer på at kvinner skal prioriteres. Å skape likeverdige forhold for kvinner og menn, og å skape attraktive lokalsamfunn for begge kjønn er grunnmuren i sterke og levende samiske samfunn. Klarer vi ikke dette så blir avfolkning resultatet, - det ser vi allerede i en rekke småsamfunn langs kysten.

Likestilling er et viktig arbeidsområde for Samisk Parlamentarisk Råd og i Sametingets internasjonale engasjement i urfolks- og FN regi. De ulike aktørene som arbeider med likestilling i Sápmi har ulike roller i arbeidet, og det er behov for å skille mellom rollene. Sametingene og Samisk Parlamentarisk Råd er myndighetsorgan som skal ivareta et helhetlig perspektiv. Håndhevingen av likestillingsloven er i Norge tillagt likestillingsombudet, mens pådriverrollen ivaretas av enkeltindivider, grupper, organisasjoner og Likestillingscenteret.

Likestillingsarbeid kan ikke lenger bare baseres på enkeltindividers-, grupper- og organisasjoners frivillige arbeid. Sametingsrådet har derfor gitt støtte til Samisk KvinneForum til et forprosjekt for å

Sign: _____/_____

utrede muligheten for å etablere et samisk ressurscenter for likestilling. Rådet har gitt signaler om at en slik institusjon bør bli grenseoverskridende og arbeide for likestilling både i Russland, Finland, Sverige og Norge. I tillegg er det behov for at de nasjonale organene som har ansvar for likestillingsspørsmål bygger opp en samisk kulturkompetanse for å kunne ivareta også den samiske befolkningen.

Sametingsrådet vil:

- på nasjonalt plan sikre at likestillingsspørsmål er med i de ulike politikkområder Sametinget jobber med, og at dette kommer frem i saksutredninger osv.
- bidra til å sette fokus på den samiske mansrollen for å øke våre kunnskaper og skape endringer.
- fortsette samarbeidet med de samiske kvinne organisasjonene både innenfor nasjonalgrensen og på tvers av nasjonalgrensene. Organisasjonene vil være viktige samarbeidspartnere også fremover.
- fortsette arbeidet med Likestillingssenteret og Likestillingsombudet på norsk side
- henstille Samisk parlamentarisk råd om å fortsette det viktige arbeidet med likestillingsspørsmål i hele det samiske området.
- oppfordre alle som har tenkt å stille lister ved valget i 2005 om å delta aktivt i prosjektarbeidet *Økt kvinnerepresentasjon ved Sametingsvalget 2005*. Sametingsrådet har bidratt med finansiering av prosjektet som ledes av Likestillingssenteret.

Utfordringer fremover

Likestilling berører alle sider ved livet: hverdagslivet, samfunnet og Sametingets visjonen om et mangfoldig samfunn basert på menneskerettigheter og internasjonal solidaritet. Vi oppdrar barna til å innta mansrollen og kvinnerollen. Kanskje er den største utfordringen å oppdage at det handler om oss selv i hverdagen, for den eneste fundamentale forskjellen mellom en kvinne og en mann er at det er kvinnen som føder og ammer barnet.

Er det rettferdig at jenter pålegges mer arbeid hjemme enn guttene, og hvorfor godtar vi at menn tjener mer enn kvinner under ellers like forhold?

Verken bønder, reindriftsutøvere eller kystfiskere topper lønnsstatistikken. Hva kan det da skyldes at arbeidet innenfor primærnæringene er så mye viktigere enn arbeidet innenfor helse, skole osv?

Hvilke følger får det for det samiske samfunnet at det er overvekt av jenter som tar høyere utdanning?

Vi vet at taushet rundt seksualitet fører til store problemer for enkeltindivider i samfunnet vårt. Vi har kunnskaper om følgene, men fortsatt vegrer vi oss for å prate om det.

Hva skjer med den samiske kulturen hvis ikke kvinner og menn får like vilkår i Sápmi? Når kulturelle tradisjoner bidrar til å forskjellsbehandle kvinner og menn, skal vi da fortsatt bevare dem? I en artikkel i Sagat 7. februar 2004 med samfunnsforsker Gunn Tove Minde, er en av overskriftene ”Feige politikere”. Sametingsrådet utfordrer plenum til diskusjon om den samiske kvinne- og mansrollen og hvilke følger dette får i det samiske samfunnet.

Sign: _____/_____

Vedlegg 1

De likestillingspolitiske satsingsområdene 2002-2003, med statusrapport:

1. Kartlegging av kultur- og næringsmidlene, og registrering av kulturmidlene fordelt på kjønn.
  - a. En kartlegging av dette tas inn i Sametingets årsmelding 2003. Foreløpige tall fra Samisk utviklingsfond viser fordeling 46,1% til kvinner og 53,9 % til menn. Dette er en økning på 15,6% til kvinner i forhold til år 2002.
2. Gjennomgang av retningslinjene for tilskuddsordningen, foreslå endringer slik at kvinner kan dra nytte av ordningene og innføre høyere støttesatser til kvinner enn til menn.
  - a. De nye retningslinjene styrker likestillings- og kvinneperspektivet.
  - b. Det er viktig å følge opp dette for å påse at dette blir ivaretatt i praksis.
3. Kommunikasjonsstrategi i forbindelse med valgarbeidet, med spesiell vekt på kvinner.
  - a. Det pågående 2-årige manntallsprosjektet har kvinner som målgruppe.
  - b. Det er laget et egen informasjonsbilag for kvinner og gitt støtte til 2 prosjekter.
4. Undersøkelser /forskning og å følge opp gjennom tiltak for å fremme likestilling.
  - a. Undersøkelsen *Vil de ikke – eller slipper de ikke til?*, av Nordisk Samisk Institutt/Samisk høgskole, i 2002.
  - b. Sametinget deltar i Arktisk Råds prosjekt *Women's participation in decision making processes in Arctic fisheries management*. Vårt engasjement er et delprosjekt av *Sámi women's an indigenous people's participation in the (national) fishery management*. Janne Hansen sitter i den internasjonale styringsgruppen for prosjektet. Prosjektet ferdigstilles i løpet av 2004.
  - c. Sametinget har oppnevnt referansegruppe til prosjektet *Sametinget som likestillingspolitisk arena*. Finansiert av Forskningsrådet, ansvarlig Norut NIBR Finnmark. Eva Josefsen er prosjektleder og prosjektet er 1-årig. (aug. 03-juli 04)
  - d. Av ressursmessige årsaker er det ikke tatt initiativ til et større forskningsprogram
5. Synliggjøring av likestillingsarbeidet og integrering av likestilling på alle politikkområder.
  - a. Det har vært stor fokus på likestilling i løpet av perioden, spesielt i 2003. Både de samiske kvinneorganisasjonene og de politiske partiene har vært opptatt av temaet likestilling.
  - b. Det er fremmet 2 nye saker i plenum på likestilling.
  - c. Likestilling og kvinnespørsmål er med i saksutredninger og problematiseres på de ulike politikkområder. Sametinget har fortsatt mye å gjøre på området før vi kan si oss fornøyd.
  - d. SPR holdt en likestillingskonferanse i Kiruna våren 2003 og arbeidet med en strategiplan for likestilling i SPR, er i gang.
  - e. Kontakten og samarbeidet med kvinneorganisasjonene er blitt bedre. Det er også etablert kontakt med Likestillingssenteret og Senter mot etnisk diskriminering (SMED)
  - f. Den årlige støtten fra Sametinget bidrar til at kvinnebladet Gába igjen kommer ut med 4 utgivelser i året.

Sign: _____/_____

Vedlegg 2

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Statistikk og analyser som synliggjør likheter og forskjeller mellom kvinner og menn på ulike samfunnsområder, kan være viktige redskap i arbeidet med å fremme likestilling mellom kjønnene. Denne siden presenterer noe av Statistisk sentralbyrås materiale på dette området. Siden inneholder også statistikk som forteller noe om rammevilkårene for kvinner og menn i det norske samfunnet. Artikkelserien "Slik lever vi" tar for seg noen hovedtrekk i samfunnsutviklingen i lys av statistikk.

Fra midten av 1970-tallet og frem til i dag har kvinners yrkesaktivitet økt sterkt. I dag er nesten like mange kvinner som menn i jobb. Fremdeles finnes likevel typiske kvinne- og mannsyrker, og langt flere kvinner enn menn jobber deltid.

Omtrent like mange kvinner og menn har høyere utdanning i dag. Likevel velger de fleste fremdeles tradisjonelt. Kvinner utdanner seg oftere innen omsorg og undervisning, menn innen teknikk og naturvitenskap.

Kvinner og menns lønn 1998-2002

Kvinner månedslønn utgjorde i gjennomsnitt knappe 84 prosent av menns i 2002. Forskjellen i lønn varierer betydelig fra en næring til en annen, mellom ulike utdanninger og aldersgrupper.

Kvinner og menn har hatt tilnærmet lik lønnsutvikling i perioden fra 1998 til 2002 viser tall fra lønnsstatistikken. Kvinner lønn utgjorde 83,6 prosent av menns lønn i 1998, mens andelen i 2002 var omtrent uendret med 83,9 prosent.

Bruken av deltidsarbeid

Mange nordmenn arbeider deltid sammenlignet med andre europeiske land. En av ti menn og mer enn fire av ti kvinner jobbet deltid, ifølge arbeidskraftundersøkelsene (AKU). For menn er det blitt noe mer vanlig å jobbe deltid i løpet av 1990-tallet, og gapet mellom menns og kvinners bruk av deltid ser ut til å bli mindre.

Husholdsarbeid

Kvinner bruker mindre tid til husholdsarbeid i dag enn på begynnelsen av 1970-tallet, mens menn bruker mer tid. Tendensen er likevel at kvinner fremdeles bruker mer tid enn menn til husholdsarbeid.

Kun en av ti toppledere er kvinne

Det blir stadig flere kvinnelige ledere, men bare 1 av 10 toppledere er kvinner. Størst andel kvinnelige ledere finner vi i mellomsjiktet, spesielt innen undervisnings- og omsorgssektoren. Kvinneandelen øker til 19 prosent når vi inkluderer lederne av småbedrifter.

Klare kjønnsroller for småbarnsforeldrene

De siste tiåra har mødre redusert husholdsarbeidet betydelig og økt tiden til yrkesarbeid, mens fedre

Sign: _____/_____

har gått i motsatt retning. Likevel er det i småbarnsfasen at kjønnsrollene er mest markerte: Kvinner bruker mer tid på husarbeid enn menn, og småbarnsfedrene bruker i gjennomsnitt omtrent dobbelt så mye tid på jobb som småbarnsmødrene.

Barn av enslige forsørgere

Mor i jobb viktigste forsikring mot lav inntekt

Minst 30 000 barn bodde i husholdninger med lav inntekt i 2000. Sannsynligheten for å ha lav husholdningsinntekt var 3 ganger høyere blant barn av enslige forsørgere enn blant barn med to foreldre. Risikoen for lav inntekt er størst blant barn med foreldre uten jobb. Mens vel 16 prosent av alle barn av enslige forsørgere uten jobb var i lavinntektsgruppen, gjaldt dette for mindre enn 2 prosent av barna med en yrkesaktiv forsørger.

Samboerskap eller ekteskap?

Utbredt ønske om større likhet

I en debatt i Stortinget nylig var det bred enighet om at samboerpar med felles barn i større grad burde gis de samme rettigheter og plikter som det ektepar har. Hensynet til barnas beste var hovedargumentet for ønsket om større likestilling. Eller som det ble fremhevet, barn velger ikke foreldrenes samlivsform.

Merknad 1, NSRs samarbeidsgruppe og SP sametingsgruppe v/ János Trosten og Ann-Kristine Sara

Allsamisk likestillingssenter

NSRs samarbeidsgruppe og Senterpartiets sametingsgruppe ber Sametingsrådet til å løfte saken i Samisk Parlamentarisk Råd, om etablering av allsamisk likestillingssenter og utvikling av modell for senteret.

III Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Saken ble behandlet uten votering.

IV Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Svein Peter Pedersen (saksordfører)	

Sign: _____/_____

2	Egil Olli	
3	Terje Tretnes	
4	Olaf Eliassen	
5	Per A. Bæhr	
6	Ann-Kristine Sara	
7	Berit Ranveig Nilssen	Egil Olli
		Magnhild Mathisen
		Olav Dikkanen
8	Svein Peter Pedersen	Ragnhild Lydia Nystad
		Janoš Trosten
9	Johan Mikkel Sara	Svein Peter Pedersen
10	Willy Olsen	Berit Ranveig Nilssen
11	Willy Olsen	
12	Jon Erland Balto	Egil Olli
		Jon Erland Balto
13	Jørn Are Gaski	
14	Jon Harald Skum	
15	Simon Ivar Andersen	Anders Urheim
		Berit Ranveig Nilssen
		Per Solli
		Egil Olli
		Svein Peter Pedersen
		Birger Nymo
		Simon Ivar Andersen
16	Ragnhild Lydia Nystad	
17	Roger Pedersen	
18	Terje Tretnes	
19	Svein Peter Pedersen (saksordfører)	

VI Sametingets vedtak etter voteringen

Sametingsrådets likestillingsutredning med merknad ble tatt til orientering.

Saken ble avsluttet 27. februar 2004 kl. 10.30.

Sign: _____/_____

Sak 006/04

Kunngjøring av nye saker

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-012.11

2004000444

Saken påbegynt 25. februar 2004 kl. 10.50.

I Dokumentliste:

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	23.02.04	Representant Berit Ranveig Nilssen, NSR's samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe	Urfolkenes pressefrihet i Russland
2	23.02.04	Representant Olaf Eliassen, NSR's samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe	Landbrukspolitisk redegjørelse
3	23.02.04	Representant Jánoš Trosten, NSR's samarbeidsgruppe	
4	23.02.04	Representant Geir Tommy Pedersen, NSR's samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe	Sametingets rolle i forhold til jordbruks- og reindriftsnæringene
5	23.02.04	Representant Berit Ranveig Nilssen, NSR's samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe	Økonomiske rammer og urfolkens deltakelse i Barentsregionen
6	23.02.04	Representant Ann-Kristine Sara, NSR's samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe	Reisestipend for samisk ungdom
7	23.02.04	Representant Åge Nordkild, NSR's sametingsgruppe	Godtgjørelsesreglement for Samepolitisk nivå pkt. 2.9 Om tapt arbeidsfortjeneste
8	23.02.04	Representant Terje Tretnes, NSR's samarbeidsgruppe og Senterpartiet	Statens Helsepolitikk
9	24.02.04	Representant Roger Pedersen, SVF	
10	24.02.04	Representant Steinar Pedersen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe	Sats på bredbåndsutbygging fra Finnmark og sørover
11	24.02.04	Representant Steinar Pedersen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe	Sametingspresidenten og regionaliseringen
12	24.02.04	Representant Magnhild Mathisen,	Deltakelse og representasjon

Sign: _____/_____

			Arbeiderpartiets sametingsgruppe	
13		24.02.04	Representant Sten Jønsson, Arbeiderpartiets sametingsgruppe	Likebehandling i reindriften
14		24.02.04	Representant Jørn Are Gaski, Arbeiderpartiets sametingsgruppe	Pasienten er ikke en "ting" men et menneske
15		24.02.04	Representant Willy Olsen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe	Oljetankere utenfor territorialgrensen – fra Øst-Finnmark til Lofotodden

I Forslag og merknader

Forslag 1, representant Berit Ranveig Nilssen, NSR's samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe

Urfolkernes pressefrihet i Russland

NSR's samarbeidsgruppe og SP sametingsgruppe er kjent med at Kola Samiradioens sendinger som ganske nylig kom i gang, må midlertidig stenge sin virksomhet så lenge valgkampen i Russland varer. Det er svært uheldig at nasjonale myndigheter i Russland pålegger urfolkene å innskrenke eller stenge sine nyhetsformidlinger i forbindelse med gjennomføring av demokratiske prosesser som valg. Dette minner oss om pressesensur som vi ikke ønsker at urfolkene skal utsettes for.

NSR samarbeidsgruppe, SP sametingsgruppe og Samarbeidsgruppa ber Sametingsrådet ta saken opp med Utenriksministeren. Det er viktig at norske myndigheter påvirker russiske myndigheter til å endre sin praksis.

Forslag 2, representant Olaf Eliassen, NSR's samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe

Landbrukspolitisk redegjørelse

NSR's samarbeidsgruppe og Senterpartiets sametingsgruppe ber Sametingsrådet legge frem en landbrukspolitisk redegjørelse i løpet av denne sametingsperioden. Redegjørelsen må ut ifra Grunnlovens § 110 a og ILO-konvensjon nr. 169 klarlegge hva samisk landbruk omfatter med hensyn til samisk kultur- og næringsutøvelse.

Formålet med redegjørelsen er å foreta en rullering av Sametingets jordbruksplan med hovedmål og delmål for satsingsområder innen landbruket i samiske områder.

Forslag 3, representant Jánoš Trosten, NSR's samarbeidsgruppe

For samenes rettssikkerhet er det viktig at det tas hensyn til samiske tradisjoner og rettsoppfatning i det norske rettssystemet.

Sign: _____/_____

I ILO konvensjonens art. 8.1 står det:

"Ved anvendelse av nasjonale lover og forskrifter overfor vedkommende folk, skal det tas tilbørlig hensyn til deres sedvaner og sedvanerett."

I tillegg styrker art. 8.2 og 8.3 hensikten til art. 8.1.

Grunnprinsippet for menneskerettighetsresolusjonene er å godta og å respektere urfolks levemåte fordi levemåte og tradisjoner skaper og bevarer urfolkens kultur. Å følge tradisjoner er ikke lovovertrødelse, men de norske domstolene dømmer alt for ofte samiske tradisjoner som lovovertrødelse. De norske domstolene er forpliktet til å behandle samene rettferdig for å sikre samenes rettssikkerhet. Likevel er det ikke mulig så lenge det ikke blir tatt hensyn til samiske tradisjoner i det norske rettssystemet. Det har man ofte erfart fra laveste rettsinstans til høyesterett.

Sametinget representerer den samiske befolkningen, og det er Sametingets ansvar å ha tilsyn med rettighetene til den samiske befolkningen i forhold til domstolene.

Sametinget har et klart syn på at samenes tradisjoner og rettsoppfatning skal tas hensyn til i det norske rettssystemet.

NSRs samarbeidsgruppe og SP ber Sametingsrådet jobbe med denne saken.

Forslag 4, representant Geir Tommy Pedersen, NSR's samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe

Sametingets rolle i forhold til jordbruks- og reindriftsnæringene

Reindrift og jordbruksnæringene har en sentral betydning for den samiske befolkningen. I de samiske områdene er næringene kultur- og språkbærere. Næringene danner del av grunnlaget for bosetting i samiske områder.

For at Sametinget skal kunne ha en reell påvirkningsmulighet for de to nevnte næringene i de samiske områdene, ber NSRs samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe om at Sametinget setter i gang et arbeid for å kartlegge hvordan Sametingets rolle kan være i forhold til de ulike prosessene som bl.a. landbruks- og reindrifftsforhandlingene, lovgivning og politikkutøvelse.

Forslag 5, representant Berit Ranveig Nilssen, NSR's samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe

Økonomiske rammer og urfolkens deltakelse i Barentsregionen

Barentssamarbeidet ble etablert i 1993 både som et nasjonalt og et regionalt samarbeid mellom statene Norge, Sverige, Finland og Russland. Kirkeneserklæringen danner det formelle grunnlaget for samarbeidet, og her fremheves betydningen av samarbeid innen miljø, økonomi, forskning og teknologi, regional infrastruktur, styrking av urfolkens samfunn, kulturelt samkvem og reiseliv.

Sign: _____/_____

Samarbeidet er grunnlagt på klare utenrikspolitiske målsetninger der det søkes å sikre stabilitet og fremgang i regionen og i Europa. Barentssamarbeidet ble opprettet da muligheter for samarbeid med Russland over landegrensene i nord ble en realitet. Siden den gang har mange prosesser og prosjekter blitt iverksatt og gjennomført og det er etablert omfattende nettverk.

Urfolkene har lojalt fulgt opp arbeidet i regionen, selv om urfolkene ikke har hatt de beste vilkår for å kunne delta aktivt i samarbeidet.

I NOU 2003:32 foreslås det av flertallet at Barentssamarbeidet i nåværende form bør endres og inngå som en del av arbeidet i Arktisk Råd. Urfolkene i Barentsregionen ønsker at samarbeidet fortsatt skal være basert på folk til folk samarbeid, og at urfolkens deltagelse i arbeidet må styrkes.

Sametinget har tidligere krevd at urfolkens status og representasjon må styrkes i Barentsregionen, og at sentrale myndigheter stiller økonomiske virkemidler til rådighet, slik at urfolkene kan være likeverdige partnere med andre. Vi er kjent med at den norske regjering for inneværende år har redusert de økonomiske bevilgninger til Barentssamarbeidet. Dette innebærer at arbeidet i Barentsregionen blir hemmet og vil først og fremst ramme de prosjektene som har betydning for urfolkene i regionen.

NSRs samarbeidsgruppe og SP sametingsgruppe henstiller til Barentsrådets ledelse:

- å sørge for at Urfolkens status blir styrket i Barentsregionen og at de økonomiske rammene til arbeidet blir økt. Det er spesielt viktig at urfolkene blir særlig tilgodesett med midler til å bygge opp infrastruktur i sine områder
- å legge forholdene til rette slik at Sametinget kan bli eier av Barentssekretariatet på like vilkår som de 3 nordlige fylkeskommuner. Dette innebærer at Sametinget får egne representanter i representantskapet og i styret.

NSRs samarbeidsgruppe og SP sametingsgruppe ber Rådet ta saken opp med Utenriksministeren i Norge som er lederen for Barentsrådet.

Forslag 6, representant Ann-Kristine Sara, NSR's samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe

Reisestipend for samisk ungdom

NSRs samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe ønsker å styrke samisk identitet, språk og kulturarv blant samisk ungdom.

NSRs samarbeidsgruppe og SPs sametingsgruppe ber Sametinget om å undersøke hvordan man kan innføre en reisestipendordning for samisk ungdom som ønsker å besøke og lære mer om andre urfolk. Det tas sikte på å ta ordningen inn på neste års budsjett.

Sign: _____/_____

En slik reisestipendordning vil motivere samisk ungdom til å lære mer om andre urfolk i verden og til å interessere seg for internasjonale spørsmål. Ordningen vil også kunne bevisstgjøre samisk ungdom på sin egen bakgrunn som same og som urfolk.

Forslag 7, representant Åge Nordkild, NSR sametingsgruppe

Godtgjørelsesreglement for Samepolitisk nivå pkt. 2.9 Om tapt arbeidsfortjeneste

2.9.2 Ulegitimert tapt arbeidsfortjeneste dekkes med inntil kr. 800,- pr. dag.

- Hjemneværende, studenter, pensjonister og andre som ikke kan legitimere tapt arbeidsfortjeneste.

Hva med de som er delpensjonister? Jeg mener denne kategori pensjonister må tas med i reglementet. Har ikke delpensjonistene rett til %-vis dekning av det som 100% pensjonister får pr. dag?

Delpensjonister er regulert inn i mange andre offentlige reglement, så som hos trygdeetaten og pensjonskassen. Skal ikke denne gruppen pensjonister også reguleres inn i Sametingets reglement?

Jeg foreslår at saken behandles etter forretningsordens § 4c.

Forslag til vedtak:

Nytt strekpunkt under pkt. 2.9.2

- Delpensjonister gis ulegitimert tapt arbeidsfortjeneste prosentvis i henhold til pensjonsdel.

Forslag 8, representant Terje Tretnes, NSR samarbeidsgruppe og Senterpartiet

Statens helsepolitikk

Etter at staten har overtatt ansvaret for driften av sykehusene og opprettet Helseforetak som har det daglige ansvar, ser man med bekymring for utviklingen av disse.

Bakgrunn for statlig overtakelse av sykehusene fra bl.a. fylkeskommunene var at staten skulle få en bedre økonomistyring og en bedre og mer effektiv omorganisering, samt sikre befolkningen et godt sykehus tilbud og behandling.

Bildet vi ser nå i 2004 er at de fleste Helseforetak ikke drives mer effektivt enn tidligere og har ikke merkbart bedre økonomistyring. Men det som skjer pr. i dag er heller en rasjonalisering og besparelser samt nedleggelse av avdelinger og behandlingstilbud. Bl.a. skal Helseforetak Nord over en 2 års periode spare inn flere hundre millioner kroner og minst 200 arbeidsplasser innen foretaket blir nedlagt.

Sign: _____/_____

Av erfaringer vet man at når det skal bespares og arbeidsplasser legges ned innen helse og omsorg er det stort sett 1. linjebrukere det går ut over. Staten med sin helsepolitikk nesten pålegger helseforetak å sette pasientgrupper mot hverandre i denne sak.

Nesten daglig blir pasienter sendt for tidlig ut fra sykehusene og ofte mot sin egen vilje, etter behandling/operasjoner. Spesielt de fra småkommuner, med stor fare for at de innen kort tid må tilbake p.g.a. komplikasjoner.

Det er med bekymring vi ser dette ”samlebånd” prinsippet blir innført i helseforetak, der pleie og omsorg er viktig for effektiv behandling. Med denne utviklingen vet vi at 1. linjebrukere blir skadelidende.

De som jobber med direkte omsorg/pleie er her en utsatt gruppe ved innsparinger. Det er stor fare for at pasientgrupper blir satt opp mot hverandre som ”lønnsomme” og ”ikke-lønnsomme” fra Helseforetakenes side p.g.a statens helsepolitikk.

De samiske pasientgruppene og samfunn står atter i fare for å ”tape” i denne kamp om behandling og helsekroner.

Siden staten har overtatt ansvaret for sykehusene, må staten også dekke ekstrautgiftene disse har til behandling og pleie av alle pasientgruppene.

Hvis så ikke skjer, ser vi for oss at vi snart står overfor en ny og større sykehuskø og at flere pasientgrupper ikke prioriteres.

Forslag 9, representant Roger Pedersen, SVF

1. Samiske språksenter: SVF er for samiske språksenter, men vi ønsker at Sametingsrådet hadde utarbeidet en helhetlig plan for fremtidige behov og når tid man ser for realisering av disse. Dette vil bety at Sametinget har en godt forankret plan overfor fremtidige språksentra.

Dermed vil vi kunne unngå i f.eks budsjettdebatten at et forslag etter § 6 får et simpelt flertall, på et for lite utredet grunnlag.

2. For at de samiske språksentrene skal kunne være en ”primus motor” i språkarbeidet, så mener vi i SVF at Sametinget må legge forholdene til rette for at språksentrene skal kunne ivareta denne funksjon. Dette vil være spesielt viktig i de områder der språksenteret omfattes av store områder og spesielt i områder utenfor forvaltningsområdet. Her må det komme en politisk føring på at språksentrene er aktivt inne/med i planprosjekter vedrørende språkarbeidet.

Forslag 10, representant Steinar Pedersen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Sats på bredbåndsutbygging fra Finnmark og sørover

Regjeringens bredbåndmelding skal behandles av Stortinget med det første. Sametinget forventer at det i forhold til utbygging av bredbåndnett, må gjøres en skikkelig ressursmessig satsing med en klar distriktsprofil.

Sign: _____/_____

Bredbånd med fiberoptiske kabler vil være en viktig del av fremtiden spesielt for distrikts-Norge. Godt utbygd infrastruktur på dette området vil være en god måte å beholde folk, og da spesielt ungdommen i distriktene. Næringslivet i distriktene som primærnæringer og reiseliv vil også få store gevinster av skikkelig infrastruktur.

Markedsføring via internett for både fisk, andre næringer og reiseliv, vil gi helt nye muligheter, dersom en får utbygd infrastrukturen innen bredbånd.

I og med at de samiske områdene også er de mest utpregete distrikter i Norge, vil en satsing på bredbånd også være en meget god og konkret støtte til videreutvikling av samisk kultur.

Den 19.02.04 fikk vi nye befolkningstall fra Statistisk Sentralbyrå. Disse viser blant annet en fortsatt stor fraflytting fra vårt nordligste fylke, Finnmark, og sørover. Sametinget mener derfor at man nå må satse på bredbåndsutbygging i de nordlige landsdeler.

En bredbåndsutbygging vil gi størst effekt i forhold til å stanse den negative befolkningsutviklingen i det fylket i landet, som etter hvert vil ha de største muligheter til vekst i fremtiden. Det gjelder blant annet olje – gass, mineraler, reiseliv, m.v.

I tillegg kommer fisken i havet til å bli en enda viktigere ressurs, dersom man får større regional kontroll og verdiskapning i forhold til fiskeforekomstene, og man har også en reindriftsnæring som kan utvikle viktige nisjeprodukter.

Forslag 11, representant Steinar Pedersen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Sametingspresidenten og regionaliseringen

Sametinget ser det generelt som positivt at Sametingets politiske ledelse involverer seg i politiske prosesser, også på regionalt nivå, for å fremme samepolitiske målsettinger som det er allmenn enighet om.

Det kan stille seg annerledes når sametingspresidentens og/eller sametingsrådsmedlemmenes deltakelse innebærer stillingstaken til problemstillinger som ikke er avklart i Sametinget.

Etter Sametingets oppfatning er det behov for en slik avklaring i forbindelse med presidentens deltakelse i Troms fylkeskommunes regionaliseringsutvalg.

Ikke minst gjelder det fordi endring av administrative grenser, mellom fylker, m.v., har vært så sterkt fremme i media i forbindelse med oppnevningen av utvalget

Sametinget vil derfor be om at sametingspresidenten, til neste plenumsmøte legger fram en redegjørelse om sitt arbeid i regionaliseringsutvalget.

Sign: _____/_____

Forslag 12, representant Magnhild Mathisen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Deltakelse og representasjon

Ved Sametingets deltakelse og møtevirksomhet i kommuner utenfor forvaltningsområdet, er det viktig at Sametinget tar initiativ til samisk deltakelse ved at organisasjoner, foreninger m.fl. også blir invitert. Informasjon til de samiske miljøene i områder hvor det samiske ikke står sterkt og er så synlig i dagliglivet er en utfordring. I kommuner med liten/spredt samisk bosetning er det stor forskjell på kommunenes holdning til å involvere samisk deltakelse, og Sametinget kan ved å ha en aktiv holdning til dette påvirke og bedre informasjonen til de samiske miljøene.

Forslag 13, representant Sten Jønsson, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Likebehandling i reindriffta

Dagens lovverk, forskrifter og stortingsproposisjoner angående reindrift baseres på en snever tolkning av begrepet *reindrift* og *driftsenhet* og oppgaver knyttet til reindrift.

Kvinner i reindriften har i dag ikke klart definerte roller og arbeidsoppgaver knyttet direkte til arbeid med flokken, som blir definert som normen for hva reindriftsarbeid består av. Dette fører til at kvinnenes gjøremål måles opp mot mennenes arbeidsoppgaver og vanskeliggjør dermed å vise at deres oppgaver er viktige og **endel av forutsetningene** for å drive reindrift. Reindrift og oppgaver knyttet til reindrift fremstilles av sentrale reindriftsmyndigheter for snevert.

Dette offentlige skapte bildet av reindriften samsvarer ikke med dagens virkelighet og situasjon reindriftsamer og reindriftskvinner befinner seg i, og reindriften blir dermed ikke fremstilt på en riktig måte.

Dette fører derpå til at dagens lovverk, forskrifter og stortingsproposisjoner og tolkningene av disse (lovverk, forskrifter og stortingsproposisjoner) mer eller mindre usynliggjør, nedvurderer og verdsetter dermed ikke reindriftskvinneres arbeidsoppgaver.

For å illustrere dette, vises til Eli Kappfjell's sak, som har prinsipielle sider med hensyn til likebehandling i reindriffta. I brev av 9. februar 2004 fra Likestillingsombudet til Landbrudsdepartementet om avviklingslønn i reindriften – forskjellsbehandling, meldes det at klagen fra Kappfjell av 20. januar 2004, som først ble avvist og avslått, nå vurderes omgjøres av Ombudet selv. Likestillingsombudets behandling av denne saken synliggjør meget klart sentrale myndigheters tolkning av reindrift og belyser derfor viktige prinsipielle sider som angår kvinner i reindriften. Denne saken viser at det fortsatt er langt igjen før mann og kvinne behandles av sentrale myndigheter som likeverdige parter i en felles driftsenhet.

Målet for Sametinget må være oppnå **reell likeverdig behandling og verdsetting** av begge kjønn også i samiske primærnæringer, som blant annet reindrift er.

Sign: _____/_____

Forslag 14, representant Jørn Are Gaski, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Pasienten er ikke en "ting" men et menneske

Arbeiderpartiets sametingsgruppe har over tid fulgt med den omorganisering og utvikling innen helseforetakene. For vår del er det helt klart at de administrative forslag i stor grad dreier seg om effektivisering, økonomisering, og i stor grad fraværende på hvilke konsekvenser dette kan få for pasientene. I denne sammenheng ønsker Arbeiderpartiets sametingsgruppe at søkelyset overføres til den menneskelige siden og mindre på effektivitet og økonomi. Grappa vil på sterkeste advare at en "ting" gjøring av pasientene fratar oss en menneskerett i å være bare et menneske.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe ber om at Sametingsrådet snarest tar opp saken med helseforetakene hvorav pasientenes menneskelige forhold vies spesiell oppmerksomhet. Særlig er dette viktig for den samiske del av befolkningen, hvor kulturen også må vies stor oppmerksomhet.

Forslag 15, representant Willy Olsen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Oljetankere utenfor territorialgrensen – fra Øst-Finnmark til Lofotodden

Territorialgrensen ble fra årsskiftet utvidet fra 4 til 12 nautiske mil. Kystverket har med virkning fra samme tidspunkt fastsatt påbudte seilingsleder for skip med særlig farlig og forurensende last, skipene skal ikke komme nærmere land enn 8 nautiske mil. Seilingsleden omfatter kyststrekningen Vardø – Nordkapp. Ved passering Nordkapp er det ikke noen påbudte seilingsleder og skipene kan følge kystlinja sørover.

Sametinget er bekymret over den trusselen som oljetankerne utgjør for miljøet og naturen, og for liv, helse og materielle verdier. Av den grunn krever Sametinget at transport av særlig farlig og forurensende last ledes til seilingsleder utenfor territorialgrensen langs norskekysten.

Sametinget støtter fullt ut kravet fra Finnmark fiskarlag om å lede oljetankerskipene utenfor territorialgrensen.

I denne saken er det viktig med samarbeid med fiskerinæringen og med kystverket for å minimalisere faren for oljeforurensning og bedre sikkerheten for sjøfolkene.

Sametinget anmoder at det tas initiativ til at det innledes drøftinger med berørte instanser for om mulig å fastsette internasjonale seilingsleder utenfor 12 nautiske mil langs hele norskekysten.

Møtelederskapets forslag til Sametinget:

Alle forslagene oversendes rådet til behandling, unntatt 8 og 14 som behandles på fredag 27.02.04 i henhold til § 4 b i Sametingets forretningsorden. Forslag 7 oversendes også rådet med et tillegg om at hele reglementet for godtgjørelser tas opp til revidering.

Sign: _____/_____

III Votering

Forslag 11 ble trukket tilbake.

Av 39 representanter var 36 tilstede. Forslaget ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Møtelederskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Berit Ranveig Nilssen	
2	Magnhild Mathisen	
3	Olaf Eliassen	
4	Ann-Kristine Sara	
5	Janoš Trosten	
6	Geir Tommy Pedersen	
7	Berit Ranveig Nilssen	
8	Åge Nordkild	
9	Terje Tretnes	
10	Roger Pedersen	
11	Steinar Pedersen	
12	Sten Jönsson	
13	Jørn Are Gaski	
14	Willy Olsen	
	Berit Ranveig Nilssen (til forretningsorden)	
	Steinar Pedersen (til forretningsorden)	
	Willy Olsen (til forretningsorden)	
	Steinar Pedersen (til forretningsorden)	

VI Sametingets vedtak etter voteringen

Alle forslagene oversendes rådet til behandling, unntatt 8 og 14 som behandles fredag 27. februar 2004 i henhold til § 4 b i Sametingets forretningsorden. Forslag 7 oversendes også rådet med et tillegg om at hele reglementet for godtgjørelser tas opp til revidering.

Sign: _____/_____

Saken ble avsluttet 25. februar 2004 kl. 11.50.

Sign: _____/_____

Møtesekretærer: Inga Hætta Skarvik/Pål Nilsen Møteboken består totalt av 181 sider

Sak 007/04**Høring - NOU 2003:14 Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven**

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-008, ENAVN-

2004000622

Saken påbegynt 25. februar 2004 kl. 11.50.

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1			NOU 2003:14 Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven II ⁷ . Planlovutvalgets andre delutredning. Levert/ sendt ut tidligere.
2	20.05.2003	Miljøverndepartementet	angående høring
3			NOU 2001:7 Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven ⁸ . Planlovutvalgets første delutredning. Sendt ut tidligere
4			Planlovutvalgets første utredning, sendt ut tidligere
5			Sak R 68/01 NOU 2001:7 Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven – høring. Sametingets uttalelse til Planlovutvalgets første delutredning. Doknr: 01/1483-6
6			Utkast til lovtekst – plan- og bygningsloven
7			Folkerettslig vurdering av forslaget til ny Finnmarkslov, av Hans Petter Graver og Geir Ulfstein ⁹ . Sendt ut tidligere, men her er et utsnitt med aktuell tekst i planlovsammenheng.

⁷ <http://www.odin.dep.no/md/norsk/publ/utredninger/nou/022001-020008/>⁸ <http://www.odin.dep.no/md/norsk/publ/utredninger/nou/022001-020005/>⁹ Utredningen i sin helhet: <http://www.odin.dep.no/jd/norsk/publ/rapporter/012101-220018/>

Sign: _____/_____

II Forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget

Innledning

Planlovutvalget (PLUT) har lagt frem et omfattende og grundig arbeid som munner ut i et utkast til ny planlov. Sametinget er positivt til at utvalget har lagt til grunn at Sametinget har en særskilt plass i plan og arealsammenheng, og at dette er innarbeidet i forslaget til ny lov. Sametinget er tilfreds med at noen av våre innspill er tatt med i lovforslaget.

Sametinget finner det positivt at lovutvalget har foreslått en lov som er bygget opp med en enklere struktur og et og et enklere språk enn dagens plan- og bygningslov.

Vi har i det følgende en del kommentarer til NOU 2003:14, enkelte bestemmelser i lovutkastet og prosessen.

Lovprosessen så langt

Sametingets deltakelse i lovprosessen så langt har vært deltakelse i referansegruppen for lovutvalget. Utvalgets involvering av referansegruppen har under arbeid med den andre delinnstillingen vært begrenset. Sametinget har flere ganger henvendt seg til regjeringen med ønske og krav om å få delta i lovutvalget, dette kravet har ikke blitt etterkommet.

Fra Sametingets side må vi understreke at også det samiske samfunnet, som alle andre samfunn er bredt sammensatt. Vi viser til at det selvfølgelig er ulike nærings- og samfunnsinteresser i det samiske samfunnet, det er disse inntressene vi gjerne skulle ha kunnet vært med å styrket og utviklet gjennom det viktige arbeidet med en ny planlov. Vi nevner her samiske næringer som kyst- og fjordfiske, ulike utmarksnæringer, kombinasjonsnæringer, jordbruk og reindrift, i tillegg nevnes kulturminner, kulturlandskap, biologisk mangfold.

Det er positivt at reindriftsnæringen gjennom sin næringsorganisasjon NRL har fått muligheten til å delta i lovarbeidet, og representanten for NRL har etter det vi kan se gjort et bra arbeid i utvalget. Dette tiltross for at vedkommende kom sent inn i utvalget.

Sametinget har i ettertid blitt gjort kjent med at Miljøverndepartementet i juli 2003 har sendt ut deler av loven på høring. Vi beklager at vi aldri har vært med på denne høringen. Vi har derfor valgt å kort kommentere enkelte av bestemmelsene som tidligere har vært på høring.

Vi imøteser et nødvendig og god samarbeid mellom regjeringen og Sametinget i det videre lovarbeidet. Vi viser til punkt 3.7 nedenfor.

Kap 7.24 Samiske interesser i NOU 2003:14

Lovutvalget har et eget kapittel som omhandler samiske interesser. Her vises det til at plansystemet i loven vil være et sentralt virkemiddel for å følge opp de internrettslige og internasjonale

Sign: _____/_____

forpliktelsene myndighetene har i forhold til samene når det gjelder utbygging, vern og samfunnsforming i de samiske områdene. I kapittel 7.24 heter det videre: ”Utvalget mener at Grunnloven § 110a og internasjonale regler forplikter både kommunale, regionale og statlige myndigheter til å ta hensynet til samisk kultur, næring og samfunnsliv opp til særskilt behandling og vurdering i samfunnsplanleggingen generelt, og i arealplanleggingen. Dette vil gjelde i de kommuner og regioner der det er tydelige samiske interesser, og ellers i plansaker som berører den samiske befolkningen spesielt. De samiske interessene må ha mulighet til å komme fram i planprosessen. Og hensynet må tillegges en slik vekt ved avveiningen at samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv bevares eller fremmes gjennom planene, og ikke trues.”

Utvalget har videre en uttalelse om at det ikke er lett å skille mellom samiske interesser og alminnelige samfunnsinteresser, det nevnes eksempler som ”alminnelige næringsinteresser som samer har felles med nordmenn, eller den alminnelige interessen for vern av kulturlandskap og kulturminner. Det vil også nødvendigvis være slik at det er delte meninger og ulike interesser mellom forskjellige grupper av den samiske befolkningen. Det er viktig for planleggingen at slike forskjeller kommer fram, og at det kan tas hensyn til dem. Utvalget legger til grunn at det må være Sametinget som har autoritet til å identifisere og uttrykke de samiske interessene i plansammenheng i slike situasjoner.

Utvalget er kjent med diskusjonen om Sametingets rolle i forhold til reindriften. Utvalget har inntatt en bestemmelse (§ 2-4) som gir Sametinget samme rettigheter og plikter til deltakelse i planleggingen som statlige organer.”

Sametinget ser at lovutvalget har bidratt til at samiske interesser er synliggjort i loven og til at Sametingets rolle på enkelte punkter hva gjelder plan og areal saker er blitt klargjort. Vi anser dette som positivt. Det er videre positivt at det understrekes fra utvalgets side at Grunnloven og internasjonale konvensjoner forplikter myndigheter på alle nivåer til å ta særskilt hensyn til samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Det vi imidlertid er bekymret over er uttalelsen om at det er vanskelig å skille samiske interesser fra andre interesser. Vi vil her vise til at samiske interesser, næringer, kulturutøvelse og samfunnsliv er – som vi tidligere har understreket like sammensatt som i andre samfunn.

Slik vi ser det er ikke dette utredet av utvalget. Vi er derfor bekymret for hvordan en ny plan- og bygningslov, dersom det ikke blir foretatt endringer og presiseringer, vil bli fulgt opp i forhold til for eksempel samiske kombinasjonsnæringer, utmarksnæringer som jakt, fiske og fangst, og kyst- og fjordfiske.

Sametinget vil understreke at inngrepsvernet samene har som følge av i Grunnlovens § 110a gjelder samene som folk, og dermed også for de ulike måter å leve på. Vi viser samtidig til en rekke viktige bestemmelser i ILO 169 som artikkel 8 (sedvaner og sedvanerett, egne skikker), artikkel 7 (rett til deltakelse i utviklingsplaner mm) artikkel 13 (respekt for den særlige betydning av landområdene, åndelige verdier etc) samt artikkel 23 (naturalhusholdning m.m). Alle disse artiklene som verner om ikke bare tradisjonell samisk bruk, men som legger også til grunn at også urfolk har en dynamisk utvikling.

Sign: _____/_____

ILO artikkel 14 har et krav om at myndighetene foretar en identifisering av ulike samiske områder, herunder ulike typer samisk bruk. Dette er ikke gjort. Sametinget har vist til dette en rekke ganger, særlig i forbindelse med regjeringens arbeid med finnmarkslov.

At dette er en mangel på oppfyllelsen av folkeretten er nå også påpekt av to regjeringsoppnevnt eksperter Hans Petter Graver og Geir Ulfstein¹⁰. Vi mener at ved å foreta en identifisering slik ILO krever vil man kunne kartlegge og klargjøre samisk bruk. Så lenge de ulike typene samisk bruk ikke er kartlagt, vil det nødvendigvis bli vanskelig for planmyndighetene å forvalte samisk bruk.

Sametinget viser og til NOU 2001:34¹¹ der det gjøres rede for enkelte samiske sedvaner og rettsoppfatninger i Finnmark. Utredningene viser at den ulike samiske bruken av ressursene har sitt grunnlag i bestemte rettsoppfatninger blant den samiske befolkningen, og at disse rettsoppfatningene var ”gjeldende rett” for samene som bebodde og bebor disse områdene.

Sametinget har i sin høringsuttalelse til planlovutvalgets første delutredning NOU 2001:7 understreket nødvendigheten av at utvalget foretar en grundig gjennomgang av de folkerettslige forpliktelsene man står overfor når det er tale om plan- og arealspørsmål, vi viste særskilt til statens urfolksrettslige forpliktelser. Planlovutvalget har en opprømsing av en rekke aktuelle folkerettslige forpliktelser som beskytter og verner om samenes rettigheter i pkt 7.24. Imidlertid foretar ikke utvalget noen gjennomgang og drøfting av konvensjonene.

Sametinget ser helt klart at det er behov for en presisering i lovteksten hva gjelder spesielt samisk utmarksbruk basert på alders tids bruk, materiell tilknytning og åndelig tilhørighet til områdene, jf. ILO artikkel 13. Under en hver omstendighet er det behov for at det gjøres rede for de ulike samiske interesser i det videre lovarbeidet. Man kan spørre seg hvordan planmyndighetene skal forholde seg til annen samisk bruk av områdene enn reindrift dersom det ikke er redegjort for dette noen steder. Det er videre behov for en nærmere gjennomgang av de folkerettslige forpliktelsene man er bundet av i forhold til samene og konsekvensene av dette i plan- og areallov sammenheng.

Kap 7.3 Reindrift i NOU 2003:14

Planlovutvalget har gjort et omfattende arbeid hva gjelder å sikre reindriften arealinteresser. Det er i hovedtrekk forsøkt sikret ved at man innenfor det vi kjenner som LNF-områder har påført en R for reindrift, slik at det nå er LNRF.

Reindriften blir på denne måten mer synliggjort, noe som igjen vil føre til en sikring av reindriften arealbehov, samtidig som dette ventelig vil føre til at bevisstheten omkring dette behovet blir større. Utvalgets forslag til samordning på tvers av kommune- og fylkesgrenser vil bidra til at reindriften blir tatt hensyn til på en annen måte enn tidligere.

Plan- og bygningsloven er et viktig virkemiddel for å sikre arealgrunnlaget i reindriften. Loven innebærer at reindriftssamene skal medvirke i planprosessene gjennom høringer og kommunikasjon med vedkommende planmyndighet. Distriktsstyrene i berørte reinbeitedistrikt er høringsinstans

¹⁰ Utredningen i sin helhet: <http://www.odin.dep.no/jd/norsk/publ/rapporter/012101-220018/>

¹¹ <http://www.odin.dep.no/jd/norsk/publ/utredninger/NOU/012001-020016/>

Sign: _____/_____

som rettighetshavere. I henhold til reindriftsloven skal distriktet ha utarbeidet en distriktsplan som bl.a. viser arealbruken i distriktet. Områdestyrene medvirker som statlig fagmyndighet i planprosessene, og har adgang til å reise innsigelse mot planvedtak slik at vedkommende plan sendes Miljøverndepartementet, eventuelt regjeringen, til endelig avgjørelse.

Sametinget er positiv til at det for reindriften er foreslått særskilte bestemmelser i den nye plan- og bygningsloven som bidrar til en sikring av reindriften, og det er svært viktig at reindriften nedarvete rettigheter blir synliggjort. Vi har fått forståelsen av at utvalget i stor grad har fulgt de faglige råd som er gitt i forbindelse med reindriftsspørsmål, dette er betryggende og positivt.

Enkelte av bestemmelsene i lovutkastet

Lovens formål § 1-1

Planlovutvalget foreslår blant annet i lovens formål at: ” Den (loven) skal sikre vern av verdifulle landskap og natur- og kulturmiljøer og sikre naturgrunlaget for samisk kultur.” Lovutvalget har drøftet spørsmålet i kap 7.24. I lovforslagets motiver, se NOU 2003:14 side 242, heter det at ”Samisk kultur og livsstil har alltid vært sterkt knyttet til naturen, til dels sårbar natur, og er derfor svært avhengig av en god og riktig naturressursforvaltning. Samisk kultur og samfunnsliv er under press fra det norske storsamfunnet.

Samisk kultur er beskyttet både av Grunnloven § 110a og av internasjonale konvensjoner, i første rekke FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter og ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter. Myndighetene må følge opp disse forpliktelsene ved å ta særlige hensyn til det samiske i samfunnsplanleggingen generelt, og i arealplanleggingen i områder med betydelige samiske interesser spesielt. Dette bør understrekes ved at hensynet til samisk kultur nevnes særskilt i formålsparagrafen.”

Planlovutvalget har i siste ledd tatt med en bestemmelse om forholdet til internasjonale avtaler, den lyder: ”Loven skal sikre norsk gjennomføring av internasjonale avtaler innenfor lovens virkeområde.” Utvalget sier at hensikten med bestemmelsen er å markere at Norge har internasjonale forpliktelser på felter som omfattes av plan- og bygningsloven, og at mange av disse forpliktelsene må vare helt eller delvis gjennom denne loven og praktiseringen av den. Videre sies det at de internasjonale reglene vil også kunne ha betydning for hva som gyldig kan vedtas med hjemmel i loven, og for tolkningen av bestemmelser i loven.

Sametinget er positiv til at man i lovens formålsbestemmelse legger vekt på at naturgrunlaget for samisk kultur skal sikres. Det vises til at også Samerettsutvalget har foreslått noe tilsvarende når det gjelder plan- og bygningsloven¹². Sametinget er også tilfreds med at det i motivene henvises til Grunnloven § 110a, FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) og ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter, og at det vises til at ”myndighetene må ta særlig hensyn til det samiske...”. Sametinget viser til at dette er i tråd med det som følger av Grunnlovens § 110a, jf SP artikkel 27. Vi vil minne om at disse to bestemmelsene skal tolkes likt, videre at SP artikkel 27 er en del av norsk rett, jf menneskerettighetsloven § 2.

¹² Se NOU 1997:4, [punkt 8.5.1](#)

Det er veldig viktig for Sametinget at helheten og mangfoldet i den samiske kulturen kommer frem, og at det kommer frem at hva som skal sikres. Det som etter vår vurdering fremdeles mangler etter at utvalget har avsluttet sitt arbeid, er en nøyere gjennomgang av bestemmelsene det henvises til i motivene i sammenheng med samiske kultur og interesser. Vi mener det vil være vanskelig for de ulike planmyndigheter å vite hvordan de internasjonale bestemmelsene det henvises til skal anvendes i det praktiske plan og arealarbeidet. Vi forutsetter at dette blir fulgt opp i det videre arbeidet med loven.

Når det gjelder henvisningen i formålbestemmelsen til internasjonale avtaler forstår vi dette som en henvisning til presumsjonsprinsippet og prinsippet om lojal oppfølging av folkeretten. Dette er positivt.

§ 1-3 Lovens geografiske virkeområde

I andre ledd i paragrafen er det fastslått at loven gjelder en nautisk mil utenfor grunnlinjen. Dette innebærer en utvidelse i forhold til dagens lov, og er i følge utvalget en mulighet til å klarlegge og avveie interesser i sjøområder, behovet for en samlet kystzoneplanlegging, hvor sjøfarts- og fiskerinteressene kommer sterkt inn, samt vernebehovet. Det henvises og til EUs vannressursdirektiv som og gjelder til en nautisk mil utenfor grunnlinjen. Utvalget mener kommunegrensen fortsatt skal gå ved grunnlinjen. Den kommunale planen må derfor i nødvendig utstrekning kombineres med statlige planvedtak.

Sametinget har i seg selv ikke noen motforstilling mot at lovens virkeområde utvides med en nautisk mil fra grunnlinjen. Det som imidlertid må være forutsetningen er at det i det videre arbeidet med loven kommer helt klart frem hvilke samiske interesser som kan bli berørt av dette og at det særskilte verne som samisk kultur har blir redegjort klart for. Vi viser i dette tilfellet til den allerede sterkt truede samiske fjord- og kystkulturen som har vært og er under et særdeles sterkt press fra de ulike myndighetene.

Vi gjør oppmerksom på at en slik utvidelse vil innebære at alle de samiske fjordene i sin helhet kommer inn under planlovens virkeområde. Vi mener et arbeid med dokumentasjon og synliggjøring er nødvendig dersom de samiske interessene skal bli synliggjort og bli tatt hensyn til i kommunenes og statens plansaker.

§ 1-7 Medvirkning og høring

Utvalget foreslår i tredje ledd, første punkt at ”Kommunene har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge.” Dette er positivt. I lovens motiver henvises det til en rekke grupper som kan kreve slik spesiell tilrettelegging, herunder barn, eldre og fremmedkulturelle.

Sametinget har tidligere tatt opp dette med utvalget, og vi tror det er viktig at kommunene blir gjort oppmerksom i forhold til samiske lokalsamfunn og samiske organisasjoner. Dette er særlig aktuelt i de kommunene hvor det er tradisjonell samisk bosetting, men hvor samene gjerne er i mindretall i forhold til den øvrige befolkningen. Samer i slike områder er ofte ikke så synlige som f.eks i indre Finnmark, og på grunn av den harde fornorskings- og assimileringspolitikken som tidligere har

Sign: _____/_____

blitt ført, er man gjerne ikke vant til å hevde sine interesser og rettigheter i samme grad som andre. Likefullt har samer i disse områdene krav på at det tas hensyn til deres interesser og rettigheter i kommunens planprosess.

I vår henvendelse til lovutvalget tidligere sa vi at det nødvendigvis ikke var behov for at samene var særskilt nevnt i loven, men i forarbeidene/motivene mente vi det ville være behov for en presisering i forhold til samer når det gjelder hvem som inngår i ”grupper som krever spesiell tilrettelegging”. Dette er ikke kommet med i motivene, vi ber om at dette fremkommer i det videre arbeidet. Vi ser samtidig et behov for å komme med en presisering om at samer ikke er å anse som fremmedkulturelle.

§ 1-9 Konsekvensutredning av planer med vesentlig virkning

Dette er en av de bestemmelsene som har vært på høring tidligere, men der Sametinget ikke har fått høringsbrevet. Vi velger derfor å si noe om bestemmelsen.

Utvalget har forenklet og forbedret loven når det gjelder konsekvensutredninger (KU). Dette fremkommer i § 1-9. Hensikten er at fylkes-, kommune-, område- og detaljplanlegging i nødvendig utstrekning skal omfatte utredning av *vesentlige virkninger* for miljø, naturressurser eller samfunn. Dermed kan planprosess og nåværende konsekvensutredning (KU) for bestemte tiltak i alminnelighet slås sammen. Planprogrammet som utarbeides i tidlig fase, skal være et felles arbeidsgrunnlag for berørte myndigheter og interesser. I lovens motiver heter det at utvalget legger til grunn at overordnede arealplaner, her menes fylkesplaner for arealbruk og arealdelen i kommuneplan, alltid vil kunne ha vesentlige konsekvenser – og derfor blir det en plikt til å foreta konsekvensutredninger. For områdeplaner og detaljplaner må det vurderes hva som er vesentlige virkninger. I utvalgets opprøp i motivene av relevante virkninger er ”vesentlig innvirkning på samisk naturgrunnlag” nevnt. Utvalget ser for seg at dette må klargjøres i det videre arbeidet, og at det vil være hensiktsmessig å gi dette i forskriftsform. Forslaget i paragrafen innebærer og en gjennomføring av EUs plandirektiv.

Sametinget vurderer det som positivt at konsekvensutredninger nå blir vurdert på et tidlig stadium i planprosessen. Vi er tilfredse med at man i de tilfeller et tiltak får vesentlig virkning på samisk naturgrunnlag gjennomfører en konsekvensutredning. Vi håper dette vil gjøre at konsekvensutredningen kan gi en reell vurdering av om tiltak kan iverksettes.

Sametinget understreker det man tidligere har gitt uttrykk for, nemlig at man også i konsekvensutrednings-bestemmelsene må ha regler som sikrer naturgrunnlaget for samisk kultur. FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 27, jf Grunnlovens § 110a krever at konsekvenser av inngrep i samiske områder, herunder områder hvor det utøves samiske næringer, må være tilstrekkelig utredet før et eventuelt naturinngrep kan iverksettes. Vi viser til at også Agenda 21, kapittel 26, og biokonvensjonens artikkel 8j gir føringer om utredninger når det gjelder inngreps- og miljøkonsekvenser.

Vedtak av arealplaner må være basert på forsvarlige utredninger av virkningene for samisk kultur og næringer, herunder reindriften, og ta tilstrekkelig hensyn til det behov for arealer som er der. Konsekvens-utredningsbestemmelsene må ha vektleggingsregler som sikrer naturgrunnlaget for

Sign: _____/_____

samisk kultur. I St meld nr 33 (2001-2002)¹³ påpeker regjeringen viktigheten av at man i forbindelse med konsekvensutredning ikke bare vurderer konsekvensene av det enkelte tiltak, men vurderer de samlede effektene av gjennomførte og planlagte tiltak innenfor det enkelte reinbeitedistriktet.

§ 1-14 Innsigelse og meking

Det er i utvalgsarbeidet tatt sikte på klargjøre både *hvem* som kan gjøre gjeldende innsigelse, og *hva* som kan være grunnlag for innsigelse. Formålet med bestemmelsen er å trekke opp visse rammer for dette i selve loven, for dermed å begrense innsigelsesadgangen på en fornuftig måte. Det er også kommet inne en særskilt bestemmelse i fjerde ledd om Sametingets rolle der det fremkommer at ”*Sametinget kan fremme innsigelse mot slike planer i spørsmål som er av vesentlig betydning for samisk kultur, næringsutøvelse eller samfunnsliv.*”

I lovens motiver, se NOU 2003:14 side 262 – 263 er dette nærmere omtalt.

I NOU 2003:14 heter det at det er viktig å sikre at også *samiske interesser* kan varetas gjennom innsigelse. Utvalget foreslår at den funksjonen legges til Sametinget i spørsmål som er av vesentlig betydning for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Dette sies uttrykkelig i *fjerde ledd*. Hva som er «av vesentlig betydning for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv» må i stor grad være Sametingets egen skjønnsmessige vurdering. Det vil ikke alltid være klart hvordan samiske interesser berøres av en plan. Det kan være ulike oppfatninger innenfor den samiske befolkning om hvilke virkninger en plan vil ha for dem, og det vil kunne foreligge forskjellige samiske interesser på samme måte som det vil være i befolkningen ellers. I slike situasjoner blir det Sametingets ansvar å foreta den samlede avveining og vurdering av om kriteriet for å kunne gjøre innsigelse gjeldende er oppfylt, og om innsigelse skal fremmes. Det må presiseres at innsigelsesadgangen for Sametinget ikke gjelder forhold som er like viktige og gjelder på samme måte for befolkningen generelt. For slike spørsmål er det de vanlige myndighetene som er rette innsigelsesmyndighet. Forholdet må ha en særlig betydning for den samiske befolkning for å omfattes av Sametingets innsigelsesrett. Utvalget ser ikke bort fra at det her kan oppstå grensetilfelle, og antar at Sametingets vurdering av spørsmålet i såfall bør tillegges spesiell vekt.

I *siste ledd* i bestemmelsen foreslås det at ”Kongen treffer vedtak om hvem som skal være mekler”. Utvalget lar det stå åpent i loven hvem som skal være meklingsinstans. Utvalget sier likevel i motivene at det er viktig at det ikke oppstår tvil om meklerens upartiskhet. Dette kan tilsi at mekleren kan variere etter sakstype og hvilket organ som gjør innsigelse gjeldende.

Sametinget er positiv til at vår rolle blir klargjort i forbindelse med innsigelsesinstituttet. Vi merker oss at det i motivene er skissert opp mulige situasjoner som kan oppstå, vi legger og merke til at utvalget mener at ved grensetilfeller bør Sametingets vurdering av spørsmålet tillegges spesiell vekt. Sametinget vil i tilknytning til utvalgets vurderinger her vise til det som er sagt overfor om det særskilte vern samiske kultur har etter Grunnloven § 110a og SP artikkel 27. Vi er av den

¹³ Tilleggsmelding til St.meld. nr. 55 (2000–2001) Om samepolitikken <http://www.odin.dep.no/krd/norsk/publ/stmeld/016091-040005/>

oppfatning at dette innebærer at Sametingets vurdering skal tillegges spesiell vekt i saker der det er uenighet/tvil.

Når det gjelder siste ledd vedrørende Regjeringens myndighet til å oppnevne mekler mener Sametinget at fylkeskommunen bør ikke tildeles slik meklerfunksjonen når det reises innsigelse til offentlige planer. Dette fordi fylkeskommunen er politisk styrt, og vil derfor ikke være rett organ til å påse at nasjonale og regionale retningslinjer følges i kommunal planlegging. Dette problematiseres ytterligere når fylkeskommunen også har ansvar for å bistå og veilede kommunene i deres planprosesser.

Meklerfunksjonen bør ivaretas av en part uten interesse i saken. En meklerfunksjonen bør i stedet legges til et frittstående organ.

§ 1-15 Forholdet til forvaltningsloven og klage

Det foreslås i bestemmelsens tredje ledd at Sametinget, sammen med statlig myndighet, fylkeskommune og kommune kan påklage enkeltvedtak etter loven dersom vedtaket direkte berører vedkommende myndighets saksområde. Dette gjelder likevel ikke i plansaker der vedkommende myndighet har hatt mulighet til å gjøre innsigelse gjeldende. Bestemmelsens tredje ledd er tatt inn for å fjerne dagens uklarhet om hvorvidt offentlig myndighet kan påklage et planvedtak. Den slår fast at fylkeskommunal og statlig myndighet har klageadgang på enkeltvedtak etter loven, dersom vedtaket direkte berører vedkommende myndighets saksområde. Men klageadgangen gjelder ikke i plansaker, det vil si vedtak av områdeplaner og detaljplaner. Her har myndighetene innsigelsesrett og må eventuelt benytte denne. En myndighet skal altså ikke ha både klageadgang og innsigelsesadgang i samme plansak.

Sametinget ser positivt på at uklarheten nå ryddes av veien, og vi ser det som positivt at Sametinget er nevnt eksplisitt i bestemmelsen. Se for øvrig punkt 3.5.16 nedenfor hva gjelder ressurser.

§ 2-4 Sametinget

Det er foreslått at en egen bestemmelse om Sametingets rolle i plansaker: "Ved behandlingen av planer etter denne lov skal Sametinget anses som statlig organ." i motivene fremkommer det at bestemmelsen er tatt inn for å gjøre det klart at Sametinget skal høres på samme måte som statlige organer i planprosessen.

Sametinget er positiv til at vår rolle blir avklart i en egen bestemmelse i den nye loven.

Kapittel 4 Statlige planretningslinjer og planvedtak

Lovutvalget sier i motivene til kapittel 4 at "Skal plansystemet fungere, må det være et godt samspill mellom statlige myndigheter, fylkeskommuner og kommuner. Staten må ha egnede virkemidler for å kunne vareta nasjonale hensyn og oppgaver i møtet med kommunale og regionale mål og prioriteringer. Med dette for øyet foreslår utvalget en viss utbygging av reglene om statlig planlegging i forhold til dagens regler." I § 4-2 Statlige planretningslinjer, har planlovutvalget

Sign: _____/_____

foreslått at det som tidligere var rikspolitiske retningslinjer (RPR) nå blir statlige planretningslinjer. Bestemmelsen er ment mer tydelig og klargjørende enn dagens bestemmelse.

Sametinget er positiv til at det nasjonale ansvaret i kapittel 4 og bestemmelsen om statlige planretningslinjer er blitt tydelige. Dersom statlige planretningslinjer vil bidra til å konkretisere innholdet i formålsbestemmelsen er dette positivt. Sametinget ser videre at gode statlige planretningslinjer vil gi klare føringer til de regionale og lokale arealforvaltningsinstansene, noe som igjen vil kunne bidra til en tryggere situasjon for samiske interesser. Sametingets rolle i denne sammenheng vil være viktig.

Kap 6 – regionale planer

Utvalget har en rekke forslag hva gjelder regionale planer.

Sametinget mener at fylkesplanene, jf § 6-5 kan bli et nyttig verktøy for en samordnet planlegging på tvers av kommunegrensene dersom det tas aktivt i bruk. Et slikt verktøy har reindriftens styrings- og forvaltningsorganer etterlyst i og med at ett reinbeitedistrikt ofte strekker seg over flere kommuner, og det har vært vanskelig å få fram at konsekvensene av en kommunes planlegging ofte har konsekvenser for reindriften også i nabokommunen. Videre gir plansamarbeid mellom fylker, jf § 6-8 mulighet for å løse planoppgaver på tvers av fylkesgrensene, dette vil kunne få positive virkninger for reindriften som har andre grenser enn kommune- og fylkesgrenser.

Kap 7 – interkommunalt plansamarbeid

Det er i det utkast til ny lov foreslått et helt nytt kapittel med regler for interkommunalt plansamarbeid.

Sametinget håper de nye reglene kan bidra til at samiske næringer som ofte drives på tvers av kommunegrenser kan få en bedret situasjon dersom kommunene/fylkene samarbeider.

§ 9-7 Arealformål i arealdelen

Utvalget har foreslått en omfattende regel hva gjelder arealformål i arealdelen i kommuneplan, og regelen må ses i sammenheng med § 9-8 og §§ 11-3, 11-4 og 12-3. Utvalget har foreslått og redegjort for forlaget om at dagens LNF områder foreslås å bli LNRF områder (areal for landbruk-, reidrifts-, natur-, og friluftformål).

Sametinget er positiv til at utvalget har fulgt ønskene fra reindriftsnæringen og foreslått LNRF områder. Tilføysen av R som egen kategori vil gjøre reindriften mer synlig både for kommunene og andre interesser i forbindelse med disponeringen av kommunens arealer.

Vi håper dette vil føre til at kommunene direkte ut fra lovteksten ser sin forpliktelse overfor reindriften og dens interesser ved utarbeidelse av sine planer.

Vi har videre noen kommentarer til konkrete forhold i bestemmelsen. I tilknytning til punkt 3 a) vil vi understreke viktigheten av at man er restriktive med hensyn til utbygging i utmark som er reidriftsområder. Det er viktig at dette blir vektlagt i det videre arbeidet med loven.

Sign: _____/_____

Når det gjelder begrepsbruken i bestemmelsen, der det heter ”gårdstilknyttet næring” i punkt 3 a) har vi uttrykt at vi er skeptisk til at man innfører nye begreper. Vi mener slik begrepsbruk vil kunne medføre en videre tolkning enn dagens ordning, som innebærer en økt utbygging i viktige arealer for landbruk, reindrift og utmarkshøsting.

Sametinget stiller seg kritisk til at det arealene for LRNF åpnes for enkeltsaksbehandling, jf punkt 3 b). En slik regel vil gi et signal om at det i disse områdene ikke er nødvendig med konkrete planer, og at det kan gis tillatelse til bygging gjennom enkeltsaksbehandling. Muligheten for enkeltsaksbehandling bør derfor tas ut av punkt 3 b) ved at setningen: ”behandling av enkeltvise søknader eller” strykes. § 9-7, 1. ledd punkt 3 b) blir etter dette lydende slik: ”*Areal der spredt bolig-, fritids- eller næringsutbygging m.v. kan tillates gjennom vedtak av detaljplan*”.

Forsvaret sine særlige behov omtales under punkt 5. Sametinget vil vise til at de erfaringer man har med forsvarets egne regler for planvirksomhet ikke er særlig gunstige for samiske interesser.

Det viser seg i forhold til skytefeltutbygginger, veier osv, hvor samiske interesser, særlig reindriftens interesser i all vesentlighet blir den tapende part. Sametinget mener at også Forsvaret må omfattes av de samme regler og følge de krav som man har til planprosesser ellers.

§ 9-8 Hensynssoner i arealdelen

Det foreslås at det kan angis spesielle hensynssoner i kommuneplanens arealdel. I tredje ledd punkt 3 sies det at det kan gis reindriftssoner. Virkningen av hensynssoner er det redegjort for i motivene til bestemmelsen.

Sametinget vurderer det som positivt dersom hensynssoner kan bidra til å synliggjøre reindriftens interesser, videre bidra til at det tas særlig hensyn til reindriften når dette er nødvendig. Når det gjelder forholdet til hensynssoner er det viktig at områder som tjener til reinbeite i sin helhet markeres som hensynssoner i kommuneplanens arealdel. Dette vil både bidra til å synliggjøre reindriftens områder og tilstedeværelse. I forarbeidene til lovforslaget påpekes viktigheten av å verne reinbeitearealene. Dette synliggjøres ved at reinbeiteområder karakteriseres som hensynssone som skal vernes særskilt. Dette er i seg selv positivt, men et reinbeiteområde må ansees som en helhet der kalvingsland, flytteleier, alle årstidsbeiter, anlegg og oppsamlingsområder inngår.

Når det gjelder ”hensynssoner” er disse vakt begrunnet og inneholder mangler med hensyn rettsvirkning. Et spørsmål som kan stilles er hvorvidt det *innenfor* et LNRF-område skal foreligge differensierte hensynssoner. En slik gradering av reinbeitene vil ganske sikkert gi rom for inngrep og byggetillatelse. For reindriften er det meget viktig å se reindriftens beiteområder som en *helhet* fordi man lettere kan vurdere hvilke virkninger et enkeltinngrep vil få for distriktets totale beiteareal.

§ 9-9 Retningslinjer og bestemmelser i arealdelen

I lovforslaget gis kommunen myndighet til å bestemme plassering, utforming og størrelse av nye bygninger og anlegg i reindriften, jf 4. ledd nr. 3. Det gjøres oppmerksom på at dette ikke må stride mot de regler som omhandler bygninger og anlegg i reindriftsloven.

Sign: _____/_____

Sametinget vil påpeke at plassering, utforming og størrelse av nye bygninger og anlegg i reindriften krever en reindriftsfaglig vurdering, noe de fleste kommunene ikke er i besittelse av i dag. Med dette som bakgrunn vil det ikke være forsvarlig å legge avgjørelsesmyndighet til kommunene som ikke innehar reindriftskompetanse.

Sametinget er av den oppfatning at dagens ordning med melde og søknadsplikt er tilstrekkelige. I dag er det slik at før det kan oppføres gjeterhytter, gjerder og anlegg må det til en grundig behandling etter reindriftsloven. Ved denne form for saksbehandling sikres kommunen nødvendig innflytelse på plassering, utforming og størrelse på utbygginger i reindriften. Det vil derfor ikke være behov for å ta reindriften med blant de interesser som regnes opp i forslaget § 9-9 fjerde ledd nr. 3.

§ 12-4 Behandling av detaljplan

Utvalget foreslår i andre ledd første punkt at forslagsstiller til detaljplan skal legge planspørsmålet frem for planmyndigheten og andre berørte myndigheter i møte.

For Sametinget vil møteformen være en praktisk vanskelig måte å jobbe på, for Sametinget vil det bli vanskelig å møte opp i eventuelt 160 kommuner. Vi tror dette vil ha konsekvenser for flere, og håper man i det videre arbeidet finner en mer praktisk måte å løse dette på.

§ 19-1 Dispensasjoner

Lovutvalget har mener å ha foretatt en viss oppstramming og klargjøring av dispensasjonsreglene.

Sametinget har vært og er skeptiske til at det skjer en uthuling av dispensasjonsadgangen. Den planløse utbyggingen som skjer gjennom utstrakt bruk av dispensasjoner er i sum store inngrep i samiske bruks- og bosettingsområder. Prinsippet om at all arealbruk skal skje etter plan, blir uthult ved en for vid dispensasjonsadgang til kommunene. I de tilfeller statlig sektormyndighet har gått i mot at det blir gitt dispensasjon, bør kommunen ikke ha hjemmel til å dispenser. På dette punkt bør § 1-19 endres. Dette er også i samsvar med Miljøverndepartementets veileder til kommuneplanens arealdel.

Sametinget har i sin uttalelse til NOU 2001:7 sagt at det er behov for at hytte- og gamlebygging i tilknytning utøvelse av tradisjonelle næringer skal skje uten bruk av dispensasjonsadgangen, dette vil vi igjen understreke. Det krever imidlertid en grensegang mellom tradisjonell utmarksnæring og hva som er mer fritidspreget utmarksbruk.

§ 20-2 Endring av andre lover

Utvalget foreslår samordning av en rekke lover, herunder reindriftsloven, oppdrettsloven, motorferdselloven, viltloven, laksefiskeloven og kulturminneloven. Under punkt 4 foreslås det at reindriftsloven endres slik at § 8a nytt tredje ledd skal lyde:

”Arbeidet med distriktsplaner skal så vidt mulig skje i tilknytning til kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven. Innenfor rammene av denne lov og reglene i plan- og bygningsloven, kan arealplaner etter plan- og

Sign: _____/_____

bygningsloven gi bestemmelser om bygninger i og utøvelse av reindriften. Arealdisponeringen i vedtatt distriktsplan skal på hensiktsmessig måte komme til uttrykk i hensynssoner med tilhørende bestemmelser i arealplaner etter plan- og bygningsloven ved første planrevisjon.”

Sametinget vil vise til at det pågår flere omfattende lovprosesser som vil berøre samiske arealinteresser og som har betydning for plan- og arealsaker, vi vil her nevne finnmarksloven, mineralloven, reindrifftsloven, biomangfoldloven og havressursloven. Vi ber om at man i det videre arbeidet med en ny plan- og bygningslov er oppmerksom på dette. I tillegg vil vi gjøre oppmerksom på det omfattende arbeidet som Samerettsutvalget gjør i Troms, Nordland og sørsameområdet, etter Sametingets mening vil også dette være av stor betydning for samiske plan og arealspørsmål.

Når det gjelder forslag til endring av reindrifftslovens § 8 a, er Sametinget av den oppfatning at dette bør strykes i sin helhet. Det foreligger ingen motstrid mellom forslaget til ny plan- og bygningslov og dagens reindrifftslov på dette punkt, samtidig som hele § 8 må sees i sammenheng ved en eventuell endring. Innholdet i endringsforslaget er totalt sett uklart formulert, noe som i seg selv gjør at denne paragrafen bør strykes i sin helhet. Når det gjelder utøvelse av samisk reindrift er dette uttømmende regulert av reindrifftsloven og distriktsplan fastsatt i medhold av reindrifftsloven. Lovforslaget legger opp til at kommunene skal kunne utøve et reindriffts faglig skjønn, noe de ikke har kompetanse til.

Oppsummering av kommentarer til lovt teksten

Sametinget er positiv til forenklingen og strukturendringene som er foreslått i utkast til ny plan- og bygningslov, samt at Sametinget får en utvidet rolle i plan- og arealsaker. Sametinget må for å kunne oppfylle dette som nå blir lovpålagte oppgaver settes i en ressursmessig situasjon som gjør at det er mulig for oss å arbeide med disse sakene og oppfylle forventningene som selvsagt vil komme i forhold til det arbeidet som vil måtte gjøres. Vi anser dette som en forutsetning for vår deltakelse.

Det Sametinget imidlertid ser som en stor utfordring for de sentrale myndigheter i det videre arbeidet med en ny plan- og bygningslov, og som blir en ”følgefeil” i forhold til loven dersom det ikke blir forbedret, er mangelen på den nødvendige redegjørelsen for hva som er samiske interesser og hvilke områder som det er aktuelt i forhold til. Sametinget er av den klare oppfatning at dette må det redegjøres nærmere for. Det henvises her og til regjeringens utførte arbeid med finnmarkslov og den manglende identifisering i henhold til ILO 169 av områder hvor samer har eiendomsbesittelse og bruksrett, dersom et slik arbeid hadde vært gjennomført ville mange av de spørsmål som i dag fremstår som usikre og uklare vært løst – også i planlovsammenheng. Når det gjelder innhold og betydning av de folkerettslige forpliktelsene myndighetene er bundet av i forhold til samene og konsekvensene av dette i plan- og areallov sammenheng er det nødvendig med en nærmere beskrivelse av dette.

Kapittel 8 Økonomiske, administrative og miljømessige konsekvenser

I NOU 2003:14 har utvalget i kapittel 8 behandlet spørsmålet om økonomiske, administrative og miljømessige konsekvenser av lovforslaget. Det er i dette kapitlet ikke sagt noe om konsekvensene i forhold til Sametingets rolle i planlov sammenheng.

Sign: _____/_____

Sametinget har i denne høringsuttalelsen vist til at det vil være viktig at Sametinget, for å kunne oppfylle både de lovpålagte oppgaver og de forventninger som er til Sametinget i samfunnet i forhold til disse spørsmål, settes i ressursmessig stand til å utføre sine oppgaver.

Regjeringens videre arbeid med en ny planlov

I henhold til ILO nr 169 om urfolk i selvstendige stater har myndighetene plikt til å konsulere sitt urfolk i viktige saker, jf artikkel 6 og guidelines for konvensjonen. Vi vil minne om bestemmelsen og ber om at Sametinget i regjeringens videre arbeidet konsulteres i henhold til ILOs bestemmelser. Forut for konsultasjonene må også Regjeringen og Sametinget bli enige om prosedyrer for konsultasjonene.

I en ekspertuttalelse på oppdrag fra Regjeringen har Geir Ulfstein og Hans Petter Graver¹⁴ uttalelser om blant annet plan- og bygningsloven. Uttalelsen er laget på oppdrag fra regjeringen etter en forespørsel fra Stortinget i forbindelse med regjeringens utkast til finnmarkslov. Vi vil særskilt vise til kapittel 3 i utredningen under punktet om ILO artikkel 15, se side 15 som omhandler forhold som er aktuell i planlovsammenheng, hvor det blant annet heter:

”Bestemmelsen (ILOs artikkel 15 nr 1) innebærer med andre ord en rett til å delta i den offentligrettslige forvaltning. Deltakelsesrettighetene som må tilstås er sterkere enn alminnelige partsrettigheter i forvaltningsloven. Dette følger av at bestemmelsen direkte taler om ”participate in the use” i motsetning til for eksempel artikkel 15 nr. 2 som taler om ”consult these peoples” og artikkel 6 som taler om ”consult the peoples concerned”. Etter ordlyden er det nærliggende å legge til grunn at urfolket må være representert i de organer som treffer vedtak og forestår forvaltningen av ressurser på urfolkets områder. Siden bestemmelsen bruker ordet ”participate” kan det imidlertid ikke være noe krav om at den offentligrettslige forvaltningen overlates til urfolket eller at det skal gis avgjørende innflytelse i de saker som gjelder ressurser på deres områder. Praktisk sett innebærer dette at det ikke kan treffes avgjørelser for eksempel etter plan- og bygningsloven, naturvernloven, viltloven, lakse- og innlandsfiskeloven uten at samene er representert i de organer som treffer avgjørelsene og som utøver forvaltningen eller på annen måte deltar i forvaltningen.”

Vi ser for oss at man i konsultasjonene mellom Sametinget og Regjeringen i det videre lovarbeidet vil måtte komme inn på de utfordringene som ekspertene her tar opp. Sametinget vil imidlertid allerede nå signalisere at de utfordringene vi sammen med Regjeringen står overfor vil medføre at Sametinget har et økt ressursbehov. Sametinget tar forbehold om at vi kan komme tilbake med utfyllende detaljer til lovutkastet i forbindelse med konsultasjonene som må finne sted mellom Regjeringen og Sametinget i det videre arbeidet med en ny planlov.

---

¹⁴ Folkerettslig vurdering av forslaget til ny Finnmarkslov, av Hans Petter Graver og Geir Ulfstein

Forslag 1, representant Jon Erland Balto, NSR's samarbeidsgruppe og Senterpartiets sametingsgruppe

Endringsforslag:

1) Side 1, Sametingsrådets innstilling, 4. avsnitt - **Tillegg, ny siste setning:**

Sametinget beklager at dette ikke er blitt fulgt opp.

2) Side 9, Sametingsrådets innstilling, 3. avsnitt – **Ordet ”bolig” strykes** og siste setning endres til:

§ 9-7, 1. ledd punkt 3 b) blir etter dette lydende slik: ”Areal der spredt fritids- eller næringsutbygging m.v kan tillates gjennom vedtak av detaljplan”.

Forslag 2, representant Willy Ørnebakk, Arbeiderpartiets sametingsgruppe, Kautokeino Flyttsamelista og Høyre

Høring – NOU 2003:4 Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven

1. § 1-13 Forbud mot bygging m.v. i 100-metersbeltet langs sjøen

”I arealdel til kommuneplan kan kommunen gi nærmere bestemmelser om oppføring av nødvendige bygninger og mindre anlegg, og opplag, for landbruk, **reindrift**, fiske, fangst, havbruk og sjøverts ferdsel, i 100-metersfeltet. Tilsvarende gjelder for fylkesdelplan for arealbruk med særlig rettsvirkning”.

2. § 8-2 Organisering av planarbeid og samarbeidsplikt

”Fylkesmannen påser at kommunene oppfyller plikten til planlegging. Fylkesmannen gis i egen forskrift sanksjonsmuligheter overfor kommuner som ikke oppfyller planplikten”.

3. § 9-7 Arealformål i arealdelen

Tredje punkt: Areal for landbruks-, reindrifts-, natur- og friluftformål (LRNF), nærmere bestemt:

b. Areal der spredt fritids- eller næringsutbygging m.v. kan tillates gjennom vedtak av detaljplan.

c. Areal der spredt boligbygging kan tillates gjennom behandling av enkeltvis søknader eller detaljplaner.

4. § 1-14 Innsigelse og mekling

Meklerfunksjonen legges til fylkesmannen med bruk av settefylkesmann når fylkesmannen selv har reist innsigelse.

5. § 20-2 Sametinget går imot endring i reindrifftslovens § 8a som er foreslått i forslaget til ny plan- og bygningslov, og gir heller sin tilslutning til de endringer som reindrifftslovutvalget foreslår i § 8a, jfr. NOU 2001:35. Kommunen har ikke kompetanse til å utøve reindriffts faglig skjønn og kan ikke

Sign: _____/_____

gis myndighet i forhold til reindriftens arealbruk og utøvelse. Eventuell endring i reindrifftsloven må derfor skje i forbindelse med revidering av reindrifftsloven ut fra en reindrifftsaglig vurdering.

6. I § 1-7 og § 1-9 omtales medvirkningskrav og vurdering av om inngrepet har ”vesentlig virkning” som krever konsekvensutredning, som en oppgave for planmyndigheten å vurdere. Dette må avklares med Sametinget, regionale myndigheter og reindrifftsmyndighetene i en felles prosess.

Forslag 3, representant Isak Mathis O. Hætta, Frie Gruppe

Innledning:

Sametinget ser at det er meget uheldig at fastboendes rettigheter ikke er tatt med i tilstrekkelig grad, og at de ikke har vært med i dette arbeidet.

Sametingets interesser og samisk bruk er alt som skaper det materielle grunnlaget for samisk språk, kultur og identitet.

Generelt:

Sametinget vil bytte ut ordet *reindrifftsområdet* med *reinbeiteområder*, dette for at reindriften har beiterett i områdene.

Side 26 i rådets forslag, under § 9-7:

Ta bort avsnitt 3 og 4 fra rådets forslag, som omhandler gårdstilknyttet næring og enkeltsaksbehandling, vi ser at de mulighetene bør være med.

Begrunnelse:

Sametinget vil opprettholde den muligheten at kommunene skal kunne gjennomføre enkeltbehandling. Skal alle små prosjekt gjennomføre konsekvensanalyser og større plan, så vil kostnadene for å bygge mindre anlegg ikke være mulig. Kan nevne gammer, naust osv.

Side 27 i rådets forslag, under § 19-1:

Nytt siste avsnitt:

Sametinget har i sin uttalelse til NOU og Sametingsplanen 2002-2005 sagt at hytte- og gamlebygging i tilknytting til utøvelse av tradisjonelle næringer og til vedlikehold av område tilhørighet vurderes prinsipielt annerledes enn bygging til vanlig fritidsformål. Denne type byggeformål bør så langt som mulig søkes avklart i arbeidet med kommuneplanens bestemmelser. Dette vil kreve en dialog mellom samiske lokalsamfunnene og inntressegrupper.

§ 19-1

Sametinget mener at kommuner skal kunne gi dispensasjon fra plan og bygningsloven.

Begrunnelse:

Sametinget skal ikke overkjøre lokale folkevalgte og engasjement, lokale myndigheter skal og vil ta hensyn til grunnlovens § 110a og internasjonale regler ved behandling av saker som berører samiske interesse.

Sign: _____/_____

§ 20-2

Det er meget beklagelig at Sametinget trekker kommunens kompetanse i tvil, derfor ber vi om at man stryker siste setning i 3 avsnitt som omhandler kompetanse i saksbehandling.

Forslag 4, representant Willy Ørnebakk, Arbeiderpartiets sametingsgruppe, NSR samarbeidsgruppe, Senterpartiets sametingsgruppe, Flyttsamelista, Høyre liste, Frie gruppe

1. Første avsnitt under "Lovprosessen så langt" side 1 ny siste setning:
Sametinget beklager at dette ikke er blitt fulgt opp.

2. Nytt siste avsnitt under § 1-9 "Konsekvensutredning av planer med vesentlig virkning" side 6:

Det er en oppgave for plan myndigheten å vurdere om henholdsvis medvirkningskrav i § 1-7 og behovet for konsekvensutredning i § 1-9 er oppfylt. Det er ikke problematisert i lovarbeidet om hvordan dette skal håndteres dersom noen av partene er uenige i planmyndighetens vurdering. Sametinget mener at dette bør avklares nærmere i det videre arbeidet med utformingen av loven.

3. Tilføyelse av ordet reindrift i § 1-13 "Forbud mot bygging m.v. i 100-metersbeltet langs sjøen."

I arealdel til kommuneplan kan kommunen gi nærmere bestemmelser om oppføring av nødvendige bygninger og mindre anlegg, og opplag, for landbruk, reindrift, fiske, fangst, havbruk og sjøverts ferdsel, i 100-metersfeltet. Tilsvarende gjelder for fylkesdelplan for arealbruk med særlig rettsvirkning".

4. Ny siste setning under § 1-14 "Innsigelse og mekling" side 7 :

Meklerfunksjonen legges til fylkesmannen med bruk av settefylkesmann når fylkesmannen selv har reist innsigelse.

5. Ny siste setning i § 8-2 "Organisering av planarbeid og samarbeidsplikt"

"Fylkesmannen påser at kommunene oppfyller plikten til planlegging. Fylkesmannen gis i egen forskrift sanksjonsmuligheter overfor kommuner som ikke oppfyller planplikten".

6. Endring av setning § 9-7 "Arealformål i arealdelen" første avsnitt side 9:

I tilknytning til punkt 3a vil vi understreke viktigheten av at man er restriktive med hensyn til utbygging i utmark i områder der det drives reindrift.

7. Nytt tredje avsnitt § 9-7 "Arealformål i arealdelen" side 9:

Sametinget stiller seg kritisk til at arealene i LRNF åpnes for enkelsaksbehandling jfr punkt 3b), når det gjelder fritids- og næringsbygg. En slik regel vil gi et signal om at det i disse områdene ikke er nødvendig med konkrete planer, og at det kan gis tillatelse til bygging gjennom enkelsaksbehandling. Derfor må § 9-7, 1.ledd punkt 3b) endres til: Areal der spredt fritids- eller næringsutbygging m.v. kan tillates gjennom vedtak av detaljplan. Areal der spredt boligbygging kan tillates gjennom behandling av enkeltvis søknader eller detaljplaner.

8. Nytt siste avsnitt § 19-1 "Dispensasjoner" side 10:

Sign: _____/_____

Sametinget har i sin uttalelse til NOU 2001:7 og Sametingsplanen 2002-2005 sagt at hytte- og gammebygging i tilknytning til utøvelse av tradisjonelle næringer, og vedlikehold av områdetilhørighet må vurderes prinsipielt annerledes enn bygging til vanlig fritidsformål. Denne type byggeformål bør så langt som mulig søkes avklart i arbeidet med kommuneplanen. Dette vil kreve en dialog med samiske lokalsamfunn og interessegrupper.

9. Nytt andre avsnitt under § 20-2 "Endring av andre lover" side 11:

Sametinget går imot endring i reindriftslovens § 8a som er foreslått i forslaget til ny plan- og bygningslov, og gir heller sin tilslutning til de endringer som reindriftslovutvalget foreslår i § 8a, jfr. NOU 2001:35. De fleste kommuner har ikke kompetanse til å utøve reindriftsfaglig skjønn og kan ikke gis myndighet i forhold til reindriftenes arealbruk og utøvelse. Eventuell endring i reindriftsloven må derfor skje i forbindelse med revidering av reindriftsloven ut fra en reindriftsfaglig vurdering.

III Votering

Forslag 1, 2 og 3 ble trukket.

Av 39 representanter var 35 tilstede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Fellesforslaget ble enstemmig vedtatt.
2. Rådets innstilling, foruten vedtatte endringer ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsel

Isak Mathis O. Hætta fremmet følgende protokolltilførsel:

Sametinget ser at det er meget uheldig at fastboendes rettigheter ikke er tatt med i tilstrekkelig grad, og at de ikke har vært med i dette arbeidet.

Sametingets inntresser og samisk bruk er alt som skaper det materielle grunnlaget for samisk språk, kultur og identitet.

Sametinget vil opprettholde den muligheten at kommunene skal kunne gjennomføre enkeltbehandling. Skal alle små prosjekt gjennomføre konsekvensanalyser og større plan, så vil kostnadene for å bygge mindre anlegg ikke være mulig. Kan nevne gammer, naust osv.

Sametinget mener at kommuner skal kunne gi dispensasjon fra plan og bygningsloven.

Sametinget skal ikke overkjøre lokale folkevalgte og engasjement, lokale myndigheter skal og vil ta hensyn til grunnlovens § 110a og internasjonale regler ved behandling av saker som berører samiske interesse.

Sign: _____/_____

V Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Randi A. Skum (saksordfører)	
2	Willy Ørnebakk	
3	Jon Erland Balto	Willy Ørnebakk
		Jon Erland Balto
4	Isak Mathis O. Hætta	Randi A. Skum
		Isak Mathis O. Hætta
5	Jarle Jonassen	
6	Per A. Bæhr	
7	Berit Oskal Eira	
8	Randi A. Skum (saksordfører)	
9	Willy Ørnebakk	
10	Jon Erland Balto	
11	Willy Ørnebakk	
12	Isak Mathis O. Hætta	

VI Sametingets vedtak etter voteringen

Innledning

Planlovutvalget (PLUT) har lagt frem et omfattende og grundig arbeid som munner ut i et utkast til ny planlov. Sametinget er positivt til at utvalget har lagt til grunn at Sametinget har en særskilt plass i plan og arealsammenheng, og at dette er innarbeidet i forslaget til ny lov. Sametinget er tilfreds med at noen av våre innspill er tatt med i lovforslaget.

Sametinget finner det positivt at lovutvalget har foreslått en lov som er bygget opp med en enklere struktur og et og et enklere språk enn dagens plan- og bygningslov.

Vi har i det følgende en del kommentarer til NOU 2003:14, enkelte bestemmelser i lovtkastet og prosessen.

Lovprosessen så langt

Sametingets deltakelse i lovprosessen så langt har vært deltakelse i referansegruppen for lovutvalget. Utvalgets involvering av referansegruppen har under arbeid med den andre delinnstillingen vært begrenset. Sametinget har flere ganger henvendt seg til regjeringen med ønske og krav om å få delta i lovutvalget, dette kravet har ikke blitt etterkommet. Sametinget beklager at dette ikke er blitt fulgt opp.

Fra Sametingets side må vi understreke at også det samiske samfunnet, som alle andre samfunn er bredt sammensatt. Vi viser til at det selvfølgelig er ulike nærings- og samfunnsinteresser i det samiske samfunnet, det er disse inntressene vi gjerne skulle ha kunnet vært med å styrket og utviklet

Sign: _____/_____

gjennom det viktige arbeidet med en ny planlov. Vi nevner her samiske næringer som kyst- og fjordfiske, ulike utmarksnæringer, kombinasjonsnæringer, jordbruk og reindrift, i tillegg nevnes kulturminner, kulturlandskap, biologisk mangfold.

Det er positivt at reindriftnæringen gjennom sin næringsorganisasjon NRL har fått muligheten til å delta i lovarbeidet, og representanten for NRL har etter det vi kan se gjort et bra arbeid i utvalget. Dette tiltross for at vedkommende kom sent inn i utvalget.

Sametinget har i ettertid blitt gjort kjent med at Miljøverndepartementet i juli 2003 har sendt ut deler av loven på høring. Vi beklager at vi aldri har vært med på denne høringen. Vi har derfor valgt å kort kommentere enkelte av bestemmelsene som tidligere har vært på høring.

Vi imøteser et nødvendig og god samarbeid mellom regjeringen og Sametinget i det videre lovarbeidet. Vi viser til punkt 3.7 nedenfor.

Kap 7.24 Samiske interesser i NOU 2003:14

Lovutvalget har et eget kapittel som omhandler samiske interesser. Her vises det til at plansystemet i loven vil være et sentralt virkemiddel for å følge opp de internrettslige og internasjonale forpliktelsene myndighetene har i forhold til samene når det gjelder utbygging, vern og samfunnsforming i de samiske områdene. I kapittel 7.24 heter det videre: "Utvalget mener at Grunnloven § 110a og internasjonale regler forplikter både kommunale, regionale og statlige myndigheter til å ta hensynet til samisk kultur, næring og samfunnsliv opp til særskilt behandling og vurdering i samfunnsplanleggingen generelt, og i arealplanleggingen. Dette vil gjelde i de kommuner og regioner der det er tydelige samiske interesser, og ellers i plansaker som berører den samiske befolkningen spesielt. De samiske interessene må ha mulighet til å komme fram i planprosessen. Og hensynet må tillegges en slik vekt ved avveiningen at samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv bevares eller fremmes gjennom planene, og ikke trues."

Utvalget har videre en uttalelse om at det ikke er lett å skille mellom samiske interesser og alminnelige samfunnsinteresser, det nevnes eksempler som "alminnelige næringsinteresser som samer har felles med nordmenn, eller den alminnelig interessen for vern av kulturlandskap og kulturminner. Det vil også nødvendigvis være slik at det er delte meninger og ulike interesser mellom forskjellige grupper av den samiske befolkningen. Det er viktig for planleggingen at slike forskjeller kommer fram, og at det kan tas hensyn til dem. Utvalget legger til grunn at det må være Sametinget som har autoritet til å identifisere og uttrykke de samiske interessene i plansammenheng i slike situasjoner.

Utvalget er kjent med diskusjonen om Sametingets rolle i forhold til reindriften. Utvalget har inntatt en bestemmelse (§ 2-4) som gir Sametinget samme rettigheter og plikter til deltakelse i planleggingen som statlige organer."

Sametinget ser at lovutvalget har bidratt til at samiske interesser er synliggjort i loven og til at Sametingets rolle på enkelte punkter hva gjelder plan og areal saker er blitt klargjort. Vi anser dette som positivt. Det er videre positivt at det understrekes fra utvalgets side at Grunnloven og internasjonale konvensjoner forplikter myndigheter på alle nivåer til å ta særskilt hensyn til samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Sign: _____/_____

Det vi imidlertid er bekymret over er uttalelsen om at det er vanskelig å skille samiske interesser fra andre interesser. Vi vil her vise til at samiske interesser, næringer, kulturutøvelse og samfunnsliv er – som vi tidligere har understreket like sammensatt som i andre samfunn.

Slik vi ser det er ikke dette utredet av utvalget. Vi er derfor bekymret for hvordan en ny plan- og bygningslov, dersom det ikke blir foretatt endringer og presiseringer, vil bli fulgt opp i forhold til for eksempel samiske kombinasjonsnæringer, utmarksnæringer som jakt, fiske og fangst, og kyst- og fjordfiske.

Sametinget vil understreke at inngrepsvernet samene har som følge av i Grunnlovens § 110a gjelder samene som folk, og dermed også for de ulike måter å leve på. Vi viser samtidig til en rekke viktige bestemmelser i ILO 169 som artikkel 8 (sedvaner og sedvanerett, egne skikker), artikkel 7 (rett til deltakelse i utviklingsplaner mm) artikkel 13 (respekt for den særlige betydning av landområdene, åndelige verdier etc) samt artikkel 23 (naturalhusholdning m.m). Alle disse artiklene som verner om ikke bare tradisjonell samisk bruk, men som legger også til grunn at også urfolk har en dynamisk utvikling.

ILO artikkel 14 har et krav om at myndighetene foretar en identifisering av ulike samiske områder, herunder ulike typer samisk bruk. Dette er ikke gjort. Sametinget har vist til dette en rekke ganger, særlig i forbindelse med regjeringens arbeid med finnmarkslov. At dette er en mangel på oppfyllelsen av folkeretten er nå også påpekt av to regjeringsoppnevnt eksperter Hans Petter Graver og Geir Ulfstein¹⁵. Vi mener at ved å foreta en identifisering slik ILO krever vil man kan kartlegge og klargjøre samisk bruk. Så lenge de ulike typene samisk bruk ikke er kartlagt, vil det nødvendigvis bli vanskelig for planmyndighetene å forvalte samisk bruk.

Sametinget viser og til NOU 2001:34¹⁶ der det gjøres rede for enkelte samiske sedvaner og rettsoppfatninger i Finnmark. Utredningene viser at den ulike samiske bruken av ressursene har sitt grunnlag i bestemte rettsoppfatninger blant den samiske befolkningen, og at disse rettsoppfatningene var ”gjeldende rett” for samene som bebodde og bebor disse områdene.

Sametinget har i sin høringsuttalelse til planlovutvalgets første delutredning NOU 2001:7 understreket nødvendigheten av at utvalget foretar en grundig gjennomgang av de folkerettslige forpliktelsene man står overfor når det er tale om plan- og arealspørsmål, vi viste særskilt til statens urfolksrettslige forpliktelser. Planlovutvalget har en opprøpning av en rekke aktuelle folkerettslige forpliktelser som beskytter og verner om samenes rettigheter i pkt 7.24. Imidlertid foretar ikke utvalget noen gjennomgang og drøfting av konvensjonene.

Sametinget ser helt klart at det er behov for en presisering i lovteksten hva gjelder spesielt samisk utmarksbruk basert på alders tids bruk, materiell tilknytning og åndelig tilhørighet til områdene, jf. ILO artikkel 13. Under en hver omstendighet er det behov for at det gjøres rede for de ulike samiske interesser i det videre lovarbeidet. Man kan spørre seg hvordan planmyndighetene skal forholde seg til annen samisk bruk av områdene enn reindrift dersom det ikke er redegjort for dette

¹⁵ Utredningen i sin helhet: <http://www.odin.dep.no/jd/norsk/publ/rapporter/012101-220018/>

¹⁶ <http://www.odin.dep.no/jd/norsk/publ/utredninger/NOU/012001-020016/>

noen steder. Det er videre behov for en nærmere gjennomgang av de folkerettslige forpliktelsene man er bundet av i forhold til samene og konsekvensene av dette i plan- og areallov sammenheng.

Kap 7.3 Reindrift i NOU 2003:14

Planlovutvalget har gjort et omfattende arbeid hva gjelder å sikre reindriftens arealinteresser. Det er i hovedtrekk forsøkt sikret ved at man innenfor det vi kjenner som LNF-områder har påført en R for reindrift, slik at det nå er LNRF.

Reindriften blir på denne måten mer synliggjort, noe som igjen vil føre til en sikring av reindriftens arealbehov, samtidig som dette ventelig vil føre til at bevisstheten omkring dette behovet blir større. Utvalgets forslag til samordning på tvers av kommune- og fylkesgrenser vil bidra til at reindriften blir tatt hensyn til på en annen måte enn tidligere.

Plan- og bygningsloven er et viktig virkemiddel for å sikre arealgrunnlaget i reindriften. Loven innebærer at reindriftssamene skal medvirke i planprosessene gjennom høringer og kommunikasjon med vedkommende planmyndighet. Distriktsstyrene i berørte reinbeitedistrikt er høringsinstans som rettighetshavere. I henhold til reindriftsloven skal distriktet ha utarbeidet en distriktsplan som bl.a. viser arealbruken i distriktet. Områdestyrene medvirker som statlig fagmyndighet i planprosessene, og har adgang til å reise innsigelse mot planvedtak slik at vedkommende plan sendes Miljøverndepartementet, eventuelt regjeringen, til endelig avgjørelse.

Sametinget er positiv til at det for reindriften er foreslått særskilte bestemmelser i den nye plan- og bygningsloven som bidrar til en sikring av reindriften, og det er svært viktig at reindriftens nedarvete rettigheter blir synliggjort. Vi har fått forståelsen av at utvalget i stor grad har fulgt de faglige råd som er gitt i forbindelse med reindriftsspørsmål, dette er betryggende og positivt.

Enkelte av bestemmelsene i lovutkastet

Lovens formål § 1-1

Planlovutvalget foreslår blant annet i lovens formål at: ” Den (loven) skal sikre vern av verdifulle landskap og natur- og kulturmiljøer og sikre naturgrunnlaget for samisk kultur.” Lovutvalget har drøftet spørsmålet i kap 7.24. I lovforslagets motiver, se NOU 2003:14 side 242, heter det at ”Samisk kultur og livsstil har alltid vært sterkt knyttet til naturen, til dels sårbar natur, og er derfor svært avhengig av en god og riktig naturressursforvaltning. Samisk kultur og samfunnsliv er under press fra det norske storsamfunnet.

Samisk kultur er beskyttet både av Grunnloven § 110a og av internasjonale konvensjoner, i første rekke FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter og ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter. Myndighetene må følge opp disse forpliktelsene ved å ta særlige hensyn til det samiske i samfunnsplanleggingen generelt, og i arealplanleggingen i områder med betydelige samiske

Sign: _____/_____

interesser spesielt. Dette bør understrekes ved at hensynet til samisk kultur nevnes særskilt i formålsparagrafen.”

Planlovutvalget har i siste ledd tatt med en bestemmelse om forholdet til internasjonale avtaler, den lyder: *”Loven skal sikre norsk gjennomføring av internasjonale avtaler innenfor lovens virkeområde.”* Utvalget sier at hensikten med bestemmelsen er å markere at Norge har internasjonale forpliktelser på felter som omfattes av plan- og bygningsloven, og at mange av disse forpliktelsene må vare helt eller delvis gjennom denne loven og praktiseringen av den. Videre sies det at de internasjonale reglene vil også kunne ha betydning for hva som gyldig kan vedtas med hjemmel i loven, og for tolkningen av bestemmelser i loven.

Sametinget er positivt til at man i lovens formålsbestemmelse legger vekt på at naturgrunnlaget for samisk kultur skal sikres. Det vises til at også Samerettsutvalget har foreslått noe tilsvarende når det gjelder plan- og bygningsloven¹⁷. Sametinget er også tilfreds med at det i motivene henvises til Grunnloven § 110a, FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) og ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter, og at det vises til at ”myndighetene må ta særlig hensyn til det samiske...”. Sametinget viser til at dette er i tråd med det som følger av Grunnlovens § 110a, jf SP artikkel 27. Vi vil minne om at disse to bestemmelsene skal tolkes likt, videre at SP artikkel 27 er en del av norsk rett, jf menneskerettighetsloven § 2.

Det er veldig viktig for Sametinget at helheten og mangfoldet i den samiske kulturen kommer frem, og at det kommer frem at hva som skal sikres. Det som etter vår vurdering fremdeles mangler etter at utvalget har avsluttet sitt arbeid, er en nøyere gjennomgang av bestemmelsene det henvises til i motivene i sammenheng med samiske kultur og interesser. Vi mener det vil være vanskelig for de ulike planmyndigheter å vite hvordan de internasjonale bestemmelsene det henvises til skal anvendes i det praktiske plan og arealarbeidet. Vi forutsetter at dette blir fulgt opp i det videre arbeidet med loven.

Når det gjelder henvisningen i formålsbestemmelsen til internasjonale avtaler forstår vi dette som en henvisning til presumsjonsprinsippet og prinsippet om lojal oppfølging av folkeretten. Dette er positivt.

§ 1-3 Lovens geografiske virkeområde

I andre ledd i paragrafen er det fastslått at loven gjelder en nautisk mil utenfor grunnlinjen. Dette innebærer en utvidelse i forhold til dagens lov, og er i følge utvalget en mulighet til å klarlegge og avveie interesser i sjøområder, behovet for en samlet kystzoneplanlegging, hvor sjøfarts- og fiskerinteressene kommer sterkt inn, samt vernebehovet. Det henvises og til EUs vannressursdirektiv som gjelder til en nautisk mil utenfor grunnlinjen. Utvalget mener kommunegrensen fortsatt skal gå ved grunnlinjen. Den kommunale planen må derfor i nødvendig utstrekning kombineres med statlige planvedtak.

Sametinget har i seg selv ikke noen motforstilling mot at lovens virkeområde utvides med en nautisk mil fra grunnlinjen. Det som imidlertid må være forutsetningen er at det i det videre

---

¹⁷ Se NOU 1997:4, [punkt 8.5.1](#)

arbeidet med loven kommer helt klart frem hvilke samiske interesser som kan bli berørt av dette og at det særskilte verne som samisk kultur har blir redegjort klart for. Vi viser i dette tilfellet til den allerede sterkt truede samiske fjord- og kystkulturen som har vært og er under et særdeles sterkt press fra de ulike myndighetene.

Vi gjør oppmerksom på at en slik utvidelse vil innebære at alle de samiske fjordene i sin helhet kommer inn under planlovens virkeområde. Vi mener et arbeid med dokumentasjon og synliggjøring er nødvendig dersom de samiske interessene skal bli synliggjort og bli tatt hensyn til i kommunenes og statens plansaker.

§ 1-7 Medvirkning og høring

Utvalget foreslår i tredje ledd, første punkt at ”Kommunene har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge.” Dette er positivt. I lovens motiver henvises det til en rekke grupper som kan kreve slik spesiell tilrettelegging, herunder barn, elder og fremmedkulturelle.

Sametinget har tidligere tatt opp dette med utvalget, og vi tror det er viktig at kommunene blir gjort oppmerksom i forhold til samiske lokalsamfunn og samiske organisasjoner. Dette er særlig aktuelt i de kommunene hvor det er tradisjonell samisk bosetting, men hvor samene gjerne er i mindretall i forhold til den øvrige befolkningen. Samer i slike områder er ofte ikke så synlige som f.eks i indre Finnmark, og på grunn av den harde fornuksknings- og assimileringspolitikken som tidligere har blitt ført, er man gjerne ikke vant til å hevde sine interesser og rettigheter i samme grad som andre. Likefullt har samer i disse områdene krav på at det tas hensyn til deres interesser og rettigheter i kommunens planprosess.

I vår henvendelse til lovutvalget tidligere sa vi at det nødvendigvis ikke var behov for at samene var særskilt nevnt i loven, men i forarbeidene/motivene mente vi det ville være behov for en presisering i forhold til samer når det gjelder hvem som inngår i ”grupper som krever spesiell tilrettelegging”. Dette er ikke kommet med i motivene, vi ber om at dette fremkommer i det videre arbeidet. Vi ser samtidig et behov for å komme med en presisering om at samer ikke er å anse som fremmedkulturelle.

§ 1-9 Konsekvensutredning av planer med vesentlig virkning

Dette er en av de bestemmelsene som har vært på høring tidligere, men der Sametinget ikke har fått høringsbrevet. Vi velger derfor å si noe om bestemmelsen.

Utvalget har forenklet og forbedret loven når det gjelder konsekvensutredninger (KU). Dette fremkommer i § 1-9. Hensikten er at fylkes-, kommune-, område- og detaljplanlegging i nødvendig utstrekning skal omfatte utredning av *vesentlige virkninger* for miljø, naturressurser eller samfunn. Dermed kan planprosess og nåværende konsekvensutredning (KU) for bestemte tiltak i alminnelighet slås sammen. Planprogrammet som utarbeides i tidlig fase, skal være et felles arbeidsgrunnlag for berørte myndigheter og interesser. I lovens motiver heter det at utvalget legger til grunn at overordnede arealplaner, her menes fylkesplaner for arealbruk og arealdelen i kommuneplan, alltid vil kunne ha vesentlige konsekvenser – og derfor blir det en plikt til å foreta

Sign: _____/_____

konsekvensutredninger. For områdeplaner og detaljplaner må det vurderes hva som er vesentlige virkninger. I utvalgets oppramsing i motivene av relevante virkninger er ”vesentlig innvirkning på samisk naturgrunnlag” nevnt. Utvalget ser for seg at dette må klargjøres i det videre arbeidet, og at det vil være hensiktsmessig å gi dette i forskriftsform. Forslaget i paragrafen innebærer og en gjennomføring av EUs plandirektiv.

Sametinget vurderer det som positivt at konsekvensutredninger nå blir vurdert på et tidlig stadium i planprosessen.

Vi er tilfredse med at man i de tilfeller et tiltak får vesentlig virkning på samisk naturgrunnlag gjennomfører en konsekvensutredning. Vi håper dette vil gjøre at konsekvensutredningen kan gi en reell vurdering av om tiltak kan iverksettes.

Sametinget understreker det man tidligere har gitt uttrykk for, nemlig at man også i konsekvensutrednings-bestemmelsene må ha regler som sikrer naturgrunnlaget for samisk kultur. FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 27, jf Grunnlovens § 110a krever at konsekvenser av inngrep i samiske områder, herunder områder hvor det utøves samiske næringer, må være tilstrekkelig utredet før et eventuelt naturinngrep kan iverksettes. Vi viser til at også Agenda 21, kapittel 26, og biokonvensjonens artikkel 8j gir føringer om utredninger når det gjelder inngreps- og miljøkonsekvenser.

Vedtak av arealplaner må være basert på forsvarlige utredninger av virkningene for samisk kultur og næringer, herunder reindriften, og ta tilstrekkelig hensyn til det behov for arealer som er der. Konsekvens-utredningsbestemmelsene må ha vektleggingsregler som sikrer naturgrunnlaget for samisk kultur. I St meld nr 33 (2001-2002)¹⁸ påpeker regjeringen viktigheten av at man i forbindelse med konsekvensutredning ikke bare vurderer konsekvensene av det enkelte tiltak, men vurderer de samlede effektene av gjennomførte og planlagte tiltak innenfor det enkelte reinbeitedistriktet.

Det er en oppgave for plan myndigheten å vurdere om henholdsvis medvirkningskrav i § 1-7 og behovet for konsekvensutredning i § 1-9 er oppfylt. Det er ikke problematisert i lovarbeidet om hvordan dette skal håndteres dersom noen av partene er uenige i planmyndighetens vurdering. Sametinget mener at dette bør avklares nærmere i det videre arbeidet med utformingen av loven.

§ 1-13 ”Forbud mot bygging m.v. i 100-metersbeltet langs sjøen.”

I arealdel til kommuneplan kan kommunen gi nærmere bestemmelser om oppføring av nødvendige bygninger og mindre anlegg, og opplag, for landbruk, reindrift, fiske, fangst, havbruk og sjøverts ferdsel, i 100-metersfeltet. Tilsvarende gjelder for fylkesdelplan for arealbruk med særlig rettsvirkning”.

---

¹⁸ Tilleggsmelding til St.meld. nr. 55 (2000–2001) Om samepolitikken <http://www.odin.dep.no/krd/norsk/publ/stmeld/016091-040005/>

§ 1-14 Innsigelse og meking

Det er i utvalgsarbeidet tatt sikte på klargjøre både *hvem* som kan gjøre gjeldende innsigelse, og *hva* som kan være grunnlag for innsigelse. Formålet med bestemmelsen er å trekke opp visse rammer for dette i selve loven, for dermed å begrense innsigelsesadgangen på en fornuftig måte. Det er også kommet inne en særskilt bestemmelse i fjerde ledd om Sametingets rolle der det fremkommer at ”*Sametinget kan fremme innsigelse mot slike planer i spørsmål som er av vesentlig betydning for samisk kultur, næringsutøvelse eller samfunnsliv.*” I lovens motiver, se NOU 2003:14 side 262 – 263 er dette nærmere omtalt.

I NOU 2003:14 heter det at det er viktig å sikre at også *samiske interesser* kan varetas gjennom innsigelse. Utvalget foreslår at den funksjonen legges til Sametinget i spørsmål som er av vesentlig betydning for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Dette sies uttrykkelig i *fjerde ledd*. Hva som er «av vesentlig betydning for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv» må i stor grad være Sametingets egen skjønnsmessige vurdering. Det vil ikke alltid være klart hvordan samiske interesser berøres av en plan. Det kan være ulike oppfatninger innenfor den samiske befolkning om hvilke virkninger en plan vil ha for dem, og det vil kunne foreligge forskjellige samiske interesser på samme måte som det vil være i befolkningen ellers. I slike situasjoner blir det Sametingets ansvar å foreta den samlede avveining og vurdering av om kriteriet for å kunne gjøre innsigelse gjeldende er oppfylt, og om innsigelse skal fremmes. Det må presiseres at innsigelsesadgangen for Sametinget ikke gjelder forhold som er like viktige og gjelder på samme måte for befolkningen generelt. For slike spørsmål er det de vanlige myndighetene som er rette innsigelsesmyndighet. Forholdet må ha en særlig betydning for den samiske befolkning for å omfattes av Sametingets innsigelsesrett. Utvalget ser ikke bort fra at det her kan oppstå grensetilfelle, og antar at Sametingets vurdering av spørsmålet i såfall bør tillegges spesiell vekt.

I *siste ledd* i bestemmelsen foreslås det at ”Kongen treffer vedtak om hvem som skal være mekler”. Utvalget lar det stå åpent i loven hvem som skal være meklingsinstans. Utvalget sier likevel i motivene at det er viktig at det ikke oppstår tvil om meklerens upartiskhet. Dette kan tilsi at mekleren kan variere etter sakstype og hvilket organ som gjør innsigelse gjeldende.

Sametinget er positiv til at vår rolle blir klargjort i forbindelse med innsigelsesinstituttet. Vi merker oss at det i motivene er skissert opp mulige situasjoner som kan oppstå, vi legger og merke til at utvalget mener at ved grensetilfeller bør Sametingets vurdering av spørsmålet tillegges spesiell vekt. Sametinget vil i tilknytning til utvalgets vurderinger her vise til det som er sagt overfor om det særskilte vern samiske kultur har etter Grunnloven § 110a og SP artikkel 27. Vi er av den oppfatning at dette innebærer at Sametingets vurdering skal tillegges spesiell vekt i saker der det er uenighet/tvil.

Når det gjelder siste ledd vedrørende Regjeringens myndighet til å oppnevne mekler mener Sametinget at fylkeskommunen bør ikke tildeles slik meklerfunksjonen når det reises innsigelse til offentlige planer. Dette fordi fylkeskommunen er politisk styrt, og vil derfor ikke være rett organ til å påse at nasjonale og regionale retningslinjer følges i kommunal planlegging. Dette problematiseres ytterligere når fylkeskommunen også har ansvar for å bistå og veilede kommunene i deres planprosesser.

Sign: _____/_____

Meklerfunksjonen bør ivaretas av en part uten interesse i saken. En meklerfunksjonen bør i stedet legges til et frittstående organ. Meklerfunksjonen legges til fylkesmannen med bruk av settefylkesmann når fylkesmannen selv har reist innsigelse.

§ 1-15 Forholdet til forvaltningsloven og klage

Det foreslås i bestemmelsens tredje ledd at Sametinget, sammen med statlig myndighet, fylkeskommune og kommune kan påklage enkeltvedtak etter loven dersom vedtaket direkte berører vedkommende myndighets saksområde. Dette gjelder likevel ikke i plansaker der vedkommende myndighet har hatt mulighet til å gjøre innsigelse gjeldende. Bestemmelsens tredje ledd er tatt inn for å fjerne dagens uklarhet om hvorvidt offentlig myndighet kan påklage et planvedtak. Den slår fast at fylkeskommunal og statlig myndighet har klageadgang på enkeltvedtak etter loven, dersom vedtaket direkte berører vedkommende myndighets saksområde. Men klageadgangen gjelder ikke i plansaker, det vil si vedtak av områdeplaner og detaljplaner. Her har myndighetene innsigelsesrett og må eventuelt benytte denne. En myndighet skal altså ikke ha både klageadgang og innsigelsesadgang i samme plansak.

Sametinget ser positivt på at uklarheten nå ryddes av veien, og vi ser det som positivt at Sametinget er nevnt eksplisitt i bestemmelsen. Se for øvrig punkt 3.5.16 nedenfor hva gjelder ressurser.

§ 2-4 Sametinget

Det er foreslått at en egen bestemmelse om Sametingets rolle i plansaker: ”Ved behandlingen av planer etter denne lov skal Sametinget anses som statlig organ.” i motivene fremkommer det at bestemmelsen er tatt inn for å gjøre det klart at Sametinget skal høres på samme måte som statlige organer i planprosessen. Sametinget er positivt til at vår rolle blir avklart i en egen bestemmelse i den nye loven.

Kapittel 4 Statlige planretningslinjer og planvedtak

Lovutvalget sier i motivene til kapittel 4 at ”Skal plansystemet fungere, må det være et godt samspill mellom statlige myndigheter, fylkeskommuner og kommuner. Staten må ha egnete virkemidler for å kunne vareta nasjonale hensyn og oppgaver i møtet med kommunale og regionale mål og prioriteringer. Med dette for øyet foreslår utvalget en viss utbygging av reglene om statlig planlegging i forhold til dagens regler.” I § 4-2 Statlige planretningslinjer, har planlovutvalget foreslått at det som tidligere var rikspolitiske retningslinjer (RPR) nå blir statlige planretningslinjer. Bestemmelsen er ment mer tydelig og klargjørende enn dagens bestemmelse.

Sametinget er positivt til at det nasjonale ansvaret i kapittel 4 og bestemmelsen om statlige planretningslinjer er blitt tydelige. Dersom statlige planretningslinjer vil bidra til å konkretisere innholdet i formålsbestemmelsen er dette positivt. Sametinget ser videre at gode statlige planretningslinjer vil gi klare føringer til de regionale og lokale arealforvaltningsinstansene, noe som

Sign: _____/_____

igjen vil kunne bidra til en tryggere situasjon for samiske interesser. Sametingets rolle i denne sammenheng vil være viktig.

Kap 6 – regionale planer

Utvalget har en rekke forslag hva gjelder regionale planer.

Sametinget mener at fylkesplanene, jf § 6-5 kan bli et nyttig verktøy for en samordnet planlegging på tvers av kommunegrensene dersom det tas aktivt i bruk. Et slikt verktøy har reindriftens styrings- og forvaltningsorganer etterlyst i og med at ett reinbeitedistrikt ofte strekker seg over flere kommuner, og det har vært vanskelig å få fram at konsekvensene av en kommunes planlegging ofte har konsekvenser for reindrifta også i nabokommunen. Videre gir plansamarbeid mellom fylker, jf § 6-8 mulighet for å løse planoppgaver på tvers av fylkesgrensene, dette vil kunne få positive virkninger for reindriften som har andre grenser enn kommune- og fylkesgrenser.

Kap 7 – interkommunalt plansamarbeid

Det er i det utkast til ny lov foreslått et helt nytt kapittel med regler for interkommunalt plansamarbeid. Sametinget håper de nye reglene kan bidra til at samiske næringer som ofte drives på tvers av kommunegrenser kan få en bedret situasjon dersom kommunene/fylkene samarbeider.

§ 8-2 Organisering av planarbeid og samarbeidsplikt

Fylkesmannen påser at kommunene oppfyller plikten til planlegging. Fylkesmannen gis i egen forskrift sanksjonsmuligheter overfor kommuner som ikke oppfyller planplikten.

§ 9-7 Arealformål i arealdelen

Utvalget har foreslått en omfattende regel hva gjelder arealformål i arealdelen i kommuneplan, og regelen må ses i sammenheng med § 9-8 og §§ 11-3, 11-4 og 12-3. Utvalget har foreslått og redegjort for forlaget om at dagens LNF områder foreslås å bli LNRF områder (areal for landbruk-, reidrifts-, natur-, og friluftformål).

Sametinget er positiv til at utvalget har fulgt ønskene fra reindriftsnæringen og foreslått LNRF områder. Tilføyselsen av R som egen kategori vil gjøre reindriften mer synlig både for kommunene og andre interesser i forbindelse med disponeringen av kommunens arealer.

Vi håper dette vil føre til at kommunene direkte ut fra lovteksten ser sin forpliktelse overfor reindriften og dens interesser ved utarbeidelse av sine planer.

Vi har videre noen kommentarer til konkrete forhold i bestemmelsen. I tilknytning til punkt 3a vil vi understreke viktigheten av at man er restriktive med hensyn til utbygging i utmark i områder der det drives reindrift. Det er viktig at dette blir vektlagt i det videre arbeidet med loven.

Når det gjelder begrepsbruken i bestemmelsen, der det heter ”gårdstilknyttet næring” i punkt 3 a) har vi uttrykt at vi er skeptisk til at man innfører nye begreper. Vi mener slik begrepsbruk vil kunne

Sign: _____/_____

medføre en videre tolkning enn dagens ordning, som innebærer en økt utbygging i viktige arealer for landbruk, reindrift og utmarkshøsting.

Sametinget stiller seg kritisk til at arealene i LRNF åpnes for enkelsaksbehandling jfr punkt 3b), når det gjelder fritids- og næringsbygg. En slik regel vil gi et signal om at det i disse områdene ikke er nødvendig med konkrete planer, og at det kan gis tillatelse til bygging gjennom enkelsaksbehandling. Derfor må § 9-7, 1.ledd punkt 3b) endres til: Areal der spredt fritids- eller næringsutbygging m.v. kan tillates gjennom vedtak av detaljplan. Areal der spredt boligbygging kan tillates gjennom behandling av enkeltvis søknader eller detaljplaner.

Forsvaret sine særlige behov omtales under punkt 5. Sametinget vil vise til at de erfaringer man har med forsvarets egne regler for planvirksomhet ikke er særlig gunstige for samiske interesser.

Det viser seg i forhold til skytefeltutbygginger, veier osv, hvor samiske interesser, særlig reindriftens interesser i all vesentlighet blir den tapende part. Sametinget mener at også Forsvaret må omfattes av de samme regler og følge de krav som man har til planprosesser ellers.

§ 9-8 Hensynssoner i arealdelen

Det foreslås at det kan angis spesielle hensynssoner i kommuneplanens arealdel. I tredje ledd punkt 3 sies det at det kan gis reindriftssoner. Virkningen av hensynssoner er det redegjort for i motivene til bestemmelsen.

Sametinget vurderer det som positivt dersom hensynssoner kan bidra til å synliggjøre reindriftens interesser, videre bidra til at det tas særlig hensyn til reindriften når dette er nødvendig. Når det gjelder forholdet til hensynssoner er det viktig at områder som tjener til reinbeite i sin helhet markeres som hensynssoner i kommuneplanens arealdel. Dette vil både bidra til å synliggjøre reindriftens områder og tilstedeværelse. I forarbeidene til lovforslaget påpekes viktigheten av å verne reinbeitearealene. Dette synliggjøres ved at reinbeiteområder karakteriseres som hensynssone som skal vernes særskilt. Dette er i seg selv positivt, men et reinbeiteområde må ansees som en helhet der kalvingsland, flytteleier, alle årstidsbeiter, anlegg og oppsamlingsområder inngår.

Når det gjelder ”hensynssoner” er disse vakt begrunnet og inneholder mangler med hensyn rettsvirkning. Et spørsmål som kan stilles er hvorvidt det *innenfor* et LNRF-område skal foreligge differensierte hensynssoner. En slik gradering av reinbeitene vil ganske sikkert gi rom for inngrep og byggetillatelse. For reindriften er det meget viktig å se reindriftens beiteområder som en *helhet* fordi man lettere kan vurdere hvilke virkninger et enkeltinngrep vil få for distriktets totale beiteareal.

§ 9-9 Retningslinjer og bestemmelser i arealdelen

I lovforslaget gis kommunen myndighet til å bestemme plassering, utforming og størrelse av nye bygninger og anlegg i reindriften, jf 4. ledd nr. 3. Det gjøres oppmerksom på at dette ikke må stride mot de regler som omhandler bygninger og anlegg i reindriftsloven.

Sametinget vil påpeke at plassering, utforming og størrelse av nye bygninger og anlegg i reindriften krever en reindriftsfaglig vurdering, noe de fleste kommunene ikke er i besittelse av i dag. Med dette

Sign: _____/_____

som bakgrunn vil det ikke være forsvarlig å legge avgjørelsesmyndighet til kommunene som ikke innehar reindriftskompetanse.

Sametinget er av den oppfatning at dagens ordning med melde og søknadsplikt er tilstrekkelige. I dag er det slik at før det kan oppføres gjeterhytter, gjerder og anlegg må det til en grundig behandling etter reindriftsloven. Ved denne form for saksbehandling sikres kommunen nødvendig innflytelse på plassering, utforming og størrelse på utbygginger i reindriften. Det vil derfor ikke være behov for å ta reindriften med blant de interesser som regnes opp i forslaget § 9-9 fjerde ledd nr. 3.

§ 12-4 Behandling av detaljplan

Utvalget foreslår i andre ledd første punkt at forslagsstiller til detaljplan skal legge planspørsmålet frem for planmyndigheten og andre berørte myndigheter i møte.

For Sametinget vil møteformen være en praktisk vanskelig måte å jobbe på, for Sametinget vil det bli vanskelig å møte opp i eventuelt 160 kommuner. Vi tror dette vil ha konsekvenser for flere, og håper man i det videre arbeidet finner en mer praktisk måte å løse dette på.

§ 19-1 Dispensasjoner

Lovutvalget mener å ha foretatt en viss oppstramming og klargjøring av dispensasjonsreglene.

Sametinget har vært og er skeptiske til at det skjer en uthuling av dispensasjonsadgangen. Den planløse utbyggingen som skjer gjennom utstrakt bruk av dispensasjoner er i sum store inngrep i samiske bruks- og bosettingsområder. Prinsippet om at all arealbruk skal skje etter plan, blir uthult ved en for vid dispensasjonsadgang til kommunene. I de tilfeller statlig sektormyndighet har gått i mot at det blir gitt dispensasjon, bør kommunen ikke ha hjemmel til å dispensere. På dette punkt bør § 1-19 endres. Dette er også i samsvar med Miljøverndepartementets veileder til kommuneplanens arealdel.

Sametinget har i sin uttalelse til NOU 2001:7 sagt at det er behov for at hytte- og gammebygging i tilknytning utøvelse av tradisjonelle næringer skal skje uten bruk av dispensasjonsadgangen, dette vil vi igjen understreke. Det krever imidlertid en grensegang mellom tradisjonell utmarksnæring og hva som er mer fritidspreget utmarksbruk.

Sametinget har i sin uttalelse til NOU 2001:7 og Sametingsplanen 2002-2005 sagt at hytte- og gammebygging i tilknytning til utøvelse av tradisjonelle næringer, og vedlikehold av områdetilhørighet må vurderes prinsipielt annerledes enn bygging til vanlig fritidsformål. Denne type byggeformål bør så langt som mulig søkes avklart i arbeidet med kommuneplanen. Dette vil kreve en dialog med samiske lokalsamfunn og interessegrupper.

Sign: _____/_____

§ 20-2 Endring av andre lover

Utvalget foreslår samordning av en rekke lover, herunder reindriftsloven, oppdrettsloven, motorferdselloven, viltloven, laksefiskeloven og kulturminneloven. Under punkt 4 foreslås det at reindriftsloven endres slik at § 8a nytt tredje ledd skal lyde:

”Arbeidet med distriktsplaner skal så vidt mulig skje i tilknytning til kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven. Innenfor rammene av denne lov og reglene i plan- og bygningsloven, kan arealplaner etter plan- og bygningsloven gi bestemmelser om bygninger i og utøvelse av reindriften. Arealdisponeringen i vedtatt distriktsplan skal på hensiktsmessig måte komme til uttrykk i hensynssoner med tilhørende bestemmelser i arealplaner etter plan- og bygningsloven ved første planrevisjon.”

Sametinget vil vise til at det pågår flere omfattende lovprosesser som vil berøre samiske arealinteresser og som har betydning for plan- og arealsaker, vi vil her nevne finnmarksloven, mineralloven, reindriftsloven, biomangfoldloven og havressursloven. Vi ber om at man i det videre arbeidet med en ny plan- og bygningslov er oppmerksom på dette. I tillegg vil vi gjøre oppmerksom på det omfattende arbeidet som Samerettsutvalget gjør i Troms, Nordland og sørsameområdet, etter Sametingets mening vil også dette være av stor betydning for samiske plan og arealspørsmål.

Sametinget går imot endring i reindriftslovens § 8a som er foreslått i forslaget til ny plan- og bygningslov, og gir heller sin tilslutning til de endringer som reindriftslovutvalget foreslår i § 8a, jfr. NOU 2001:35. De fleste kommuner har ikke kompetanse til å utøve reindriftsfaglig skjønn og kan ikke gis myndighet i forhold til reindriften arealbruk og utøvelse. Eventuell endring i reindriftsloven må derfor skje i forbindelse med revidering av reindriftsloven ut fra en reindriftsfaglig vurdering.

Oppsummering av kommentarer til lovteksten

Sametinget er positiv til forenklingen og strukturendringene som er foreslått i utkast til ny plan- og bygningslov, samt at Sametinget får en utvidet rolle i plan- og arealsaker. Sametinget må for å kunne oppfylle dette som nå blir lovpålagte oppgaver settes i en ressursmessig situasjon som gjør at det er mulig for oss å arbeide med disse sakene og oppfylle forventningene som selvsagt vil komme i forhold til det arbeidet som vil måtte gjøres. Vi anser dette som en forutsetning for vår deltakelse.

Det Sametinget imidlertid ser som en stor utfordring for de sentrale myndigheter i det videre arbeidet med en ny plan- og bygningslov, og som blir en ”følgefeil” i forhold til loven dersom det ikke blir forbedret, er mangelen på den nødvendige redegjørelsen for hva som er samiske interesser og hvilke områder som det er aktuelt i forhold til. Sametinget er av den klare oppfatning at dette må det redegjøres nærmere for. Det henvises her og til regjeringens utførte arbeid med finnmarkslov og den manglende identifisering i henhold til ILO 169 av områder hvor samer har eiendomsbesittelse og bruksrett, dersom et slik arbeid hadde vært gjennomført ville mange av de spørsmål som i dag fremstår som usikre og uklare vært løst – også i planlovsammenheng. Når det gjelder innhold og betydning av de folkerettslige forpliktelsene myndighetene er bundet av i forhold til samene og konsekvensene av dette i plan- og areallov sammenheng er det nødvendig med en nærmere beskrivelse av dette.

Sign: _____/_____

Kapittel 8 Økonomiske, administrative og miljømessige konsekvenser

I NOU 2003:14 har utvalget i kapittel 8 behandlet spørsmålet om økonomiske, administrative og miljømessige konsekvenser av lovforslaget. Det er i dette kapittelet ikke sagt noe om konsekvensene i forhold til Sametingets rolle i planlov sammenheng.

Sametinget har i denne høringsuttalelsen vist til at det vil være viktig at Sametinget, for å kunne oppfylle både de lovpålagte oppgaver og de forventninger som er til Sametinget i samfunnet i forhold til disse spørsmål, settes i ressursmessig stand til å utføre sine oppgaver.

Regjeringens videre arbeid med en ny planlov

I henhold til ILO nr 169 om urfolk i selvstendige stater har myndighetene plikt til å konsulere sitt urfolk i viktige saker, jf artikkel 6 og guidelines for konvensjonen. Vi vil minne om bestemmelsen og ber om at Sametinget i regjeringens videre arbeidet konsulteres i henhold til ILOs bestemmelser. Forut for konsultasjonene må også Regjeringen og Sametinget bli enige om prosedyrer for konsultasjonene.

I en ekspertuttalelse på oppdrag fra Regjeringen har Geir Ulfstein og Hans Petter Graver¹⁹ uttalelser om blant annet plan- og bygningsloven. Uttalelsen er laget på oppdrag fra regjeringen etter en forespørsel fra Stortinget i forbindelse med regjeringens utkast til finnmarkslov. Vi vil særskilt vise til kapittel 3 i utredningen under punktet om ILO artikkel 15, se side 15 som omhandler forhold som er aktuell i planlovsammenheng, hvor det blant annet heter:

”Bestemmelsen (ILOs artikkel 15 nr 1) innebærer med andre ord en rett til å delta i den offentligrettslige forvaltning. Deltakelsesrettighetene som må tilstås er sterkere enn alminnelige partsrettigheter i forvaltningsloven. Dette følger av at bestemmelsen direkte taler om ”participate in the use” i motsetning til for eksempel artikkel 15 nr. 2 som taler om ”consult these peoples” og artikkel 6 som taler om ”consult the peoples concerned”. Etter ordlyden er det nærliggende å legge til grunn at urfolket må være representert i de organer som treffer vedtak og forestår forvaltningen av ressurser på urfolkets områder. Siden bestemmelsen bruker ordet ”participate” kan det imidlertid ikke være noe krav om at den offentligrettslige forvaltningen overlates til urfolket eller at det skal gis avgjørende innflytelse i de saker som gjelder ressurser på deres områder. Praktisk sett innebærer dette at det ikke kan treffes avgjørelser for eksempel etter plan- og bygningsloven, naturvernloven, viltloven, lakse- og innlandsfiske_loven uten at samene er representert i de organer som treffer avgjørelsene og som utøver forvaltningen eller på annen måte deltar i forvaltningen.”

Vi ser for oss at man i konsultasjonene mellom Sametinget og Regjeringen i det videre lovarbeidet vil måtte komme inn på de utfordringene som ekspertene her tar opp. Sametinget vil imidlertid allerede nå signalisere at de utfordringene vi sammen med Regjeringen står overfor vil medføre at Sametinget har et økt ressursbehov. Sametinget tar forbehold om at vi kan komme tilbake med utfyllende detaljer til lovutkastet i forbindelse med konsultasjonene som må finne sted mellom Regjeringen og Sametinget i det videre arbeidet med en ny planlov.

---

¹⁹ Folkerettslig vurdering av forslaget til ny Finnmarkslov, av Hans Petter Graver og Geir Ulfstein

Saken ble avsluttet 26. februar 2004 kl. 18.45.

Sign: _____/_____

Møtesekretærer: Inga Hætta Skarvik/Pål Nilsen Møteboken består totalt av 181 sider

Sak 008/04**En framtidig samisk kulturminneforvaltning? - Evalueringen av forvaltningsordningen med delegering av myndighet etter kulturminneloven til Sametinget**

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-010

2004000001

Saken påbegynt 25 februar 2004 kl. 16.05.

I Dokumentliste:

Nr		Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	U	14.07.00	Miljøverndepartementet, Oslo	Omorganisering av virksomheten til Sametingets underliggende rådendring av forskrift til kulturminneloven
2	I	01.11.00	Miljøverndepartementet, Oslo	Omorganisering av virksomheten til Samisk kulturminneråd. Delegering av myndighet til Sametinget ved endring av forskrift om faglig ansvarsfordeling etter kulturminneloven
3	I	16.11.00	Advokatfirmaet Schjødt v/advokat Inger Falch	Juridisk betenkning – Rettslige spørsmål ved delegasjon av myndighet etter kulturminneloven til Sametinget
4	I	17.01.01	Miljøverndepartementet, Oslo	Vedtak om "Forskrift om endring om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven" og delegering i forbindelse med omorganisering av Sametinget
5	I	02.10.01	Miljøverndepartementet, Oslo	Vedrørende møte i Varangerbotn 08.10.01
6	U	13.11.01	Miljøverndepartementet, Oslo	Evaluering av delegert myndighet til Sametinget
7		21.10.02	Kopi av brev av fra Miljøverndepartementet til NIBR	Forespørsel om evaluering av den midlertidige forvaltningsordningen med delegering av myndighet etter kulturminneloven til Sametinget
8	U	23.12.02.	Miljøverndepartementet	Mail – Evaluering
9	I	05.03.03	Miljøverndepartementet	Konkurranses grunnlag for evaluering
10	I	21.10.03	Miljøverndepartementet, Oslo	Høring av evalueringsrapport
11				Evalueringsrapport av 20.10.03 fra NIBR og

Sign: _____/_____

				Norut Finnmark
12	U	10.11.03	Miljøverndepartementet, Oslo	Vedrørende evaluering av forvaltningsordningen med delegering av myndighet etter kulturminneloven til Sametinget
13		28.11.03		Kopi av brev fra Riksantikvaren til Miljøverndepartementet
14	I	16.01.04	Statsråd Børge Brende	Til Sametingspresident Sven-Roald Nystø
15	I	16.01.04	Miljøverndepartementet, Oslo	Vedtak om "Forskrift om endring av forskrift om faglig ansvarsfordeling etter kulturminneloven" og delegering til Sametinget - Forlengelse

II Forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor plenum

Sametinget viser til Miljøverndepartementets høring av 21.10.03 av evalueringsrapport av ny forvaltningsordning med delegering av myndighet etter kulturminneloven.

1. Evalueringsrapporten av den midlertidige organiseringen av samisk kulturminneforvaltning har klare faglige svakheter, og danner slik et dårlig vurderingsgrunnlag for utformingen av den framtidige organiseringen av den samiske kulturminneforvaltningen.
2. Sametinget er kritisk til at Miljøverndepartementet ikke har ønsket å utrede de politiske, juridiske og konstitusjonelle sidene av prøveordningen. Dette fordi Miljøverndepartementet i sitt vedtak av 17.01.01 om "Forskrift om endring av forskrift om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven" så dette som en prinsipiell problemstilling ved delegering av myndighet etter kulturminneloven til Sametinget. Sametinget er videre kritisk til at Miljøverndepartementet ikke har lagt opp evalueringsprosessen slik at det har vært mulig med reelle konsultasjoner om vurderingene av framtidige forvaltningsordninger, jf. ILO-konvensjonen art. 6. Sametinget forventer at dette blir oppfylt i den videre beslutningsprosess, med på forhånd avklarte prosedyrer. Sametinget forventer at fastleggingen av forvaltningsordninger for det samiske kulturminnevernet skjer etter at det har foregått konsultasjoner med Sametinget, og at konsultasjonene foregår med god vilje og ut fra målsettingen om å oppnå enighet og/eller tilslutning.
3. Sametinget er meget bekymret for den manglende ressursmessige utviklingen innenfor den samiske kulturminneforvaltningen. Det samiske kulturminnevernet er påfallende sterkt underprioritert i forhold til det øvrige kulturminnevernet både i forhold til dokumentasjonsgrunnlag, forskning, formidling, tilskudd til restaurering, vedlikehold og tilrettelegging, og til forvaltningsressurser i arealplansammenheng. Sametinget kan ikke se at det foreligger noen objektive grunner til at det skal være slik. Skal Sametinget fortsette å ta et aktivt

Sign: _____/_____

forvaltningsansvar for den samiske kulturarven, så må regjeringen signalisere klar vilje til en betydelig styrking av det samiske kulturminnevernet.

4. Forvaltningsordningen for samiske kulturminner må ha grunnlag i Menneskerettighetskonvensjonen om sivile og politiske rettigheter av 1966 art. 1, 2 og 27, samt ILO-konvensjonen art. 6, 7, og 15.
I første omgang må derfor Sametinget delegeres myndighet etter kulturminneloven gjennom forskrift, men uten at Miljøverndepartementet/Riksantikvaren har direkte instruksjonsmyndighet over Sametinget. Det må samtidig innføres faste årlige konsultasjonsordninger mellom Sametinget og Miljøverndepartementet, med på forhånd avklarte prosedyrer, om rammene for den samiske kulturminneforvaltningen. Klagesaker, innsigelsessaker, dispensasjonssaker og endelige fredningsvedtak kan sluttbehandles av departementet/Riksantikvaren, men etter at det er gjennomført nærmere drøftelser med Sametinget.
5. Sametinget ser det som påkrevd at den framtidige samiske kulturminneforvaltningen vurderes i en helhetlig sammenheng. Det er nødvendig at alle naturressurslover vurderes samlet for å finne forvaltningsordninger som samlet er innenfor ILO-konvensjon nr. 169 art. 15 nr. 1 sine krav til samisk deltakelse i forvaltningen.

Forslag 1, representant Anders Urheim, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

En framtidig samisk kulturminneforvaltning

1. Tillegg til punkt 3 side – slik at setningen lyder:

”så må Regjeringen signalisere klar vilje til en betydelig økonomisk og forvaltningsmessig styrking av det samiske kulturminnevernet.”

2. Punkt 4:

Setningen fra og med ”Klagesaker, innsigelsessaker...” strykes.

Forslag 2, representant Ann-Mari Thomassen, NSR's samarbeidsgruppe, Samarbeidsgruppa og SPs sametingsgruppe

En framtidig samisk kulturminneforvaltning? - Evalueringen av forvaltningsordningen med delegering av myndighet etter kulturminneloven til Sametinget

Innledningsvis:

Sametinget vil innledningsvis uttrykke sin anerkjennelse av det prinsipielt viktige skrittet det i sin tid var å overføre de praktiske deler av samisk kulturminneforvaltning til Sametinget/Samisk kulturminneråd. Det var i tråd med de folkerettslige prinsipper og forpliktelser Norge har overfor samene som urfolk. Ordningen har framstått som et godt eksempel på utvikling av selvbestemmelse for urfolk på dette området. Sametinget ønsker å utvikle denne prosessen med utviding av samisk

Sign: _____/_____

selvbestemmelse på kulturminneområdet i nært samarbeid med andre myndigheter på fylkesnivå og nasjonalt nivå. Vårt folk har på linje med andre folk rett til å forvalte og utvikle kunnskapen om vår egen kultur og historie på en kompetent og faglig forsvarlig måte og slik legge premisser for hvordan samiske kulturminner skal forvaltes, tilgjengeliggjøres og formidles.

Tillegg pkt. 4, s. 3

etter "direkte instruksjonsmyndighet over Sametinget": i det daglige arbeidet.

Forslag 3, representant Anders Urheim, Fellesforslag fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe, NSRs sametingsgruppe og Senterpartiets sametingsgruppe

Nytt pkt.4 skal lyde:

Forvaltningsordningen for samiske kulturminner må ha grunnlag i Menneskerettighetskonvensjonen om sivile og politiske rettigheter av 1966 art. 1, 2 og 27, samt ILO-konvensjonen art. 6, 7, og 15. Sametinget mener at det prinsipielt riktige vil være at forvaltningen av samiske kulturminner overføres Sametinget gjennom lovdelegering i kulturminneloven. Dette medfører at myndigheten fullt overføres Sametinget, og at Sametinget ikke kan overprøves av sentralmyndigheten. Med en slik ordning må imidlertid følge klare geografiske ansvarsområder for hvor Sametinget forvalter kulturminneloven, slik at en unngår en situasjon der en en gang for alle må definere hva som er samiske kulturminner. Avklaring av hvilke områder dette kan være snakk om krever nærmere faglige utredninger og avklaringer.

Første setning i tidligere pkt.4 nå pkt. 5 skal lyde:

I første omgang aksepterer Sametinget at myndighet etter kulturminneloven delegeres gjennom forskrift, ..

III Votering

Forslag 1, punkt 2 ble trukket tilbake.

Av 39 representanter var 39 tilstede. Forslaget ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1, punkt 1, forslag 2 og forslag 3 ble vedtatt med 38 stemmer mot 1 stemme.
2. Sametingsrådets forslag, foruten vedtatte endringer, ble vedtatt med 38 stemmer mot 1 stemme

IV Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

Sign: _____/_____

V Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Johan Mikkel Sara (saksordfører)	
2	Anders Urheim	
3	Ann-Mari Thomassen	Anders Urheim
		Sten Jønsson
		Ann-Mari Thomassen
	Anders Urheim (forretningsorden)	
4	Olav Dikkanen	
5	Johan Mikkel Sara (saksordfører)	
	Anders Urheim (forretningsorden)	
	Anders Urheim (forretningsorden)	
6	Johan Mikkel Sara (saksordfører)	
	Ann-Mari Thomassen (forretningsorden)	
	Johan Mikkel Sara (forretningsorden)	
	Anders Urheim (forretningsorden)	
	Svein Peter Pedersen (forretningsorden)	
	Anders Urheim (forretningsorden)	
	Ann-Mari Thomassen (forretningsorden)	

VI Sametingets vedtak etter voteringen

Sametinget viser til Miljøverndepartementets høring av 21.10.03 av evalueringsrapport av ny forvaltningsordning med delegering av myndighet etter kulturminneloven.

Sametinget vil innledningsvis uttrykke sin anerkjennelse av det prinsipielt viktige skrittet det i sin tid var å overføre de praktiske deler av samisk kulturminneforvaltning til Sametinget/ Samisk kulturminneråd. Det var i tråd med de folkerettslige prinsipper og forpliktelser Norge har overfor samene som urfolk. Ordningen har framstått som et godt eksempel på utvikling av selvbestemmelse for urfolk på dette området. Sametinget ønsker å utvikle denne prosessen med utviding av samisk selvbestemmelse på kulturminneområdet i nært samarbeid med andre myndigheter på fylkesnivå og nasjonalt nivå. Vårt folk har på linje med andre folk rett til å forvalte og utvikle kunnskapen om vår egen kultur og historie på en kompetent og faglig forsvarlig måte og slik legge premisser for hvordan samiske kulturminner skal forvaltes, tilgjengeliggjøres og formidles.

Sign: _____/_____

1.

Evalueringsrapporten av den midlertidige organiseringen av samisk kulturminneforvaltning har klare faglige svakheter, og danner slik et dårlig vurderingsgrunnlag for utformingen av den framtidige organiseringen av den samiske kulturminneforvaltningen.

2.

Sametinget er kritisk til at Miljøverndepartementet ikke har ønsket å utrede de politiske, juridiske og konstitusjonelle sidene av prøveordningen. Dette fordi Miljøverndepartementet i sitt vedtak av 17.01.01 om ”Forskrift om endring av forskrift om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven” så dette som en prinsipiell problemstilling ved delegering av myndighet etter kulturminneloven til Sametinget. Sametinget er videre kritisk til at Miljøverndepartementet ikke har lagt opp evalueringsprosessen slik at det har vært mulig med reelle konsultasjoner om vurderingene av framtidige forvaltningsordninger, jf. ILO-konvensjonen art. 6. Sametinget forventer at dette blir oppfylt i den videre beslutningsprosess, med på forhånd avklarte prosedyrer. Sametinget forventer at fastleggingen av forvaltningsordninger for det samiske kulturminnevernet skjer etter at det har foregått konsultasjoner med Sametinget, og at konsultasjonene foregår med god vilje og ut fra målsettingen om å oppnå enighet og/eller tilslutning.

3.

Sametinget er meget bekymret for den manglende ressursmessige utviklingen innenfor den samiske kulturminneforvaltningen. Det samiske kulturminnevernet er påfallende sterkt underprioritert i forhold til det øvrige kulturminnevernet både i forhold til dokumentasjonsgrunnlag, forskning, formidling, tilskudd til restaurering, vedlikehold og tilrettelegging, og til forvaltningsressurser i arealplansammenheng. Sametinget kan ikke se at det foreligger noen objektive grunner til at det skal være slik. Skal Sametinget fortsette å ta et aktivt forvaltningsansvar for den samiske kulturarven, så må regjeringen signalisere klar vilje til en betydelig økonomisk og forvaltningsmessig styrking av det samiske kulturminnevernet.

4.

Forvaltningsordningen for samiske kulturminner må ha grunnlag i Menneskerettighetskonvensjonen om sivile og politiske rettigheter av 1966 art. 1, 2 og 27, samt ILO-konvensjonen art. 6, 7, og 15. Sametinget mener at det prinsipielt riktige vil være at forvaltningen av samiske kulturminner overføres Sametinget gjennom lovdelegering i kulturminneloven. Dette medfører at myndigheten fullt overføres Sametinget og at Sametinget ikke kan overprøves av sentralmyndigheten. Med en slik ordning må imidlertid følge klare geografiske ansvarsområder for hvor Sametinget forvalter kulturminneloven, slik at en unngår en situasjon der en gang for alle må definere hva som er samiske kulturminner. Avklaring av hvilke områder dette kan være snakk om krever nærmere faglige utredninger og avklaringer.

5.

I første omgang aksepterer Sametinget at myndighet etter kulturminneloven delegeres gjennom forskrift, men uten at Miljøverndepartementet/Riksantikvaren har direkte instruksjonsmyndighet over Sametinget i det daglige arbeidet. Det må samtidig innføres faste årlige konsultasjonsordninger mellom Sametinget og Miljøverndepartementet, med på forhånd avklarte prosedyrer, om rammene for den samiske kulturminneforvaltningen. Klagesaker, innsigelsessaker, dispensasjonssaker og

Sign: _____/_____

endelige fredningsvedtak kan sluttbehandles av departementet/Riksantikvaren, men etter at det er gjennomført nærmere drøftelser med Sametinget.

6.

Sametinget ser det som påkrevd at den framtidige samiske kulturminneforvaltningen vurderes i en helhetlig sammenheng. Det er nødvendig at alle naturressurslover vurderes samlet for å finne forvaltningsordninger som samlet er innenfor ILO-konvensjon nr. 169 art. 15 nr. 1 sine krav til samisk deltakelse i forvaltningen.

Saken ble avsluttet 25. februar 2004 kl. 19.15.

Sign: _____/_____

Sak 009/04**Kontrollkomiteens beretning om sin virksomhet i perioden 2002 - 2004**

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-012.92

2004000644

Saken ble påbegynt 25 februar 2004 kl. 18.40.

I Dokumentliste:

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1			Sametingets kontrollkomitees virksomhetsberetning i perioden 24.10.02 til 26.01.04.

II Forslag og merknader

Sametingets kontrollkomitees innstilling overfor Sametinget:

Sametinget i plenum godkjenner og tar til etterretning Sametingets kontrollkomiteen sin virksomhetsberetning i perioden 24.10.02 til 26.01.04

Forslag 1, representant Birger Nymo, NSR's samarbeidsgruppe, SVL og Senterpartiets sametingsgruppe

Sametinget har behandlet kontrollkomiteens beretning om sin virksomhet i perioden 2002 – 2004. Sametinget kan ikke slutte seg til kontrollkomiteens tolkning av regelverket når det gjelder tilskuddsstyrets behandling av søknad fra firma Villmarksenter AS og kan derfor ikke gi sin tilslutning til kontrollkomiteens konklusjon.

For øvrig tar Sametinget til etterretning kontrollkomiteens beretning.

Sign: _____/_____

Forslag 2, representant Åge Nordkild, NSRs samarbeidsgruppe

Punkt 8 i Sametingets kontrollkomitées virksomhetsberetning.

Stryker de setningene hvor det står ”Brudd på retningslinjene for Sametingets tilskuddsstyre”.

I andre avsnitt og i avsnittet: Vedtak i Sametingets kontrollkomite helt til slutt i pkt. 8.

III Votering

Isak Mathis O. Hætta erklærte seg inhabil og fratrådte møtet.

Forslag 2 ble trukket.

Av 39 representanter var 35 tilstede. Avstemningen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble vedtatt med 21 mot 14 stemmer.

IV Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Jørn Are Gaski, saksordfører	
	Birger Nymo (forretningsorden)	
	Willy Olsen (forretningsorden)	
	Berit Ranveig Nilssen (forretningsorden)	
	Jørn Are Gaski (forretningsorden)	
	26.02. kl 18.45	
	Isak Mathis O. Hætta (til forretningsorden)	
2	Jørn Are Gaski	
3	Åge Nordkild	
4	Jarle Jonassen	Geir Tommy Pedersen
		Terje Tretnes
5	Jarle Jonassen	
6	Per Arnesen	Roger Pedersen
		Åge Nordkild
	Jørn Are Gaski (til forretningsorden)	
		Willy Ørnebakk
7	Per Arnesen	

Sign: _____/_____

	Terje Tretnes (til forretningsorden)	
8	Johan Mikkel Sara	
9	Steinar Pedersen	Svein Peter Pedersen
		Terje Tretnes
10	Steinar Pedersen	
11	Birger Nymo	Anders Urheim
		Per Arnesen
12	Birger Nymo	
13	Willy Olsen	Birger Nymo
		Geir Tommy Pedersen
		Svein Peter Pedersen
		Roger Pedersen
14	Willy Olsen	
15	Per Solli	Jarle Jonassen
		Per A. Bæhr
16	Per Solli	
17	Jørn Are Gaski	
	Åge Nordkild (til forretningsorden)	
	Willy Ørnebakk (til forretningsorden)	

VI Sametingets vedtak etter voteringen

Sametinget har behandlet kontrollkomitèens beretning om sin virksomhet i perioden 2002 – 2004. Sametinget kan ikke slutte seg til kontrollkomitèens tolkning av regelverket når det gjelder tilskuddsstyrets behandling av søknad fra firma Villmarksenter AS og kan derfor ikke gi sin tilslutning til kontrollkomiteens konklusjon.

For øvrig tar Sametinget til etterretning kontrollkomitèens beretning.

Saken ble avsluttet 26. februar 2004 kl. 19.55.

Sign: _____/_____

Sak 010/04

Etablering og oppbygging av et samisk arkiv med nasjonalt ansvar for samiske arkivtjenester

Arkiv	Arkivsaksnr.
SF-461	2004000197

Saken påbegynt 26. februar 2004 kl. 15.00.

I Dokumentliste

Nr		Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1				Utredning om samiske arkiver og arkivtjenester av februar 2003
2				Brev av 11.03.2003 – utredning om samiske arkiver og arkivtjeneste – høring
3	I	15.08.2003	Interkommunalt Arkiv Finnmark	høringsuttalelse
4	I	15.08.2003	ABM-utvikling	høringsuttalelse
5	I	01.09.2003	Nordisk Samisk Institutt	høringsuttalelse
6	I	Journalført 03.09.2003	Landslaget for lokal- og privatarkiv	høringsuttalelse
7	I	29.08.2003	Interkommunalt Arkiv i Troms	høringsuttalelse
8	I	01.08.2003	Riksarkivaren	høringsuttalelse
9	I	01.09.2003	Samisk arkiv	høringsuttalelse

II Forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget

Sametinget viser til Riksarkivarens utredning om samiske arkiver og arkivtjenester. Arbeidet som Riksarkivaren har gjort på oppdrag fra Sametinget ble ferdig i februar 2003 og ble deretter sendt ut på høring.

Samene har på linje med alle andre folk rett til å forvalte kunnskapen om sin egen kultur og historie på en kompetent og faglig forsvarlig måte, og slik legge premissene for hvordan samisk kultur skal tilgjengeliggjøres og formidles. Oppbyggingen av et sivilt samisk samfunn forutsetter at det etableres samiske institusjoner som kan ivareta de funksjonene som er nødvendige for å

Sign: _____/_____

opprettholde og videreutvikle dette samfunnet. I denne saken er det snakk om etableringen av et samisk arkiv med et nasjonalt ansvar for alt samisk arkivmateriale. Sametinget ser det som hensiktsmessig at arbeidet i arkivet knyttes opp mot arbeidet som skjer i samiske museer og bibliotek der innsamling, bearbeiding og formidling av materiale av kulturhistorisk betydning for det samiske samfunnet, er sentralt.

De samiske museene har arkiv-, foto- og gjenstandsinnsamling som en del av sin virksomhet. Bibliotekene har oppsporing, registrering, bevaring og formidling av litteratur, musikk, film og video som en sentral del av sitt arbeidsfelt. I dette arbeidet er det viktig å ha som mål å kunne tilby flest mulig brukere tilgang til materiale som omfatter tradisjonelle skriftlige dokumenter, elektroniske dokumenter og databaser, muntlig materiale, musikk, fotografier og levende bilder. Gjennom et aktivt formidlingsarbeid vil samiske arkiv, bibliotek og museum i fremtiden kunne spille en avgjørende rolle i kultur- og samfunnsutformingen. De samiske museene og bibliotekene må på grunn av den nære koblingen i forhold til arkivene, tas med på råd når realiseringen av et samisk arkiv i tråd med Sametingets vedtak skal skje. Dette vil også være i tråd med det Regjeringen i St.meld. nr. 22 (1999-00) Kjelder til kunnskap og oppleving, legger opp til.

De fleste høringsinstansene understreker viktigheten av at det framtidige samiske arkivet får et nødvendig minimum av ressurser og kompetanse. Institusjonen må i tillegg til innsamling og registrering av tradisjonelle skriftlige dokumenter ha kapasitet til å samle inn et betydelig muntlig materiale som holder på å gå tapt, og registrere dette og det uregistrerte muntlige materialet som allerede er samlet inn. Målet må være å gjøre materialet tilgjengelig for flest mulig brukere. For at arkivet skal kunne ta på seg en sentral rolle i den samiske kultur- og samfunnsutformingen, som både sentrale myndigheter og Sametinget forutsetter, er aktiv formidling av de samiske kildene en forutsetning. Det betyr at arkivet i samråd med relevante samiske fagmiljøer, aktivt må gå inn for å formidle arkivets materiale til ulike brukergrupper ved hjelp av verktøy som er best mulig tilpasset brukerne.

I tillegg er det viktig for det framtidige samiske arkivet å bygge opp en spesialkompetanse som skal kunne dekke behovet til det samiske forskningsmiljøet. Derfor er det naturlig at de samiske utdannings- og forskningsinstitusjonene blir involvert i både planleggingen og oppbyggingen av det samiske arkivet.

Den norske arkivloven er orientert mot det norske samfunnets verdier og behov, og må om nødvendig endres slik at den ikke er til hinder for at det offentlige skal kunne ivareta det samiske samfunnets verdier og behov på området.

Utredningen om samiske arkiver og arkivtjenester skisserer følgende seks alternativer for organisering av et framtidig samisk arkiv:

- alternativ 1: Samisk arkiv bygd videre på dagens ordning med arkivet som en privat stiftelse
- alternativ 2: samme organisering som i alternativ 1, men med tilbud om arkivtjenester også for aktuelle kommuner
- alternativ 3: Samisk arkiv under Sametinget
- alternativ 4: Samisk arkiv som et statsarkiv under et av de eksisterende statsarkivene
- alternativ 5: Samisk arkiv som et eget statsarkiv under Riksarkivaren
- alternativ 6: et statsarkiv for Finnmark med særlige og nærmere definerte oppgaver for å ivareta den samiske befolkningens behov med hensyn til arkivtjenester

Sign: _____/_____

Sametinget anser alternativ 5 – et samisk arkiv direkte under Riksarkivaren – som det mest hensiktsmessige. Den viktigste grunnen er at alternativet kan realiseres innenfor dagens lovverk og arkivfaglige miljø, med tilgang og tilknytning til den kompetansen som befinner seg i arkivverket. Sametinget mener i likhet med flere av høringsinstansene at det haster å få bygd opp et samisk arkiv der både arkivfaglig og samiskrelatert kompetanse blir samlet. Sametingets rett til å legge premissene for arkivets ansvarsområde må ligge til grunn for etableringa og oppbygginga, og dette må skje i dialog og forståelse med Riksarkivaren.

Sametinget ber Kultur- og kirke departementet medvirke til at planleggingen av etableringen og oppbyggingen av et samisk arkiv i tråd med Sametingets vedtak starter allerede i 2004 og at det på statsbudsjettene for de påfølgende årene settes av ressurser til å følge opp planen.

Forslag 1, representant John Harald Skum, NSR`s samarbeidsgruppe, Samarbeidsgruppa og SPs sametingsgruppe

Samisk arkiv

- Tillegg 4. avsnitt, etter 2. setning:

"Dette må også omfatte samiske stedsnavn. I innsamlingen av samiske stedsnavnsarbeid må det tas hensyn til lokal tradisjon og variasjonen i den samiske stedsnavnfloraen. Arbeidet med stedsnavn omfatter innsamling, bevaring og synliggjøring av navn."

- Tillegg 4. avsnitt, som siste setning:

"Dette må sees i sammenheng med etableringen av et vitenskapsbygg i Kautokeino."

Forslag 2, representant Per Arnesen, Flyttsamelista og Høyre

Etablering og oppbygging av et samisk arkiv med nasjonalt ansvar for samiske arkivtjenester

Kultur- og kirke departementet må også se på rollefordelingen mellom de ulike arkivinstitusjonene bl.a. i forhold til de interkommunale arkivene.

III Votering

Av 39 representanter var 35 tilstede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble enstemmig vedtatt.
2. Forslag 2 ble enstemmig vedtatt.
3. Rådets innstilling, foruten vedtatte endringer, ble enstemmig vedtatt.

Sign: _____/_____

IV Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne saken.

V Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Randi A. Skum, saksordfører	
2	Steinar Pedersen	
3	Per Arnesen	
4	John Harald Skum	
5	Sten Jønsson	
6	Janoš Trosten	
7	Per Arnesen	
8	Randi A. Skum	
	Egil Olli (til forretningsorden)	
	Berit Ranveig Nilssen (til forretningsorden)	
	Jon Harald Skum	

VI Sametingets vedtak etter voteringen

Sametinget viser til Riksarkivarens utredning om samiske arkiver og arkivtjenester. Arbeidet som Riksarkivaren har gjort på oppdrag fra Sametinget ble ferdig i februar 2003 og ble deretter sendt ut på høring.

Samene har på linje med alle andre folk rett til å forvalte kunnskapen om sin egen kultur og historie på en kompetent og faglig forsvarlig måte, og slik legge premisene for hvordan samisk kultur skal tilgjengeliggjøres og formidles. Oppbyggingen av et sivilt samisk samfunn forutsetter at det etableres samiske institusjoner som kan ivareta de funksjonene som er nødvendige for å opprettholde og videreutvikle dette samfunnet. I denne saken er det snakk om etableringen av et samisk arkiv med et nasjonalt ansvar for alt samisk arkivmateriale. Sametinget ser det som hensiktsmessig at arbeidet i arkivet knyttes opp mot arbeidet som skjer i samiske museer og bibliotek der innsamling, bearbeiding og formidling av materiale av kulturhistorisk betydning for det samiske samfunnet, er sentralt.

De samiske museene har arkiv-, foto- og gjenstandsinnnsamling som en del av sin virksomhet. Bibliotekene har oppsporing, registrering, bevaring og formidling av litteratur, musikk, film og video som en sentral del av sitt arbeidsfelt. I dette arbeidet er det viktig å ha som mål å kunne tilby flest mulig brukere tilgang til materiale som omfatter tradisjonelle skriftlige dokumenter, elektroniske dokumenter og databaser, muntlig materiale, musikk, fotografier og levende bilder. Gjennom et aktivt formidlingsarbeid vil samiske arkiv, bibliotek og museum i fremtiden kunne spille en avgjørende rolle i kultur- og samfunnsutforming. De samiske museene og bibliotekene må på grunn av den nære koblingen i forhold til arkivene, tas med på råd når realiseringen av et

Sign: _____/_____

samisk arkiv i tråd med Sametingets vedtak skal skje. Dette vil også være i tråd med det Regjeringen i St.meld. nr. 22 (1999-00) Kjelder til kunnskap og oppleving, legger opp til.

De fleste høringsinstansene understreker viktigheten av at det framtidige samiske arkivet får et nødvendig minimum av ressurser og kompetanse. Institusjonen må i tillegg til innsamling og registrering av tradisjonelle skriftlige dokumenter ha kapasitet til å samle inn et betydelig muntlig materiale som holder på å gå tapt, og registrere dette og det uregistrerte muntlige materialet som allerede er samlet inn. Dette må også omfatte samiske stedsnavn. I innsamlingen av samiske stedsnavnsarbeid må det tas hensyn til lokal tradisjon og variasjonen i den samiske stedsnavnfloraen. Arbeidet med stedsnavn omfatter innsamling, bevaring og synliggjøring av navn. Målet må være å gjøre materialet tilgjengelig for flest mulig brukere. For at arkivet skal kunne ta på seg en sentral rolle i den samiske kultur- og samfunnsutformingen, som både sentrale myndigheter og Sametinget forutsetter, er aktiv formidling av de samiske kildene en forutsetning. Det betyr at arkivet i samråd med relevante samiske fagmiljøer, aktivt må gå inn for å formidle arkivets materiale til ulike brukergrupper ved hjelp av verktøy som er best mulig tilpasset brukerne. I tillegg er det viktig for det framtidige samiske arkivet å bygge opp en spesialkompetanse som skal kunne dekke behovet til det samiske forskningsmiljøet. Derfor er det naturlig at de samiske utdannings- og forskningsinstitusjonene blir involvert i både planlegging og oppbygging av det samiske arkivet. Dette må sees i sammenheng med etableringen av et vitenskapsbygg i Kautokeino.

Den norske arkivloven er orientert mot det norske samfunnets verdier og behov, og må om nødvendig endres slik at den ikke er til hinder for at det offentlige skal kunne ivareta det samiske samfunnets verdier og behov på området.

Utredningen om samiske arkiver og arkivtjenester skisserer følgende seks alternativer for organisering av et framtidig samisk arkiv:

- alternativ 1: Samisk arkiv bygd videre på dagens ordning med arkivet som en privat stiftelse
- alternativ 2: samme organisering som i alternativ 1, men med tilbud om arkivtjenester også for aktuelle kommuner
- alternativ 3: Samisk arkiv under Sametinget
- alternativ 4: Samisk arkiv som et statsarkiv under et av de eksisterende statsarkivene
- alternativ 5: Samisk arkiv som et eget statsarkiv under Riksarkivaren
- alternativ 6: et statsarkiv for Finnmark med særlige og nærmere definerte oppgaver for å ivareta den samiske befolkningens behov med hensyn til arkivtjenester

Sametinget anser alternativ 5 – et samisk arkiv direkte under Riksarkivaren – som det mest hensiktsmessige. Den viktigste grunnen er at alternativet kan realiseres innenfor dagens lovverk og arkivfaglige miljø, med tilgang og tilknytning til den kompetansen som befinner seg i arkivverket. Sametinget mener i likhet med flere av høringsinstansene at det haster å få bygd opp et samisk arkiv der både arkivfaglig og samiskrelatert kompetanse blir samlet. Sametingets rett til å legge premisene for arkivets ansvarsområde må ligge til grunn for etableringa og oppbygginga, og dette må skje i dialog og forståelse med Riksarkivaren.

Sign: _____/_____

Sametinget ber Kultur- og kirke departementet medvirke til at planleggingen av etableringen og oppbyggingen av et samisk arkiv i tråd med Sametingets vedtak starter allerede i 2004 og at det på statsbudsjettene for de påfølgende årene settes av ressurser til å følge opp planen. Kultur- og kirke departementet må også se på rollefordelingen mellom de ulike arkivinstitusjonene bl.a. i forhold til de interkommunale arkivene.

Saken ble avsluttet 26. februar 2004 kl. 16.15.

Sign: _____/_____

Sak 011/04

Høringsuttalelse NOU 2003:32 MOT NORD

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-929

2004000187

Saken påbegynt 26. februar 2004 kl. 16.15.

I Dokumentliste:

Nr		Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	I	15.12.2003	Utenriksdepartement	Nordområdeutvalgets rapport. Høring
2	I	09.01.2004	Norsk Polarinstitutt	NOU 2003:32 Mot nord

II Forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget

Sametinget viser til høring – NOU 2003:32 MOT NORD.

Utgangspunktet for denne høringsuttalelsen er at Sametinget ønsker en tilnærming som synliggjør, understreker og setter fokus på Sametingets politikk på utvalgte områder vedrørende en ny politikk for nordområdene. Sametinget er fornøyd med at urfolksperspektivet er godt integrert i alle kapitlene og håper dette kan danne en mal for hvordan utredninger som berører urfolks leveområder/rettigheter skal skrives.

Det er viktig at Sametinget får samme status som andre aktører på statlig og regionalt nivå i arbeidet med å utarbeide en ny politikk for nordområdene og at det gis rammebetingelser som gjør en slik status mulig. Dette vil ha en overordnet betydning for reell medvirkning. Derfor vil Sametinget understreke utvalgets anbefaling om at urfolk må sikres økonomiske ressurser til å kunne delta i internasjonale beslutningsprosesser og samarbeidsorganer knyttet til nordområdene, se punkt 5.1.6.1 og Kap.6.

Sign: _____/_____

Sametinget har valgt å kommentere deler av utredningen:

5.1.2 Bedre samordning av det internasjonale arbeidet/Barentssamarbeid

Sametinget støtter mindretallets anbefaling når det gjelder norsk satsing og samordning i forhold til internasjonale samarbeidsfora i nord. Det er viktig: - *å styrke og videreutvikle Barentsregionsamarbeidet som en av tre hovedsatsninger i norsk nordområde.*

Barentssamarbeidet må styrkes i forhold til Østersjølandenes samarbeid. Nettopp for å styrke en fredelig eksistens mellom folk i disse områdene. Urfolkene er en naturlig del av ”folk til folk” samarbeidet i området. Sametinget ber om at de økonomiske rammene ikke reduseres i Barentsregionarbeidet. Urfolk må bli en aktør i Barentsregionen ved siden av og på linje med regionale og sentrale aktører. Det synes best ivaretatt gjennom mindretallets anbefaling.

5.1.5 Regionalisering av utenrikspolitikken

Utvalget foreslår å øke den regionale innflytelsen i nordområdepolitikken. Sametinget har inngått samarbeidsavtale med Troms fylkeskommune og Finnmark fylkeskommune. Ett av de satsningsområdene som omfattes av avtalen er å utvikle en mer aktiv nordområdepolitikk. Det heter bl.a. i avtalen med Troms at utfordringen er å utvikle en nordområdestrategi i et grenseoverskridende perspektiv der urfolksinteressene er gitt i en helhetlig integrering. Sametinget går ut i fra at Sametinget blir involvert i dette arbeidet også på det regionale nivået.

5.1.6.1 Urfolksrettigheter på den utenrikspolitiske dagsorden

Sametinget er tilfreds med utvalgets fokus på urfolksdimensjonen og forventer at dette følges opp med nødvendige ressurser slik som påpekt ovenfor og i punkt 5.1.6.1 - Urfolk som selvstendige politiske aktører - og i kap.6 punkt 4.

5.1.6.2 Internasjonalt samarbeid mellom urfolk

Sametinget representerer et potensial, som utredningen viser og påpeker, i internasjonalt urfolksarbeid.

Sametinget vil vise til at Sametingene i Finland, Sverige og Norge har inngått et formelt parlamentarisk samarbeid gjennom Samisk Parlamentarisk Råd (SPR). Vi ser for oss at SPR vil spille en viktig rolle i det internasjonale samarbeidet. Sametinget bør være ledende i internasjonalt urfolksarbeid på norsk side og ønsker rammebetingelser for å styrke sitt engasjement i dette arbeidet.

Det er viktig at urfolksdimensjonen ivaretas innenfor et økt russisk-norsk bilateralt samarbeid og at Norge bidrar med økonomisk og annen hjelp for å sikre dette.

Sign: _____/_____

Sametinget støtter seg til utredningens uttalelse om at; - *Det må legges til rette for urfolk-til-urfolksamarbeid i det bilaterale samarbeidet mellom de to landene og innenfor det internasjonale samarbeidet i Barentsregionen og det sirkumpolare Arktis.*

5.1.7 Søkelys på nordområdene gjennom politisk organisering

Sametinget er opptatt av at den politiske organiseringen i denne saken sikrer permanent oppmerksomhet mot nordområdeutfordringen. Sametinget er opptatt av at regionene gis en sentral rolle i en slik organisering.

5.2.2 Fiskeri og havbruk

Sametinget anser fiskeriressursene som grunnleggende for bevaring og utvikling av de sjøsamiske samfunnene. Som et ledd i å ivareta samiske interesser ønsker derfor Sametinget deltagelse i de råd, utvalg og kommisjoner som er med på å legge rammene og premissene for samiske områder. Manglende representasjon og innsyn i den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon vanskeliggjør og kompliserer Sametingets arbeid i å ivareta sjøsamenes interesser. Sametinget ønsker derfor en snarlig deltagelse i den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon, for gjennom dette å sikre en økologisk og bærekraftig forvaltning av ressursene i et urfolksperspektiv.

5.2.3 Samarbeid innenfor landbruksnæringen

Regjeringen la fram en stortingsmelding om rovvilt i norsk natur i desember 2003. Regjeringen vil øke bestandene av de fleste rovviltartene i landet. Økningen vil også skje i samiske områder som brukes til beiting i reindriftsnæringen og jordbruksnæringen. For Sametinget er det et viktig prinsipp at det skal være mulig å drive en forsvarlig jordbruksdrift og reindriftsnæring uten at dette påfører beitende dyr unødige lidelser og tap i næringene. Norge har forpliktet seg til å følge internasjonale avtaler som berører urfolksspørsmål. I denne sammenheng har FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter særlig stor betydning for rovviltforvaltning i samiske områder. Staten kan ikke føre en rovviltpolitikk som fører til at samiske næringsutøvere må slutte som følge av store tap forårsaket av rovvilt.

5.2.5 En petroleumssektor under utvikling

Sametinget er tilfreds med at Regjeringen vil arbeide frem et best mulig faglig grunnlag for behandlingen av spørsmålet om helårig petroleumsvirksomhet i nordområdene. Sametinget slutter seg til prinsippene om at null skade, rent hav og sameksistens må være styrende for petroleumsvirksomheten i nordområdene. Nordområdene er et ressursrikt og sårbart område som påkaller et føre-var-prinsipp for utvinning, produksjon og drift innenfor olje- og gassektoren.

Sametinget slutter seg til utvalgets vurdering når det gjelder rollen petroleumsvirksomheten vil spille for norsk økonomi, næringsliv og samfunnsutvikling i årene fremover. Petroleumsvirksomheten må

Sign: _____/_____

brukes målbevisst til å styrke næringsliv, bosetting, kompetanse og kunnskapsutvikling i Nord-Norge, men også i et strategisk samarbeid med Russland.

Med de store olje- og gassressursene som finnes i nordområdene, koblet med den planlagte virksomheten, vil det være en stor utfordring å ivareta og utvikle urfolksdimensjonen i tilknytning til petroleumsvirksomheten.

Hele det samiske bosettingsområdet på Nordkalotten og urfolk ellers i nordområdene, vil inngå i influensområdet for olje- og gassvirksomheten. Dette er allerede en sak i Barentssamarbeidet og i Arktisk Råd. ILO-konvensjon nr. 169 legger begrensninger for statens myndighet med hensyn til utnyttelse av naturressurser og gir klare føringer for involvering av Sametinget i forbindelse med gjennomføring av utbygginger som har konsekvenser for det samiske folket.

Sametinget vil også vise til at det i handlingsplan for EUs nordlige dimensjon 2004-2006 understrekes at man må være oppmerksomme på urfolkenes interesser i forbindelse med næringsvirksomhet, særlig utvinningsindustrien, med det for øye å beskytte urfolkenes nedarvete rettigheter til selvbestemmelse, landrettigheter og kulturelle rettigheter.

Petroleumsvirksomheten må skje i samsvar med nasjonale og internasjonale urfolksforpliktelser. Sametinget er tilfreds med at utvalget vektlegger sterkt denne dimensjonen i sitt arbeid. En slutter seg også til at det må utvikles standarder og arenaer for samarbeid mellom urfolk og nasjonalstatene. Gjennom å utvikle standarder for samarbeid som involverer urfolks deltakelse kan en legge føringer, påvirke og ansvarliggjøre oljeselskapers adferd med hensyn til å respektere urfolks rettigheter i nordområdene.

5.2.5.2 Økende transport langs norskekysten

Barentshavet er i ferd med å bli det viktigste transportområde for russisk råolje og gass til Vest-Europa og USA. Sametinget er tilfreds med at dette spørsmålet drøftes i utvalgets arbeid. Oljevernberedskapen langs kysten er pr. dato ikke tilfredsstillende. For Sametinget er det et viktig prinsipp at all oljevirksomhet må være basert på en bærekraftig utvikling.

I dette ligger det at utnyttelse av fornybare ressurser ikke skal bli skadelidende av petroleumsvirksomheten i nord. Førre-var-prinsippet må være gjeldende der en ikke har oversikt over konsekvensene av petroleumsvirksomheten i et økologisk sårbart miljø. Sametinget har på dette grunnlag vedtatt at skip som transporter olje ikke bør få adgang til å komme nærmere enn 50 nautiske mil fra land, slik at man får bedre tid til å minimalisere miljøskadene etter en oljekatastrofe.

5.2.6 Reiseliv

Reiselivsnæringen i nordområdene har et potensial og kan utvikle seg til en viktig næring. Særegen kultur, arktisk miljø og beliggenheten langt mot nord er elementer som på en positiv måte kan fremme reiselivsnæringen i disse områdene. Når det gjelder samisk kultur og utviklingen av reiselivet må utviklingen basere seg på ekthet, troverdighet og originalitet. Det er en stor utfordring å sikre at denne utvikling skjer på samiske premisser og at denne satsningen er i samsvar med samiske interesser, normer og skikker.

Sign: _____/_____

5.3 Miljø

Miljøvern er godt gjennomarbeidet og integrert i alle kapitlene. Sametinget er fornøyd med den helhetstenkningen som er til stede i utredningen. Det kan likevel bemerkes at fokus på såkalt og tilsynelatende "uberørt natur" i nord er et begrep urfolk ikke assosierer seg med, ettersom vi har vårt daglige virke i denne naturen. Det samiske natur- og kulturlandskapet handler i stor grad om kultur. Det dreier seg om erfaringer, forståelser og kunnskaper knyttet til landskapet, og i mindre grad om de menneskeskapte fysiske sporene. Den rike og presise samiske terminologien som beskriver landskap illustrerer dette.

5.4 Utdanning på tvers av grensene.

Sametinget er tilfreds med at utvalget vektlegger at høyere utdanning og forskning er av de viktigste virkemidlene for å sikre fremtidens utvikling og samarbeid også i nordområdene. Sametinget vil i denne sammenheng poengtere viktigheten av nødvendig ressurstilgang for å beholde og utvikle de to samiske utdannings- og forskningsaktørene; Nordisk Samisk Institutt og Samisk Høgskole. Disse institusjonene kan bidra med utveksling av studenter og forskere i de sirkumpolare områdene og ha et spesielt ansvar med tanke på utveksling med andre urfolk.

Det må være et uttalt mål for Norge å øke bevilgningen til forskning, spesielt i nordområdene.

5.6.1 Helse

Sametinget påpeker at helse- og sosialtjenesten i nordområdene må ha urfolksrelatert språk- og kulturkompetanse.

Dette vil være med på å gi samer og andre urfolk det helsetilbud de har krav på etter norsk lov og internasjonale konvensjoner. I behandlingen av samer og andre urfolk i sirkumpolare områder kan bruk av blant annet telemedisin være et godt hjelpemiddel. Samarbeid i helsetjenestetilbudet på tvers av landegrensene er spesielt viktig i Barentsregionen.

Nordområdene står overfor store utfordringer når det gjelder eksponering av miljøgifter og spredning av smittsomme sykdommer. I arbeidet med å løse disse må det tas hensyn til den spesielle risiko urfolk, som lever tradisjonelt, har for å bli eksponert for miljøgifter. Spredning av sykdommer som HIV/AIDS og tuberkulose utgjør også store utfordringer.

Annet

Sign: _____/_____

Kulturminnevern

Sametinget vil trekke fram en svakhet ved utredningen som vi finner viktig å påpeke, kulturvern og kulturminnenes betydning er ikke vektlagt nok.

Kulturminner er viktig dokumentasjon for urfolks historie og forhistorie. Sametinget vil i tillegg understreke at naturen i arktiske områder er sårbar, og forvaltningen må ta vare på den og legge grunnlag for videreføring og videreutvikling av urfolks kultur og samfunnsliv.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Sametinget vil understreke at det må tas hensyn til de økonomiske og administrative konsekvenser forslagene i utredningen vil få for Sametinget. Det er viktig, slik det presiseres i kapittel 6, at det sikres ressurser til urfolks deltagelse i internasjonale beslutningsprosesser og samarbeidsorganer.

Forslag 1, representant Per A. Bæhr, Flyttsameliste og Høyre

NOU 2003- 32 Mot Nord

Sametinget er tilfreds med at Nordområdeutvalget har så bred fokus på reindrift, som er en av de viktigste urfolksnæringene i nord.

Sametinget støtter de foreslåtte tiltak i NOU, en vedrørende utvikling av reindriften.

Forslag 2, representant Magnhild Mathisen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Mot nord

Generelt

Sametinget vil bemerke at meldingen i det vesentlige berører relasjonene mellom Norge og Russland. Utredningen har i svært liten grad omtalt det positive samarbeidet som foregår mellom landene på Nordkalotten – Sverige, Norge, Finland. Særlig innen kultur og næringsutvikling, men også innen helse og språk er det viktig å påpeke at dette samarbeidet innad i Nordkalotten vil fortsette å spille en vesentlig rolle i fremtiden. God infrastruktur på alle områder er en nøkkelfaktor i videreutvikling av dette samarbeidet.

Fiskeri og havbruk punkt 5.2.2

Tillegg:

Fiskerinæringen er den næringssektoren som har størst økonomisk samkvem med bedriftene i Nordvest-Russland. Aktiviteten er av betydelig omfang og er viktig for de nordlige områdene. Det må utvikles en ny strategi for fiskeri og havbruk basert på dette samarbeidet.

Strategiene må omfatte industrielt samarbeid, utdanning og forskning for bedre utnyttelse av felles ressurser og tiltak. Regionens komparative fortrinn må fremheves med nærhet til ressursene og kompetansen innen fiskeri og havbruk.

Det er av stor betydning at det utvikles et tettere samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner på universitets- og høyskolenivå i Norge og Russland. Utvikling og bruk av felles kunnskap og

Sign: _____/_____

forståelse om ressursforvaltning, næringsutvikling og kjennskap til internasjonale markeder bør i fremtiden tillegges avgjørende betydning.

Reindrift Etter siste setning i punkt 5.4

Tillegg:

Utvalget presiserer at Norge har den største andel av den samiske befolkning, og landet bør som sådan føle et spesielt ansvar for å etablere et internasjonalt fag- og formidlingssenter for sirkumpolare reindriftsfolk. Dette senteret vil kunne utgjøre et viktig bidrag i formidling av kunnskap om reindriftsrelaterte temaer.

I drøftingen om lokaliseringen av senteret, må flere forhold vurderes, blant annet må fagmiljøene og organisasjonene trekkes med i denne debatten. Kriteriet må være at det skal være mulig å bygge opp om et sterkt faglig og internasjonalt miljø. Flere alternativer bør vurderes og drøftes ved lokalisering av det sirkumpolare fag- og formidlingssenteret.

Utdanning punkt 5.4

Utdanning på tvers av grensene

Tillegg, siste setning:

Sametinget vil at Nordisk Samisk Institutt og Samisk høyskole også involveres i samarbeidet med Universitetet i Tromsø om et nasjonalt koordineringsansvar for et framtidig Artisk Universitet.

Forslag 3, representant Berit Ranveig Nilssen, NSR samarbeidsgruppe og Senterpartiets sametingsgruppe

Forslag 1 .Innledningen i første avsnitt, siste setning endres som følger :

Sametinget er fornøyd med at urfolksperspektivet er *berørt* i alle kapitlene og håper at *denne NOU kan være med på å danne en mal.....*

Forslag 2 andre avsnitt strykes og erstattes med følgende tekst :

Den overordnede visjon:

..... Norge skal gjennom sin urfolkspolitikk i nordområdene være forbilledlig i forhold til resten av verdenen med hensyn til ivaretagelse av samiske interesser på alle samfunnsrelaterte felter.

Sametinget er tilfreds med at det er igangsatt et arbeid med fokus på nordområdene for å se på en ny politikutforming knyttet til det sirkumpolare området. Nordområdene har vært dominert av urfolksbefolkninger som har levd og utnyttet ressursene og har rettigheter til bruken og til utnyttelsen av ressursene i disse områdene.

Sametinget slutter seg til utvalgets understreking om at urfolkene skal ha en rolle som selvstendige politiske aktører. Trygge rammevilkår for aktører i nordområdene betinger også at Norge internt anerkjenner og avklarer samenes rettigheter til eie og bruk, av land- og havområdene, inkludert utnyttelsen av ressursene.

Sign: _____/_____

Norge har sluttet seg en rekke folkerettslige instrumenter, som bla. ILO konvensjonen nr.169 og FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, dette innebærer at Norge har klare forpliktelser i forhold til urfolksrettigheter i nordområdene

Sametinget legger til grunn at urfolk har grunnleggende rettigheter, men viser også til urfolksretten, både nasjonalt og internasjonalt er urfolksrett i utvikling og dette krever en løsningsrettet politikk som ivaretar disse rettighetene.

Sametinget vil innledningsvis i denne sammenheng peke på noen prinsipielle synspunkter knyttet til nordområdene

Urfolks deltakelse – i tråd med prinsippet om urfolkenes rett til selvbestemmelse må urfolkenes egne ønsker om deltakelse ligge til grunn for representasjon og deltagelse i de ulike internasjonale organ og prosesser, dette prinsippet må ligge til grunn både i forhold til etablerte og nye fora, samt prosesser.

Urfolks økonomiske rammebetingelser – det er ikke nok at urfolkene sikres deltagelse i ulike organ og prosesser hvis ikke de økonomiske rammebetingelsene er tilstede. Urfolk må derfor sikres økonomiske ressurser til å kunne delta som fri og uavhengige aktører i nordområdene og Sametinget vil understreke utvalgets anbefaling om at urfolk må sikres økonomiske ressurser til å kunne delta i internasjonale beslutningsprosesser og samarbeidsorganer knyttet til nordområdene, se punkt 5.1.6.1 og Kap.6.

Urfolk og ressurser – i nordområdene er det enorme ressurs, både når det gjelder fornybare og ikke-fornybare ressurser. Sametinget forutsetter at urfolkene skal være med på å utarbeide retningslinjer for utnyttelsen av ressursene og være med i beslutningsprosesser. Begrepet om Free, prior and informed consent (Urfolkenes internasjonale verdenskonferanse om bærekraftig utvikling i Kimberly, Sør-Afrika, 2002) danner et godt grunnlag for å utvikle retningslinjer i forhold til ressursutnyttelsen av nordområdene og urfolks deltagelse.

Sametinget forutsetter at tinget blir involvert i de videre prosessene i arbeidet med å skape en ny politikk for nordområdene.

Forslag 3. siste setning endres til;

Førøvrig har Sametinget valgt å kommentere deler av utredningen:

5.1.1. Norge må ha både strategi og påvirkningskraft.

Forslag 4. Norge skal ved sin politikk overfor samene være trendsetter med hensyn til urfolkspolitikk i nordområdene. Basis for løsning av ulike spørsmål knyttet til forhold hvor en folkegruppe bosetter flere ulike nasjonalstater bør kunne utvikles i de nordlige områdene

5.1.2 Bedre samordning av det internasjonale arbeidet/Barentssamarbeid

Forslag 5. Tilføyelse som ny 1. avsnitt;

Bedre samordning av det internasjonale arbeidet / Barentssamarbeid

For samene som *et folk bosatt i fire forskjellige nasjonalstater*, handler nordområdepolitikk om ivaretagelse av to perspektiver; *et indre perspektiv* som går ut på å styrke samisk språk, kultur og

Sign: _____/_____

samfunnsliv, samt å utjevne ulikhetene samene seg i mellom i hele det området de bebor. Samenes forhold til statlige, regionale og lokale myndigheter, samt forholdet til andre urfolksgrupper utgjør det ytre perspektiv. Begge perspektiv må ligge til grunn og utvikles videre for at urfolksarbeidet skal lykkes.

Forslag 6. tilføyelse til 1. avsnitt etter setning som lyder som følger;

” å styrke og videreutvikle Barentsregionsamarbeidet som en av tre hovedsatsninger i norsk nordområdepolitikk. .

tillegg Hovedsatsinger i norsk nordområdepolitikk vil da utgjøre Barentsregionsamarbeid, Arktisk råd og en bilateral norsk-russisk avtale.”(jfr NOU 2003:13 pkt. 5.1.2 s.13)

Forslag 7. tillegg til 2. avsnitt etter siste setning;

Sametinget krever styrking av urfolkenes status i Barentssamarbeid med permanent representasjon i Barentsrådet og styrking av de økonomiske rammene til urfolkenes arbeid

Forslag 8. andre avsnitt; - 4. setning endres til følgende;

Sametinget ber om at de økonomiske rammene ikke reduseres men heller styrkes i Barentsregionarbeid.

Forslag 9. tillegg til 5.1.2. etter siste setning;

Sametinget ber om å bli eier av Barentssekretariatet på like vilkår som de 3 nordlige fylkeskommuner. Dette innebærer at Sametinget får egne representanter i representantskapet og styret.

5.2.5. En petroleumssektor under utvikling

Forslag 10. tillegg til 5.2.5 1.avsnitt etter sistesetning;

Sametinget er enig med utvalget at det må stilles strenge krav til å begrense risiko og til å bygge opp en overvåkning og en beredskap som effektivt kan håndtere eventuelle uhell. Transport av olje og gass må foregå minst 50 nautiske mil ut fra kysten.

Det er derfor viktig at det etableres et krisefond for oljevernberedskap, slik at økonomien ikke blir til hinder for å iverksette strakstiltak hvis det skulle oppstå ulykker som truer den økologiske balansen i våre sårbare arktiske strøk.

Forslag 11. tillegg til 5.2.5. femte avsnitt etter siste setning;

Sametinget gir sin tilslutning til handlingsplan for EUs nordlige dimensjon 2004 – 2006 på samme måte som Samisk Parlamentarisk Råd har gjort.

5.4. Utdanning og forskning på tvers av grensene

Forslag 12. tillegg til 5.4. før 1.setning;

Sign: _____/_____

For at høyere utdanning og forskning blant urfolk på deres eget språk kan styrkes må også opplæring på grunn- og videregående skole nivå i og på urfolkens språk og om urfolkens kultur styrkes. Dette må samordnes på tvers av landegrensene.

Forskning og høyere utdanning er avgjørende for å sikre og utvikle urfolkens språk, kultur og samfunn.

Forslag 13. tillegg til 5.4 etter 1. setning;

Som utvalget peker på er det nødvendig å styrke det sirkumarktiske forsknings- og utdanningssamarbeidet

Forslag 14. tillegg til 5.4 på slutten av 2. setning;

..... i et nordisk og allsamisk perspektiv.

Forslag 15. tillegg til 5.4 etter 2. setning;

Her vil en videreutvikle urfolksforskningen i et samiskspråklig miljø og hvor tverrfaglighet og tradisjonell kunnskap står sentralt. Dette i tråd med St. meld 34. (2001-2002) Kvalitetsreformen om høyere samisk utdanning og forskning.

Forslag 16. tillegg til 5.4 etter siste setning;

I denne sammenhengen er det positivt at utvalget foreslår etablering av et internasjonalt fag- og formidlingssenter for sirkumpolar reindrift tilknyttet det allerede etablerte kompetansemiljøet i Kautokeino.

Det må være et uttalt mål for Norge i samarbeid med de andre statene i nordområdene å øke bevilgningen til urfolksforskning.

Forslag 4, representant Isak Mathis O. Hætta, Frie gruppe

Utmarkshøsting, næring og kombinasjonsdrift er viktig for å sikre samisk kultur, økonomi og miljø

Sametinget anser utmarkshøsting/næring og kombinasjonsdrift som grunnleggende for bevaring og utvikling av det samiske samfunnet. Det er store utfordringer i utmarks-næring for å utnytte tradisjonskunnskapen som basis for positiv utvikling og lokalbasert verdiskapning, derfor mener Sametinget at det er viktig at Norge med den største fastboendesamiske befolkningen tar ansvar for dette, og etablerer et samisk kompetansesenter/utmarksenter for utmarksprodukter i Kautokeino.

Sign: _____/_____

Forslag 5, fellesforslag representant Geir Tommy Pedersen, NSRs samarbeidsgruppe, APs sametingsgruppe, SPs sametingsgruppe; SfP, SBSN, Høyre, JSL og Frie gruppe

Innledningen

1. avsnitt, siste setning endres som følger :

Sametinget er fornøyd med at urfolksperspektivet er berørt i alle kapitlene og håper at denne NOU kan være med på å danne en mal for hvordan utredninger som berører urfolks leveområder/rettigheter skal sikres.

2. avsnitt strykes og erstattes med følgende tekst :

Den overordnede visjon:

Norge skal gjennom sin urfolkspolitikk i nordområdene være ledende i forhold til resten av verdenen med hensyn til ivaretagelse av samiske interesser på alle samfunnsrelaterte felter.

Sametinget er tilfreds med at det er igangsatt et arbeid med fokus på nordområdene for å se på en ny politikktutforming knyttet til det sirkumpolare området. Nordområdene har vært dominert av urfolk som har bebodd områdene og utnyttet ressursene. Urfolk har rettigheter til bruken og til utnyttelsen av ressursene i disse områdene.

Sametinget slutter seg til utvalgets understreking om at urfolkene skal ha en rolle som selvstendige politiske aktører. Trygge rammevilkår for aktører i nordområdene betinger også at Norge internt anerkjenner og avklarer samenes rettigheter til eie og bruk, av land- og havområdene, inkludert utnyttelsen av ressursene.

Norge har sluttet seg til en rekke folkerettslige instrumenter, som bla. ILO konvensjonen nr.169 og FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. Dette innebærer at Norge har klare forpliktelser i forhold til urfolksrettigheter i nordområdene, som krever en løsningsrettet politikk som ivaretar rettighetene.

Sametinget vil innledningsvis i denne sammenheng peke på noen prinsipielle synspunkter knyttet til nordområdene:

1. Urfolks deltakelse – i tråd med prinsippet om urfolkenes rett til selvbestemmelse må urfolkenes egne ønsker om deltakelse ligge til grunn for representasjon og deltagelse i de ulike internasjonale organ og prosesser, dette prinsippet må ligge til grunn både i forhold til etablerte og nye fora, samt prosesser.
2. Urfolks økonomiske rammebetingelser – det er ikke nok at urfolkene sikres deltagelse i ulike organ og prosesser hvis ikke de økonomiske rammebetingelsene er tilstede. Urfolk må derfor sikres økonomiske ressurser til å kunne delta som frie og uavhengige aktører i nordområdene og Sametinget vil understreke utvalgets anbefaling om at urfolk må sikres økonomiske ressurser til å kunne delta i internasjonale beslutningsprosesser og samarbeidsorganer knyttet til nordområdene, se punkt 5.1.6.1 og Kap.6.

Sign: _____/_____

3. Urfolk og ressurser – i nordområdene er det enorme ressurser, både når det gjelder fornybare og ikke-fornybare ressurser. Sametinget forutsetter at urfolkene skal være med på å utarbeide retningslinjer for utnyttelsen av ressursene og være med i beslutningsprosesser. Begrepet om Free, prior and informed consent (Urfolkenes internasjonale verdenskonferanse om bærekraftig utvikling i Kimberly, Sør-Afrika, 2002) danner et godt grunnlag for å utvikle retningslinjer i forhold til ressursutnyttelsen av nordområdene og urfolks deltagelse.

Sametinget forutsetter at tinget blir involvert i de videre prosessene i arbeidet med å skape en ny politikk for nordområdene.

3. avsnitt endres til;

Forørig har Sametinget valgt å kommentere deler av utredningen:

5.1.1 Norge må ha både strategi og påvirkningskraft

Nytt punkt;

Norge skal ved sin politikk overfor samene være ledende med hensyn til urfolkspolitikk i nordområdene.

5.1.2 Bedre samordning av det internasjonale arbeidet

Tilføyelse som nytt 1. avsnitt;

Sametinget vil bemerke at meldingen i det vesentlige berører relasjonene mellom Norge og Russland. Utredningen har i svært liten grad omtalt det positive samarbeidet som foregår mellom landene på Nordkalotten – Sverige, Norge, Finland. Særlig innen kultur og næringsutvikling, men også innen helse og språk, er det viktig å påpeke at dette samarbeidet innad i Nordkalotten vil fortsette å spille en vesentlig rolle i fremtiden. God infrastruktur på alle områder er en nøkkelfaktor i videreutvikling av dette samarbeidet.

For samene som *et folk bosatt i fire forskjellige nasjonalstater*, handler nordområdepolitikk om ivaretagelse av to perspektiver; *et indre perspektiv* som går ut på å styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv, samt å utjevne ulikhetene samene seg i mellom i hele det området de bebor. Samenes forhold til statlige, regionale og lokale myndigheter, samt forholdet til andre urfolksgrupper utgjør det ytre perspektiv. Begge perspektiv må ligge til grunn og utvikles videre for at urfolksarbeidet skal lykkes.

5.1.2 Bedre samordning av det internasjonale arbeidet/ Barentssamarbeidet

Rådets siste setning i 1. avsnitt endres til;

Det er viktig: - å styrke og videreutvikle Barentsregionsamarbeidet som en av tre hovedsatsninger i norsk nordområdepolitikk.

Sign: _____/_____

Tillegg til 1. avsnitt etter siste setning i punkt 5.1.2;

Hovedsatsinger i norsk nordområdepolitikk vil da utgjøre Barentsregionsamarbeid, Arktisk Råd og en bilateral norsk-russisk avtale.” (jfr. NOU 2003:13 pkt. 5.1.2 s.13)

Sametinget krever styrking av urfolkernes status i Barentssamarbeid med permanent representasjon i Barenrådet og styrking av de økonomiske rammene til urfolkernes arbeid

Endring i 2. avsnitt i punkt 5.1.2 - 4. setning endres til følgende;

Sametinget ber om at de økonomiske rammene ikke reduseres men heller styrkes i Barentsregionarbeidet.

Tillegg til 5.1.2. etter siste setning i 2. avsnitt;

Sametinget ber om å bli eier av Barentssekretariatet på like vilkår som de 3 nordlige fylkeskommuner. Dette innebærer at Sametinget får egne representanter i representantskapet og styret.

5.2.2 Fiskeri og havbruk

Tillegg etter 1. avsnitt i punkt 5.2.2;

Fiskerinæringen er den næringssektoren som har størst økonomisk samkvem med bedriftene i Nordvest-Russland. Aktiviteten er av betydelig omfang og er viktig for de nordlige områdene. Det må utvikles en ny strategi for fiskeri og havbruk basert på dette samarbeidet.

Strategiene må omfatte industrielt samarbeid, utdanning og forskning for bedre utnyttelse av felles ressurser og tiltak. Regionens komparative fortrinn må fremheves med nærhet til ressursene og kompetansen innen fiskeri og havbruk.

Det er av stor betydning at det utvikles et tettere samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner på universitets- og høgsolenivå i Norge og Russland. Utvikling og bruk av felles kunnskap og forståelse om ressursforvaltning, næringsutvikling og kjennskap til internasjonale markeder bør i fremtiden tillegges avgjørende betydning.

5.2.4 En reindrift som sikrer kultur, økonomi og miljø

Nytt punkt;

Sametinget er tilfreds med at Nordområdeutvalget har så bred fokus på reindrift, som er en av de viktigste urfolksnæringene i nord. Sametinget støtter de foreslåtte tiltak i NOU`en vedrørende utvikling av reindriften.

5.2.5 En petroleumssektor under utvikling

Tillegg til 5.2.5 etter siste setning i 1. avsnitt;

Sign: _____/_____

Sametinget er enig med utvalget i at det må stilles strenge krav til å begrense risiko og til å bygge opp en overvåkning og en beredskap som effektivt kan håndtere eventuelle uhell. Den sterkt økende transporten av olje og en eventuell fremtidig transport av radioaktivt materiale, må foregå minst 50 nautiske mil ut fra kysten. Det er viktig at det etableres et krisefond, i tilfelle det skulle oppstå ulykker som kan få langsiktige konsekvenser for den økologiske balansen i arktiske strøk. Krisefondet skal sikre at det finnes tilstrekkelige økonomiske ressurser for å bøte på eventuelle langvarige skadevirkninger for mennesker og miljø i nordområdene.

Tillegg etter siste setning i 5. avsnitt i punkt 5.2.5;

Sametinget gir sin tilslutning til handlingsplanen for EUs nordlige dimensjon 2004 – 2006, på samme måte som Samisk Parlamentarisk Råd har gjort.

5.4. Utdanning og forskning på tvers av grensene

Tillegg før 1. setning i punkt 5.4;

For at høyere utdanning og forskning blant urfolk på deres eget språk kan styrkes må også opplæring på grunn- og videregående skole nivå i og på urfolkenes språk og om urfolkenes kultur styrkes. Dette må samordnes på tvers av landegrensene. Forskning og høyere utdanning er avgjørende for å sikre og utvikle urfolkenes språk, kultur og samfunn.

Tillegg etter 1. setning i punkt 5.4;

Som utvalget peker på er det nødvendig å styrke det sirkumarktiske forsknings- og utdanningssamarbeidet.

Tillegg til siste setning i 1. avsnitt i punkt 5.4;

... i et nordisk og allsamisk perspektiv. Her vil en videreutvikle urfolksforskningen i et samiskspråklig miljø og hvor tverrfaglighet og tradisjonell kunnskap står sentralt. Dette i tråd med St. meld 34. (2001-2002) Kvalitetsreformen om høyere samisk utdanning og forskning.

I denne sammenhengen er det positivt at utvalget foreslår etablering av et internasjonalt fag- og formidlingssenter for sirkumpolar reindrift tilknyttet det allerede etablerte kompetansemiljøet i Kautokeino.

Endring av siste setning i siste avsnitt i punkt 5.4;

Det må være et uttalt mål for Norge å øke bevilgningen til urfolksforskning, spesielt i nordområdene.

Sametinget vil at Nordisk Samisk Institutt og Samisk høyskole også involveres i samarbeidet med Universitetet i Tromsø om et nasjonalt koordineringsansvar for et framtidig Arktisk Universitet.

Annet

Sametinget anser utmarkshøsting og kombinasjonsnæringer som en av grunnpilarene for bevaring og utvikling av det samiske samfunnet. Det er store utfordringer i utmarksnæringer for å utnytte

Sign: _____/_____

tradisjonskunnskapen som basis for positiv utvikling og lokalbasert verdiskapning. Derfor mener Sametinget at det er viktig at Norge med den største fastboende samiske befolkning arbeider for at det etableres et samisk kompetansesenter/ utmarkssenter for utmarksprodukter i tilknytning til kompetansesenteret for urfolks rettigheter.

III Votering

Forslag 1, 2, 3 og 4 ble trukket.

Av 39 representanter var 35 tilstede. Før votering over forslag 5, siste punkt forlot representant Anders Urheim møtet.. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 5, unntatt siste punkt ble enstemmig vedtatt.
2. Forslag 5, siste punkt ble vedtatt med 23 stemmer mot 11 stemmer.
3. Rådets innstilling ble enstemmig vedtatt foruten vedtatte endringer.

IV Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Ragnhild Lydia Nystad, saksordfører	
2	Per A. Bæhr	
3	Berit Ranveig Nilssen	
4	Magnhild Mathisen	
5	Berit Ranveig Nilssen	Egil Olli
		Per Solli
6	Berit Ranveig Nilssen	
7	Isak Mathis O. Hætta	Janoš Trosten
		Berit Ranveig Nilssen
		Johan Mikkel Sara
8	Isak Mathis O. Hætta	
9	Olaf Eliassen	
10	Terje Tretnes	
11	Jon Erland Balto	
12	Willy Olsen	Geir Tommy Pedersen
		Anders Urheim
		Olav Dikkanen
13	Willy Olsen	
14	Janoš Trosten	
15	Geir Tommy Pedersen	

Sign: _____/_____

16	Berit Ranveig Nilssen	
17	Magnhild Mathisen	
18	Isak Mathis O. Hætta	
19	Willy Ørnebakk	
20	Johan Mikkel Sara	
21	Olav Dikkanen	
22	Per Arnesen	
23	Ragnhild Lydia Nystad (saksordfører)	
24	Geir Tommy Pedersen	
25	Magnhild Mathisen	
26	Isak Mathis O. Hætta	
	Magnhild Mathisen (til forretningsorden)	
	Terje Tretnes (til forretningsorden)	
	Ragnhild Lydia Nystad (til forretningsorden)	
	Geir Tommy Pedersen (til forretningsorden)	

VI Sametingets vedtak etter voteringen

Sametinget viser til høring – NOU 2003:32 MOT NORD.

Utgangspunktet for denne høringsuttalelsen er at Sametinget ønsker en tilnærming som synliggjør, understreker og setter fokus på Sametingets politikk på utvalgte områder vedrørende en ny politikk for nordområdene. Sametinget er fornøyd med at urfolksperspektivet er berørt i alle kapitlene og håper denne NOU kan være med på å danne en mal for hvordan utredninger som berører urfolks leveområder/rettigheter skal sikres.

Den overordnede visjon:

Norge skal gjennom sin urfolkspolitikk i nordområdene være ledende i forhold til resten av verdenen med belysning til ivaretagelse av samiske interesser på alle samfunnsrelaterte felter.

Sametinget er tilfreds med at det er igangsatt et arbeid med fokus på nordområdene for å se på en ny politikkutforming knyttet til det sirkumpolare området. Nordområdene har vært dominert av urfolk som har bebodd områdene og utnyttet ressursene. Urfolk har rettigheter til bruken og til utnyttelsen av ressursene i disse områdene.

Sametinget slutter seg til utvalgets understreking om at urfolkene skal ha en rolle som selvstendige politiske aktører. Trygge rammevilkår for aktører i nordområdene betinger også at Norge internt anerkjenner og avklarer samenes rettigheter til eie og bruk, av land- og havområdene, inkludert utnyttelsen av ressursene.

Sign: _____/_____

Norge har sluttet seg til en rekke folkerettslige instrumenter, som bla. ILO konvensjonen nr.169 og FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. Dette innebærer at Norge har klare forpliktelser i forhold til urfolksrettigheter i nordområdene, som krever en løsningsrettet politikk som ivaretar rettighetene.

Sametinget vil innledningsvis i denne sammenheng peke på noen prinsipielle synspunkter knyttet til nordområdene:

1.

Urfolks deltakelse – i tråd med prinsippet om urfolkernes rett til selvbestemmelse må urfolkernes egne ønsker om deltakelse ligge til grunn for representasjon og deltagelse i de ulike internasjonale organ og prosesser, dette prinsippet må ligge til grunn både i forhold til etablerte og nye fora, samt prosesser.

2.

Urfolks økonomiske rammebetingelser – det er ikke nok at urfolkene sikres deltagelse i ulike organ og prosesser hvis ikke de økonomiske rammebetingelsene er tilstede. Urfolk må derfor sikres økonomiske ressurser til å kunne delta som frie og uavhengige aktører i nordområdene og Sametinget vil understreke utvalgets anbefaling om at urfolk må sikres økonomiske ressurser til å kunne delta i internasjonale beslutningsprosesser og samarbeidsorganer knyttet til nordområdene, se punkt 5.1.6.1 og Kap.6.

3.

Urfolk og ressurser – i nordområdene er det enorme ressurser, både når det gjelder fornybare og ikke-fornybare ressurser. Sametinget forutsetter at urfolkene skal være med på å utarbeide retningslinjer for utnyttelsen av ressursene og være med i beslutningsprosesser. Begrepet om Free, prior and informed consent (Urfolkernes internasjonale verdenskonferanse om bærekraftig utvikling i Kimberly, Sør-Afrika, 2002) danner er et godt grunnlag for å utvikle retningslinjer i forhold til ressursutnyttelsen av nordområdene og urfolks deltagelse.

Sametinget forutsetter at tinget blir involvert i de videre prosessene i arbeidet med å skape en ny politikk for nordområdene.

For øvrig har Sametinget valgt å kommentere deler av utredningen:

5.1.1 Norge må ha både strategi og påvirkningskraft

Norge skal ved sin politikk overfor samene være ledende med hensyn til urfolkspolitikk i nordområdene.

Sign: _____/_____

5.1.2 Bedre samordning av det internasjonale arbeidet/ Barentssamarbeidet

Sametinget vil bemerke at meldingen i det vesentlige berører relasjonene mellom Norge og Russland. Utredningen har i svært liten grad omtalt det positive samarbeidet som foregår mellom landene på Nordkalotten – Sverige, Norge, Finland. Særlig innen kultur og næringsutvikling, men også innen helse og språk, er det viktig å påpeke at dette samarbeidet innad i Nordkalotten vil fortsette å spille en vesentlig rolle i fremtiden. God infrastruktur på alle områder er en nøkkelfaktor i videreutvikling av dette samarbeidet.

For samene som *et folk bosatt i fire forskjellige nasjonalstater*, handler nordområdepolitikk om ivaretagelse av to perspektiver; *et indre perspektiv* som går ut på å styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv, samt å utjevne ulikhetene samene seg i mellom i hele det området de bebor. Samenes forhold til statlige, regionale og lokale myndigheter, samt forholdet til andre urfolksgrupper utgjør det ytre perspektiv. Begge perspektiv må ligge til grunn og utvikles videre for at urfolksarbeidet skal lykkes.

Sametinget støtter mindretallets anbefaling når det gjelder norsk satsing og samordning i forhold til internasjonale samarbeidsfora i nord. Det er viktig; - *å styrke og videreutvikle Barentsregionsamarbeidet som en av tre hovedsatsninger i norsk nordområdepolitikk*. Hovedsatsninger i norsk nordområdepolitikk vil da utgjøre Barentsregionsamarbeidet, Arktisk Råd og en bilateral norsk-russisk avtale. (jfr. NOU 2003:13 pkt 5.1.2 s.13)

Sametinget krever styrking av urfolkenes status i Barentssamarbeid med permanent representasjon i Barenrådet og styrking av de økonomiske rammene til urfolkenes arbeid

Barentssamarbeidet må styrkes i forhold til Østersjølandenes samarbeid. Nettopp for å styrke en fredelig eksistens mellom folk i disse områdene. Urfolkene er en naturlig del av ”folk til folk” samarbeidet i området. Sametinget ber om at de økonomiske rammene ikke reduseres men heller styrkes i Barentsregionarbeidet. Urfolk må bli en aktør i Barentsregionen ved siden av og på linje med regionale og sentrale aktører. Det synes best ivare tatt gjennom mindretallets anbefaling. Sametinget ber om å bli eier av Barentssekretariatet på like vilkår som de 3 nordlige fylkeskommuner. Dette innebærer at Sametinget får egne representanter i representantskapet og styret.

5.1.5 Regionalisering av utenrikspolitikken

Utvalget foreslår å øke den regionale innflytelsen i nordområdepolitikken. Sametinget har inngått samarbeidsavtale med Troms fylkeskommune og Finnmark fylkeskommune. Ett av de satsningsområdene som omfattes av avtalen er å utvikle en mer aktiv nordområdepolitikk. Det heter bl.a. i avtalen med Troms at utfordringen er å utvikle en nordområdestrategi i et grenseoverskridende perspektiv der urfolksinteressene er gitt i en helhetlig integrering. Sametinget går ut i fra at Sametinget blir involvert i dette arbeidet også på det regionale nivået.

Sign: _____/_____

5.1.6.1 Urfolksrettigheter på den utenrikspolitiske dagsorden

Sametinget er tilfreds med utvalgets fokus på urfolksdimensjonen og forventer at dette følges opp med nødvendige ressurser slik som påpekt ovenfor og i punkt 5.1.6.1 - Urfolk som selvstendige politiske aktører - og i kap.6 punkt 4.

5.1.6.2 Internasjonalt samarbeid mellom urfolk

Sametinget representerer et potensial, som utredningen viser og påpeker, i internasjonalt urfolksarbeid.

Sametinget vil vise til at Sametingene i Finland, Sverige og Norge har inngått et formelt parlamentarisk samarbeid gjennom Samisk Parlamentarisk Råd (SPR). Vi ser for oss at SPR vil spille en viktig rolle i det internasjonale samarbeidet. Sametinget bør være ledende i internasjonalt urfolksarbeid på norsk side og ønsker rammebetingelser for å styrke sitt engasjement i dette arbeidet.

Det er viktig at urfolksdimensjonen ivaretas innenfor et økt russisk-norsk bilateralt samarbeid og at Norge bidrar med økonomisk og annen hjelp for å sikre dette.

Sametinget støtter seg til utredningens uttalelse om at; - *Det må legges til rette for urfolk-til-urfolksamarbeid i det bilaterale samarbeidet mellom de to landene og innenfor det internasjonale samarbeidet i Barentsregionen og det sirkumpolare Arktis.*

5.1.7 Søkelys på nordområdene gjennom politisk organisering

Sametinget er opptatt av at den politiske organiseringen i denne saken sikrer permanent oppmerksomhet mot nordområdeutfordringen. Sametinget er opptatt av at regionene gis en sentral rolle i en slik organisering.

5.2.2 Fiskeri og havbruk

Sametinget anser fiskeriressursene som grunnleggende for bevaring og utvikling av de sjøsamiske samfunnene. Som et ledd i å ivareta samiske interesser ønsker derfor Sametinget deltagelse i de råd, utvalg og kommisjoner som er med på å legge rammene og premissene for samiske områder. Manglende representasjon og innsyn i den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon vanskeliggjør og kompliserer Sametingets arbeid i å ivareta sjøsamenes interesser.

Fiskerinæringen er den næringssektoren som har størst økonomisk samkvem med bedriftene i Nordvest-Russland. Aktiviteten er av betydelig omfang og er viktig for de nordlige områdene. Det må utvikles en ny strategi for fiskeri og havbruk basert på dette samarbeidet.

Strategiene må omfatte industrielt samarbeid, utdanning og forskning for bedre utnyttelse av felles ressurser og tiltak. Regionens komparative fortrinn må fremheves med nærhet til ressursene og kompetansen innen fiskeri og havbruk.

Sign: _____/_____

Det er av stor betydning at det utvikles et tettere samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner på universitets- og høghskolenivå i Norge og Russland. Utvikling og bruk av felles kunnskap og forståelse om ressursforvaltning, næringsutvikling og kjennskap til internasjonale markeder bør i fremtiden tillegges avgjørende betydning.

Sametinget ønsker derfor en snarlig deltagelse i den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon, for gjennom dette å sikre en økologisk og bærekraftig forvaltning av ressursene i et urfolksperspektiv.

5.2.3 Samarbeid innenfor landbruksnæringen

Regjeringen la fram en stortingsmelding om rovvilt i norsk natur i desember 2003. Regjeringen vil øke bestandene av de fleste rovviltartene i landet. Økningen vil også skje i samiske områder som brukes til beiting i reindriftsnæringen og jordbruksnæringen. For Sametinget er det et viktig prinsipp at det skal være mulig å drive en forsvarlig jordbruksdrift og reindriftsnæring uten at dette påfører beitende dyr unødige lidelser og tap i næringene. Norge har forpliktet seg til å følge internasjonale avtaler som berører urfolksspørsmål. I denne sammenheng har FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter særlig stor betydning for rovviltforvaltning i samiske områder. Staten kan ikke føre en rovviltpolitikk som fører til at samiske næringsutøvere må slutte som følge av store tap forårsaket av rovvilt.

5.2.4. En reindrift som sikrer kultur, økonomi og miljø

Sametinget er tilfreds med at Nordområdeutvalget har så bred fokus på reindrift, som er en av de viktigste urfolksnæringene i nord. Sametinget støtter de foreslåtte tiltak i NOU`en vedrørende utvikling av reindriften.

5.2.5 En petroleumssektor under utvikling

Sametinget er tilfreds med at Regjeringen vil arbeide frem et best mulig faglig grunnlag for behandlingen av spørsmålet om helårig petroleumsvirksomhet i nordområdene. Sametinget slutter seg til prinsippene om at null skade, rent hav og sameksistens må være styrende for petroleumsvirksomheten i nordområdene. Nordområdene er et ressursrikt og sårbart område som påkaller et føre-var-prinsipp for utvinning, produksjon og drift innenfor olje- og gassektoren. Sametinget er enig med utvalget i at det må stilles strenge krav til å begrense risiko og til å bygge opp en overvåkning og en beredskap som effektivt kan håndtere eventuelle uhell. Den sterkt økende transporten av olje og en eventuell fremtidig transport av radioaktivt materiale, må foregå minst 50 nautiske mil ut fra kysten. Det er viktig at det etableres et krisefond, i tilfelle det skulle oppstå ulykker som kan få langsiktige konsekvenser for den økologiske balansen i arktiske strøk. Krisefondet skal sikre at det finnes tilstrekkelige økonomiske ressurser for å bøte på eventuelle langvarige skadevirkninger for mennesker og miljø i nordområdene.

Sign: _____/_____

Sametinget slutter seg til utvalgets vurdering når det gjelder rollen petroleumsvirksomheten vil spille for norsk økonomi, næringsliv og samfunnsutvikling i årene fremover. Petroleumsvirksomheten må brukes målbevisst til å styrke næringsliv, bosetting, kompetanse og kunnskapsutvikling i Nord-Norge, men også i et strategisk samarbeid med Russland.

Med de store olje- og gassressursene som finnes i nordområdene, koblet med den planlagte virksomheten, vil det være en stor utfordring å ivareta og utvikle urfolksdimensjonen i tilknytning til petroleumsvirksomheten.

Hele det samiske bosettingsområdet på Nordkalotten og urfolk ellers i nordområdene, vil inngå i influensområdet for olje- og gassvirksomheten. Dette er allerede en sak i Barentssamarbeidet og i Arktisk Råd. ILO-konvensjon nr. 169 legger begrensninger for statens myndighet med hensyn til utnyttelse av naturressurser og gir klare føringer for involvering av Sametinget i forbindelse med gjennomføring av utbygginger som har konsekvenser for det samiske folket.

Sametinget vil også vise til at det i handlingsplan for EUs nordlige dimensjon 2004-2006 understrekes at man må være oppmerksomme på urfolkens interesser i forbindelse med næringsvirksomhet, særlig utvinningsindustrien, med det for øye å beskytte urfolkens nedarvete rettigheter til selvbestemmelse, landrettigheter og kulturelle rettigheter.

Petroleumsvirksomheten må skje i samsvar med nasjonale og internasjonale urfolksforpliktelser. Sametinget er tilfreds med at utvalget vektlegger sterkt denne dimensjonen i sitt arbeid. En slutter seg også til at det må utvikles standarder og arenaer for samarbeid mellom urfolk og nasjonalstatene. Gjennom å utvikle standarder for samarbeid som involverer urfolks deltakelse kan en legge føringer, påvirke og ansvarliggjøre oljeselskapers adferd med hensyn til å respektere urfolks rettigheter i nordområdene. Sametinget gir sin tilslutning til handlingsplanen for EUs nordlige dimensjon 2004 – 2006, på samme måte som Samisk Parlamentarisk Råd har gjort.

5.2.5.2 Økende transport langs norskekysten

Barentshavet er i ferd med å bli det viktigste transportområde for russisk råolje og gass til Vest-Europa og USA. Sametinget er tilfreds med at dette spørsmålet drøftes i utvalgets arbeid.

Oljevernberedskapen langs kysten er pr. dato ikke tilfredsstillende. For Sametinget er det et viktig prinsipp at all oljevirksomhet må være basert på en bærekraftig utvikling.

I dette ligger det at utnyttelse av fornybare ressurser ikke skal bli skadelidende av petroleumsvirksomheten i nord. Førre-var-prinsippet må være gjeldende der en ikke har oversikt over konsekvensene av petroleumsvirksomheten i et økologisk sårbart miljø. Sametinget har på dette grunnlag vedtatt at skip som transporter olje ikke bør få adgang til å komme nærmere enn 50 nautiske mil fra land, slik at man får bedre tid til å minimalisere miljøskadene etter en oljekatastrofe.

5.2.6 Reiseliv

Reiselivsnæringen i nordområdene har et potensial og kan utvikle seg til en viktig næring. Særegen kultur, arktisk miljø og beliggenheten langt mot nord er elementer som på en positiv måte kan fremme reiselivsnæringen i disse områdene. Når det gjelder samisk kultur og utviklingen av reiselivet må utviklingen basere seg på ekthet, troverdighet og originalitet. Det er en stor utfordring

Sign: _____/_____

å sikre at denne utvikling skjer på samiske premisser og at denne satsningen er i samsvar med samiske interesser, normer og skikker.

5.3 Miljø

Miljøvern er godt gjennomarbeidet og integrert i alle kapitlene. Sametinget er fornøyd med den helhetstenkningen som er til stede i utredningen. Det kan likevel bemerkes at fokus på såkalt og tilsynelatende "uberørt natur" i nord er et begrep urfolk ikke assosierer seg med, ettersom vi har vårt daglige virke i denne naturen. Det samiske natur- og kulturlandskapet handler i stor grad om kultur. Det dreier seg om erfaringer, forståelser og kunnskaper knyttet til landskapet, og i mindre grad om de menneskeskaptede fysiske sporene. Den rike og presise samiske terminologien som beskriver landskap illustrerer dette.

5.4 Utdanning og forskning på tvers av grensene.

For at høyere utdanning og forskning blant urfolk på deres eget språk kan styrkes må også opplæring på grunn- og videregående skole nivå i og på urfolkenes språk og om urfolkenes kultur styrkes. Dette må samordnes på tvers av landegrensene. Forskning og høyere utdanning er avgjørende for å sikre og utvikle urfolkenes språk, kultur og samfunn.

Sametinget er tilfreds med at utvalget vektlegger at høyere utdanning og forskning er av de viktigste virkemidlene for å sikre fremtidens utvikling og samarbeid også i nordområdene. Som utvalget peker på er det nødvendig å styrke det sirkumpolare forsknings- og utdanningssamarbeidet. Sametinget vil i denne sammenheng poengtere viktigheten av nødvendig ressurstilgang for å beholde og utvikle de to samiske utdannings- og forskningsaktørene; Nordisk Samisk Institutt og Samisk Høgskole.

Disse institusjonene kan bidra med utveksling av studenter og forskere i de sirkumpolare områdene og ha et spesielt ansvar med tanke på utveksling med andre urfolk i et nordisk og allsamisk perspektiv. Her vil en videreutvikle urfolksforskningen i et samiskspråklig miljø og hvor tverrfaglighet og tradisjonell kunnskap står sentralt. Dette i tråd med St. meld 34. (2001-2002) Kvalitetsreformen om høyere samisk utdanning og forskning.

I denne sammenhengen er det positivt at utvalget foreslår etablering av et internasjonalt fag- og formidlingssenter for sirkumpolar reindrift tilknyttet det allerede etablerte kompetansemiljøet i Kautokeino.

Det må være et uttalt mål for Norge å øke bevilgningen til urfolksforskning, spesielt i nordområdene.

Sametinget vil at Nordisk Samisk Institutt og Samisk høgskole også involveres i samarbeidet med Universitetet i Tromsø om et nasjonalt koordineringsansvar for et framtidig Arktisk Universitet.

Sign: _____/_____

5.6.1 Helse

Sametinget påpeker at helse- og sosialtjenesten i nordområdene må ha urfolksrelatert språk- og kulturkompetanse.

Dette vil være med på å gi samer og andre urfolk det helsetilbud de har krav på etter norsk lov og internasjonale konvensjoner. I behandlingen av samer og andre urfolk i sirkumpolare områder kan bruk av blant annet telemedisin være et godt hjelpemiddel. Samarbeid i helsetjenestetilbudet på tvers av landegrensene er spesielt viktig i Barentsregionen.

Nordområdene står overfor store utfordringer når det gjelder eksponering av miljøgifter og spredning av smittsomme sykdommer. I arbeidet med å løse disse må det tas hensyn til den spesielle risiko urfolk, som lever tradisjonelt, har for å bli eksponert for miljøgifter. Spredning av sykdommer som HIV/AIDS og tuberkulose utgjør også store utfordringer.

Annet

Kulturminnevern

Sametinget vil trekke fram en svakhet ved utredningen som vi finner viktig å påpeke, kulturvern og kulturminnenes betydning er ikke vektlagt nok. Kulturminner er viktig dokumentasjon for urfolks historie og forhistorie. Sametinget vil i tillegg understreke at naturen i arktiske områder er sårbar, og forvaltningen må ta vare på den og legge grunnlag for videreføring og videreutvikling av urfolks kultur og samfunnsliv.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Sametinget vil understreke at det må tas hensyn til de økonomiske og administrative konsekvenser forslagene i utredningen vil få for Sametinget. Det er viktig, slik det presiseres i kapittel 6, at det sikres ressurser til urfolks deltagelse i internasjonale beslutningsprosesser og samarbeidsorganer.

Utmarkshøsting, næring og kombinasjonsdrift er viktig for å sikrer samisk kultur, økonomi og miljø

Sametinget anser utmarkshøsting og kombinasjonsnæringer som en av grunnpilarene for bevaring og utvikling av det samiske samfunnet. Det er store utfordringer i utmarksnæringen for å utnytte tradisjonskunnskapen som basis for positiv utvikling og lokalbasert verdiskapning. Derfor mener Sametinget at det er viktig at Norge med den største fastboende samiske befolkning arbeider for at det etableres et samisk kompetansesenter/ utmarkssenter for utmarksprodukter i tilknytning til kompetansesenteret for urfolks rettigheter.

Saken ble avsluttet 27. februar 2004 kl. 11.20.

Sign: _____/_____

Sak 012/04

Sametingets rolle, myndighet og ansvar - utredning

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-, ENAVN-

2004000256

Saken påbegynt torsdag 26. februar 2004 kl. 08.30.

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1			Møtebok 03/03, sak 35/03 - Sametingets rolle, myndighet og ansvar - drøfting

II Forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Det foregår en del generelle eksterne utviklingstrekk som er av betydning for Sametingets framtidige rolle, myndighet og ansvar. Dette er trekk som:

- Signaler om overføring av flere oppgaver til Sametinget bl.a. i områdene språk, kultur og opplæring
- Fylkeskommunen som regional utviklingsaktør
- Utvikling mot større primærkommuner

Innenfor sametingssystemet finnes utviklingstrekk som:

- Styrking av sametingsgruppene og sametingsrepresentantene i politikkutviklingen, nye samhandlingsformer (gruppeledermøter, komiteer)
- Vurdering av endringer av styringen av tilskuddsforvaltningen
- Utvidelse og formalisering av kontakten med det sivile samiske samfunn (direkte driftsstøtte til institusjoner/organisasjoner, styreoppnevninger, ungdomsutvalg, stipendkomité)
- Utvidelse og formalisering av samarbeidet med kommuner (kommunekonferanse) og fylkeskommuner (samarbeidsavtaler og fylkesplankonferanse)

Sign: _____/_____

1. Vurdering

1.1 Begreper

Begrepene myndighet, ansvar og oppgaver glir i dagligtalen over i hverandre. Det er derfor nødvendig å forsøke å avklare begrepene.

I begrepet myndighet ligger det underforstått at en har makt. De viktigste områdene for maktutøvelse vil her være innenfor lovgiving og budsjettbehandling. En snakker blant annet om den lovgivende, utøvende og dømmende myndighet (makt). Ved innføringen av parlamentarismen i Norge i 1884 ble skillet mellom den lovgivende og utøvende myndighet svekket, siden den utøvende myndighet (regjeringen) må ha støtte fra den lovgivende myndighet (Stortinget).

For Sametinget vil det være nødvendig å knytte myndighetsbegrepet til selvbestemmelse. Dette betyr at Sametinget må gis myndighet til å fastsette rammene for den samiske samfunnsutviklingen. Sametinget må gis myndighet til å forhandle om lov- og budsjettforslag og å utøve lov- og bevilgningsmyndighet i områder som er av betydning for samiske samfunn.

I begrepet ansvar ligger det at en har forpliktelser til å stå til rette for noe – moralsk, økonomisk eller juridisk. For Sametinget vil det være nødvendig å ha bevissthet om ansvaret er av moralsk karakter overfor det samiske folk, eller av økonomisk/juridisk karakter overfor sentralmyndighetene. Hvordan Sametinget utøver sitt ansvar vil henge sammen med forståelsen av hva Sametinget er.

I begrepet oppgave ligger det at en skal gjennomføre noe andre har gitt rammene for eller pålagt. For Sametinget vil det være nødvendig å ha bevissthet om i hvilken grad en skal påta seg oppgaver som sentralmyndighetene selv har definert, uten at Sametinget har påvirket innhold, eller er gitt handlingsrom i form av utviklingen av budsjettet og fastsettelse av rammeverket for den enkelte oppgave.

1.2 Situasjonsbeskrivelse

Sametinget har vært gjennom en sterk utvikling de seneste årene. Fra å være organisert i underliggende råd med egne administrasjoner innenfor klare sektorer, er ansvaret overfor plenum nå entydig lagt til Sametingsrådet. Sametingsrådet er den innstans i Sametinget som knytter sammen politikk og administrasjon. Den økte politiske makten til Sametingsrådet i Sametinget innebærer også at forventningene til hva Sametingsrådet kan gjøre blir større.

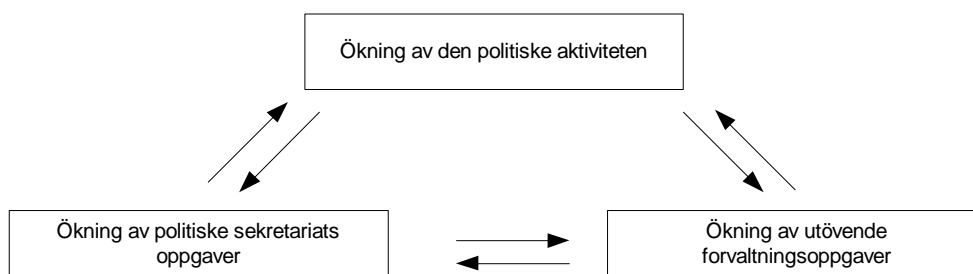
Sametinget har de senere årene overtatt tidligere statlig virksomhet, som Samisk utdanningsråd, Samisk spesialbibliotek og økonomiske støtteordninger til samiske institusjoner og kommuner (språk, barnehager, teater, museer, bibliotek mv) uten at det parallelt er tilført nye ressurser for politikktutvikling og politikoppfølging innenfor disse områdene. Verken det politiske eller det administrative nivå er tilført ressurser for politikktutvikling som står noenlunde i forhold til den myndighet (dvs. etter opplæringsloven) og det ansvar det de senere år er overført. Sametinget er med andre ord overført noe myndighet etter opplæringsloven og ellers ansvar og oppgaver, men ikke i samme grad mulighet til politikktutvikling innenfor de samme feltene. I tillegg er

Sign: _____/_____

basisfunksjonene for en institusjon med vel 100 ansatte, i dag underdimensjonert. Samtidig som antallet ansatte har vokst p.g.a. overtakelse av oppgaver, har en ikke tatt høyde for at dette medfører større aktivitet mht arbeidet med budsjett-, regnskaps-, personal-, og andre støttefunksjoner. Sametingets administrasjon kan isolert sett synes å ha vokst voldsomt de siste 2-3 år. Det må imidlertid understrekes at denne veksten i all hovedsak har skjedd innenfor virksomhetens utøvende forvaltningsoppgaver som staten tidligere utførte, men som Sametinget har overtatt ansvaret for.

Sametingets økte utøvende forvaltningsvirksomhet øker Sametingets politiske ansvar og forventningene om politikktutvikling innenfor flere områder, noe som igjen stiller større krav til de politiske sekretariatsoppgavene.

Det er mulig å si at disse tre – politisk aktivitet, forvaltningsutøvelse, sekretariatsvirksomhet - gjensidig påvirker hverandre, og det kan være vanskelig å si hvilken faktor som til en hver tid har sterkest påvirkningskraft. Gjensidigheten kan settes opp i en slik modell:

Utfordringen vil være å søke en noenlunde balansert utvikling der ressursene i de ulike virkeområdene står i forhold til hverandre.

Sametinget har følgende utøvende lovforvaltende myndighet:

1. Lovforvaltende myndighet. Sametinget har i dag lovforvaltningsmyndighet innefor 3 områder. Det er:
  - 1.1 Forvalter kulturminneloven og ivaretagelse av kulturminneinteresser etter plan- og bygningsloven (forkriftsdelegert og faglig underlagt Riksantikvaren/Miljøverndepartementet – prøveordning).
  - 1.2 Forvalter språkreglene i sameloven (lovdelegert).
  - 1.3 Forvalter opplæringsloven. Lovdelegert myndighet til å gi forskrifter (innenfor rammer fastsatt av UFD) om læreplaner for opplæring i samisk språk i grunnskolen og i den videregående opplæringen, og om læreplaner for særskilte samiske fag i den videregående opplæringen (i praksis i fagene språk, duodji, reindrif).
  - 1.4 Forvalter av sameloven. Lovdelegert myndighet til å gi forskrifter om bruk av det samiske flagget.

Sametinget har følgende utøvende økonomiske bevilgningsansvar:

2. Tilskuddsforvaltende ansvar. Sametinget gir økonomisk støtte til virksomhet i samiske samfunn. Tilskuddsforvaltningen kan deles inn i 7 underkategorier:

Sign: _____/_____

- 2.1 Direkte driftsstøtte til organisasjoner (nærings- og kulturorganisasjoner, landsdekkende samiske organisasjoner)
- 2.2 Direkte driftsstøtte til frittstående institusjoner (stiftelser, medlemsinstitusjoner)
- 2.3 Direkte driftsstøtte til kommunalt eide institusjoner (museer, språksentre)
- 2.4 Direkte driftsstøtte til kommuner for arbeid med språk.
- 2.5 Driftsstøtte etter søknad/dokumentasjon til barnehager, bokbusser.
- 2.6 Tilskudd etter søknad til kultur-, nærings-, språk- og kulturminneprosjekter, samt utdannings- og kunstnerstipend
- 2.7 Tilskudd til utvikling av læremidler/bestilling av læremidler

Sametinget har følgende ansvar for samiske institusjoner:

3. Styreoppnevningsansvar. Sametinget oppnevner representanter (flertall og mindretall) av styrer til ulike samiske institusjoner. Det er i denne sammenhengen viktig å understreke at Sametinget ikke har noen myndighet i fastsettelse av den totale budsjetttrammen som har konsekvenser for driftsstøtten til de institusjoner Sametinget har på sitt budsjett. Styreoppnevningensmyndigheten kan deles inn i 4 underkategorier:
  - 3.1 Frittstående institusjoner der Sametinget gir hoveddelen av driftsstøtten (Sámiid Vuorká-Dávvirat, Beaivváš, Østsamisk museum)
  - 3.2 Frittstående institusjoner der Sametinget ikke gir noe driftsstøtte, men oppnevner styrerepresentanter (Urfolkssenter, ”Finnmarkseiendommen” ?)
  - 3.3 Forvaltningsorgan der Sametinget ikke har noen direkte styringsdialog (Reindriftsstyre, Områdestyrer). Oppnevning av Reindriftsstyret og Områdestyrer er regulert i reindriftsloven, og må slik forstås som en myndighet Sametinget er gitt.
  - 3.4 Her nevnes også frittstående institusjoner der Sametinget gir hoveddelen av driftsstøtten, men ikke har noe ansvar for styrets arbeid (Árran, Ája, Saemien Sijti, Sijti Jarne, Sámi Dáiddaguovddáš, Sjosamisk kompetansesenter i Billefjord, Várdobaiki, Gállogiedde, Gamtofta, Riddu Riđđu, Musikkfestivalen i Kautokeino, Samisk arkiv)
  - 3.5 Sametinget har også i en del sammenhenger som oppgave å foreslå representanter i ulike styrer (Samisk høgskole, Helseforetak, Samiske videregående skoler)

1.3 Sametingets framtidige rolle

I vurderingene av Sametingets framtidige myndighet og ansvar må det klargjøres hva som skal være Sametinget framtidige rolle. Det er mulig å grovt se for seg Sametingets rolle ut fra tre perspektiv:

1. Sametinget som ren rådgiver for samisk samfunnsutvikling. En mer rendyrket politisk uttalelses- og påvirkningsinstans – samisk interessehevding eller brukermedvirkning ”interesseorganisasjon”. Sametinget er i et slikt perspektiv en påvirkningsagent uten myndighet. Legitimitet hentes hovedsakelig fra samiske samfunn.
2. Sametinget som iverksettende og utøvende forvaltningsinstans for statens samepolitikk. En mer rendyrket statlig forvaltningsinstans der plenum fungerer som et ”styre” og rådet som ”styrets” ”arbeidsutvalg” – statlig styringskapasitet over samene, ”direktoratsstyre” med innslag av brukermedvirkning. Legitimitet hentes hovedsakelig fra Stortinget og regjeringens delegering av oppgaver.

Sign: _____/_____

3. Sametinget som politikktvikler og samisk myndighetsutøver. Beslutningstaker og iverksetter – samisk selvbestemmelse. Legitimiteten hentes fra internasjonale rettsforhold og samiske samfunn. Dette perspektivet medfører at Sametinget både er politisk premissleverandør, politikktvikler og gjennomfører (myndighetsutøver) av egne beslutninger.

I den samepolitiske debatt om framtidig myndighet og ansvar for Sametinget ligger det ofte uuttalte betraktninger om hva Sametingets rolle skal være. Sametinget er ikke bare en bruker som skal respondere på statlige vedtak, det har heller ikke bare sin legitimitet fra Stortinget og regjeringen som utøver av den politikk norske myndigheter ønsker. Sametinget er like mye et selvstendig organ som får sin legitimitet nedenfra, fra folket gjennom valg, og det skal søke å iverksette en politikk ut fra mandatet folket har gitt det. Samtidig må Sametingets rolle forstås ut fra den internasjonale folkerettsutvikling og den legitimitet dette gir for samisk selvhevdelse og selvbestemmelse.

Ut fra sametingsplanen må en forstå det slik at Sametingets flertall klart mener at Sametinget skal være en *politikktvikler og myndighetsutøver* (perspektiv 3 ovenfor).

Regjeringens signaler om at Sametinget skal ha myndighet hovedsakelig som økonomisk bevilgningsinstans til samiske formål (kultur, språk, opplæring og næring) kan tolkes som at Sametinget først og fremst er en statlig forvaltningsinstans for statlig samepolitikk som er tillagt oppgaver det i begrenset grad har påvirkningsmulighet over. Sametinget blir da en delegert statsmakt. I andre sammenhenger framheves det også at Sametinget bare skal være et rådgivende organ, og slik bidra til brukermedvirkning – en påvirkningsagent/interesseorganisasjon.

Diskusjonene om Sametingets myndighet og ansvar er også en diskusjon om Sametingets strategiske posisjon i forhold til statsmakten. Utvikling av Sametinget som en iverksetter av statlig samepolitikk, samtidig som det gis muligheter til å uttale seg til ulike saker innebærer i stor grad et statlig ønske om å sikre styringskapasiteten overfor samene, samtidig som brukermedvirkningen ivaretas.

Jo flere statlige oppgaver Sametinget påtar seg uten samtidig å sikre seg reell makt over egen situasjon og framtid, jo mer blir Sametinget satt til ansvar overfor statlige myndigheter på bekostning av det samiske folk.

Skal Sametinget kunne utøve en politikk slik velgerne vil, må det etableres selvbestemmelsesordninger. Dersom den politikk Sametinget ønsker å gjennomføre, på områder velgerne synes er viktig, blir avvist eller justert av norske myndigheter, vil Sametinget virke avmektig og den makt det er gitt gjennom valgsystemet vil ikke være reell. Dette vil kunne medføre at Sametinget får svekket troverdighet og interesse i det samiske samfunnet. Det er derfor viktig at de områder som oppleves som viktig for den samiske samfunnsutviklingen innarbeides i Sametingets myndighetsområde og politikktutforming. I dette ligger også at Sametinget må ha reell mulighet til å sette rammebetingelser for samisk samfunnsutvikling, og at dette ikke ensidig styres av sentralmyndighetene. Sametinget må også gis større reell mulighet til å være en positiv aktør på regionalt og lokalt nivå i samarbeid med fylkeskommuner og kommuner for styrking og utvikling av samiske samfunn.

Sign: _____/_____

Vektlegging av perspektiv 3, Sametinget som politikktutvikler og myndighetsutøver, vil måtte innebære følgende utviklingstrekk mht Sametingets myndighet og ansvar.

1. Sametinget som politisk parlament må utvikles. Flertallsstyret som beslutningsprinsipp må tydeliggjøres. En slik utvikling medfører at Sametingsrådet som utgående fra flertallet i plenum gis en klar politisk initiativrett og ansvar overfor parlamentet (plenum). Samtidig vil det være nødvendig at parlamentet (plenum) styrkes i sin mulighet til å følge opp de politiske sakene med utvikling av komiteer. Denne utviklingen krever flere heltidspolitikere, oftere eller lengre plenumssesjoner og styrking av de politiske/faglige sekretariatsoppgavene.
2. Sametinget må overføres lovforvaltningsmyndighet innenfor sentrale samiske samfunnsområder. En slik lovforvaltningsmyndighet må ikke kunne overprøves av statlige myndigheter (kompetanseoverføring). Aktuelle lovområder vil være:
  - 2.1 Reindriftsloven
  - 2.2 Kulturminneloven
  - 2.3 Saltvannsfiskeloven (det nedsettes nå et eget Havressurslovutvalg som skal ha en samlet lovgjennomgang av fiskeriressursforvaltningen, Sametinget har foreslått representant i utvalget)
  - 2.4 "Finnmarksloven" – forskrifter, rikspolitiske retningslinjer, nektingsrett.
  - 2.5 Mineralloven – forskrifter, nektingsrett
  - 2.6 Plan- og bygningsloven – innsigelsesmyndighet – rikspolitiske retningslinjer
  - 2.7 Samelovens språkregler
  - 2.8 Opplæringsloven – forskriftsmyndighet for opplæring i språk, håndverk, næring, historie, teknologi, verdisystemer, sosiale, økonomiske og kulturelle forhold (samfunnsfag) (ILO nr. 169 art. 26-31).
  - 2.9 Barnehageloven – forskriftsmyndighet til å fastsette rammeplan for samiske barnehager
  - 2.10 Universitets- og høyskoleloven – forskriftsmyndighet til å fastsette rammeplaner for samisk lærerutdanning (lovens kap. 10a) (lovens § 2 pkt 3 sier at "Institusjonene kan ikke gis pålegg om læreinnholdet i undervisningen og innholdet i forskningen eller det kunstneriske og faglige utviklingsarbeid").

En overføring av lovforvaltningsmyndighet må også følges av myndighet til å vedta forskrifter. Når Sametinget har lovforvaltningsmyndighet på flere områder må Sametinget imøtekomme dette med organisatoriske grep som vektlegger brukerstyre, faglig kompetanse og rettssikkerhet som beslutningsprinsipp på forvaltningsnivå. Dette gjøres vanligvis ved opprettelse av underliggende spesialiserte organ/ytre etater (ett eller flere "direktorat" eventuelt med styrer). Slik ordning sikrer mulighet for politisk rammestyring (forskrifter, budsjett), brukermedvirkning (eventuelle styrer), faglig kompetanse og integritet (distanse fra politisk nivå) og rettssikkerhet (mulighet for tottrinnsbehandling ved forvaltningsvedtak). For at Sametinget skal opprettholde politisk kontroll bør det samtidig være sentraladministrative enheter som overlapper saks- og fagfeltet til det underliggende spesialiserte organ/ytre etater. Etablering av styrer for slike underliggende spesialiserte organ/ytre etater kan imidlertid tydeliggjøre den politiske kontroll og ansvar, men samtidig sikrer den en samisk brukermedvirkning noe som kan være viktig for Sametingets legitimitet i samiske samfunn. En slik utvikling krever betydelige større økonomiske rammer.

Sign: _____/_____

3. Søknadsbaserte tilskuddsordninger er et viktig middel for utvikling av samiske samfunn. Ved økt lovforvaltningsmyndighet bør det vurderes om tilskuddsforvaltningsansvaret lenger kan fortsette enhetlig som nå. Det må da vurderes om ett eller flere underliggende spesialiserte organ/ytre etater ("direktorat") også må kunne disponere deler av de økonomiske virkemidlene i sitt ansvarsfelt (reindrift, kulturminner, areal, opplæring mv.). Samtidig kan det være behov for å vurdere om det bør etableres en egen underliggende spesialisert virksomhet med ansvar for nærings-/kulturutvikling. En slik utvikling krever betydelige større økonomiske rammer.

4. Sametinget må være den sentrale tilrettelegger for institusjons- og organisasjonsutvikling i det sivile samiske samfunn. I dette ligger det at Sametinget må gis reelle muligheter til å utvikle rammebetingelsene for samiske samfunn. Det er gjennom dette Sametinget kan ta og vise sitt ansvar overfor det samiske folk. Dette innebærer viljen og muligheten til aktivt å utvikle samiske interesseorganisasjoner, kulturinstitusjoner, kompetansesentre mv. Ved en slik utvikling bør Sametinget ha styreoppnevningensmyndighet overfor alle institusjoner der Sametinget gir direkte driftsstøtte og gir hoveddelen av driftstilskuddet. Samtidig må det foregå en aktiv styringsdialog med institusjonene. Det vil også være viktig at faglig kompetanse og profesjonalitet vektlegges ved styreoppnevning og ikke politisk representasjon. Skal samiske institusjoner fungere som uavhengige aktører med faglig tyngde og stor profesjonalitet må de ikke være gjenstand for politisk posisjonskamper i Sametinget.

I dag er det ingen systematikk i hvor Sametinget oppnevner styrerepresentanter og i hvilken grad Sametinget har en aktiv styringsdialog med institusjonene. Dette er en ordning som gir Sametinget stort ansvar og som også må innebære at Sametinget har reelle økonomiske påvirkningsmuligheter også i positiv retning. Det er vanskelig å se noen reelle andre instanser som kan ha et slikt ansvar for samisk institusjonsutvikling. Der Sametinget ikke også har økonomiske styringsinsentiver bør det vurderes om Sametinget er rette innstans til å oppnevne styrerepresentanter.

5. Sametinget må ha reelle budsjettforhandlinger med statlige myndigheter som muliggjør rollen som politikktutvikler og myndighetsutøver. Sametinget må være i en direkte forhandlingsposisjon med sentralmyndighetene om budsjett for å kunne ivareta en reell rolle som politikktutvikler og myndighetsutøver.

Sametinget kan ikke risikere å overta myndighet og økonomisk ansvar uten å ha innvirkning på de økonomiske rammene (til sammenlikning har fylkeskommuner og kommuner i det minste skatteinntekter). Til en slik forhandlingsordning er etablert/under utvikling er det nødvendig at Sametinget vurderer å ikke påta seg ansvar i flere områder.

6. Sametinget utvikler seg ikke til en direkte tjenesteyter av lovpålagte velferdsoppgaver overfor den samiske befolkningen, fordi det i hovedsak vil innebære lovpålagte oppgaver, der Sametinget blir en passiv iverksetter av statlig velferdspolitik. I praksis vil det også være vanskelig å yte slike tjenester særskilt overfor den samiske befolkningen. Dette vil være ansvar for tjenester som samiske videregående skoler, barnehager, sosial- og helsetjenester m.v

Sign: _____/_____

7. Sametinget utvikler samarbeidet og partnerskapsperspektivet med regionalt og lokalt nivå. Fylkeskommuner og kommuner har og vil fortsette å ha ansvaret for de tjenesteytende velferdsoppgavene. Gjennom samarbeidsavtaler med fylkeskommunene vil Sametinget virke til å sikre velferdstjenester, som skole, samferdsel, helse o.l overfor den samiske befolkning. Fylkeskommunene er regionale utviklingsaktører. Et samarbeid med fylkeskommunene som virker til en regional utvikling som styrker samiske samfunn vil derfor være sentralt. For at Sametinget skal kunne være en god og reell samarbeidspart på regionalt nivå må imidlertid også Sametinget ha hånd om utviklingsmidler som kan møte de utviklingsmidler fylkeskommunene har hånd om, slik vil det være positive tilskyndelser (insentiver) for å samarbeide med Sametinget for styrking av samiske samfunn. Det vil videre være av betydning at Sametinget styrker samarbeid og samhandling med kommunene som primærtjenesteutøver og næringsutviklere i samiske lokalsamfunn. Etablering av samarbeidsfora, som årlige kommunekonferanser slik det er i dag der Sametinget og kommuner møtes og drøfter felles utfordringer, vil være ledd i en utvikling mot økt kommunal innsats for samiske samfunn.

1.4 Forfatningsrettslige sider

Av Grunnloven § 3 følger at den utøvende makt er hos Kongen (Regjeringen). Det er alminnelig antatt at i § 3 i seg selv ikke avskjærer Stortinget fra å ta fra Regjeringen forvaltningsmyndighet og legge dem til andre. Det foreligger ingen særskilte grunnlovsbestemmelser som avskjærer overføring av myndighet på ulike lovområder. Av dette følger at Stortinget kan legge lovmyndighet direkte til Sametinget. Når det samtidig tas i betraktning at folkeretten legger til grunn at urfolk skal ha selvstendig myndighet kan det ikke være noe problem at slik myndighet overføres Sametinget. Slik myndighetsoverføring må imidlertid skje etter forhandlinger også om lovens innhold. Regjeringen har imidlertid ved ulike anledninger hevdet konstitusjonelle (forfatningsrettslige) vanskeligheter med å overføre Sametinget lovmyndighet. Selv om det har vært uttrykt at disse sidene skal utredes nærmere har det aldri skjedd. Det er grunn til å anta at dette skyldes nettopp at det egentlig ikke er grunn til å hevde at det vil være forfatningsrettslige problemer ved direkte lovdelegert myndighet til Sametinget.

Merknad 1, Samenes Valgforbund v/Roger Pedersen, fremmet i plenum i september 2003

Organisering:

Tilskuddsstyret.

Vi er av den oppfatning at tilskuddsstyret har vært i drift så pass kort tid, at vi ikke vil være med på å gjøre endringer i henhold til tilskuddsstyret.

Tilskuddsstyret har kun vært i skikkelig drift siden etter konstitueringen 2001, så vel et år. De måneder fra 1/1-01 til etter valget gikk stort sett med til å finne tilskuddsstyrets funksjon og behandlingsmåte av saker.

Sametingsrådet.

Vi vil ikke gjøre forandringer til arbeidsoppgaver for dem. Altså slik som i dag.

Sign: _____/_____

Vi er kommet frem til at formannskapsmodellen muligens passer Sametinget best.

Møtelederskapet.

Vi vil ikke gjøre forandringer til arbeidsoppgaver for dem. Altså slik som i dag.

Flere plenumsamlinger eller komiteer.

Vi har registrert siden valget at opposisjonen ikke har blitt trukket med i arbeidet angående saker som behandles i plenum. Dette medfører ikke dermed at det er feil med dagens organisering, men heller viljen til de som har flertallet til å trekke inn opposisjonen i prosessen. Vi har ved flere anledninger oppfordret posisjonen til dette, men ikke fått gehør for dette.

Vi er da av den klare oppfatning at det likeste vil være å øke antall plenumsamlinger fra 4 til 5. Dette vil være en billigere løsning enn komitésystemet.

Merknad 2, Arbeiderpartiets sametingsgruppe v/Magnhild Mathisen, fremmet i plenum i september 2003

Sametinget finner at det er grunnlag for å evaluere erfaringene med den typen parlamentarisk styreform man har hatt i Sametinget. Gir den tilstrekkelig politisk tyngde og bredde i Sametingets arbeid?

Er det holdbart at nesten halvparten av de valgte representantene på permanent basis står utenfor det daglige politiske arbeidet i Sametinget? Det arbeidet er konsentrert i og rundt Sametingsrådet. Der er det kun flertallet som sitter.

Det vil også si at informasjonsstrømmen til og fra det samiske samfunnet går gjennom Sametingsrådet. Dette kan medføre at en stor del av representantene har mindre mulighet til å få den nødvendige informasjon, og dermed ikke kan fylle sin ombudsrolle så godt som ønskelig. Dette fører til at vervet som sametingsrepresentant blir mindre interessant og interessen blant velgerne blir mindre. Slike ting må man se nærmere på.

Ut fra hensynet til kontaktflate og legitimitet til det samiske samfunnet, iverksetter Sametinget en prosess med sikte på å evaluere sin egen styrings- og arbeidsform. Evalueringen gjennomføres i løpet av ett år, og ferdigstilles høsten 2004. Gruppelederne trekkes aktivt med i utformingen av mandatet for evalueringen.

Forslag 1, representant Egil Olli, Arbeiderpartiets sametingsgruppe, fremmet i plenum i september 2003

Sametinget ønsker å evaluere sin egen arbeidsform – ut fra et ønske om at man hele tiden skal ha størst mulig legitimitet og kontaktflate til det samiske samfunnet, ønsker Sametinget å evaluere sin egen arbeidsform. Denne evalueringen gjennomføres over ett år, og avsluttes høsten 2004. Jmfør merknader fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe.

Sign: _____/_____

Merknad 1, Samefolkets parti, NSRs samarbeidsgruppe, Samer bosatt i Sør-Norge, Sørsamelandslista og Senterpartiets sametingsgruppe v/representant Terje Tretnes

Staten har både myndighet (økonomisk og juridisk) samt ansvar og klare forpliktelser overfor den samiske befolkningen i Norge. Dette er nedfelt i både lover og konvensjoner.

En del av både ansvaret og myndighet er delegert (overført) til Sametinget, men det er mye og på mange områder gjenstår det ennå å forhandle seg frem til ordningen.

Skal man forhandle, så bør viljen til dette være tilstede fra de berørte parter, her tenkt på Sametinget og staten (regjering – Storting).

Når denne vilje er tilstede, så bør også partene være klare til å kunne gjennomføre dette. Sametinget som samenes folkevalgte organ og politisk parlament bør også være klare.

Men Sametinget mangler etter vårt syn ett grunddokument eller også kalt forhandlingsdokument. Hvor utgangspunktet er at dokumentet oppfattes og er et felles dokument for alle samer. Målet er å skape en felles plattform for arbeidet med eventuelle forhandlinger. En del av dette er for eksempel noe som kan kalles ”Samisk rettighetslov”. Dokumentet bør også utformes slik at det kan benyttes i domstolene.

Bakgrunnsmateriale til et slikt dokument foreligger i bl.a. Lappekodisillen, Ilo konvensjon nr. 169, FN konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel nr. 27, Grunnlovens § 110a, sameloven samt samerettsutvalgets innstilling.

Tanken bak er bl.a. følgende: ”Samenes problemer vil aldri bli løst av andre en samene selv” Sitat Sven Roald. Nystø sametingspresidentens innlegg på distriktskommisjonens fagkonferanse 13.01.04 i Kristiansund.

Forslag 1, representant Roger Pedersen, SVF

Sametingets rolle, myndighet og ansvar – drøfting

SVF forslag:

Det skal ikke igangsettes et prøveprosjekt med komiteer.

For øvrig er SVF ikke for at det skal gis rom for å gjøre avvik fra våre egne grunnregler. Vi konstaterer at et flertallet i plenum ikke deler vårt syn, men åpner for prøveprosjekt som medfører brudd på vår egen grunnregel.

Begrunnelse:

SVF viser til vedlegg til sak 44/03 – konsekvenser ved omorganisering og spesielt det som står på s. 5 økonomisk totaloversikt. Her vil en fort se at alternativ 2 og 3 er lite tilfredsstillende for småbarnsforeldre og lignende.

Sign: _____/_____

Det vil si at vi står kun igjen med alternativ 1. Dette koster ca. 3 millioner kroner å gjennomføre. SVF vil stemme imot opprettelse av komitéer ut i fra at gevinsten vedrørende saksflyt og arbeid for gruppene ikke står i stil med de økende kostnadene.

SVF stemte for denne sak i plenum i nov 03 under klare forutsetninger, at det skulle foreligge en økonomisk kostnadsoversikt over dette. Sametingsrådet har ikke gjort dette, kun visst til at dekningen skal skje innenfor post 01.

Under seminaret avholdt her i Sametinget den 9. feb i år, så kom det frem at flertallet ville utprøve forskjellige alternativer. SVF kan ikke gi sin tilslutning til dette, da vi i det minste forlanger å vite hva vi eventuelt skal utprøve til hvilket tidspunkt.

Det andre er at alt vedrørende komitéoppsett ikke er avklart. For eksempel hvordan skal telefonmøter avholdes. Representanten skal selv kunne velge hvilket språk de vil bruke, dette vil bli svært vanskelig i et telefonmøte.

SVF ser også at tiden fra komiteen avleverer saken fra seg til den skal opp i plenum ikke står i stil for de små gruppenes arbeidsvilkår, når en velger her å bruke §6 i forretningsorden. Dette vil si at komiteen kan avlevere en sak 24 timer før den skal opp i plenum og de små gruppene må da avlevere sine forslag kl. 16.00 dagen før. Dette vil faktisk kunne medføre at de små gruppene må avlevere sine forslag før komiteens innstilling foreligger.

Forslag 2, representant Per Solli, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Rolle, myndighet og ansvar

Sametinget finner at Sametingsrådets saksfremlegg ikke tar opp Sametingets grunnleggende problem – nemlig at halvparten av Sametingets representanter står utenfor innflytelse i tingets politiske ledelse.

Sametinget ber Sametingsrådet involvere alle gruppene i tinget, i en prosess med sikte på å komme frem til en mer representativ modell.

I denne prosessen er det en viktig forutsetning at Sametinget i mye større grad blir en aktiv politisk premissgiver, gjennom å lage et mye sterkere skille mellom forvaltning og politikk.

På den bakgrunn fremmes en ny innstilling til plenumsmøtet i mai.

Forslag 3, representant Per A. Bæhr, Flyttsamelista og Høyre

I punkt 2 nevnes aktuelle lovområder.

Gruppen foreslår at punkt 2.1 Reindriftsloven og punkt 2.4 Finnmarksloven tas ut.

Sign: _____/_____

III Votering

Av 39 representanter var 36 tilstede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble forkastet med 30 mot 6 stemmer.
2. Forslag 3, punkt 2.1 Reindriftsloven fikk 18 stemmer for og 18 stemmer mot.
3. Forslag 3, punkt 2.1 Reindriftsloven ble tatt opp til ny votering i h.h.t. § 14 i forretningsordenen. Forslaget ble forkastet med 18 stemmer med møteleders dobbeltstemme mot 18 stemmer.
4. Forslag 3, punkt 2.4, finnmarksloven ble forkastet med 30 mot 6 stemmer.

Forslag 2 ble endret til merknad.

Møtelederskapet stilte spørsmål om voteringen skal gjennomføres på nytt:

Av 39 representanter var 37 tilstede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Møtelederskapet forslag ble forkastet med 20 mot 17 stemmer.

IV Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Sven-Roald Nystø, saksordfører	Steinar Pedersen
		Egil Olli
		Per Solli
		Willy Olsen
		Sven-Roald Nystø
2	Per Solli	Geir Tommy Pedersen
		Svein Peter Pedersen
		Ann-Mari Thomassen
		Per Solli
	Per Arnesen (forretningsorden)	
	Per Solli (forretningsorden)	
3	Roger Pedersen	Svein Peter Pedersen
		Roger Pedersen
4	Per A. Bæhr	Geir Tommy Pedersen
		Sven-Roald Nystø
		Janoš Trosten
		Ann-Kristine Sara
		Per A. Bæhr
5	Terje Tretnes	Egil Olli
		Per Arnesen
		Terje Tretnes
6	Geir Tommy Pedersen	Per Solli

Sign: _____/_____

		Per A. Bæhr
		Willy Olsen
		Steinar Pedersen
		Sten Erling Jønsson
		Geir Tommy Pedersen
7	Svein Peter Pedersen	Egil Olli
		Janoš Trosten
		Geir Tommy Pedersen
		Per Solli
		Per A. Bæhr
		Svein Peter Pedersen
8	Simon Andersen	Anders Urheim
		Svein Peter Pedersen
		Simon Andersen
9	Steinar Pedersen	
10	Åge Nordkild	
11	Janoš Trosten	
12	Olav Dikkanen	
13	Berit Oskal Eira	
14	Magnhild Mathisen	
15	Olaf Eliassen	
16	Geir Tommy Pedersen	
17	Ragnhild Lydia Nystad	
18	Per A. Bæhr	
19	Åge Nordkild	
20	Per Solli	
21	Ragnhild Lydia Nystad, saksordfører	
	Berit Ranveig Nilssen (til forretningsorden)	
	Per Solli (til forretningsorden)	
	Roger Pedersen (til forretningsorden)	
	Berit Ranveig Nilssen (til forretningsorden)	
	Per A. Bæhr (til forretningsorden)	
	Berit Ranveig Nilssen (til forretningsorden)	
	Per Solli (til forretningsorden)	
	Isak Mathis O. Hætta (til forretningsorden)	
	Egil Olli (til forretningsorden)	
	Svein Peter Pedersen (til forretningsorden)	

Sign: _____/_____

Egil Olli (til forretningsorden)	
Per A. Bæhr (til forretningsorden)	
Egil Olli (til forretningsorden)	
Janoš Trosten (til forretningsorden)	
Berit Ranveig Nilssen (til forretningsorden)	
Ragnhild Lydia Nystad (til forretningsorden)	
Terje Tretnes (til forretningsorden)	
Egil Olli (til forretningsorden)	
Willy Ørnebakk (til forretningsorden)	
Svein Peter Pedersen (til forretningsorden)	
Egil Olli (til forretningsorden)	
Isak Mathis O. Hætta (til forretningsorden)	
Johan Mikkel Sara (til forretningsorden)	
Janoš Trosten (til forretningsorden)	
Berit Ranveig Nilssen (til forretningsorden)	

VI Sametingets vedtak etter voteringen

Sametingsrådets drøftingsnotat med merknader ble tatt til orientering.

Saken ble avsluttet 26 februar 2004 kl. 12.05.

Sign: _____/_____

Sak 013/04

Valg av medlemmer til komiteene i Sametinget

Arkiv	Arkivsaksnr.
SF-011	2004000358

Saken påbegynt 27. februar 2004 kl. 12.10.

I Dokumentliste:

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1			Møtebok 04/03, sak 44/03

II Forslag og vedtak

Valgkomiteens medlemmer Margreta Påve Kristiansen og Olav Dikkanen fremmer følgende innstilling overfor Sametinget:

Komiteene i Sametinget velges som følger:

Plan- og finanskomiteen:

1. Leder: Birger Nymo - NSR
2. Nestleder: Magnhild Mathisen - DnA
3. Medlem: Per Bjørn Lakselvnes - NSR
4. Medlem: Olav Dikkanen - NSR
5. Medlem: Randi A. Skum - NSR
6. Medlem: Ragnhild Nystad - NSR
7. Medlem: Geir Tommy Pedersen - NSR
8. Medlem: Terje Tretnes - SFP
9. Medlem: Egil Olli - DnA
10. Medlem: Willy Olsen - DnA
11. Medlem: Willy Ørnebakk - DnA
12. Medlem: Roger Pedersen - SVF
13. Medlem: Isak Mathis O. Hætta - DL

Oppvekst- og utdanningskomiteen:

Sign: _____/_____

1. Leder: Jon Erland Balto - Sp
2. Nestleder: Berit Oskal Eira - DnA
3. Medlem: Svein Peter Pedersen - SP
4. Medlem: Sven-Roald Nystø - NSR
5. Medlem: Åge Nordkild - NSR
6. Medlem: Berit Rannveig Nilssen - NSR
7. Medlem: John Harald Skum - NSR
8. Medlem: Sten Jønsson - DnA
9. Medlem: Josef Vedhugnes - DnA
10. Medlem: Anders Urheim - DnA
11. Medlem: Tormod Bartholdsen - H
12. Medlem: Stig Eriksen - MNS

Nærings- og kulturkomiteen:

1. Leder: Steinar Pedersen - DnA
2. Nestleder: Ann-Mari Thomassen - NSR
3. Medlem: Sverre Anderssen - DnA
4. Medlem: Per Solli - DnA
5. Medlem: Olaf Eliassen - Sp
6. Medlem: Kjell Jøran Jåma - SSL
7. Medlem: Jánoš Trosten - NSR
8. Medlem: Johan Mikkel Sara - SBS
9. Medlem: Jarle Jonassen - NSR
10. Medlem: Per A. Bæhr - JL
11. Medlem: Ove Johnsen - SVF

Kontroll- og konstitusjonskomiteen:

1. Leder: Jørn Are Gaski - DnA
2. Nestleder: Margreta Påve Kristiansen - DnA
3. Medlem: Ole Henrik Magga - NSR

Valgkomiteens medlemmer Isak Mathis O. Hætta og Ove Johnsen fremmer følgende innstilling overfor Sametinget:

Komiteene i Sametinget velges som følger:

Plan- og finanskomiteen:

1. Leder: Birger Nymo - NSR
2. Nestleder: Roger Pedersen - SVF
3. Medlem: Per Bjørn Lakselvnes - NSR
4. Medlem: Olav Dikkanen - NSR
5. Medlem: Randi A. Skum - NSR
6. Medlem: Ragnhild Nystad - NSR
7. Medlem: Geir Tommy Pedersen - NSR

Sign: _____/_____

8. Medlem: Terje Tretnes - SFP
9. Medlem: Egil Olli - DnA
10. Medlem: Willy Olsen - DnA
11. Medlem: Willy Ørnebakk - DnA
12. Medlem: Magnhild Mathisen - DnA
13. Medlem: Isak Mathis O. Hætta - DL

Oppvekst- og utdanningskomiteen:

1. Leder: Jon Erland Balto - Sp
2. Nestleder: Stig Eriksen - MNS
3. Medlem: Svein Peter Pedersen - SP
4. Medlem: Sven-Roald Nystø - NSR
5. Medlem: Åge Nordkild - NSR
6. Medlem: Berit Rannveig Nilssen - NSR
7. Medlem: John Harald Skum - NSR
8. Medlem: Sten Jønsson - DnA
9. Medlem: Josef Vedhugnes - DnA
10. Medlem: Anders Urheim - DnA
11. Medlem: Berit Oskal Eira - DnA
12. Medlem: Tormod Bartholdsen - H

Nærings- og kulturkomiteen:

1. Leder: Per A. Bæhr - JL
2. Nestleder: Ann-Mari Thomassen - NSR
3. Medlem: Sverre Anderssen - DnA
4. Medlem: Per Solli - DnA
5. Medlem: Steinar Pedersen - DnA
6. Medlem: Kjell Jøran Jåma - SSL
7. Medlem: Jánoš Trosten - NSR
8. Medlem: Johan Mikkel Sara - SBS
9. Medlem: Jarle Jonassen - NSR
10. Medlem: Olaf Eliassen - Sp
11. Medlem: Ove Johnsen - SVF

Kontroll- og konstitusjonskomiteen:

1. Leder: Jørn Are Gaski - DnA
2. Nestleder: Margreta Påve Kristiansen - DnA
3. Medlem: Ole Henrik Magga - NSR

III Votering

Forslag 2 ble trukket, og forslag 1 ble endret slik:

Sign: _____/_____

Under Oppvekst- og utdanningskomiteen ble Stig Eriksen plassert som nestleder og Berit Oskal Eira ble 12. medlem.

Av 39 representanter var 35 tilstede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Margreta Påve Kristiansen, saksordfører	
2	Isak Mathis O. Hætta	
3	Roger Pedersen	
4	Per Solli	
5	Berit Ranveig Nilssen	
6	Isak Mathis O. Hætta	
	Berit Ranveig Nilssen (til forretningsorden)	
7	Egil Olli	
8	Isak Mathis O. Hætta	

VI Sametingets vedtak etter voteringen

Følgende representanter velges til komiteene:

Plan- og finanskomiteen:

1. Leder: Birger Nymo - NSR
2. Nestleder: Magnhild Mathisen - DnA
3. Medlem: Per Bjørn Lakselvnes - NSR
4. Medlem: Olav Dikkanen - NSR
5. Medlem: Randi A. Skum - NSR
6. Medlem: Ragnhild Nystad - NSR
7. Medlem: Geir Tommy Pedersen - NSR
8. Medlem: Terje Tretnes - Sfp
9. Medlem: Egil Olli - DnA
10. Medlem: Willy Olsen - DnA
11. Medlem: Willy Ørnebakk - DnA
12. Medlem: Roger Pedersen - SVF
13. Medlem: Isak Mathis O. Hætta - DL

Sign: _____/_____

Oppvekst- og utdanningskomiteen:

1. Leder: Jon Erland Balto - Sp
2. Nestleder: Stig Eriksen - MNS
3. Medlem: Svein Peter Pedersen - SP
4. Medlem: Sven-Roald Nystø - NSR
5. Medlem: Åge Nørdkild - NSR
6. Medlem: Berit Rannveig Nilssen - NSR
7. Medlem: John Harald Skum - NSR
8. Medlem: Sten Jønsson - DnA
9. Medlem: Josef Vedhugnes - DnA
10. Medlem: Anders Urheim - DnA
11. Medlem: Tormod Bartholdsen - H
12. Medlem: Berit Oskal Eira - DnA

Nærings- og kulturkomiteen:

1. Leder: Steinar Pedersen - DnA
2. Nestleder: Ann-Mari Thomassen - NSR
3. Medlem: Sverre Anderssen - DnA
4. Medlem: Per Solli - DnA
5. Medlem: Olaf Eliassen - Sp
6. Medlem: Kjell Jøran Jåma - SSL
7. Medlem: Jánoš Trosten - NSR
8. Medlem: Johan Mikkel Sara - SBS
9. Medlem: Jarle Jonassen - NSR
10. Medlem: Per A. Bæhr - JL
11. Medlem: Ove Johnsen - SVF

Kontroll- og konstitusjonskomiteen:

1. Leder: Jørn Are Gaski - DnA
2. Nestleder: Margreta Påve Kristiansen - DnA
3. Medlem: Ole Henrik Magga - NSR

Saken ble avsluttet 27. februar 2004 kl. 12.30.

Sign: _____/_____

Sak 014/04

Sametingets kontrollkomite - Fritak

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-012.92

2004001620

Saken påbegynt 24. februar 2004 kl. 17.30.

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	23.02.2004	Åge Nordkild	Søknad om fritak fra verv

II Saksfremstilling

Åge Nordkild søker i brev av 23.02.2004 om fritak fra sitt verv i Sametingets Kontrollkomite. Han ønsker at fritaket skal gjelde fra det tidspunkt de nye komiteene i Sametinget blir valgt. Dertil oppgir han at han søker om fritaket etter en helhetsvurdering i forbindelse med innføringen av komiteer i Sametinget.

III Vurdering

På tross av at det i grunnreglene § 2-3 står det at komiteens funksjonstid følger Sametingets valgperiode, vil møtelederskapet imøtekomme Åge Nordkilds ønske om å bli fritatt fra sitt verv. Selv om Kontrollkomiteen skal videreføres, så vil bli navnet bli endret til Kontroll- og konstitusjonskomiteen, og den nye komiteen vil også få flere oppgaver.

IV Møtelederskapets innstilling overfor plenum

Åge Nordkild fritas fra sitt verv i Kontrollkomiteen. Fritaket gjelder fra det tidspunkt de nye komiteene i Sametinget velges.

Sign: _____/_____

V Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Møtelederskapets innstilling ble vedtatt 35 mot 2 stemmer.

VI Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

VII Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Josef Vedhugnes (saksordfører)	
2	Jørn Are Gaski	Sven-Roald Nystø
		Berit Ranveig Nilssen
		Jørn Are Gaski
3	Ove Johnsen	Jørn Are Gaski

VIII Sametingets vedtak etter voteringen

Åge Nordkild fritas fra sitt verv i Kontrollkomiteen. Fritaket gjelder fra det tidspunkt de nye komiteene i Sametinget velges.

Saken ble avsluttet 24. februar 2004 kl. 17.40.

Sign: _____/_____

Sak 015/04

Planprosessen Tysfjord-Hellemo

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-622.1

2004000334

Saken ble påbegynt 25 februar 2004 kl. 17.20

I Dokumentliste:

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1.	23.02.2004	Til Sametingets møtelederskap, fra president Sven-Roald Nystø,	Verneplanen Tysfjord-Hellemo – Sametingets rolle
2.	22.01.2004	Kopi av brev fra Miljøverndepartementet	Verneplan Tysfjord-Hellemo og Hellemfjorden
3.	19.01.2004	Kopi av brev fra Miljøverndepartementet	Tysfjord-Hellemo. Oppstart av ny nasjonal planprosess for bruk og vern
4.	16.01.2004	Kopi av brev fra Miljøverndepartementet	Det videre arbeid med sikring av miljøverdiene i Tysfjord-Hellemo med særlige hensyn til områdets betydning for den lulesamiske befolkning
5.	17.02.2004	Til Sametingets møtelederskap, fra Egil Olli	Verneplanen Tysfjord-Hellemo og Hellemfjorden- Sametingets rolle

II Forslag og merknader**Forslag 1, representant Egil Olli, Arbeiderpartiets sametingsgruppe**

Verneplan Tysfjord-Hellemo – Sametingets rolle

Sametinget konstaterer at situasjonen til den berørte lulesamiske befolkningen som utgjør bosettingen i Hellemfjorden, er bekymringsfull i forhold til den nasjonale målsettingen om å sikre og utvikle denne bosettingen. Lokalbefolkningen hevder fortsatt med styrke at den delen av verneplanene Tysfjord-Hellemo som berører Hellemfjorden, er uforenlig med bosettingens ønske om å overleve i fremtiden. Hellemfjorden i sin helhet med tilliggende landområder anser den

Sign: _____/_____

bofaste lokalbefolkningen for å være et helt nødvendig ressursområde for bosettingen og krever at det aktuelle området skal tas endelig ut av alle verneplaner.

Sametinget konstaterer at Sametingsrådet ved sitt samtykke til å ta opp planarbeidet for bruk og vern i Tysfjord-Hellemo ikke har tatt rettighetshaverne og befolkningen i området med på råd før tilslutning til prosessen ble gitt. Den dialogen som Sametingsrådet henviser til i brev av 23.02.04 som tilstrekkelig, har vært mangelfull og offisielt begrenser seg til konferanser med lulesamiske representanter i forkant av et møte i Miljøverndepartementet den 14. august 2001.

Sametinget konstaterer at Sametingsrådet har vist manglende ansvar fordi rådet har gått med på utredning innenfor rammen av naturvernloven som innskrenker handlefriheten til den foreslåtte arbeidsgruppe – jfr. det reviderte mandatets 2.4.3 som unektelig gir inntrykk av at vern er målet og at lulesamiske interesser skal ivaretas ved særskilte bestemmelser for områder som blir vernet. Sitat fra mandatet:

”Arbeidsgruppen skal se nærmere på og komme med forslag om hvordan lulesamiske interesser på best mulig måte kan innarbeides og ivaretas innenfor rammen at et verneforslag etter naturvernloven og annet nasjonalt lovverk. Her tenkes både på utforming av særskilte bestemmelser for områder som foreslås vernet og senere forvaltningsregime for området.”

Sametinget konstaterer at Sametingsrådets tilslutning til revidert mandat er en beslutning som er tatt av rådet. Dette har skjedd uten at den berørte befolkningen har fått noen orientering fra Sametingsrådet om hva rådet arbeider med når det gjelder denne befolkningens situasjon. Dette er klart i strid med Sametingsplanen 2002-2005 der det på side 5 heter: ”Arbeidet i Sametinget må derfor foregå på en slik måte at folk gis innsyn i arbeidet og mulighet til innflytelse før beslutninger tas.”

I tillegg er dette atter i strid med sametingsplanen jmfør side 25: *”Skal vern kunne ha slike positive virkninger for samiske kultur, næringer og samfunnsliv, må samiske interesser og lokalsamfunn ha en likeverdig deltakelse med myndigheter og forvaltning i verneplanarbeidet.”*

Sametinget konstaterer at saken om verneplanen Tysfjord-Hellemo for tiden er den viktigste saken om samiske rettighetsforhold i Norge utenom Finnmark. Den er i prinsippet like viktig for den berørte lulesamiske befolkningen i Tysfjord som Finnmarksloven er det for samene i Finnmark. På denne bakgrunn har ikke Sametingsrådet tatt den aktuelle saken alvorlig nok.

Sametinget konstaterer at Sametingsrådet ved sametingspresidentens brev av 05.05.03 til statsråd Odd Einar Dørum om Finnmarksloven angir grunnleggende krav og åpner brevet slik: *”For det første er det et grunnleggende krav at ILO-konvensjonens minstestandarder overholdes med god margin.”* Til sammenligning sier sametingspresidenten følgende i en felles uttalelse til offentligheten fra Nystø og Brende:

”Riktignok gjenstår det en del før alle sider ved ILO-konvensjon nr. 169 er oppfylt, men vi anser samarbeidet om Tysfjord-Hellemo som et viktig skritt i riktig retning og det vil kunne legge viktige føringer for liknende planprosesser i samiske områder for fremtiden.”

Sign: _____/_____

Det konstateres at det er manglende samsvar mellom offisielle uttalelser fra Miljøvernministeren og sametingspresidenten, og innholdet i mandatet. Jmfør ILO-konvensjonen er overhodet ikke omtalt i mandatet..

Sametinget konstaterer at dette er en åpenbar forskjellsbehandling ettersom Sametingsrådet i saken om Finnmarksloven stiller klare og bestemte krav, men i vernesaken Tysfjord-Hellemo inntar en annen og ettergivende holdning overfor den norske stat.

Dr. art. Bård A. Berg konkluderer i en utredning avgitt i 1999 på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland at det er i strid med ILO-konvensjon nr. 169 å opprette en eller annen form for verneplan mot den samiske befolkningens ønske. Med bakgrunn i dette har den berørte lulesamiske befolkningen krevd respekt for ILO-konvensjonen, men Sametingsrådet har nu med sin ettergivende holdning sviktet denne befolkningen. Og det er like galt at slik ettergivende holdning skal legge føringer for lignende planprosesser i andre samiske områder i fremtiden.

Dette er også i strid med Regjeringens egne juridiske folkerettslige vurderinger om fortolkningen av ILO-konvensjon nr. 169, jmfør punkt 5 i konklusjonen ”Folkerettslig vurdering av forslagene til Finnmarkslov” av Hans Petter Graver og Geir Ulfstein.

Sametinget konstaterer at Sametingsrådet i Tysfjordsaken tillater manglende samsvar i forhold til grunnprinsippene som Sametinget fastholder også i et plenumsvedtak i sak 12/03 om Stabbursdalen – opprettelse og utvidelse av nasjonalparker og landskapsvernområder, der plenumsvedtaket inneholder dette under punkt 3 og 4 i plenumsvedtaket:

Punkt 3: Sametinget mener at det er i strid med Norges forpliktelser etter ILO-konvensjonen nr 169 å sette i gang store verneplanprosesser uten å la urfolk delta som likeverdig part i alle faser av planarbeidet, slik ILO-konvensjonen artikkel 7 nr. 1 krever. Sametinget har ved flere anledninger gitt klart uttrykk for dette blant annet ved å kreve at samiske lokalsamfunn og Sametinget blir inkludert og satt i stand til likeverdig deltakelse i slike verneplanprosesser.

Punkt 4: Sametinget vil understreke at FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter av 1966 (SP) artikkel 27 verner samenes tradisjonelle former for høsting av utmarksressurser, kulturutøvelse og næringsutøvelse, dette er med på å danne det materielle grunnlaget for samisk kultur.

Ut fra det som er anført foran, herunder det siterte plenumsvedtaket i sak 12/03, ber Sametinget om at Sametingsrådet trekker tilbake avtalen med miljøvernministeren. Samtidig ber Sametinget om at Sametingsrådet oppretter direkte kontakt med den berørte samiske befolkningen – med sikte på forslag til en ny prosess som innebærer at verneplanutredningen virkelig skiftes ut med en nasjonal prosess og med sikte på mandat for en slik omforent prosess.

Motstanden mot fredning av Hellekofjorden med tilliggende landområder har ikke avtatt etter stortingsbehandlingen. Kravet om å få dette området ut av verneplanen er like sterk som før. Sametinget ber på denne bakgrunn om at Sametingsrådet i samråd med direkte berørte befolkningen – herunder bosettingen i Hellekofjorden ved Hellekofjordens bosettingsråd og grunneierlagene – innleder forhandlinger med Miljøverndepartementet om å foreta en endring av planområdegrensen slik at Hellekofjorden med tilliggende landområder faller utenfor.

Sign: _____/_____

Sametinget mener at Regjeringen har full adgang til slik regulering og vil samtidig understreke betydningen av støtte til bosettingen i Hellefjordfjorden for å hjelpe denne bosettingen til å overleve og utvikles videre.

III Votering

Av 39 representanter var 38 tilstede. Voteringen ble gjennomført som følgende:

1. Forslag 1 ble forkastet med 23 stemmer.

IV Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Egil Olli (saksordfører)	Isak Mathis O. Hætta
		Roger Pedersen
2	Geir Tommy Pedersen	
3	Svein Peter Pedersen	Egil Olli (saksordfører)
4	Sven-Roald Nystø	Anders Urheim
		Willy Ørnebakk
		Simon Andersen
		Egil Olli
		Sven-Roald Nystø
5	Terje Tretnes	
6	Olaf Eliassen	
7	Simon Andersen	
8	Birger Nymo	
9	Steinar Pedersen	
	Johan Mikkel Sara (forretningsorden)	
	Anders Urheim (forretningsorden)	
10	Geir Tommy Pedersen	
11	Anders Urheim	
12	Roger Pedersen	

VI Sametingets vedtak etter voteringen

Arbeiderpartiets forslag ble forkastet.

Sign: _____/_____

Saken ble avsluttet 25.februar 2004 kl 18.40.

Sign: _____/_____

Møtesekretærer: Inga Hætta Skarvik/Pål Nilsen Møteboken består totalt av 181 sider

Sak 016/04

Statlig sykehusovertakelse

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-732

2004001642

Saken påbegynt 27. februar 2004 kl. 08.30.

I Dokumentliste:

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	26.02.2004	NSR, SfP, SbS,SSL, Sp og Ap's sametingsgrupper, Frie gruppe, SVF, Flyttsamelista/Høyre	Statlig overtakelse av sykehusene

II Forslag og merknader

Forslag 1, fellesforslag fra NSR, SfP, SbS, SSL, SP og APs sametingsgruppe, Frie grupper, SVF, Flyttsamelista/Høyre

Statlig overtakelse av sykehusene

Pasienten er ikke en "ting", men et menneske

Sametinget har fulgt nøye med omorganiseringen av statlig helseforetak og hvilke følger dette har fått for tilbudet som gis til pasientene. Utgangspunktet for omorganisering var ønsket om en bedre økonomistyring samt sikre befolkningen et godt og forsvarlig sykehusstilbud.

Bildet som nå er skapt er at helseforetakenes viktigste målsetting dreier seg i utstrakt grad om rasjonalisering, nedleggelse av avdelinger og behandlingstilbud. Foretakene tar lite hensyn til hvilke konsekvenser dette får for pasientene. Utviklingen preges av sentraliserte og spesialiserte helsetilbud på bekostning av lokalsykehusfunksjoner og folkets krav om nærhet til helsetilbudene, og dermed mer tilgjengelig for folk flest.

Sign: _____/_____

Staten tar fra små kommuner sykehussenger, ved å overføre mindre til drift av disse, og så i neste omgang presser staten, via helseforetakene, kommunene til å ta imot pasienter tidligere hjem fra sykehus etter akutt behandling.

Nesten daglig blir pasienter sendt ut fra sykehusene for tidlig etter behandling og operasjoner. Sametinget ser med bekymring på at dette "effektivitetsprinsippet" innføres uten tanke på tjenestetilbudet i den enkelte kommune. Det settes også altfor lite fokus på at pasientene trenger profesjonell pleie- og omsorgstjeneste etter store og kompliserte medisinske behandlinger. Hver enkel pasient er et menneske, ikke en "ting".

Dette er statens måte å effektivisere og spare penger på, men de overfører bare den økonomiske belastningen fra helseforetakene/staten til kommunene. Det er klart dette får stor virkning på en allerede presset kommuneøkonomi.

De kuttforslag i hundremillionersklassen i kommuner/sykehus m.m. som nå foreslås medfører også usikkerhet for de som jobber med omsorg og pleie. Det tas ikke menneskelige hensyn til den enkelte pasients behov, behandling, omsorg og pleie. Kommunen presses også til å redusere pleie- og omsorgstjenester som kan resultere i at den faglige kompetansen reduseres. De samiske pasientgruppene og det samiske samfunnet står i fare for å "tape" i kampen om behandling og helsekroner.

Sametinget ber om at Sametingsrådet snarest tar opp saken med statsråd Høybråten og helseforetakene, der pasientenes og de ansattes menneskelige forhold vies oppmerksomhet. Dette er særlig viktig for den samiske del av befolkningen, hvor kulturen også må vies stor oppmerksomhet.

III Votering

Av 39 representanter var 33 tilstede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1	Terje Tretnes (saksordfører)	
2	Willy Olsen	

Sign: _____/_____

VI Sametingets vedtak etter voteringen

Pasienten er ikke en "ting", men et menneske

Sametinget har fulgt nøye med omorganiseringen av statlig helseforetak og hvilke følger dette har fått for tilbudet som gis til pasientene. Utgangspunktet for omorganisering var ønsket om en bedre økonomistyring samt sikre befolkningen et godt og forsvarlig sykehusstilbud.

Bildet som nå er skapt er at helseforetakenes viktigste målsetting dreier seg i utstrakt grad om rasjonalisering, nedleggelse av avdelinger og behandlingstilbud. Foretakene tar lite hensyn til hvilke konsekvenser dette får for pasientene. Utviklingen preges av sentraliserte og spesialiserte helsetilbud på bekostning av lokalsykehusfunksjoner og folkets krav om nærhet til helsetilbudene, og dermed mer tilgjengelig for folk flest.

Staten tar fra små kommuner sykehussenger, ved å overføre mindre til drift av disse, og så i neste omgang presser staten, via helseforetakene, kommunene til å ta imot pasienter tidligere hjem fra sykehus etter akutt behandling.

Nesten daglig blir pasienter sendt ut fra sykehusene for tidlig etter behandling og operasjoner. Sametinget ser med bekymring på at dette "effektivitetsprinsippet" innføres uten tanke på tjenestetilbudet i den enkelte kommune. Det settes også altfor lite fokus på at pasientene trenger profesjonell pleie- og omsorgstjeneste etter store og kompliserte medisinske behandlinger. Hver enkel pasient er et menneske, ikke en "ting".

Dette er statens måte å effektivisere og spare penger på, men de overfører bare den økonomiske belastningen fra helseforetakene/staten til kommunene. Det er klart dette får stor virkning på en allerede presset kommuneøkonomi.

De kuttforslag i hundremillionersklassen i kommuner/sykehus m.m. som nå foreslås medfører også usikkerhet for de som jobber med omsorg og pleie. Det tas ikke menneskelige hensyn til den enkelte pasients behov, behandling, omsorg og pleie. Kommunen presses også til å redusere pleie- og omsorgstjenester som kan resultere i at den faglige kompetansen reduseres. De samiske pasientgruppene og det samiske samfunnet står i fare for å "tape" i kampen om behandling og helsekroner.

Sametinget ber om at Sametingsrådet snarest tar opp saken med statsråd Høybråten og helseforetakene, der pasientenes og de ansattes menneskelige forhold vies oppmerksomhet. Dette er særlig viktig for den samiske del av befolkningen, hvor kulturen også må vies stor oppmerksomhet.

Saken ble avsluttet 27. februar 2004 kl. 08.40.

Sign: _____/_____

Sign: _____/_____

Møtesekretærer: Inga Hætta Skarvik/Pål Nilsen Møteboken består totalt av 181 sider